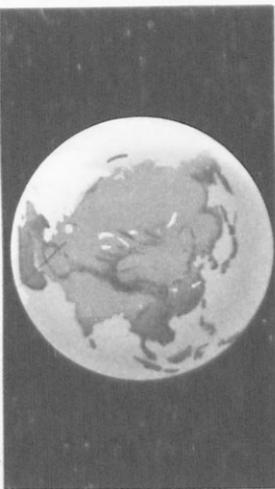

ΑΡΙΣΤ. ΧΡ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ, ΒΙΚΤ. ΚΩΤΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ

Στ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
316

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑ 1981

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Σ7/Δ = 46

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ

Μέ απόφαση τής Έλληνικής Κυβερνήσεως τά διδακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυκείου τυπώνονται ἀπό τὸν Ὀργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων καὶ μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

Σχ Β

Στ

89

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΧΡ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ ΚΩΤΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Κωνσταντίνος, Αριστοτέλης Χρ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ

Στ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1981

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

009
ΧΝΣ
ΣΤΩΑ
316

Η Γη, δημιούργησε την είδαν φιλόστροφανθές από 182.000 χλμ. μακριά.

ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

4

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
100% Από την Εποχή της Επανάστασης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

1. Ή Γῆ	Σελ. 9
2. Κύκλοι και ζώνες τῆς Γῆς	11
3. Η ἀτμόσφαιρα τῆς Γῆς. Οι ἄνεμοι ..	14
4. Τό κλίμα	15
5. Ο σύρανός	21
6. Τά άστρα	22
7. Ο "Ηλιος	24
8. Η Σελήνη	26
9. Οι κινήσεις τῆς Γῆς	28

10. Τί έμαθα ἀπό τή γενική και μαθηματική γεωγραφία	30
Β' ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	
11. Ήπειροι και Ωκεανοί	31

a. Ή Εύρωπη

12. Σύντομη γεωφυσική ἑέταση τῆς Εὐρώπης	32
13. Η οικονομία και οι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης	34
14. Η πολιτική και πολιτιστική κατάσταση τῆς Εὐρώπης	36

b. Ή Ασία

15. Γενική εἰκόνα τῆς Ασίας	38
16. Τό κλίμα και η οικονομία τῆς Ασίας	40
17. Ιστορική ἑέταση τῆς Ασίας. Οι κάτοικοι τῆς	42
Η ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ	
18. Γενική εἰκόνα τῆς Μέσης Ανατολής	44
19. Οι κάτοικοι τῆς Μέσους Ανατολής. Η σημασία τῆς περιοχής	46
20. Η Μικρά Ασία. Η Τουρκία	48
21-22. Τά άλλα κράτη τῆς Μέσης Ανατολῆς	50

Η ΝΟΤΙΑ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

23-24. Ο κόσμος τῶν Ινδῶν	52
25. Η Ινδοκίνα και η Μαλαισία	54
26. Τά νησιά τῆς Ν.Α. Ασίας. Ινδονησία και Φιλιππίνες	56

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

27-28. Η Κίνα. "Άλλα κράτη γύρω ἀπό τήν Κίνα	58
29. Η Ιαπωνία	60

Η ΒΟΡΕΙΑ ΑΣΙΑ

30. Η Σιβηρία κι η υπόλοιπη Σοβιετική Ασία	62
31. Τί έμαθα γιά τήν Ασία	95

γ. Ή Αφρική

32. Γενική εἰκόνα τῆς Αφρικῆς	100
33. Τό κλίμα και η οικονομία τῆς Αφρικῆς	103
34. Οι κάτοικοι τῆς Αφρικῆς	106
35. Ιστορική ἑέταση τῆς Αφρικῆς	108
Τά γεωγραφικά διαμερίσματα τῆς Αφρικῆς	
36. Η Βόρεια Αφρική	110
I. Η Αίγυπτος	110
II. Οι άλλες χώρες τῆς Βόρειας Αφρικής	115
38. Η Δυτική Αφρική	118
39. Η Κεντρική Αφρική	120
40. Η Ανατολική Αφρική	123
41. Η Νότια Αφρική	127
42. Ανασκόπηση τῆς Αφρικῆς	130

δ. Ή Αμερική

43. Ο Νέος Κόσμος. Γενική εἰκόνα τῆς Αμερικῆς	132
44. Η Βόρεια άγγλοσαξονική Αμερική	137
45. Οι Η.Π.Α.	143
46. Η όργανη τῶν Η.Π.Α. Οι Η.Π.Α. και ο κόσμος	146
47. Ο Καναδάς	149
48. Η Λατινική Αμερική	152
Τό Μεξικό	152
49. Η υπόλοιπη Κεντρική Αμερική	154
50. Η Νότια Αμερική	157
51. Η περιοχή τού Αμαζονίου (Βραζιλία και Γουιάνα)	160
52. Οι χώρες τού Λά Πλάτα (Αργεντινή, Ούρουγουάη, Παραγουάη)	163
53. Τά κράτη τῶν "Ανδεων	166
54. Ανασκόπηση τῆς Αμερικῆς	169

ε. Ή Ωκεανία

55. Η Αυστραλία	172
56. Τά νησιά τού Ειρηνικοῦ Ωκεανού	176

στ. Ή Ανταρκτική

57. Η χώρα τῶν πάγων	182
----------------------------	-----

Γ' ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

58. Οι κάτοικοι τῆς Γῆς	184
-------------------------------	-----

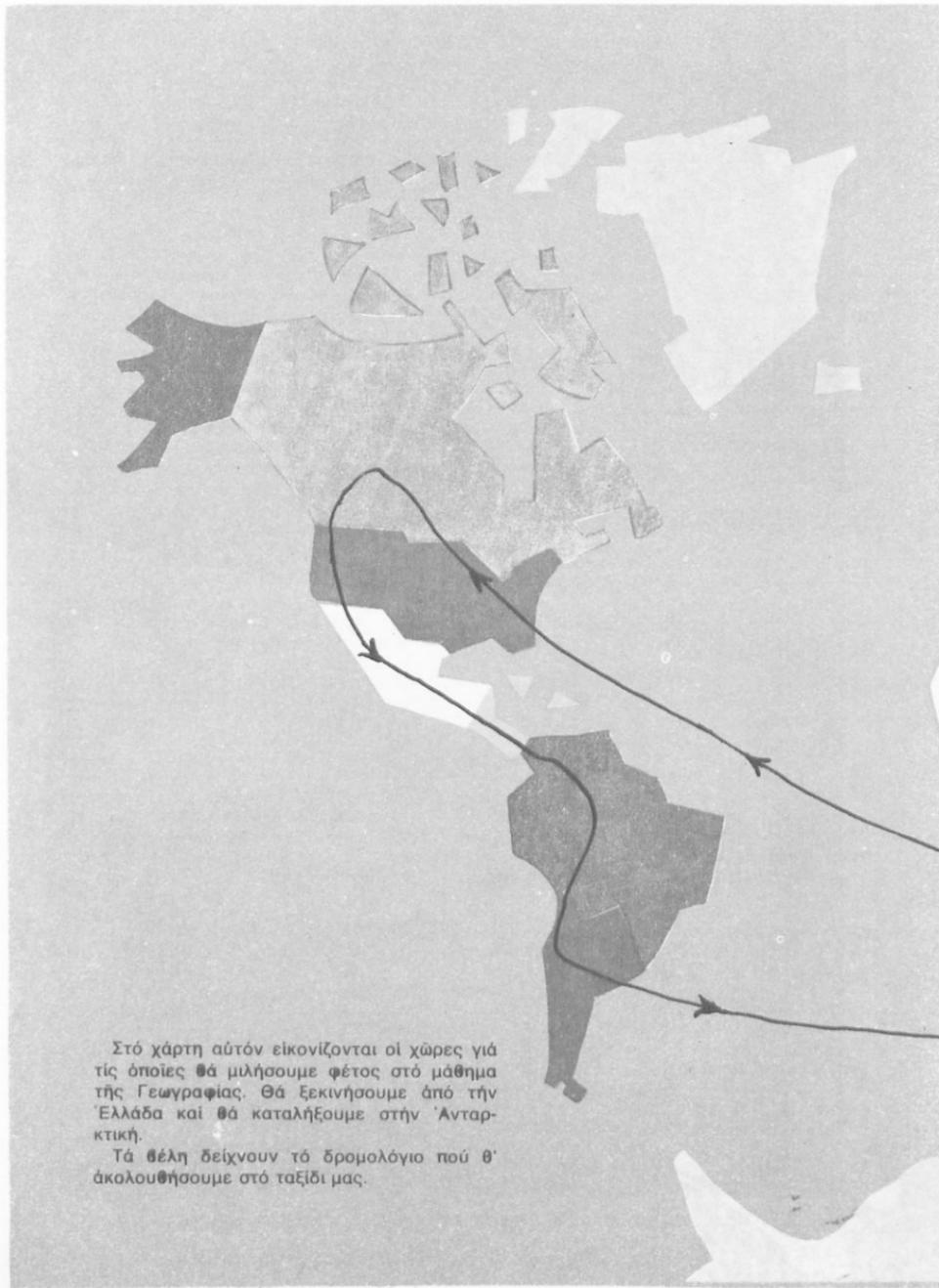
Δ' ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΥ ΖΟΥΝ ΕΞΩ ΤΗΝ ΕΛΛΑΣ

59. Οι Έλληνες και ο κόσμος	188
-----------------------------------	-----

Ε' ΕΠΙΛΟΓΟΣ

60. Ανασκόπηση	189
----------------------	-----

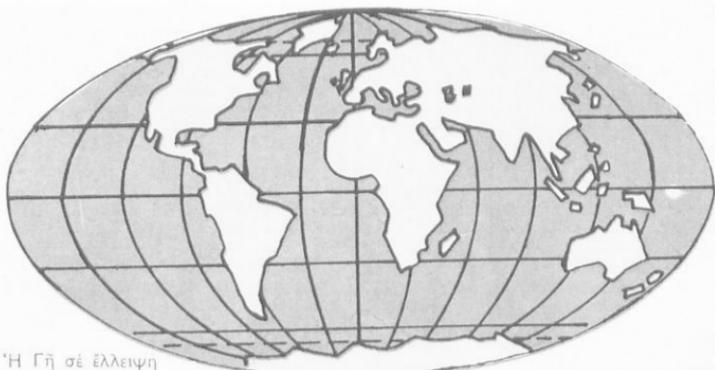
Στό χάρτη αύτόν εικονίζονται οι χώρες γιά τις οποίες θά μιλήσουμε φέτος στό μάθημα τής Γεωγραφίας. Θά ξεκινήσουμε άπό την Ελλάδα και θά καταλήξουμε στήν Ανταρκτική.

Τά θέλη δείχνουν τό δρομολόγιο πού θ' άκολουθήσουμε στό ταξίδι μας.

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΜΑΣ

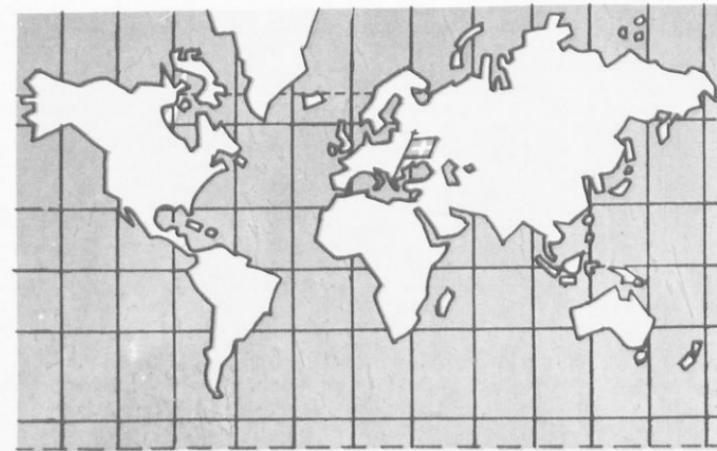
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

‘Η Γη σε έλλειψη

‘Η Γη σε σφαίρα

Α' ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

1

Η Γη

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Άν παρακολουθήσατε στόν κινηματογράφο ή στήν τηλεόραση έκπομπές για τη Γη, πείτε τις έντυπωσεις σας στήν τάξη.
2. Άν διαβάσατε βιβλία με περιγραφές ξένων χωρών, άνακοινώστε στους συμμαθητές σας τις γνώσεις σας.
3. Παρατηρήστε φωτογραφίες της Γης, πού τις ζήγαλαν αύτόματες μηχανές ή άστροναύτες από πολύ μακρινές αποστάσεις.
4. Παρατηρήστε τήν ύδρογειο σφαίρα τού σχολείου σας.
5. Συγκεντρώστε πληροφορίες και εικόνες για τό σχήμα, τό μέγεθος, τήν έπιφάνεια της Γης.

Η Γη είναι ουράνιο σώμα

Η Γη είναι ένα ουράνιο σώμα, όπως ο Ήλιος, ή Σελήνη, τά άστρα.

Η Γη είναι πολύ μεγάλη. Η έπιφανειά της είναι 510.000.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Η Γη έχει σχήμα σφαιρικό

Όταν διασχίζουμε μέ αύτοκινητο ή μέ σιδηρόδρομο μιά μεγάλη πεδιάδα ή όταν ταξιδεύουμε μέ πλοϊο στήν άνοιχτή θάλασσα, έχουμε τήν έντυπωση ότι ή έπιφανειά τής Γης είναι έπιπεδη. Αύτό όμως δέν είναι άληθεια. Η Γη έχει σχήμα σχεδόν σφαιρικό.

Οι άστροναύτες είδαν και φωτογράφησαν τή Γη από πολύ μακριά. Τή φωτογράφησαν και από τή Σελήνη. Στις φωτογραφίες αύτές ή Γη φαίνεται σάν σφαίρα. Όπως βλέπουμε έμεις τή Σελήνη, έτσι περίπου είδαν οι άστροναύτες τή Γη, όλος στρόγγυλη, νά γυρίζει αδιάκοπα στό διάστημα.

Στήν έπιφανειά τής Γης ύπάρχουν θέβαια πολλά θουνά, πεδιάδες, χαράδρες κτλ., αύτά όμως δέν άλλαζουν τό σχήμα της, όπως δέν άλλαζουν τό σχήμα τού πορτοκαλιού τά μικρά έξογκώματα τής φλούδας του.

Η ύδρογειος σφαίρα τού σχολείου μας μοιάζει μέ τή Γη.

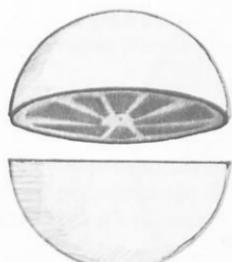
Η ύδρογειος σφαίρα περιστρέφεται γύρω από άξονα. Η Γη δέν έχει θέβαια άξονα. Φανταζόμαστε όμως και σ' αύτή μιά νοητή γραμμή, ή όποια λέγεται άξονας τής Γης. Ο νοητός άξονας τής Γης έχει μήκος 12.756 χιλιόμετρα.

Ο άξονας τής ύδρογειοου σφαίρας τού σχολείου μας τρυπά τήν έπιφανειά της σέ δύο σημεία. Τό ίδιο θά συνέβαινε και μέ τόν άξονα τής Γης, άν ήταν πραγματικός άξονας. Τά σταθερά αύτά σημεῖα λέγονται πόλοι τής Γης. Ο ένας λέγεται Βόρειος πόλος και ο άλλος Νότιος πόλος.

Οι έπιστήμονες παρατήρησαν ότι τό σχήμα τής Γης δέν είναι άπολυτα σφαιρικό. Η Γη στούς πόλους είναι κάπως πιεσμένη και έξογκωμένη στή μέση της. Τό σχήμα αύτό λέγεται έλλειψοειδές από περιστροφή..

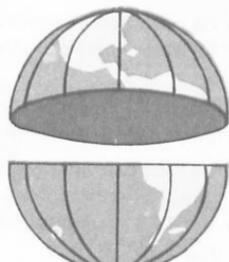
Υδρόγειος

Πορτοκάλι κομμένο

Γή

Γή κομμένη

Γή με αξονα και πόλους

Η έπιφανεια της Γης

Η έπιφανεια της Γης δέν έχει παντού την ίδια όψη. Υπάρχει πρώτα απ' όλα η ξηρά και ή θάλασσα. Στήν ξηρά υπάρχουν βουνά, πεδιάδες, λόφοι, κοιλάδες, χαράδρες, όροπέδια κτλ. Η θάλασσα σχηματίστηκε στά βαθύτερα μέρη της έπιφανειας της Γης, όπου συγκεντρώθηκαν μεγάλες ποσότητες νερού.

Νά μάθετε τις εννοιες: Ούρανο σώμα, Γή, ύδρογειος σφαίρα, άξονας της Γης, πόλοι της Γης, Βόρειος πόλος, Νότιος πόλος.

Νά γνωρίζετε ότι: "Όλα τα ούρανο σώματα κινούνται στόν ούρανό, χωρίς νά στηρίζονται πουθενά και χωρίς ποτέ νά σταματούν.

Δραστηριότητες

1. Νά ιχνογραφήσετε τή γήινη σφαίρα μέ τό νοητό άξονα και τούς πόλους της.
2. Προμηθευτείτε ένα τετράδιο-λεύκωμα γιά τό μάθημα της Γεωγραφίας. Σ' αύτό, μετά από κάθε διδακτική ένότητα, μπορείτε νά γράφετε χρήσιμες πληροφορίες, νά σχεδιάζετε χάρτες κτλ. Τις έργασίες αυτές είναι δυνατό νά τις κάνετε στό σχολείο ή στό σπίτι.

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

- Πάρτε ένα πορτοκάλι. Τό σχήμα του μοιάζει μέ τό σχήμα τῆς Γῆς. Τοποθετήστε σ' αύτό έναν ξένο από ξύλο ή σύρμα καί κόψτε το άκριθῶς στή μέση, κάθετα στόν ξένονα. Τό σφαιρικό πορτοκάλι χωρίστηκε σέ δυό μισά, σέ δυό **ήμισφαίρια**.
- Ξανακόψτε τό ιδιο πορτοκάλι μέ άλλες τομές, παράλληλες πρός την πρώτη. Οι τομές πού κάνατε είναι κύκλοι παράλληλοι μεταξύ τους. Ποιός άπ' όλους είναι ό μεγαλύτερος;

Παράλληλοι κύκλοι καί ζῶνες τῆς Γῆς

Στήν ύδρογειο σφαίρα τοῦ σχολείου καί στούς χάρτες είναι χαραγμένοι πολλοί παράλληλοι κύκλοι.

Στήν έπιφάνεια τῆς Γῆς δέν ύπάρχουν πραγματικοί κύκλοι, όλοι είναι φανταστικοί. Ό μεγαλύτερος από αύτούς θρίσκεται άκριθῶς στή μέση καί λέγεται **'Ισημερινός**. Όλα τά σημεία τοῦ **'Ισημερινού** άπέχουν τό ιδιο από τούς πόλους τῆς Γῆς.

Ό **'Ισημερινός** έχει μήκος 40.000 χιλιόμετρα καί χωρίζει τή Γη στό **Βόρειο ήμισφαίριο** καί στό **Νότιο ήμισφαίριο**.

Οι άλλοι φανταστικοί κύκλοι, πού είναι παράλληλοι μέ τόν **'Ισημερινό**, λέγονται **παράλληλοι κύκλοι τῆς Γῆς**. Οι παράλληλοι κύκλοι είναι ἀπειροί. Όσο πλησιάζουν στόν **'Ισημερινό**, μεγαλώνουν. Όσο πλησιάζουν στούς πόλους, μικραίνουν.

Δυό από τούς παράλληλους κύκλους τῆς Γῆς όνομαζονται **τροπικοί**. Ό ενας θρίσκεται στό **Βόρειο ήμισφαίριο** καί λέγεται **Τροπικός τοῦ Καρκίνου**, ο άλλος στό **Νότιο ήμισφαίριο** καί λέγεται **Τροπικός τοῦ Αιγόκερω**. Άναμεσα στούς δυό τροπικούς άπλωνται μιά τεράστια ζώνη τῆς Γῆς, πού λέγεται **Τροπική ζώνη**. Στή μέση της θρίσκεται ό **'Ισημερινός**.

Δυό άλλοι παράλληλοι κύκλοι λέγονται **πολικοί**. Ό ενας θρίσκεται στό **Βόρειο ήμισφαίριο** καί λέγεται **Βόρειος πολικός κύκλος**. Άναμεσα σ' αύτόν καί στόν **Τροπικό τοῦ Καρκίνου** άπλωνται ή **Βόρεια εϋκρατη ζώνη** τῆς Γῆς κι άναμεσα σ' αύτόν καί τό **Βόρειο πόλο** ή **Βόρεια πολική ζώνη**. Ό άλλος πολικός κύκλος θρίσκεται στό **Νότιο ήμισφαίριο** καί λέγεται **Νότιος πολικός κύκλος**. Άναμεσα σ' αύτόν καί στό **Τροπικό τοῦ Αιγόκερω** άπλωνται ή **Νότια εϋκρατη ζώνη** κι άναμεσα σ' αύτόν καί στό **Νότιο πόλο** ή **Νότια πολική ζώνη**.

Τό γεωγραφικό πλάτος

Ή απόσταση κάθε σημείου τῆς γήινης έπιφάνειας από τόν **'Ισημερινό** λέγεται **γεωγραφικό πλάτος**. Οι περιοχές πού θρίσκονται στό **Βόρειο ήμισφαίριο** έχουν **θόρειο γεωγραφικό πλάτος**. Όσες θρίσκονται στό **Νότιο ήμισφαίριο** έχουν **νότιο γεωγραφικό πλάτος**.

Τό γεωγραφικό πλάτος τό μετροῦμε μέ μοῖρες (άπό 0° έως 90°) από τόν **'Ισημερινό** πρός τούς πόλους τῆς Γῆς.

Οι μεσημβρινοί τής Γῆς

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

- Πάρτε ένα αλλο πορτοκάλι, τοποθετήστε άξονα και κόψτε το στό μήκος του άξονα. Ή τομή πού κάνατε είναι ένας μέγιστος κύκλος και περνάει άπό τούς πόλους του πορτοκαλιού. Μέ αύτή το πορτοκάλι χωρίστηκε σέ δυο ήμισφαίρια.
- Μπορείτε νά κάνετε κι αλλες παρόμοιες τομές στό πορτοκάλι.
- Συγκρίνετε τούς κύκλους πού σχηματίστηκαν. Υπάρχει κανένας μεγαλύτερος όπό τούς αλλους;

Στήν ύδρογειο σφαίρα και στούς χάρτες είναι χαραγμένοι και άλλοι κύκλοι, κάθετοι στούς παράλληλους. "Αν τούς παρατηρήσουμε μέ προσοχή, διαπιστώνουμε ότι όλοι αύτοι περνοῦν άπό τούς πόλους τής Γῆς και όλοι είναι ίσοι μεταξύ τους. Τά ήμικύκλια πού συνδέουν τούς πόλους τής Γῆς ονομάζονται **μεσημβρινοί**.

"Ενα μεσημβρινό, πού περνάει άπό το άστεροσκοπείο **Γκρίνουιτς** τού Λονδίνου, οι έπιστημονες τόν όνόμασαν **Πρώτο μεσημβρινό**. Αύτός χωρίζει τή Γή στό **Άνατολικό** και στό **Δυτικό ήμισφαίριο**.

Τό γεωγραφικό μήκος

Η απόσταση κάθε σημείου τής γήινης έπιφάνειας άπό τόν Πρώτο μεσημβρινό λέγεται **γεωγραφικό μήκος**. Τό μετρούμε κι αύτό σέ μοίρες (άπό 0° ώς 180°) άνατολικά και δυτικά άπό τόν Πρώτο μεσημβρινό. Τό διακρίνουμε σέ **άνατολικό γεωγραφικό μήκος** και σέ **δυτικό γεωγραφικό μήκος**.

Τό γεωγραφικό πλάτος και τό γεωγραφικό μήκος ένός τόπου λέγονται **γεωγραφικές συντεταγμένες** τού τόπου. Μέ αύτές θρίσκουμε εύκολα πάνω στήν έπιφάνεια τής Γῆς όποιονδήποτε τόπο.

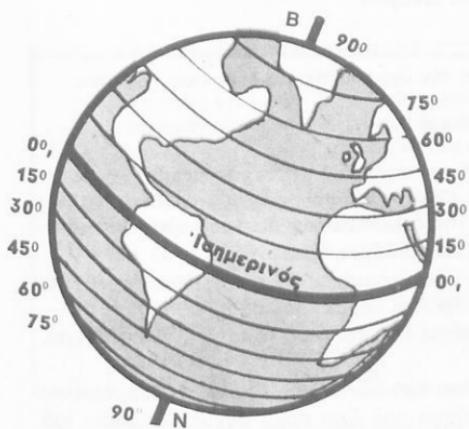
Νά μάθετε τίς έννοιες : Ισημερινός, παράλληλοι κύκλοι, μεσημβρινοί, ζώνες τής Γῆς, γεωγραφικό πλάτος, γεωγραφικό μήκος, γεωγραφικές συντεταγμένες.

Νά γνωρίζετε ότι:

- Από κάθε σημείο τής γήινης έπιφάνειας περνά ένας μόνο νοητός παράλληλος κύκλος και ένας μεσημβρινός.
- Οι παράλληλοι κύκλοι τής Γῆς, οσο πλησιάζουν στόν Ισημερινό, μεγαλώνουν, οσο πλησιάζουν στούς πόλους, μικραίνουν.
- "Ολοι οι μεσημβρινοί είναι ίσοι μεταξύ τους.
- Κάθε τόπος έχει άρισμένο γεωγραφικό πλάτος (θόρειο ή νότιο) και άρισμένο γεωγραφικό μήκος (άνατολικό ή δυτικό).

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

- Στήν ύδρογειο σφαίρα και στούς χάρτες νά βρείτε τόν Ισημερινό, τούς Τροπικούς τού Καρκίνου και τού Αιγόκερω, τούς Πολικούς κύκλους, τόν Πρώτο μεσημβρινό.
- Νά δείξετε τίς ζώνες τής Γῆς.
- Δείξτε στήν ύδρογειο τήν Έλλάδα. Σέ ποιό ήμισφαίριο τής Γῆς θρίσκεται; Σέ ποιά ζώνη;
- Δείξτε τούς παράλληλους κύκλους πού περνοῦν άπό τήν Έλλάδα. Τί γεωγραφικό πλάτος έχει τό Ηράκλειο; Τί ή Αθήνα; Τί ή Θεσσαλονίκη; Τί ή περιοχή σας;
- Δείξτε τούς μεσημβρινούς πού περνοῦν άπό τήν Έλλάδα. Τί γεωγραφικό-μήκος έχει ή Αθήνα; Τί ή Θεσσαλονίκη; Τί ή περιοχή σας;

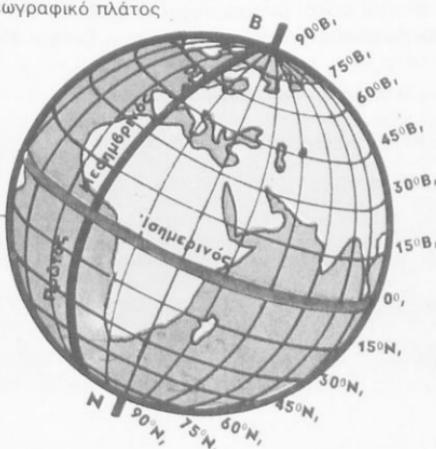
Ισημερινός και παράλληλοι κύκλοι της Γῆς

Οι μεσημβρινοί της Γῆς

Οι ζωνες της Γῆς

Γεωγραφικό πλάτος

Γεωγραφικό μήκος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3 Ή ατμόσφαιρα της Γης. Οι ἄνεμοι

Δραστηριότητες

1. Νά συζητήσετε γιά τή θερμοκρασία και τήν ύγρασία τής ατμόσφαιρας, που ύπαρχει στήν περιοχή σας.
2. Νά συζητήσετε γιά τις βροχοπτώσεις και γιά τούς ἀνέμους.
3. Νά κάνετε σχετικές παρατηρήσεις.

"Ολοι γνωρίζουμε ότι γύρω ἀπό τή Γῆ ύπαρχει ἀέρας. Ο ἀέρας αὐτός ὀνομάζεται **ἀτμόσφαιρα**. Στά χαμλά στρώματα τῆς ατμόσφαιρας ὁ ἀέρας είναι πυκνότερος και βαρύτερος. Στά ψηλότερα στρώματα ὁ ἀέρας ἀραιώνει.

'Ο ἀέρας ἀλλοτε μᾶς δροσίζει, ἀλλοτε μᾶς θερμαίνει και τό χειμώνα συχνά μᾶς παγώνει. Η ἀτμόσφαιρα δέν ἔχει πάντα τήν ἴδια θερμοκρασία.

'Η **θερμοκρασία τῆς ατμόσφαιρας** διαφέρει ἀπό τόπο σέ τόπο, ἀπό ὥρα σέ ὥρα, ἀπό ἐποχή σέ ἐποχή.

'Η ἐπιφάνεια τῆς Γῆς θερμαίνεται κυρίως ἀπό τόν Ἡλιο. Ἀπό αὐτή θερμαίνεται ἡ ἀτμόσφαιρα. Η θερμοκρασία τῆς ατμόσφαιρας ἔχει πολύ μεγάλη σημασία γιά τή ζωή μας, καθώς και γιά τή ζωή τῶν φυτῶν και τῶν ζώων. 'Αν σκεφτοῦμε πῶς είναι ἡ φύση στόν τόπο μας τό χειμώνα, πῶς τήν ἀνοιξή και πῶς τό καλοκαίρι, καταλαβαίνουμε τή σημασία πού ἔχει ἡ θερμοκρασία τῆς ατμόσφαιρας γιά τή ζωή. Μεγάλη σημασία ἔχει ἐπίσης ἡ **ύγρασία τῆς ατμόσφαιρας**.

Σέ πολλούς τόπους ἡ ατμόσφαιρα είναι πολύ ύγρη και θρέχει συχνά. Ἀλλού είναι πολύ ξηρή και θρέχει σπάνια. Σέ πολλές χώρες μέ ύγρο κλίμα σχεδόν κάθε μέρα ύπαρχει όμιχλη. 'Αντιθέτα σέ πολλές περιοχές τῆς Εηρῆς Σαχάρας δέν ἐμφανίζεται οὔτε ἔνα συννεφάκι και δέ θρέχει ποτέ!

'Ο ἀέρας τῆς ατμόσφαιρας συνεχῶς κινεῖται. Ο ἀέρας πού κινεῖται λέγεται **ἄνεμος**.

'Η κίνηση τοῦ ἀέρα ὀφείλεται στή διαφορά θερμοκρασίας πού ύπαρχει στά διάφορα στρώματα τῆς ατμόσφαιρας και ἀπό τόπο σέ τόπο.

Οι ἄνεμοι πνέουν ἀπό διάφορες διευθύνσεις και μέ διαφορετική ἔνταση. 'Εχουμε ἀνέμους βόρειους, νότιους, ἀνατολικούς, δυτικούς, ισχυρούς, ἀσθενεῖς, μέτριούς κτλ.

Σέ πολλές περιοχές τῆς Γῆς φυσοῦν χαρακτηριστικοί ψυχροί ἡ θερμοί ἄνεμοι σέ όρισμένες περιόδους τοῦ ἔτους. Οι ἄνεμοι αὐτοί ὀνομάζονται **περιοδικοί ἄνεμοι**. Στήν Έλλάδα τέτοιοι είναι οι **ἐτήσιοι ἄνεμοι**. Περιοδικοί ἡμερήσιοι ἄνεμοι είναι ἡ **θαλάσσια** και ἡ **ἀπόγεια αὔρα**.

'Υπάρχουν ἐπίσης **τοπικοί ἄνεμοι**, ὅπως ὁ μακεδονικός **θαρδάρης**.

Νά μάθετε τίς ἔννοιες: 'Ατμόσφαιρα, ἄνεμος, περιοδικοί ἄνεμοι, τοπικοί ἄνεμοι, ἐτήσιοι ἄνεμοι.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. 'Η ατμόσφαιρα είναι ἀπαραίτητη γιά τή ζωή.
2. 'Η θερμοκρασία καί ἡ ύγρασία τῆς ατμόσφαιρας ἔχουν μεγάλη σημασία γιά τό κλίμα και τή ζωή.
3. 'Η θερμοκρασία και ἡ ύγρασία τῆς ατμόσφαιρας διαφέρουν ἀπό τόπο σέ τόπο, ἀπό ώρα σέ ώρα, ἀπό ἐποχή σέ ἐποχή.
4. Οι ἄνεμοι ἔχουν ἐπίσης μεγάλη σημασία.

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Τι έννοούμε όταν λέμε ότι χθές ο καιρός ήταν καλός;
2. Ποιοι παράγοντες έπηρεάζουν τόν καιρό;
3. Τί σημασία έχει ή πρόγνωση τοῦ καιροῦ γιά τούς ανθρώπους;
4. Τι έννοούμε, όταν λέμε ότι ένας τόπος έχει ύγειεινό ή άνθυγειεινό κλίμα;
5. Ποιοι παράγοντες έπηρεάζουν τό κλίμα ένός τόπου;
6. Τί διαφέρει ο καιρός άπό τό κλίμα;
7. Ποιά βασικά είδη κλίματος γνωρίζετε; Ποιά είναι τά κύρια γνωρίσματα τοῦ καθενός άπο αύτά;
8. Τι γνωρίζετε γιά τήν έπιδραση πού άσκει τό κλίμα στά φυτά, στά ζωά και στούς ανθρώπους;
9. Τι κλίμα έχει ή περιοχή σας;
10. Τι κλίμα γενικά έχει ή Έλλαδα;

Συχνά άκουμε άπό τήν τηλεόραση και τό ραδιόφωνο τό **δελτίο καιροῦ**. Αύτό μᾶς πληροφορεῖ, ἂν θά έχουμε λιακάδα ή συννεφιά, ζέστη ή κρύο, βροχές, καταγιδες, χιόνια κτλ. Τό έτοιμάζουν ειδικοί έπιστήμονες, οι οποίοι όνομάζονται **μετεωρολόγοι**, ύστερα άπό συστηματικές παρατηρήσεις τών μεταβολών τής άτμοσφαιρας. Οι μετεωρολόγοι έχουν έγκαταστήσει σέ πολλές περιοχές ειδικούς **μετεωρολογικούς σταθμούς**. Σ' αύτούς μέ κατάλληλα οργανα μετροῦν και γράφουν σέ ειδικά δελτία τήν άτμοσφαιρική πίεση, τή θερμοκρασία τής άτμοσφαιρας, τή διεύθυνση και τήν ένταση τών άνεμων, τήν ύγρασία, τή νέφωση ή τήν ήλιοφάνεια, τίς βροχοπτώσεις κτλ. "Ολα αύτά είναι παράγοντες πού έπηρεάζουν τόν καιρό.

Οι μετεωρολόγοι μελετοῦν συνεχῶς τίς καιρικές συνθήκες πού έπικρατοῦν σέ μια περιοχή και ύστερα άπό μακροχρόνιες παρατηρήσεις προσδιορίζουν τό **κλίμα** της.

Γενικά μέ τή λέξη **κλίμα** έννοούμε τίς συνθήκες πού έπικρατοῦν συνήθως στήν άτμοσφαιρα μιᾶς περιοχῆς γιά μεγάλο χρονικό διάστημα.

Σοθαροί παράγοντες, οι οποίοι έπηρεάζουν τό κλίμα ένός τόπου, είναι οι **έξης**:

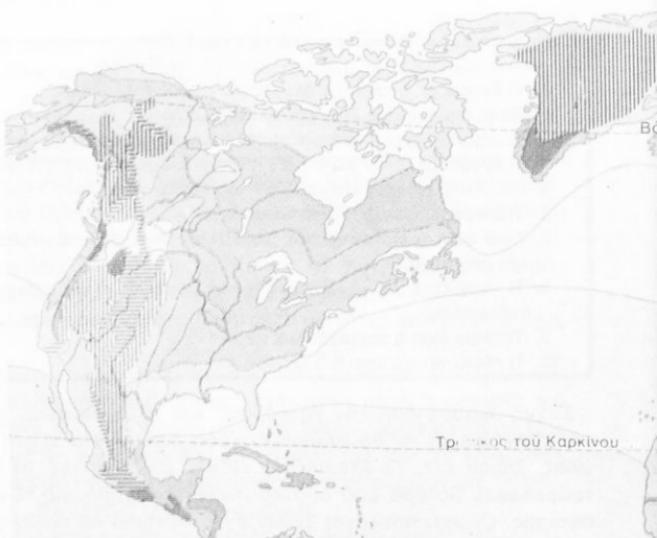
α. Η θερμοκρασία τής άτμοσφαιρας. Αύτή έπηρεάζεται άπό τό γεωγραφικό πλάτος τοῦ τόπου, άπό τό ύψομετρο, άπό γειτονικές θάλασσες, άκεανούς, όρεινούς ογκους, έρήμους κτλ., άπό τούς άνέμους πού φυσοῦν, άπό τή μορφολογία τοῦ έδαφους, άπό τήν έποχή τοῦ έτους και τήν ώρα τής ημέρας, άπό τά θαλάσσια ρεύματα κ.α.

Τά **θαλάσσια ρεύματα** προκαλοῦνται άπό τή διαφορά θερμοκρασίας πού ύπάρχει στίς θαλάσσιες περιοχές και άπό άλλες, άγνωστες άκομα, αιτίες. "Άλλα είναι θερμά και άλλα ψυχρά και μοιάζουν μέ ποτάμια, πού ρέουν μέσα στή θάλασσα!

Τά **θερμά θαλάσσια ρεύματα** κινούνται άπό τόν Ισημερινό πρός τούς πόλους. Σπουδαιότερα άπό αύτά είναι τό **Ρεύμα τοῦ Κόλπου** (Γκόλφ Στρίμ) στό θόρειο Ατλαντικό Όκεανό και τό **Κούρο Σιλε** στήν "Απω Ανατολή. Τά **ψυχρά θαλάσσια ρεύματα** κινούνται άπό τίς ψυχρές πολικές θάλασσες πρός τόν Ισημερινό.

Τροπικό κλίμα

- Αποχρώσεις τροπικού κλίματος
- Κλίμα μουσώνων

Υποτροπικό κλίμα

- Αποχρώσεις υποτροπικού κλίματος

Εύκρατο κλίμα

- Αποχρώσεις εύκρατου κλίματος

Ψυχρό κλίμα

- Αποχρώσεις ψυχρού κλίματος

Όρεινό κλίμα

- Ύγρο
- Εηρό

Κλίμα όροπεδίων

- Ύγρο
- Εηρό

ΟΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

6. Ή ύγρασία τῆς ἀτμόσφαιρας. Αύτή ἔξαρτάται ἀπό τὴν ἔξατμιση τῶν νερῶν τῆς περιοχῆς, ἀπό γειτονικές θάλασσες, λίμνες, ποτάμια, δάση, ἀπό γειτονικά θαλάσσια ρεύματα κτλ.

γ. Οι ἄνεμοι πού φυσοῦν στὴν περιοχή.

δ. Ἡ ἀτμοσφαιρική πίεση, πού ἐπικρατεῖ κάθε φορά.

"Ολοὶ οἱ τόποι δέν ἔχουν τό ἵδιο κλίμα. Ἀντίθετα παρατηρεῖται μεγάλη ποικιλία κλίματος στὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς. Οἱ μετεωρολόγοι διακρίνουν τρία βασικά εἰδη κλίματος: τό **Θερμό**, τό **εὐκρατό** καὶ τό **ψυχρό κλίμα**.

Τό Θερμό κλίμα ἐπικρατεῖ στὴν Τροπική ζώνη. Παραλλαγές του είναι:

a. **Τό κλίμα τοῦ Ἰσημερινοῦ**, μέ μεγάλη θερμοκρασία, συνεχεῖς βροχοπτώσεις, ύγρη καὶ ἀποπνικτική ἀτμόσφαιρα. Στίς χῶρες τοῦ Ἰσημερινοῦ συνεχῶς είναι καλοκαίρι, ύπάρχει πλούσια βλάστηση, μεγάλη ποικιλία ζώων καὶ ζοῦν ἄνθρωποι τῆς μαύρης φυλῆς.

b. **Τό κλίμα τῆς σαθάνας.** Ἐπικρατεῖ στὶς περιοχές πού γειτονεύουν μὲ τή ζώνη τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ ἔχουν μεγάλη θερμοκρασία καὶ περιοδικές βροχοπτώσεις. Οἱ περιοχές τῆς σαθάνας ἔχουν ἄφθονα χόρτα καὶ λίγα δέντρα. Σ' αὐτές ζοῦν κοπάδια ἀπό χορτοφάγα καὶ σαρκοφάγα ζῶα.

g. **Τό κλίμα τῶν στεπῶν.** Κύρια χαρακτηριστικά του είναι οἱ μεγάλες διαφορές θερμοκρασίας ἀπό ἐποχή σέ ἐποχή, οἱ λίγες περιοδικές βροχοπτώσεις, ἡ μικρή ἐποχιακή βλάστηση καὶ ἡ νομαδική ζωή τῶν κατοίκων.

d. **Τό κλίμα τῶν ἐρήμων**, μέ μεγάλη διαφορά θερμοκρασίας ἀνάμεσα στὴ μέρα καὶ στὴ νύχτα καὶ σπάνιες βροχοπτώσεις. Στίς περιοχές αὐτές ἡ βλάστηση είναι ἀνύπαρκτη.

e. **Τό κλίμα τῶν μουσῶν.** Αύτό ἐπικρατεῖ κυρίως στὴ Νοτιοανατολική Ἀσία. Ἐπηρεάζεται ἀπό ειδικούς περιοδικούς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ὀνομάζονται **μουσῶνες**.

Παρθένο δάσος

Τοπίο σαθάνας

Στίς εύκρατες ζώνες της Γῆς έπικρατεῖ γενικά **εύκρατο κλίμα**. "Οσο ἀπομακρυνόμαστε ἀπό τὸν Ἰσημερινό, γίνεται ψυχρότερο. Παραλλαγές τοῦ εύκρατου κλίματος είναι:

a. **Τό μεσογειακό κλίμα**, μέ μέτρια θερμοκρασία, μέτριες βροχοπτώσεις καὶ μικρή διαφορά θερμοκρασίας ἀνάμεσα στίς διάφορες ἐποχές τοῦ ἔτους. Είναι τό κλίμα πού ἐπικρατεῖ στά παράλια τῆς Πατρίδας μας μέ τῇ γνωστή χλωρίδα καὶ πανίδα.

b. **Τό ἡπειρωτικό κλίμα**, μέ ψυχρό χειμώνα καὶ θερμό καλοκαίρι. Ἐπικρατεῖ στίς περιοχές πού βρίσκονται μακριά ἀπό τὴ θάλασσα καὶ ἔχει πολλές παραλλαγές.

γ. **Τό ὡκεάνιο κλίμα**, μέ γλυκό, ἥπιο χειμώνα, δροσερό καλοκαίρι, μέτρια θερμοκρασία καὶ ἀρκετά ύγρη ἀτμόσφαιρα.

Τό **ψυχρό κλίμα** χαρακτηρίζεται γενικά ἀπό χαμηλές θερμοκρασίες, παρουσιάζει πολλές παραλλαγές καὶ καταλήγει στό **πολικό κλίμα** μέ τούς αἰώνιους πάγους.

Τό κλίμα ἐπηρεάζει πολύ τά φυτά, τά ζῶα καὶ τούς ἀνθρώπους κάθε περιοχῆς. "Ἀλλα φυτά καὶ ζῶα ύπαρχουν στίς θερμές, ἄλλα στίς εύκρατες καὶ ἄλλα στίς ψυχρές χώρες. Ἐπιδρᾶ ἐπίσης στὴ σωματικὴ διάπλαση τῶν ἀνθρώπων, στό χρώμα τῆς ἐπιδερμίδας τους κτλ.

Νά μάθετε τίς ξνοιες: Καιρός, κλίμα, μετεωρολόγος, μετεωρολογικός σταθμός.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. Τό κλίμα διαφέρει ἀπό τὸν καιρό.
2. Τό κλίμα ἐπηρεάζει τὴ ζωὴ κάθε περιοχῆς.
3. Ὑπάρχει μεγάλη διαφορά κλίματος ἀπό τόπο σέ τόπο.
4. Τό γεωγραφικό πλάτος είναι ἔνας ἀπότούς βασικούς παράγοντες τοῦ κλίματος.

Τοπίο στέπας

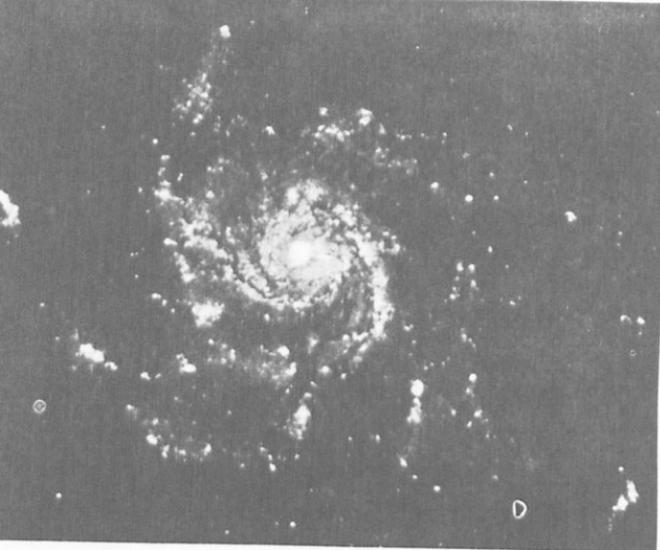
Τοπίο ἐρήμου

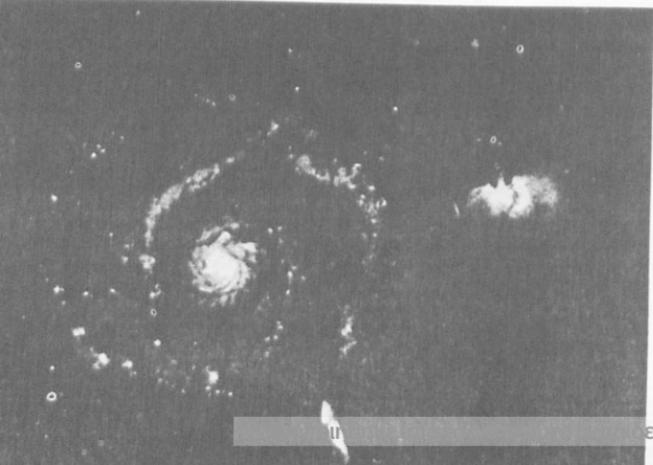
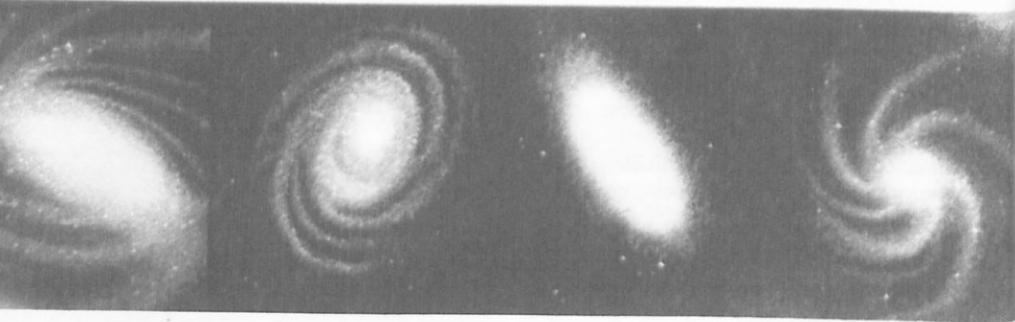
Τοπίο μεσογειακοῦ κλίματος

Τοπίο πολικῆς ζώνης

Γαλαξίες σέ διάφορα
σχήματα

Δραστηριότητες

1. Τί γνωρίζετε για πυραύλους, τεχνητούς δορυφόρους, διαστημόπλοια, διαστημικούς σταθμούς, άστροναύτες, δορυφορικούς σταθμούς κτλ.
2. 'Υπάρχουν τή μέρα άστρα στόν ούρανό; Γιατί δέν τά βλέπουμε;

'Ο ούρανός, μέ τή γαλάζια άπεραντοσύνη του τή μέρα, μέ τή Σελήνη και τή φαντασμαγορία τών άστρων τή νύχτα, ήταν πάντα ένα μυστήριο γιά τόν άνθρωπο.

Κοιτάζοντάς τον άπό τη Γη τόν βλέπουμε σάν ήμισφαιρικό θόλο. Οι άστροναύτες μέσα από τά διαστημόπλοια τόν βλέπουν σάν τεράστια σφαίρα σπαρμένη μέ αστρα.

Τή νύχτα μπορεί κανείς νά δει μέ τά μάτια του 5.000 περίπου άστρα στό στερέωμα και νά θαυμάσει τόν άσημένιο χείμαρρο τού Γαλαξία. Μέ τά σύγχρονα ήλεκτρονικά τηλεσκόπια οι έπιστήμονες φωτογράφησαν πολλά έκατομμύρια άστρα! Οι ίδιοι μᾶς λένε δτι ύπάρχουν δισεκατομμύρια γαλαξίες στό σύμπαν! Μέσα σ' αύτό δλα τά ούρανια σώματα κινούνται στίς τροχιές τους μέ άπόλυτη άκριθεια και μέ άρμονία, πού δέν μπορεί ό νοῦς τοῦ άνθρώπου νά συλλάθει.

'Από τά άρχαία χρόνια οι άνθρωποι έπιχειρησαν νά λύσουν τά μυστήρια πού κρύθει τό σύμπαν. Στήν πραγματικότητα ούρανός δέν ύπάρχει. 'Ο ούρανός θόλος είναι μιά ψευδαίσθηση, πού όφειλεται στήν ιδιότητα τών ματιών μας νά βλέπουν μόνο ώς μιά όρισμένη άπόσταση, ίση πρός όλα τά σημεία τοῦ ούρανοῦ. Τό γαλάζιο χρώμα δημιουργείται μέ τή διάχυση τού ήλιακού φωτός πάνω στήν άτμοσφαιρα τής Γης.

'Η συστηματική έρευνα και μελέτη τοῦ ούρανοῦ άρχισε μέ τήν άνακάλυψη τοῦ τηλεσκοπίου (1608). Πρώτος ο Γαλιλαίος χρησιμοποίησε τά πρωτόγονα έκεινα τηλεσκόπια, γιά νά παρατηρήσει τό σύμπαν. Οι σύγχρονοι έπιστήμονες γιά τό σκοπό αυτό διαθέτουν τέλεια τηλεσκόπια και πολλά άλλα μέσα.

Τό φασματοσκόπιο είναι ένα ειδικό όργανο, μέ τό όποιο οι έπιστήμονες πληροφορούνται τί ειδους άέρια ύπάρχουν γύρω από ένα ούρανιο σώμα. Αύτό τούς βοηθάει νά θγάλουν πολύτιμα συμπεράσματα.

Τά ραδιοτηλεσκόπια είναι τά πιο σύγχρονα όργανα γιά τή μελέτη τοῦ σύμπαντος. Δέν έχουν φακούς, δπως τά συνηθισμένα τηλεσκόπια, άλλα ειδικά όργανα, μέ τά όποια συγκεντρώνουν από τό διάστημα ήλεκτρομαγνητικά κύματα. 'Η άνακάλυψή τους άνοιξε νέους όριζοντες στή μελέτη τοῦ σύμπαντος.

Οι πιο έντυπωσιακές κατακτήσεις τοῦ άνθρώπου ομως είναι οι σύγχρονοι τεχνητοί δορυφόροι, τά διαστημόπλοια και τά διαστημικά έργαστηρια. Τό νέο αύτο λαμπρό κεφάλαιο τής άστρονομίας άνοιξε στίς 4 Όκτωβρίου 1957 μέ τήν έκτοξευση τοῦ πρώτου ρωσικού δορυφόρου. 'Ακολούθησαν άλλες έντυπωσιακές έκτοξεύσεις και στίς 20 Ιουλίου 1969 έπανδρωμένο άμερικανικό διαστημόπλοιο προσεδαφίστηκε στή Σελήνη.

Νά μάθετε τίς έννοιες: Ούρανός, σύμπαν, Γαλαξίας, τεχνητός δορυφόρος, διαστημόπλοιο, διαστημικό έργαστρο.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Η έξερεύνηση του σύμπαντος και ή κατάκτηση του ούρανου είναι ένα προαιώνιο θέμα του ανθρώπου.
2. Η άνθρωπότητα διεύθυνε πολλά στούς μεγάλους έπιστήμονες και τους τολμηρούς άστροναύτες της έποχής μας.
3. Ο κόσμος του ούρανου είναι πολύ μεγάλος.

6

Τά ἄστρα

"Όπως άναφέραμε στό προηγούμενο μάθημα, στό σύμπαν ύπαρχουν άμετρητα ἄστρα. Έλαχιστα άπό αύτά βλέπουμε μέ τά μάτια μας. Παρατηρώντας τα εύκολα διαπιστώνουμε ότι δέν έχουν δύλα τήν ίδια λαμπρότητα οὔτε τήν ίδια διάταξη στον ούρανό.

Η λαμπρότητά τους έξαρταται άπο τό μέγεθος τῶν ἄστρων και τήν άπόστασή τους άπο τή Γῆ.

Πολλά ἄστρα σχηματίζουν συμπλέγματα στόν ούρανό. Τά συμπλέγματα αύτά ονομάζονται ἀστερισμοί. Κάθε ἀστερισμός έχει τό ονόμα του.

Οι πιό γνωστοί ἀστερισμοί είναι ή **Μεγάλη Ἀρκτος** και ή **Μικρή Ἀρκτος**. Βρίσκονται πρός τό Βορρά και φαίνονται πάντα άπο τήν Έλλάδα.

Ο ἀστερισμός τής Μεγάλης Ἀρκτου έχει πολλά ἄστρα. Μέ τά μάτια μας βλέπουμε μόνο έφτά.

Κοντά στή Μεγάλη Ἀρκτο θρίσκεται ή Μικρή Ἀρκτος. Και ό ἀστερισμός αύτός έχει έφτατά ἄστρα, άλλα μικρότερα άπο τή Μεγάλη. Έξαιρετική σημασία έχει τό τελευταίο ἄστρο, πού θρίσκεται στήν ούρα τής Μικρής Ἀρκτου, πάνω άπο τό Βόρειο πόλο τής Γῆς. Όνομαζεται **Πολικός ἀστέρας**. Μ' αύτόν μπορούμε εύκολα νά προσανατολιστούμε τή νύχτα.

Έντυπωσιακά ούρανία σώματα είναι οι **κομήτες**. Έμφανίζονται σπάνια στόν ούρανό, σάν φωτεινά νεφελώματα μέ λαμπρή ούρα.

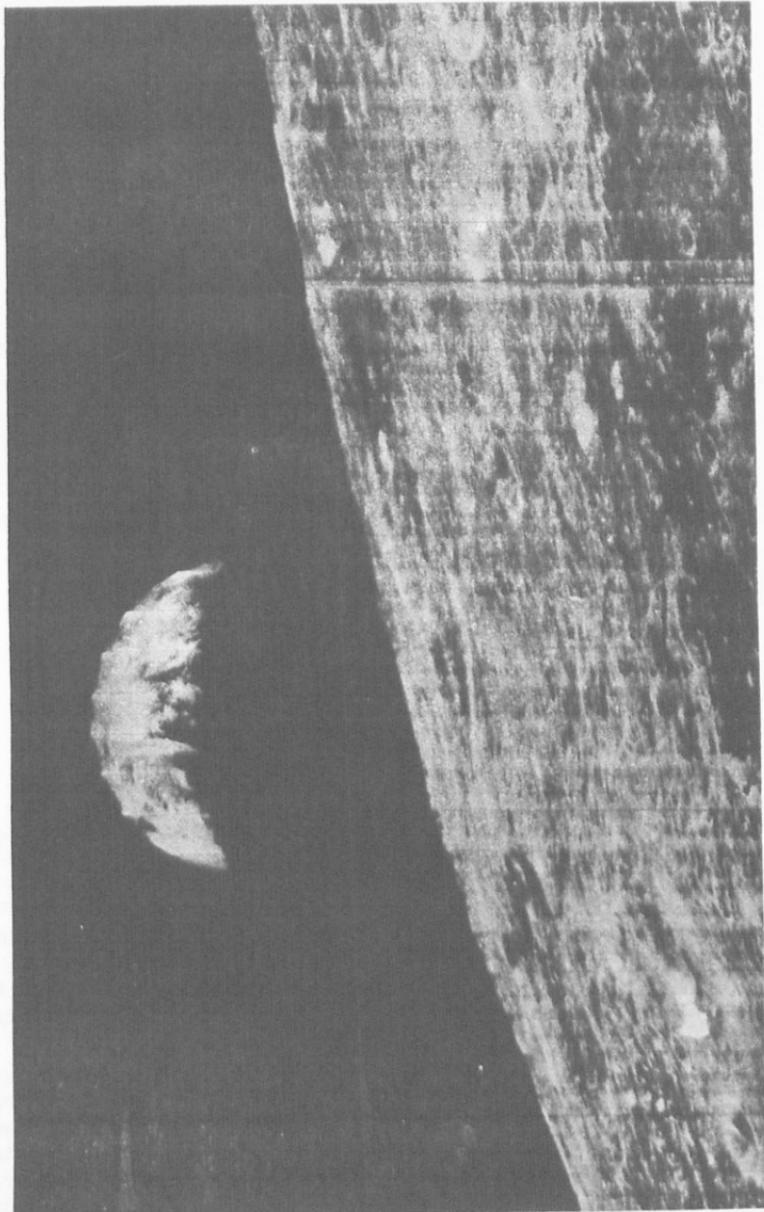
Τό καλοκαίρι συχνά βλέπουμε στόν ούρανό τούς **διάττοντες ἀστέρες**. Αύτοι είναι μικρά ούρανία σώματα πού μπαίνουν μέ μεγάλη ταχύτητα στήν άτμοσφαιρα τής Γῆς. Μέ τήν τριβή θερμαίνονται ύπερβολικά, πυρακτώνονται και φαίνονται σάν φωτεινές γραμμές στόν ούρανό. Έξαφανίζονται άμεσως.

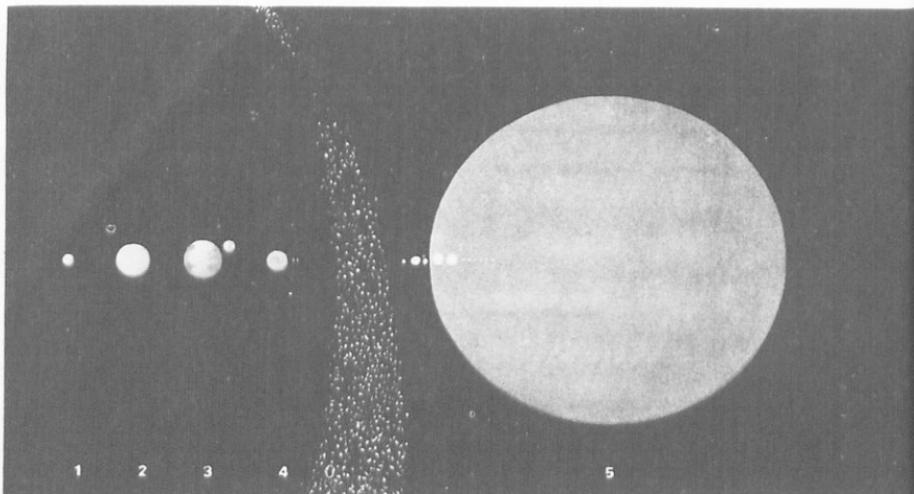
Νά μάθετε τίς έννοιες: Αστερισμός, Μεγάλη Ἀρκτος, Μικρή Ἀρκτος, Πολικός ἀστέρας, κομήτης, διάττοντες ἀστέρες.

Δραστηριότητες

1. Σχεδιάστε τούς ἀστερισμούς τής Μεγάλης και τής Μικρής Ἀρκτου.
2. Βρείτε τους τή νύχτα στόν ούρανό. Βρείτε τόν Πολικό ἀστέρα και προσανατολίστείτε.

Ή Γή
(άριστερά)
και ή
Σελήνη
(δεξιά)
φωτογρα-
φία άπό
διαστημό-
πλοιο

Οι πλανήτες τοῦ ήλιακοῦ μας συστήματος:

1. Ἐρμῆς 2. Ἀφροδίτη 3. Γῆ 4. Ἄρης 5. Ζεύς

Πιό κοντά στὸν Ἡλιον θρίσκεται ὁ Ἐρμῆς. Πιό μεγάλος εἶναι ὁ Ζεύς.

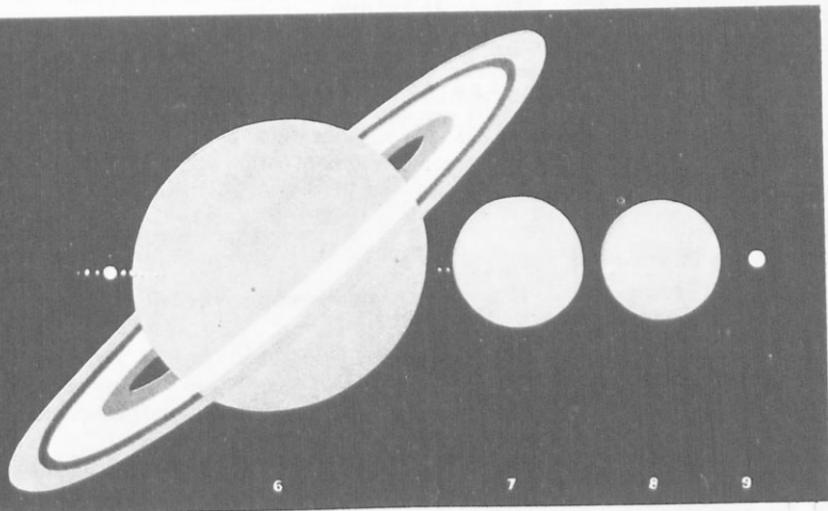
7

Ο "Ηλιος

Ο "Ηλιος εἶναι ἡ μεγαλύτερη πηγή ἐνέργειας γιά τὴ Γῆ. Αὐτός μᾶς φωτίζει καὶ μᾶς θερμαίνει. Εἶναι πηγή ζωῆς γιά τὸ φυτικό καὶ ζωικό κόσμο τῆς Γῆς.

Ο "Ηλιος εἶναι μιά διάπυρη σφαίρα. Ο δύκος του είναι 1.300.000 φορές μεγαλύτερος ἀπό τὸν δύκο τῆς Γῆς. Άπο τὴ Γῆ ἀπέχει 150.000.000 χιλιόμετρα. Τὸ φῶς, πού τρέχει 300.000 χιλιόμετρα τὸ δευτερόλεπτο, γιά νά φτάσει ἀπό τὸν "Ηλιον στὴ Γῆ, χρειάζεται 8' καὶ 20''. "Ενα ὑπερηχητικό ἀεροπλάνο, γιά νά φτάσει ἀπό τὴ Γῆ στὸν "Ηλιον, θά χρειαζόταν 14 ὀλόκληρα ἔτη! Ή ἀπόσταση δύμας "Ηλιου-Γῆς μᾶς φαίνεται μικρή, ἄν τὴ συγκρίνουμε μέ αλλεξ ἀστρικές ἀποστάσεις.

Αἰώνες οἱ ἄνθρωποι πίστευαν ὅτι ἡ Γῆ εἶναι τὸ κέντρο τοῦ σύμπαντος καὶ ὅτι ὁ Ηλιος κινεῖται γύρω της. Πρῶτος ὁ ἀρχαῖος Σάμιος φιλόσοφος Ἀρίσταρχος ὑπονοήριε ὅτι συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο: ἡ Γῆ κινεῖται γύρω ἀπό τὸν "Ηλιον! Πολλά χρόνια ἀργότερα ὁ Πολωνός Κοπέρνικος (1473-1543) μελέτησε τὴ θεωρία τοῦ Ἀρίσταρχου καὶ ἀπόδειξε τὴν ὄρθοτητά της. Σήμερα κανένας δέν ἀμφιβάλλει πιά γιά τὸ ἡλιοκεντρικό αὐτό σύστημα.

6. Κρόνος

7. Ούρανός

8. Ποσειδώνας

9. Πλούτωνας

Οι πλανήτες

Γύρω από τόν "Ηλιο περιφέρονται 9 πλανήτες. Αύτοί είναι: ὁ Ἔρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεύς, ὁ Κρόνος, ὁ Ούρανός, ὁ Ποσειδώνας, ὁ Πλούτωνας.

Πιο κοντά στόν "Ηλιο βρίσκεται ὁ Ἔρμῆς καὶ πιο μακριά ἀπό αὐτόν ὁ Πλούτωνας. Μεγαλύτερος πλανήτης είναι ὁ Ζεύς.

Οι πλανήτες δέν ἔχουν δικό τους φῶς. Ἀνακλοῦν τό φῶς τοῦ "Ηλιου καὶ λάμπουν στόν ούρανό. "Ολοι περιστρέφονται γύρω ἀπό ἕνα νοητό ἄξονα καὶ σύγχρονα περιφέρονται γύρω ἀπό τόν "Ηλιο.

Νά μάθετε τίς ἐννοιες: Ἡλιακό σύστημα, πλανήτης, τά δόνόματα τῶν πλανητῶν.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. Ὁ "Ηλιος είναι τό κέντρο τοῦ πλανητικοῦ μας συστήματος.
2. Γύρω του γυρίζει ἡ Γῆ καὶ ἄλλοι 8 πλανήτες.
3. Γύρω ἀπό πολλούς πλανήτες περιφέρονται δορυφόροι. Δορυφόρος τῆς Γῆς είναι ἡ Σελήνη.
4. Ὁ "Ηλιος ἔχει δικό του φῶς.
5. Οι πλανήτες καὶ οἱ δορυφόροι ἀνακλοῦν τό φῶς τοῦ "Ηλιου.

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

- Τί γνωρίζετε για τή Σελήνη και τήν κατάκτησή της από τούς Αμερικανούς αστροναύτες.
- Τί άλλο γνωρίζετε γι' αύτή;
- Υπάρχει ζωή στή Σελήνη; Γιατί;
- Πώς είναι τό έδαφός της;

'Η Σελήνη είναι δορυφόρος τής Γης

'Η Σελήνη είναι δορυφόρος τής Γης. Ο όγκος της είναι 50 φορές μικρότερος από τό γήινο όγκο. Γυρίζει γύρω από τή Γη σε έλλειπτική τροχιά και απέχει από αύτή περίπου 384.000 χιλιόμετρα.

'Η Σελήνη, όπως και ή Γη, έχει σχεδόν σφαιρικό σχήμα, αποτελείται από τά ίδια με τή Γη ύλικά και δέν έχει δικό της φῶς. Άνακλα και αύτή τό φῶς τού "Ηλιου". Από τή Γη βλέπουμε πάντα τό ίδιο ήμισφαιριο τής Σελήνης.

Στίς 20 Ιουλίου 1969 άνθρωποι από τή Γη έφτασαν μέ τό διαστημόπλοιο «Απόλλων 11» στή Σελήνη. Ήταν οι Αμερικανοί "Αρμαστρογκ" και "Ωλντριν.

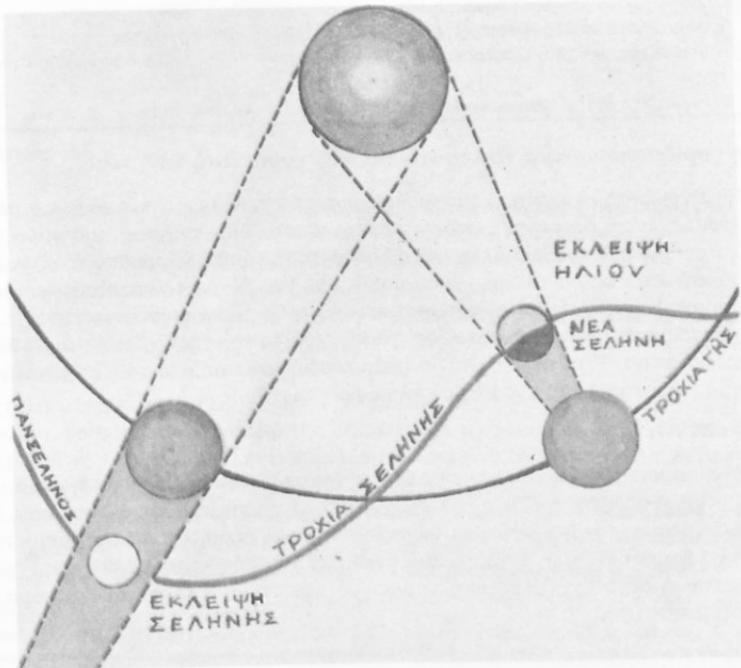
Τό έδαφος τής Σελήνης είναι μιά άπέραντη έρημος μέ άμμο, ξερόβραχους, άγριες χαράδρες, βαθιούς κρατήρες από σθημένα ήφαστεια! Νερό, χορτάρι, άρεας, ζωή δέν ύπάρχουν στή Σελήνη. Η θερμοκρασία στήν επιφάνειά της τή μέρα περνάει τούς 100°C, ένώ τή νύχτα κατεβαίνει στούς -150°C!

Οι φάσεις τής Σελήνης

'Η Σελήνη γυρίζει γύρω από τή Γη, από τή Δύση πρός τήν 'Ανατολή. Γιά νά κάμει μιά όλόκληρη περιφορά, χρειάζεται 27 μέρες 7 ώρες 43' και 11''. Τό χρονικό αύτό διάστημα όνομάζεται **άστρικός μήνας**.

'Η Σελήνη κινείται γύρω από τή Γη και μαζί μ' αύτή γύρω από τόν "Ηλιο". Σέ μᾶς παρουσιάζεται συνεχῶς μέ διαφορετική άψη. Οι οψεις αύτες όνομάζονται **φάσεις τής Σελήνης**.

Στήν άρχη ή Σελήνη δέ φαίνεται καθόλου. Αύτό συμβαίνει, διότι τό ήμισφαίριο πού έχει στραμμένο πρός τή Γῆ δένιτό φωτίζει ό "Ηλιος. Τότε έχουμε **νέα Σελήνη**. Σέ 7 μέρες περίπου φαίνεται ή μισή Σελήνη (**πρώτο τέταρτο**). Σέ άλλες 7 μέρες φαίνεται όλόκληρη ή Σελήνη καί έχουμε **πανσέληνο**. Μετά 7 μέρες χάνεται πάλι ή μισή καί η φάση αύτή είναι τό **τελευταίο τέταρτο**. Σιγά σιγά χάνεται όλόκληρη, γιά νά ξαναφανεί ή νέα Σελήνη καί νά συνεχίσει τίς άνεας κινήσεις της

Έκλειψεις Σελήνης καί "Ηλιου"

Η Γῆ καί ή Σελήνη είναι σκιερά σώματα. Ο "Ηλιος φωτίζει τή μιά πλευρά τους, ένω άπο τήν άλλη σχηματίζεται σκιά.

Συχνά συμβαίνει ή Σελήνη νά μπει στή σκιά τής Γῆς. Τότε ξαφνικά ό φωτεινός δίσκος σκοτεινιάζει καί έχουμε **Έκλειψη Σελήνης**. Ή έκλειψη άλλοτε είναι όλική καί άλλοτε **μερική**.

"Άλλοτε πάλι συμβαίνει ή Σελήνη νά θρεθεί άνάμεσα στή Γῆ καί τόν "Ηλιο. Τότε ή Σελήνη κρύβει τόν "Ηλιο καί έχουμε **Έκλειψη Ηλιου**. Καί ή έκλειψη τού "Ηλιου άλλοτε είναι όλική καί άλλοτε **μερική**.

Τό φαινόμενο τών έκλειψεων είναι έντυπωσιακό καί προκαλεῖ δέος στούς άμορφωτους ίδιαίτερα άνθρωπους, πού δέν μποροῦν νά τό έρμηνεύσουν.

Νά μάθετε τίς έννοιες: Άστρικός μήνας, φάσεις τής Σελήνης, έκλειψη Σελήνης, έκλειψη Ηλιου (όλική, μερική).

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

- Θυμηθείτε όσα γνωρίζετε σχετικά με τις κινήσεις της Γης.
- Πόσων ειδών κινήσεις κάνει ή Γη.
- Παραστήστε μέσα σθούρα ή μέτρη ύδρογειο σφαίρα την κίνηση της Γης γύρω από τόν αξονά της.
- Σε πόσο χρόνο κάνει ή Γη μιά περιστροφή;
- Προσπαθήστε νά έξηγησετε τό φαινόμενο της μέρας και της νύχτας.
- Tί γνωρίζετε γιά τήν περιφορά της Γης γύρω από τόν "Ηλιο; Σέ πόσο χρόνο γίνεται;
- Tί γνωρίζετε γιά τό φαινόμενο της άλλαγης τών έποχων τού έτους;

Η Γη γυρίζει γύρω από τόν έαυτό της και γύρω από τόν "Ηλιο

Η Γη είναι ένας πλανήτης τού ήλιακού μας συστήματος. "Όπως οι άλλοι πλανήτες, έτσι και αύτή δε μένει ακίνητη. Κάνει μάλιστα δυό κινήσεις: μιά γύρω στόν αξονά της, σάν σθούρα, και άλλη μιά σέ έλλειπτική τροχιά γύρω από τόν "Ηλιο.

Η ύδρογειος σφαίρα τού σχολείου μοιάζει μέτ τή Γη. "Αν τήν περιστρέψουμε μέδύναμη, άντιλαμβανόμαστε πώς περιστρέφεται ή Γη γύρω στόν έαυτό της.

Γιά νά κάμει ή Γη μιά περιστροφή γύρω στόν έαυτό της, χρειάζεται 24 ώρες, ένα ημερονύκτιο. Σ' αύτή τήν αιώνια περιστροφή κάθε σημειο τού Ισημερινού κινείται μέτ ταχύτητα 1.666 χιλιόμετρα τήν ώρα!

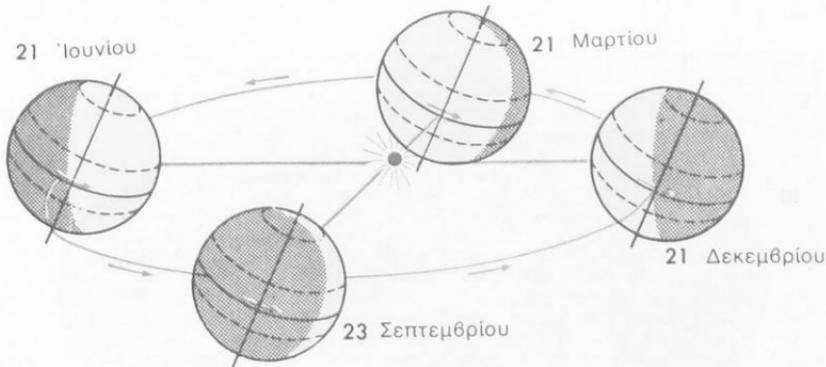
Μέρα και νύχτα

"Αποτέλεσμα τής περιστροφής της Γης γύρω στόν έαυτό της είναι ή **μέρα** και ή **νύχτα**. Καθώς γυρίζει ή Γη, ο "Ηλιος φωτίζει τή μισή έπιφανειά της, πού είναι στραμμένη πρός αύτόν. Τότε στά μέρη αύτά έχουν μέρα. Στήν άλλη μισή έπιφανειά της Γης, πού δέ φωτίζεται, είναι νύχτα. Μέ τήν άδιάκοπη κίνηση της Γης δημιουργείται ή άδιάκοπη έναλλαγή μέρας και νύχτας σέ δύος τούς τόπους τού πλανήτη μας.

Δραστηριότητες

- Γιά νά κατανοήσετε τό φαινόμενο της μέρας και της νύχτας, συσκοτίστε τήν αιθουσά σας και μ' ένα ήλεκτρικό φακό φωτίστε έντονα μιά ύδρογειο σφαίρα. Τό ήμισφαίριο πού φωτίζεται δείχνει τή μέρα. Τό άλλο, μέ τή σκιά, τή νύχτα. "Αν περιστρέψετε τήν ύδρογειο, καθώς φωτίζεται, θά άντιληφθείτε τήν έναλλαγή μέρας και νύχτας στήν έπιφανειά της Γης.
- Γυρίστε μιά σθούρα. Δίνει και αύτή μιά είκόνα τής Γης πού γυρίζει. "Όπως μάλιστα ή σθούρα γυρίζει γύρω στόν αξονά της και σύγχρονα κάνει μιά τροχιά στό πάτωμα, έτσι και ή Γη, γυρίζοντας γύρω στόν αξονά της, κάνει σύγχρονα και τήν τεράστια τροχιά της στόν ούρανο.
- Μπορείτε νά παραστήσετε τίς δυό κινήσεις της Γης και μέ τήν ύδρογειο σφαίρα, άν, καθώς περιστρέφεται στόν αξονά της, τήν περιφέρετε γύρω από μιά άναμμένη λάμπα.

Η Γη κινείται στόν ούρανο δρόμο της μέτ καταπληκτική ταχύτητα: 107.000 χιλιόμετρα τήν ώρα περίου! Γιά νά κάνει μιά τροχιά γύρω από τόν "Ηλιο, χρειάζεται ένα έτος (365 μέρες, 5 ώρες 48' και 46").

Οι έποχές τού έτους

"Όπως ό αξονας τῆς ύδρογείου σφαίρας δέν είναι κάθετος στήν έπιφάνεια τοῦ τραπεζιοῦ σας, ἔτοι καὶ ὁ νοητός ἄξονας τῆς Γῆς δέν είναι κάθετος στό ἐπίπεδο τῆς τροχιᾶς τῆς. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς πλάγιας θέσης τοῦ ἄξονα τῆς Γῆς είναι ἡ ἀνισότητα μέρας καὶ νύχτας καὶ οἱ ἐποχές τοῦ έτους.

Κάθε χρόνο στις 21 Μαρτίου ὁ ἄξονας τῆς Γῆς είναι κάθετος στίς ἀκτίνες τοῦ ἥλιου. Τότε ὅλοι οἱ τόποι τῆς Γῆς ἔχουν 12 ὥρες μέρα καὶ 12 ὥρες νύχτα. Είναι ἡ ἔαρινή ισημερία.

Μετά τή μέρα αὐτή ὁ ἄξονας τῆς Γῆς ἀρχίζει νά κλίνει ως πρός τίς ἀκτίνες τοῦ "Ηλιου. Τό Βόρειο ἡμισφαίριο τῆς Γῆς φωτίζεται καὶ θερμαίνεται ἔτοι περισσότερο ἀπό τό Νότιο. Στό Βόρειο ἡμισφαίριο ἀρχίζει ἡ ὄνοιξη καὶ ἡ μέρα μεγαλώνει, ἐνῶ στό Νότιο ἀρχίζει τό φθινόπωρο καὶ ἡ μέρα μικραίνει. Στις 21 Ιουνίου ὁ ἄξονας τῆς Γῆς παίρνει τήν πιό μεγάλη κλίσην. Είναι τό θερινό ἥλιοστάσιο. Στό Βόρειο ἡμισφαίριο ἡ μέρα ἔχει τήν πιό μεγάλη διάρκεια καὶ ἀρχίζει τό καλοκαίρι. Στό Νότιο τότε ἔχει τήν πιό μεγάλη διάρκεια ἡ νύχτα καὶ ἀρχίζει ὁ χειμώνας.

"Ἐπειτα ὁ ἄξονας τῆς Γῆς ἀρχίζει πάλι νά γυρίζει στήν κάθετη θέση, πού τήν ἔαναπαίρνει στις 23 Σεπτεμβρίου. Τότε ἔχουμε τή φθινοπωρινή ισημερία. "Ολοι οι τόποι τῆς Γῆς ἔχουν πάλι 12 ὥρες μέρα καὶ 12 νύχτα. Στό Βόρειο ἡμισφαίριο ἀρχίζει τώρα τό φθινόπωρο, στό Νότιο ἡ ἀνοιξη.

Μετά τή μέρα αὐτή ὁ ἄξονας τῆς Γῆς ἀρχίζει νά κλίνει πρός τό ἀντίθετο μέρος. Τώρα τό Νότιο ἡμισφαίριο ἀρχίζει νά θερμαίνεται περισσότερο. Στις 21 Δεκεμβρίου ὁ ἄξονας ἔχει τήν πιό μεγάλη κλίσην. Είναι τό χειμερινό ἥλιοστάσιο. Στό Βόρειο ἡμισφαίριο ἡ νύχτα ἔχει τώρα τήν πιό μεγάλη διάρκεια καὶ ἀρχίζει ὁ χειμώνας. Ἀντίθετα στό Νότιο ἔχει τήν πιό μεγάλη διάρκεια ἡ μέρα καὶ ἀρχίζει τό καλοκαίρι.

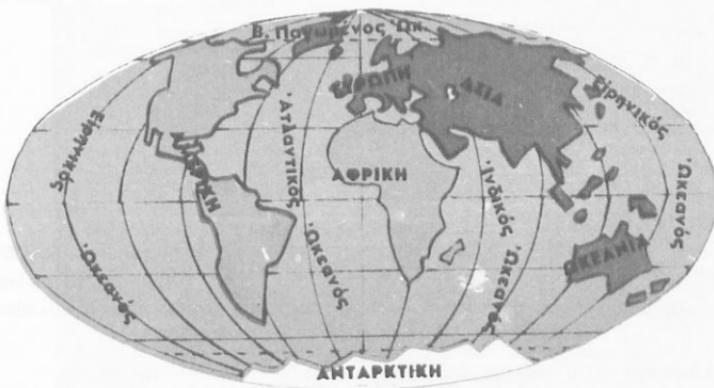
Οι χώρες τοῦ Ισημερινοῦ ἔχουν 12 ὥρες μέρα καὶ 12 νύχτα ὅλο τό χρόνο καὶ πάντα καλοκαίρι. Ἀντίθετα οἱ περιοχές τῶν πόλων ἔχουν 6 μῆνες μέρα καὶ 6 νύχτα καὶ πάντα χειμώνα!

Νά μάθετε τίς ἔννοιες: Περιστροφή καὶ περιφορά τῆς Γῆς, ἔαρινή καὶ φθινοπωρινή ισημερία, θερινό καὶ χειμερινό ἥλιοστάσιο.

Νά γνωρίζετε ότι: Ἀποτέλεσμα τῶν κινήσεων τῆς Γῆς είναι ἡ μέρα καὶ ἡ νύχτα, ἡ ἀνισότητα μέρας καὶ νύχτας, ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἐποχῶν.

Tí
έμαθα
γιά τόν
κόσμο

- a.** Ἡ Γῆ είναι ούρανιο σώμα. Ἐχει σχῆμα ἐλλειψοειδές ἀπό περιστροφή.
- b.** Ἡ Γῆ κινεῖται στό διάστημα. Περιστρέφεται γύρω ἀπό τό νοητό ἄξονά της καὶ περιφέρεται σέ ἐλλειπτική τροχιά γύρω ἀπό τόν "Ηλιο.
- γ.** Ἀποτέλεσμα τής περιστροφῆς της γύρω στόν ἄξονα είναι ἡ μέρα καὶ ἡ νύχτα.
- δ.** Ἀποτέλεσμα τής περιφορᾶς της γύρω ἀπό τόν "Ηλιο καὶ τής κλίσης πού ἔχει ὁ ἄξονάς της είναι τό φαινόμενο τῶν ἐποχῶν καὶ ἡ ἀνισότητα μέρας καὶ νύχτας.
- ε.** Στήν ἐπιφάνεια τής Γῆς φανταζόμαστε διάφορους κύκλους, παράλληλους καὶ μεσημβρινούς. Μέ αὐτούς ὅριζουμε τίς γεωγραφικές συντεταγμένες ἐνός τόπου.
- Ϛ.** Γύρω ἀπό τή Γῆ ύπάρχει ἡ ἀτμόσφαιρα.
- ζ.** Τό κλίμα κάθε περιοχῆς ἔξαρταται ἀπό τό γεωγραφικό πλάτος της, τό ύψομετρο, τή μορφολογία τοῦ ἐδάφους, τίς γειτονικές θάλασσες, ἐρήμους, δρεινούς δγκους κτλ., πού ἐπηρεάζουν τή θερμοκρασία καὶ τήν ύγρασία τής ἀτμόσφαιρας, ἀπό τούς ἀνέμους τής περιοχῆς κ.ἄ. παράγοντες. Τό κλίμα ἐπηρεάζει πολύ τά φυτά, τά ζῶα, τούς ἀνθρώπους κάθε περιοχῆς.
- η.** Ἡ Γῆ είναι ἔνας πλανήτης τοῦ ἥλιακοῦ μας συστήματος.
- θ.** Ἡ Σελήνη είναι δορυφόρος τής Γῆς. Ὁ δγκος της είναι 50 φορές μικρότερος ἀπό τόν δγκο τής Γῆς.
- ι.** Στό σύμπαν ύπάρχουν δισεκατομμύρια ἀστρα.
- ια.** "Ολα τά ούρανια σώματα κινοῦνται μέ καταπληκτική ἀρμονία, χωρίς νά στηρίζονται πουθενά καὶ χωρίς ποτέ νά σταματοῦν.

Β' ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

11

"Ηπειροί και ώκεανοί

Έρωτήσις - δραστηριότητες

1. Νά παρατηρήσετε τήν έπιφάνεια τής Γῆς στήν ύδρογειο σφαίρα και στόν παγκόσμιο χάρτη. Νά δειξετε τήν ξηρά και τή θάλασσα. Νά συγκρίνετε τήν έκτασή τους.
2. Νά δειξετε τά μεγάλα τμήματα τής ξηράς στήν ύδρογειο σφαίρα. Πώς ονομάζονται;
3. Νά δειξετε τά μεγάλα τμήματα τής θάλασσας στήν ύδρογειο σφαίρα. Πώς ονομάζονται;
4. Νά δειξετε στήν ύδρογειο σφαίρα τήν Ελλάδα.

Στήν έπιφάνεια τής Γῆς υπάρχει ή **ξηρά** και ή **θάλασσα**.

Η ξηρά είναι μικρότερη από τή θάλασσα. Από τά 510.000.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα, πού είναι όλη ή έπιφάνεια τής Γῆς, τό 1/4 περίπου είναι ξηρά και τά 3/4 περίπου θάλασσα.

Η ξηρά είναι χωρισμένη σέ μικρά καί μεγάλα τμήματα. Τά πολύ μεγάλα τμήματα ξηρᾶς λέγονται **ήπειροι**.

Σέ όλη τή Γη ύπαρχουν 6 ήπειροι:

- a. Η Ασία
- b. Η Αμερική
- c. Η Αφρική
- d. Η Ανταρκτική
- e. Η Εύρωπη
- στ. Η Ωκεανία

Η Ασία μέ τήν Εύρωπη είναι ένωμένες καί πολλοί τίς όνομάζουν μαζί **Εύρασια**. Αντίθετα η Αμερική είναι χωρισμένη σέ δυό μεγάλα τμήματα: τή **Βόρεια** καί τή **Νότια Αμερική**. Η Ανταρκτική είναι πάντα σκεπασμένη μέ πάγους καί αιώνια χιόνια.

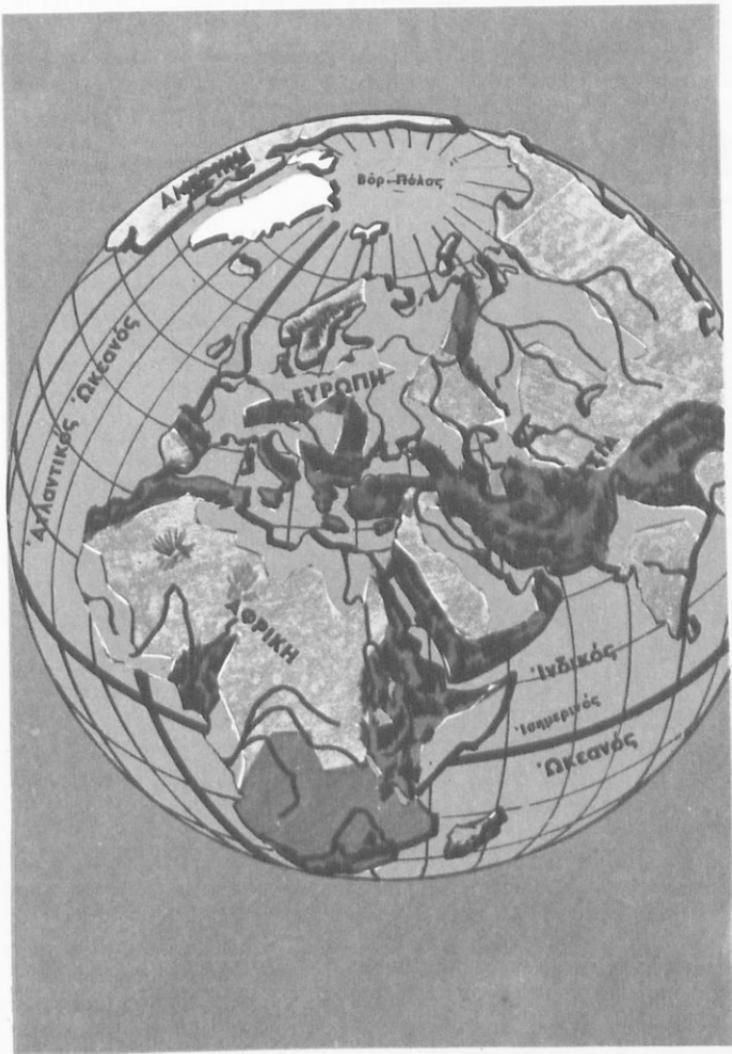
Η θάλασσα είναι χωρισμένη σέ 4 μεγάλους **ώκεανούς**. Αύτοί είναι:

- a. Ο Μέγας ή Ειρηνικός Ωκεανός
- b. Ο Ατλαντικός Ωκεανός
- c. Ο Ινδικός Ωκεανός
- d. Ο Βόρειος Παγωμένος Ωκεανός

Όλες οι θάλασσες τής Γης είναι ένωμένες μεταξύ τους. Μόνο οι λίμνες είναι άπομονωμένες στήν ξηρά.

Δραστηριότητες

Νά ίχνογραφήσετε παγκόσμιο χάρτη μέ τίς ήπειρους καί τούς ώκεανούς.

ΕΥΡΩΠΗ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α. Η ΕΥΡΩΠΗ

12

Σύντομη γεωφυσική έξέταση της Εύρωπης

Έκταση: 10.500.000 τ.χ.

Κάτοικοι 650.000.000

Ερωτήσεις-δραστηριότητες

1. Βρείτε στήν ύδρογειο αφάίρεια και στόν παγκόσμιο χάρτη την Εύρωπη.
2. Σέ ποιο ήμισφαίριο βρίσκεται;
3. Ποιά φυσικά σύνορα χωρίζουν την Εύρωπη από τις γειτονικές της ήπειρους;
4. Παρατηρήστε άναγλυφους και γεωφυσικούς χάρτες της Εύρωπης και μελετήστε τό διάφορός της.
5. Παρατηρήστε τις άκτες της.
6. Συζητήστε για τά ποτάμια, τίς διώρυγες, τίς λίμνες της.
7. Ποιοι παράγοντες νομίζετε ότι έπρεπε ζουν τό κλίμα της Εύρωπης; Τί κλίμα έχει;
8. Σέ ποιές φυσικές περιοχές διαιρείται η Εύρωπη;
9. Θυμηθείτε όσα μάθατε πέρυσι γι' αύτή.
10. Προβάλετε σχετικές εικόνες στήν τάξη.

Η Εύρωπη βρίσκεται στό Βόρειο ήμισφαίριο της Γης. "Αν παρατηρήσουμε τόν παγκόσμιο χάρτη, βλέπουμε ότι είναι μιά τεράστια χερσόνησος της Εύρασίας. Από τήν Άσια τά χωρίζουν τά Ούραλια όρη, ή Κασπία θάλασσα, ο Καύκασος, ο Ευξεινος Πόντος, τό Αιγαίο πέλαγος.

Στά νότια ή Εύρωπη βρέχεται από τή Μεσόγειο θάλασσα. Έκει σχηματίζονται τό Αιγαίο, τό Ιόνιο, τό Αδριατικό, τό Τυρρηνικό πέλαγος και απλώνονται ή Βαλκανική και ή Ιταλική χερσόνησος. Μεγάλα νησιά της Μεσογείου είναι ή Σικελία, ή Σαρδηνία, ή Κορσική, ή Κύπρος, ή Κρήτη κ.ά.

Στά δυτικά ή Εύρωπη βρέχεται από τόν Ατλαντικό ωκεανό. Αύτός έπικοινωνει μέ τή Μεσόγειο μέ τόν πορθμό τού Γιβραλτάρ. Στόν Ατλαντικό ωκεανό σχηματίζονται ο Βισκαϊκός κόλπος, ή θάλασσα της Μάγχης, ή Βόρεια και ή Βαλτική θάλασσα. Σπουδαίες χερσόνησες είναι ή Ιθηρική, ή Βρετανη, ή Γιουτλάνδη, ή Σκανδιναβική και άξιόλογα νησιά ή Μεγάλη Βρετανία, ή Ιρλανδία, ή Ισλανδία.

Στά βόρεια της Εύρωπης βρίσκεται ο Βόρειος παγωμένος ωκεανός.

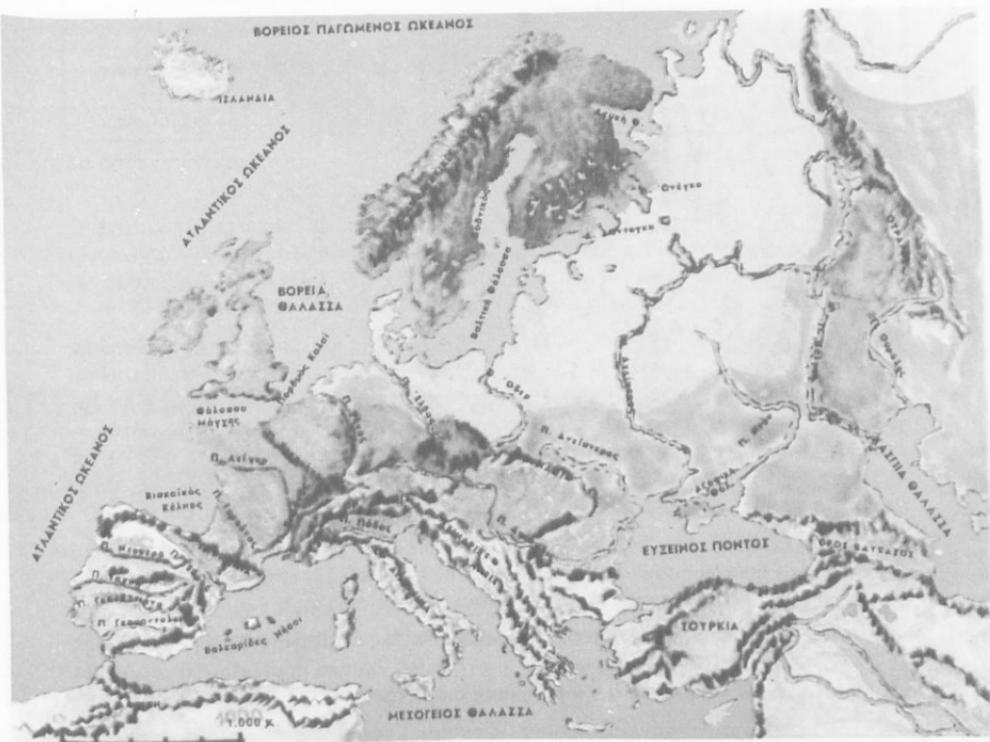
Μεγάλες έκτασεις της περιοχής αύτης είναι σκεπασμένες μέ αιώνια χιόνια και πάγους. Έκει σχηματίζονται ή χερσόνησος Κόλα, ή Λευκή θάλασσα, ή θάλασσα Μπάρεντς, τό νησί Νέα Ζέμπλια

Στήν Κεντρική Εύρωπη ύψωνονται οι "Αλπεις, Τό Λευκό Όρος (ϋψ. 4.810 μ.) είναι ή ψηλότερη κορυφή τους. Ακτινωτά από τις Αλπεις διακλαδίζονται τά 'Απέννινα, οι Διναρικές και οι Τρανσυλβανικές "Αλπεις, τά Καρπάθια και άλλα μικρότερα όρη. Στήν Ιθηρική χερσόνησο ύψωνονται τά Πυρηναϊα κ.ά. όρη και στή Σκανδιναβία οι Σκανδιναβικές "Αλπεις.

Στήν Ανατολική Εύρωπη απλώνεται ή μεγάλη ρωσική πεδιάδα. Στά δυτικά της συνεχίζονται ή πολωνική, ή γερμανική και ή γαλλική πεδιάδα.

Η Εύρωπη ἔχει ἄρκετά μεγάλα ποτάμια. Στήν Κασπία θάλασσα χύνεται ὁ Βόλγας. Στόν Εὔξεινο Πόντο ὁ Ντόν, ὁ Δνείπερος, ὁ Δνείστερος, ὁ Δούναβης. Στό Αδριατικό πέλαγος ὁ Πάδος. Στόν κόλπο τοῦ Λέοντα ὁ Ροδανός. Στόν Ατλαντικό ὁ Τάγος, Γαρούνας, ὁ Λείγηρ, ὁ Σηκουάνας, ὁ Ρήνος, ὁ Έλβας, ὁ Βιστούλας κ.ἄ. Στό Βόρειο παγωμένο ὥκεανό ὁ Ντβίνα, ὁ Πετσόρα. Πολλά ἀπό τά ποτάμια αὐτά είναι πλωτά, συνδέονται μέδιώρυγες καὶ ἔχουν πρετοῦν πολύ τή συγκοινωνία.

Μεγάλες εὐρωπαϊκές λίμνες είναι ἡ Λαντόγκα καὶ ἡ Ὄνεγκα.

Στήν Εύρωπη διακρίνονται οι παρακάτω γεωφυσικές περιοχές: ἡ Νότια, ἡ Δυτική, ἡ Κεντρική, ἡ Βόρεια, ἡ Ἀνατολική Εύρωπη.

Στή Νότια Εύρωπη ἐπικρατεῖ μεσογειακό κλίμα. Στή Δυτική τό κλίμα ἐπηρεάζεται πολύ ἀπό τό Ρεύμα τοῦ Κόλπου καὶ είναι ύγρο ὥκεανο. Στή Κεντρική Εύρωπη είναι ἡ πειρατικό, στήν Ἀνατολική ψυχρότερο ἡ πειρατικό καὶ στή Βόρεια πολικό.

Δραστηριότητες

Nά i; νογραφήσετε τό γεωφυσικό χάρτη τής Εύρωπης.

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

- Τί γνωρίζετε γιά τίς πλουτοπαραγωγικές πηγές της Εύρωπης;
- Ποιές περιοχές της είναι κυρίως γεωργικές; Ποιές βιομηχανικές;
- Ποῦ όφελεται ή μεγάλη βιομηχανική άνάπτυξη της Δυτικής Εύρωπης;
- Σέ ποιά φυλή άνηκουν οι Εύρωπαιοι;
- Ποιές περιοχές της είναι οι πιό πυκνοκατοικημένες; Γιατί;
- Σέ ποιά θρησκεία πιστεύουν οι Εύρωπαιοι; Ποιές γλώσσες μιλούν; Μέ τι άσχολούνται κυρίως;
- Τί δίνει κυρίως η Εύρωπη στις άλλες χώρες της Γης; Τί προμηθεύεται άπό αυτές;

'Η Εύρωπη έχει πολλές πλουτοπαραγωγικές πηγές, πού ποικίλουν άπο τόπο σε τόπο.

'Η Νότια Εύρωπη είναι κυρίως γεωργική περιοχή. Σ' αύτή έπικρατεί ή γνωστή μας μεσογειακή χλωρίδα και πανίδα. Πολλοί κάτοικοι της άσχολούνται με τή γεωργία και τήν κτηνοτροφία. Άξιόλογη βιομηχανική άνάπτυξη έχει ή Βόρεια Ιταλία. Η βιομηχανία τών άλλων νοτιοευρωπαϊκών χωρών τώρα άναπτύσσεται.

Μεγάλη είναι ή βιομηχανική άνάπτυξη της Δυτικής και μέρους της Κεντρικής Εύρωπης. Η Δυτική Γερμανία, ή Αγγλία, ή Γαλλία, ή Ολλανδία, τό Βέλγιο είναι μεγάλα εύρωπαϊκά και παγκόσμια βιομηχανικά κέντρα. Στά πολλά και μεγάλα έργοστάσιά τους οι άνθρωποι άξιοποιούν τό φυσικό πλούτο της περιοχής αύτής κι έπειργαζονται μεγάλες ποσότητες πρώτων ύλων, πού μεταφέρονται άπο άλλες περιοχές. Αύτές προμηθεύουν μέ βιομηχανικά είδη πολλές χώρες της Γης. Αναπτυγμένη έπισης στις περιοχές αύτές είναι ή γεωργία και ή κτηνοτροφία.

Μεγάλες έκτασεις της Βόρειας, της Ανατολικής και της Κεντρικής Εύρωπης δίνουν άφθονα δασικά προϊόντα. Οι κάτοικοι της Βόρειας Εύρωπης άσχολούνται και με τήν άλιεια. Οι Σκανδιναβικές χώρες έχουν έπισης άξιόλογη βιομηχανία.

'Η Ανατολική Εύρωπη μέ τίς άπέραντες πειδιάδες, τή ζώνη των δασών και τό ψυχρό κλίμα δίνει άφθονα γεωργικά, κτηνοτροφικά, δασικά προϊόντα. Τά τελευταία χρόνια άναπτυχθήκε έπισης πολύ ή ρωσική βιομηχανία.

Μεγάλη σημασία γιά τήν εύρωπαϊκή οίκονομία έχει ή όρυκτός πλούτος όρισμένων περιοχών. Πρόβλημα γι' αύτή είναι ή έλλειψη ύγρων καυσίμων, τά όποια ή Εύρωπη προμηθεύεται άπο άλλες περιοχές της Γης.

Στήν Εύρωπη ζούν σήμερα 650.000.000 άνθρωποι. Οι πιό πυκνοκατοικημένες είναι οι βιομηχανικές περιοχές και έκεινες με τίς άφθονες πηγές πλούτου. Η Ολλανδία, τό Βέλγιο, ή Δυτική Γερμανία, ή Αγγλία, ή Γαλλία είναι άπο τίς πιό πυκνοκατοικημένες και τίς πιό πλούσιες χώρες της Γης. Οι κάτοικοι τους, καθώς κι έκεινοι της Σουηδίας και της Έλβετίας, έχουν πολύ μεγάλο είσοδόμα.

Οι κάτοικοι της Εύρωπης άνηκουν στή λευκή φυλή. Μικρότερες φυλετικές ομάδες είναι οι Σλάβοι, οι Αγγλοσάξονες, οι Νεολατίνοι, οι Έλληνες κ.α.

"Όλοι οι σχεδόν οι Εύρωπαιοι είναι χριστιανοί.

14

Πολιτική καί πολιτιστική κατάσταση τῆς Εύρωπης

Ἐρωτήσεις-δραστηριότητες

- Παρατηρήστε τὸν πολιτικὸν χάρτη τῆς Εύρωπης.
- Θυμηθεῖτε τὰ κράτη τῆς Εύρωπης, τις πρωτεύουσές τους, τις κυριότερες πόλεις τους.
- Τι γνωρίζετε γιά τούς συμμαχικούς καί οικονομικούς συνασπισμούς τῶν κρατών τῆς Εύρωπης;
- Τί είναι ἡ E.O.K.;
- Τί ὄφατίζονται οἱ θιασῶτες τῆς ἐνωμένης Εύρωπης;
- Τι γνωρίζετε γιά τὸ σημερινὸν Εύρωπαϊκό πολιτισμό; Ποιές είναι οἱ ρίζες του. Τί πρόσφερε σ' αὐτὸν ἡ Ἑλλάδα;
- Συζητήστε γιά τὶς σχέσεις τῆς χώρας μας μὲ τὶς χῶρες τῆς Εύρωπης.

· Η Εύρωπη είναι σήμερα χωρισμένη σέ πολλά μεγάλα και μικρά κράτη. Πολλά από αυτά είναι άπο τά μεγαλύτερα, τά πλουσιότερα και τά ισχυρότερα κράτη της Γης.

· Η Εύρωπη είναι ή κοιτίδα και τό κέντρο τού σημερινού πολιτισμού τού πλανήτη μας. Ό πολιτισμός αυτός έχει τίς ρίζες του στήν άρχαια Έλλαδα. Οι άξιες του είναι αιώνιες και άκτινοβολούν και έμπνεουν δύος τούς πολιτισμένους άνθρωπους της Γης.

Τά τελευταία χρόνια πολλοί Εύρωπαίοι όραματίζονται τή δημιουργία μιᾶς Ένωμένης Εύρωπης. Στό χώρο της δύοι οι λαοί θά άπολαμβάνουν μέ ειρήνη τά πνευματικά, οικονομικά, τεχνολογικά άγαθά και θά έργαζονται άδερφωμένοι γιά ένα καλύτερο μέλλον. Η Εύρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.), τό Συμβούλιο της Εύρωπης και άλλοι εύρωπαϊκοί όργανισμοί αύτούς τούς σκοπούς έπιδιώκουν.

Η Έλλάδα συνεργάζεται μέ όλα τά κράτη της Εύρωπης και μέ πολλά άπο αυτά έχει στενούς δεσμούς φιλίας. Ανήκει σέ πολλούς εύρωπαϊκούς όργανισμούς και γίνεται μέλος της Ε.Ο.Κ. Πολλοί Έλληνες έργαζονται σ' εύρωπαϊκές χώρες και πολλοί Εύρωπαίοι τουρίστες έπισκεπτονται κάθε χρόνο τή χώρα μας.

Δραστηριότητες

Νά ίχνογραφήσετε τόν πολιτικό χάρτη της Εύρωπης.

ΑΣΙΑ

Τουρκία

Συρία

Λιβανός

Ισραήλ

Ιορδανία

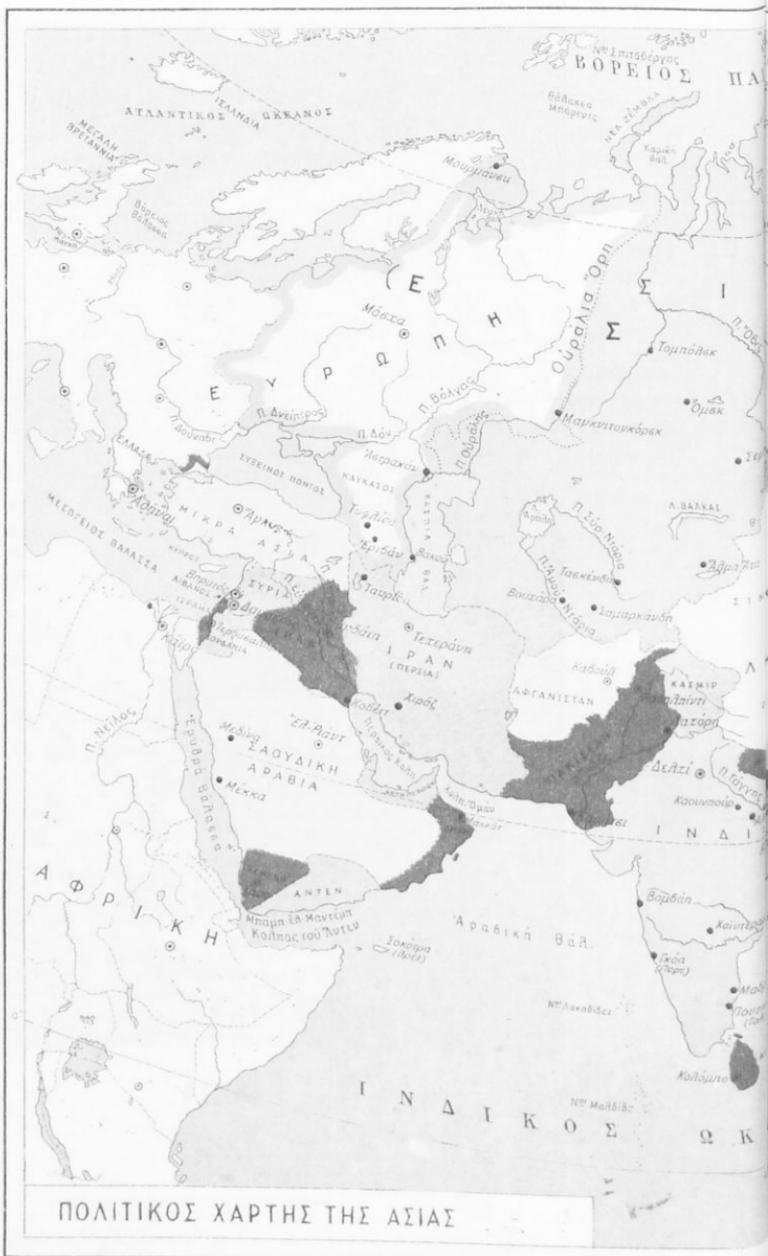
Ιράκ

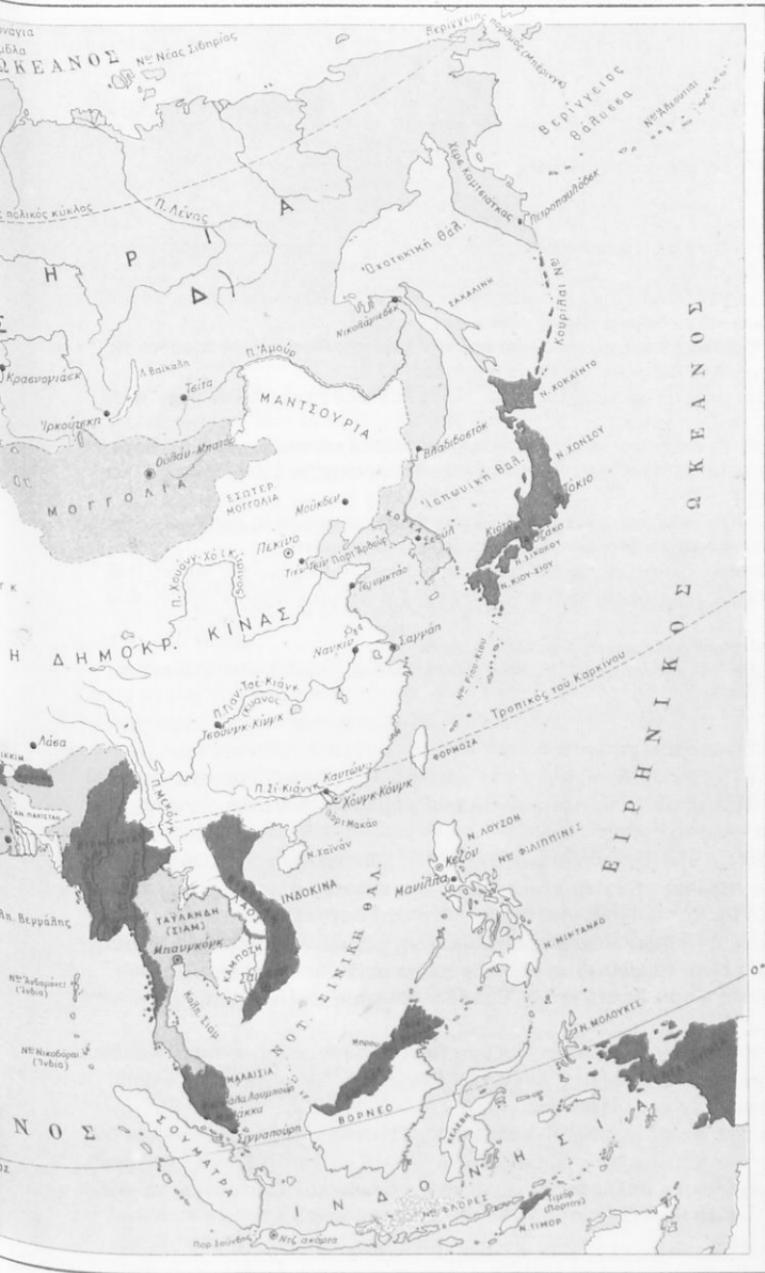

Ιράν

‘Υεμένη

Kíva

Γαλωνία

Β. Κορέα

Ν. Κορέα

Ίνδια

Ίνδονησία

Βιετνάμ

Μαλαισία

Β. Η ΑΣΙΑ

Έκταση: 44.000.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 2.220.000.000

15 Γενική είκόνα τής Ασίας

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

- Παρατηρήστε τήν Ασία στήν υδρόγειο σφαίρα και στόν παγκόσμιο χάρτη. Δείξτε τόν Ισημερινό και τό Βόρειο πολικό κύκλο.
- Ποιά φυσικά σύνορα χωρίζουν τήν Ασία από τήν Εύρωπη; Γιατί πολλοί θεωροῦν τίς δυο αύτές μεγάλες περιοχές τής Γης μιά ήπειρο;
- Ποιοί μεγάλοι ωκεανοί βρέχουν τήν Ασία; Ποιός πορθμός τή χωρίζει από τήν Αμερική; Δείξτε τον στό χάρτη.
- Παρατηρήστε τίς ακτές τής Ασίας. Ποιοί μεγάλοι κόλποι και ποιές χερσόνησες σχηματίζονται στή Νότια Ασία; Ποιοί και ποιές στήν Ανατολική; Ποιά μεγάλα νησιά έχει ή Ασία;
- Παρατηρήστε τό γεωφυσικό χάρτη τής Ασίας. Δείξτε τίς μεγάλες όροσειρές της. Δείξτε τήν κορυφή τού Έβερεστ. Βρείτε πληροφορίες γι' αυτή.
- Δείξτε τά μεγάλα όροπέδια, τίς πεδάδες, τά ποτάμια, τίς λίμνες τής Ασίας. Πού έχουν τίς πηγές τους τά περισσότερα ποτάμια; Γιατί; Πού έκβαλλει καθένα από αύτά;
- Σέ ποιές γεωφυσικές περιοχές διαιρείται ή Ασία;
- Συγκεντρώστε, ἀν είναι δυνατό, σχετικά βιβλία, εικόνες, ταινίες κτλ. Οργανώστε προβολές στήν τάξη.

Η Ασία είναι ή μεγαλύτερη ήπειρος τής Γης.

Τήν άχανή αυτή χώρα οι Ασσύριοι, ένας άρχαίος λαός πού ζούσε στίς άνατολικές ακτές τής Μεσογείου, τήν όνόμαζαν **Άσκού**, δηλαδή Ανατολή. Από τή λέξη Άσκού προήλθε ίσως τό σύνομα Ασία.

Η Ασία άπλωνται άπο τίς άνατολικές ακτές τής Μεσογείου και τά Ούραλια όρη ώς τό **Βερίγγειο πορθμό**. Από τά νότια νησιά της περνάει ό Ισημερινός, ένω τό ως τό **Βερίγγειο πορθμό**. Από τά νότια νησιά της περνάει ό Ισημερινός, ένω τό ως τό **Βερίγγειο πορθμό**. Από τά νότια νησιά της περνάει ό Ισημερινός, ένω τό ως τό **Βερίγγειο πορθμό**.

Τά Ούραλια όρη, ή **Κασπία Θάλασσα**, ο **Καύκασος**, ο **Εύξεινος Πόντος**, ή **Προποντίδη** και τό **Αιγαίο** είναι τά φυσικά σύνορα άναμεσα στήν Ασία και τήν Εύρωπη.

Τήν μεγάλη διώρυγα τού **Σουέζ** και ή **Έρυθρα Θάλασσα** χωρίζουν τήν Ασία από τήν Αφρική.

Στά νότια ή Ασία βρέχεται άπο τόν **Ινδικό Ωκεανό**. Έκει άνοιγονται ή **Αραβική Θάλασσα**, ο **Περσικός κόλπος**, ο κόλπος τής **Βεγγάλης**. Σχηματίζονται έπισης οι χερσόνησες **Αραβία**, **Ινδίες**, **Ινδοκίνα**.

Στή άνατολικά τής Ασίας άνοιγεται ό **Ειρηνικός Ωκεανός**. Έκει ό θαλάσσιος διαμελισμός είναι πλουσιότατος και σχηματίζονται πολλοί κόλποι, ή **Σινική**, ή **Κίτρινη**, ή **Ιαπωνική**, ή **Οχοτσκική Θάλασσα**, οι χερσόνησες **Κορέα** και **Καρπάτκα**, τά νησιά τής **Ινδονησίας**, οι **Φιλιππίνες**, ή **Φορμόζα**, τά **Ιαπωνικά νησιά** κ.ἄ.

Στά βόρεια ή Ασία βρέχεται άπο τό **Βόρειο παγωμένο ωκεανό**.

Τό όρος Φούτζι στήν Ιαπωνία

Μεγάλη σημασία έχουν ό **Βερίγγειος πορθμός**, πού χωρίζει τήν **Ασία** από τήν **Αμερική** καί συνδέει τόν Ειρηνικό μέ τό Βόρειο παγωμένο ώκεανό, ό **πορθμός τῆς Μαλαισίας**, άνάμεσα στόν Ειρηνικό καί τόν **Ινδικό Ωκεανό**, ό **πορθμός τοῦ Αντενών** καί ή **διώρυγα τοῦ Σουέζ**, άνάμεσα στόν **Ινδικό** καί τή **Μεσόγειο**.

Στήν **Ασία** υπάρχουν τά φηλότερα βουνά τής Γῆς. Μεγαλύτερη όροσειρά της είναι τά **Ιμαλαία**. Έκει βρίσκεται ἡ φηλότερη κορυφή τοῦ κόσμου, τό **Εθερεστ** (ύψ. 8.848 μ.).

"Αν παρατηρήσουμε στόν άνάγλυφο χάρτη τίς όροσειρές τής **Ασίας**, διαπιστώνουμε ὅτι σχηματίζουν δυό μεγάλους κόμβους: ό ἔνας βρίσκεται στό **Αραράτ** καί ὁ ἄλλος στό **Παμίρ**.

Τό Παμίρ είναι τό φηλότερο όροπέδιο τής Γῆς (ύψ. 7.000 μ. περίπου) καί ὀνομάζεται **Στέγη τοῦ κόσμου**. Ἀλλο μεγάλο όροπέδιο στήν ίδια περιοχή είναι τό **Θιβέτ**.

Στίς μεγάλες κεντρικές οροσειρές μέ τά αιώνια χιόνια έχουν τίς πηγές τους πολλοί ποταμοί τής **Ασίας**. Στόν **Ινδικό ώκεανό** χύνονται ό **Ινδός**, ό **Γάγγης**, ό **Βραχμαπούτρας**. Στόν Ειρηνικό ώκεανό ό **Μεκόγκ**, ό **Γιάγκ Τσέ Κιάγκ**, ό **Χουάγκ Χό**, ό **Άμούρ** κ.α. Στό βόρειο παγωμένο ώκεανό ό **Λένας**, ό **Ιενεσέης**, ό **Οθης**. Δυο ἄλλοι δίσυμοι ποταμοί, ό **Τίγρης** καί ό **Ευφράτης**, ἐκβάλλουν στόν Περσικό κόλπο. "Ολοι σχεδόν οι μεγάλοι αύτοί ποταμοί διαρρέουν εύφορες προσχωσιγενεῖς πεδιάδες.

Μεγάλες λίμνες τής **Ασίας** είναι ή **Αράλη**, ή **Μπαλκάς**, ή **Βαϊκάλη**. Λίμνη είναι καί ή **Κασπία θάλασσα**. Είναι ή μεγαλύτερη λίμνη τής Γῆς. Τά νερά της είναι ἀλμυρά.

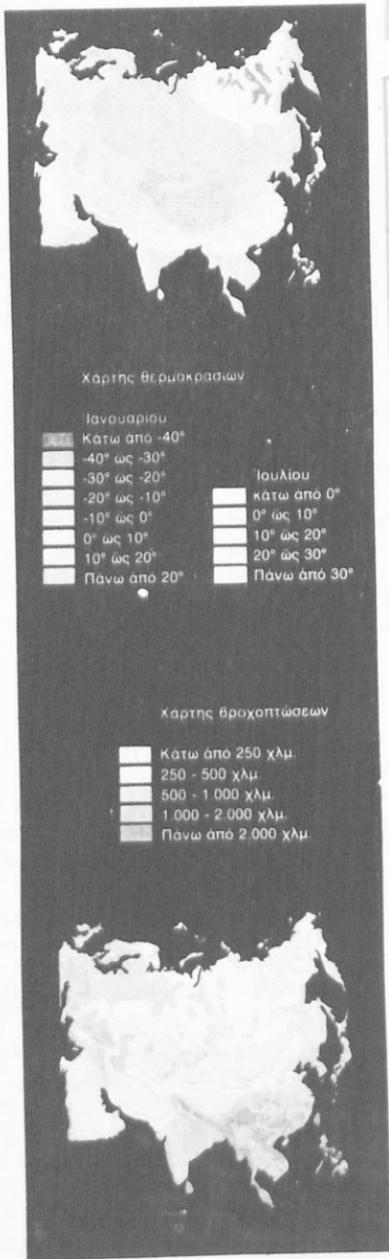
Οι γεωφυσικές περιοχές τής **Ασίας**

"Ολόκληρη ή **Ασία** χωρίζεται σέ 6 γεωφυσικές περιοχές. Αύτές είναι: 1) ή **Νοτιοδυτική Ασία** (Μέση **Ανατολή**), 2) ή **Κεντρική**, 3) ή **Νότια**, 4) ή **Νοτιοανατολική**, 5) ή **Ανατολική** ("Απω **Ανατολή**) καί 6) ή **Βόρεια Ασία**.

Νά μάθετε: τά κυριότερα γεωφυσικά στοιχεία τοῦ μαθήματος αύτοῦ καί νά τά βρείτε στό χάρτη σας.

Δραστηριότητες

Νά κάνετε άναγλυφους καί γεωφυσικούς χάρτες τής **Ασίας**.

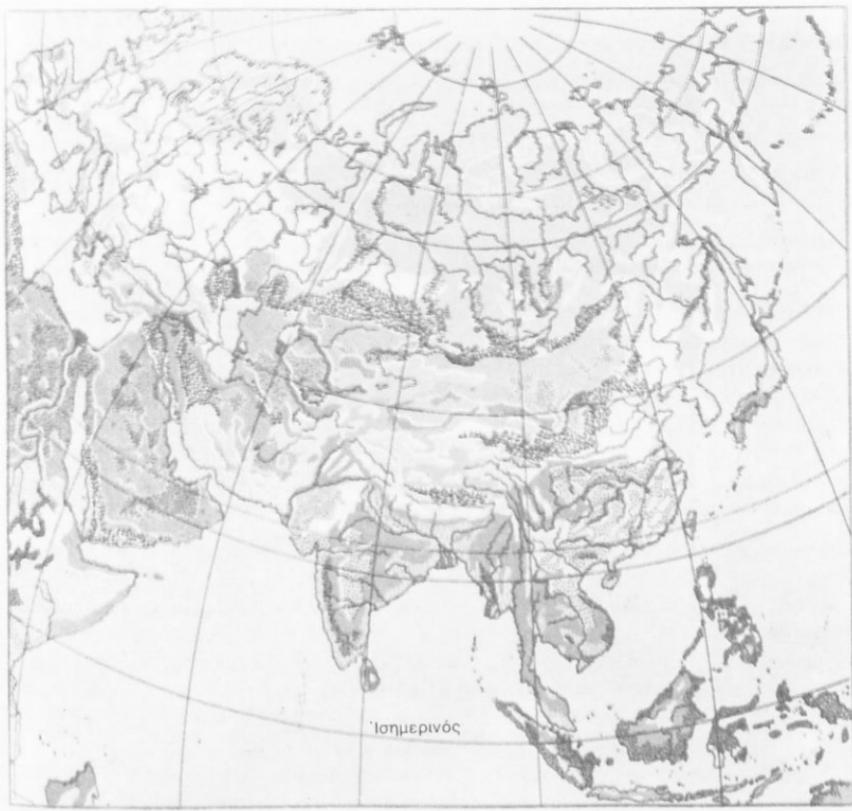
16 Το κλίμα και η οικονομία της Ασίας

Έρωτή σεις-δραστηριότητες

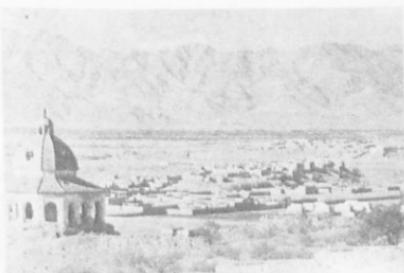
- Παρατηρήστε άναγλυφους και γεωφυσικούς χάρτες της Ασίας. Δείξτε τόν Ισημερινό, τήν Τροπική ζώνη, τόν Τροπικό τού Καρκίνου, τό Βόρειο πολικό κύκλο, τή Βόρεια εύκρατη και τή Βόρεια πολική ζώνη.
- Παρατηρήστε τή διάταξη και τό ύψος τών μεγάλων όροσειρών της Ασίας. Έπηρεάζουν τό κλίμα της;
- Προσέξτε τούς άκεανούς πού την περιβάλλουν και τό θαλάσσιο διαμελισμό της.
- Ποιά θαλάσσια ρεύματα έπηρεάζουν τό κλίμα της Ασίας;
- Τί είναι οι μουσώνες; Ποιές περιοχές έπηρεάζουν; Ποιά φυτά εύδοκιμουν και τί ζωάζουν σ' αύτές;
- Τί κλίμα έπικρατεί στήν όρεινή Κεντρική Ασία;
- Σέ ποιές περιοχές δέ φτάνουν ύψοι θαλάσσιοι άνεμοι; Τί γνωρίζετε γιά τήν «ηρή Ασία»; Ποιές μεγάλες έρημοις έχει;
- Σέ ποιές περιοχές της Ασίας έπικρατεί ψυχρό ήπειρωτικό κλίμα και σέ ποιές πολικό;
- Ποιό τμήμα της Ασίας έχει μεσογειακό κλίμα;
- Συγκεντρώστε είκονες σχετικές μέ τόν πλούτο της Ασίας. Οργανώστε προβολές στήν τάξη.

Η Ασία είναι μεγάλη ήπειρος. Άπλωνται άπο τόν Ισημερινό ώς τό Βόρειο Πόλο. Έχει ψηλές και μεγάλες όροσειρες και έπηρεάζεται άπο θαλάσσια ρεύματα και άνέμους, πού έχουν μεγάλη σημασία γιά τό κλίμα της. Η Νότια Ασία βρίσκεται στήν Τροπική ζώνη, ένω μεγάλες περιοχές τού Βορρᾶ άνήκουν στή Βόρεια πολική ζώνη. Είναι έπομενο νά υπάρχουν διαφορές στό κλίμα τών διαφόρων περιοχών της μεγάλης αύτης ήπειρου.

Τό μισό σχεδόν της Ασίας είναι ή Σιβηρία, μιά χώρα μέ άχανεις πεδιάδες άνοιχτές στό Βορρά. Μεγάλες έκτασις της είναι σκεπασμένες μέ πάγους και αιώνια χιόνια. Στίς βορινές άκτές της τό κλίμα είναι πολικό. Χαρακτηριστική θλάστηση έκει είναι ή τούν-

Τοπίο Εηρῆς 'Ασιας
Τοπίο Ήγρης 'Ασιας

δρα καί κυριότερα ζῶα ἡ λευκή ἀρκούδα καί ὁ τάρανδος. Πολικό εἶναι τό κλίμα καί στήν περιοχή τῆς Καμτσάτκας, ἡ ὁποία ἐπηρεάζεται ἀπό ψυχρά θαλάσσια ρεύματα.

Νοτιότερα, σέ μια μεγάλη ζώνη ἀπό τά Ούραλια ὅρῃ ὡς τίς ἀκτές τῆς Ὀχοτοκί-κης θάλασσας, ἐπικρατεῖ ψυχρό ἡπειρωτικό κλίμα. Ἐκεῖ ἀπλώνεται ἡ **τάιγκα**, δάση ἀπό κωνοφόρα κυρίως δέντρα, στά ὁποία ζοῦν πολλά γουνοφόρα ζῶα.

Στήν περιοχή τῶν μεγάλων κεντρικῶν ὄροσειρῶν ἐπικρατεῖ κλίμα όρεινό. Κι ἐκεῖ σέ μεγάλες ἐκτάσεις ύπαρχουν αἰώνια χιόνια.

‘Ολόκληρη ἡ ύπόλοιπη ‘Ασία κλιματολογικά χωρίζεται σέ δυο μεγάλες ζῶνες: στήν **Ἐηρή** καί τήν **ύγρη** ‘**Ασία**.

‘Η **Ἐηρή** ‘**Ασία** ἀπλώνεται σέ ὅλο τό κεντρικό καί τό δυτικό τμῆμα τῆς ἡπείρου. Βόρεια φτάνει ὡς μιά νοητή γραμμή πού ἀρχίζει ἀπό τήν Κασπία θάλασσα καί καταλήγει στόν ποταμό ‘Αμούρ. Νότια σύνορά της είναι τό ‘Ιμαλαία καί οἱ ἀκτές τῆς ‘Αραβικής θάλασσας. Στήν περιοχή αὐτή σπάνια φτάνουν οἱ ύγροι θαλάσσιοι ἄνεμοι καί οἱ βροχές είναι ἐλάχιστες. Τό καλοκαίρι σέ ὅλη τήν **Ἐηρή** ‘**Ασία** είναι πολύ θερμό. Οἱ χειμῶνες στήν Κεντρική ‘**Ασία** είναι ψυχροί, ἐνώ στή Νοτιοδυτική ἀρκετά θερμοί. Στήν **Ἐηρή** ‘**Ασία** ύπαρχουν ἔρημοι καί μεγάλες στεπάδεις περιοχές. Σ’ αύτές είναι ἀναπτυγμένη ἡ νομαδική κτηνοτροφία.

‘Η **ύγρη** ‘**Ασία** πιάνει τό μεγαλύτερο τμῆμα τῆς ‘Ινδικῆς χερσονήσου, τή Νοτιοανατολική καί τήν ‘Ανατολική ‘**Ασία**. Είναι ἡ κλιματική **ζώνη τῶν μουσώνων**. Τό χειμώνα ψυχροί ἄνεμοι φυσοῦν ἀπό τίς κεντρικές όρεινές πρός τή θάλασσα καί δημιουργοῦν ξηρούς χειμῶνες στίς περιοχές πού ἐπηρεάζουν. Είναι οἱ **χειμερινοί μουσώνες**. ‘Αντίθετα τό καλοκαίρι θερμοί καί ύγροι ἄνεμοι φορτωμένοι ύδρατοι φυσοῦν ἀπό τίς θερμές θάλασσες τού Νότου πρός τίς ἀκτές καί τήν Κεντρική ‘**Ασία** καί προκαλούν κατακλυσματικές βροχές. Είναι οἱ **θερινοί μουσώνες**.

Οἱ περιοχές τῆς ‘Ινδονησίας, τῆς ‘Ινδοκίνας καί τῶν ἀνατολικῶν ‘Ινδῶν δέχονται τίς περισσότερες βροχές. Ἐκεῖ ἡ βλάστηση είναι πλούσια. Στά παρθένα δάση τῶν περιοχῶν αὐτῶν εύδοκιμοῦν πολλά φυτά τῶν θερμῶν χωρῶν καί ζοῦν πολλά ἄγρια ζῶα. Χαρακτηριστικό φυτό τῆς ύγρης ‘**Ασίας** είναι τό **ρύζι**, πού ἀποτελεῖ βασική τροφή γιά ἑκατομμύρια ἀνθρώπους.

Στίς δυτικές ἀκτές τῆς ‘**Ασίας**, πού βρέχονται ἀπό τή Μέση γειο θάλασσα, ἐπικρατεῖ μεσογειακό κλίμα μέ τή γνωστή μεσογειακή χλωρίδα καί πανίδα.

Νά μάθετε τίς έννοιες: Σιβηρία, τούνδρα, τάιγκα, **Ἐηρή** καί **ύγρη** ‘**Ασία**, θερινοί καί χειμερινοί μουσώνες.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Τό κλίμα μιᾶς περιοχῆς ἐπηρεάζεται ἀπό τό γεωγραφικό πλάτος, τή μορφή τοῦ ἐδάφους, τή διάταξη τῶν ὄροσειρῶν, τούς ἀνέμους κτλ.
2. Στίς περιοχές πού βρίσκονται μακριά ἀπό τή θάλασσα καί δέ φτάνουν οἱ ύγροι ἄνεμοι τό κλίμα είναι συνήθως ξηρό καί οἱ βροχές λίγες. Ἐκεῖ δημιουργοῦνται ἔρημοι καί στέπες.

Δραστηριότητες: Πάνω στό γεωφυσικό χάρτη πού κάνατε νά τοποθετήσετε διάφανο χαρτί καί μέ χρώματα νά όρισετε τίς κλιματικές ζῶνες τῆς ‘**Ασίας**.

17 'Ιστορική έξέταση της Ασίας. Οι κάτοικοι της

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

- Τι γνωρίζετε από την ιστορία και τά θρησκευτικά γιά τους άρχαιους λαούς και πολιτισμούς της Ασίας; Τι γνωρίζετε γιά την έκστρατεία του Μ. Αλεξανδρου και τίς επιδρομές Ασιατών στις ήληνικές χώρες;
- Νά διαβάστε, αν είναι δυνατό, «Τά ταξίδια του Μάρκο Πόλο» και αλλά βιθλία, πού μιλούν γιά την παλιά και τη σύγχρονη Ασία.
- Σέ ποιά περιοχή της Ασίας άναπτυχτηκαν οι πρώτοι άρχαιοι πολιτισμοί; Ποιούς άρχαιους λαούς της Ασίας γνωρίζετε;
- Ποιές μεγάλες θρησκείες πρωτοφάνηκαν στην Ασία;
- Μέχρι πού έφτασε ο Μ. Αλέξανδρος; Τι γνωρίζετε γιά τις προσπάθειες των Εύρωπαίων νά φτάσουν από τη θάλασσα στις Ινδίες;
- Σέ ποιές φυλές άνηκουν οι σημερινοί κάτοικοι της Ασίας; Σέ ποιές θρησκείες; Ποιές γλώσσες μιλούν;
- Τι γνωρίζετε γιά τό σημερινό πολιτισμό των λαών της Ασίας;
- Τι προβλήματα δημιουργεί ό υπερπληθυσμός στή Ν.Α. Ασία;

'Η Ασία είναι κοιτίδα πολιτισμών και θρησκειών

Πολλοί ύποστηρίζουν ότι στήν Ασία έζησαν οι πρώτοι ανθρώποι.

Μεγαλόπερα μνημεία, πού σώζονται σήμερα στή Μέση και στήν "Απω Ανατολή και στή Νότια Ασία, μαρτυρούν τήν πρόοδο και τή δύναμη των λαῶν, οι όποιοι έζησαν έκει σέ πολύ μακρινές έποχές.

Πολλοί λαοί τής Μέσης Ανατολής έπαιξαν σπουδαίο ρόλο στήν παγκόσμια ιστορία. Ανατολικότερα μεγάλους πολιτισμούς άναπτυξαν οι Ινδοί, οι Κινέζοι, οι Ιάπωνες.

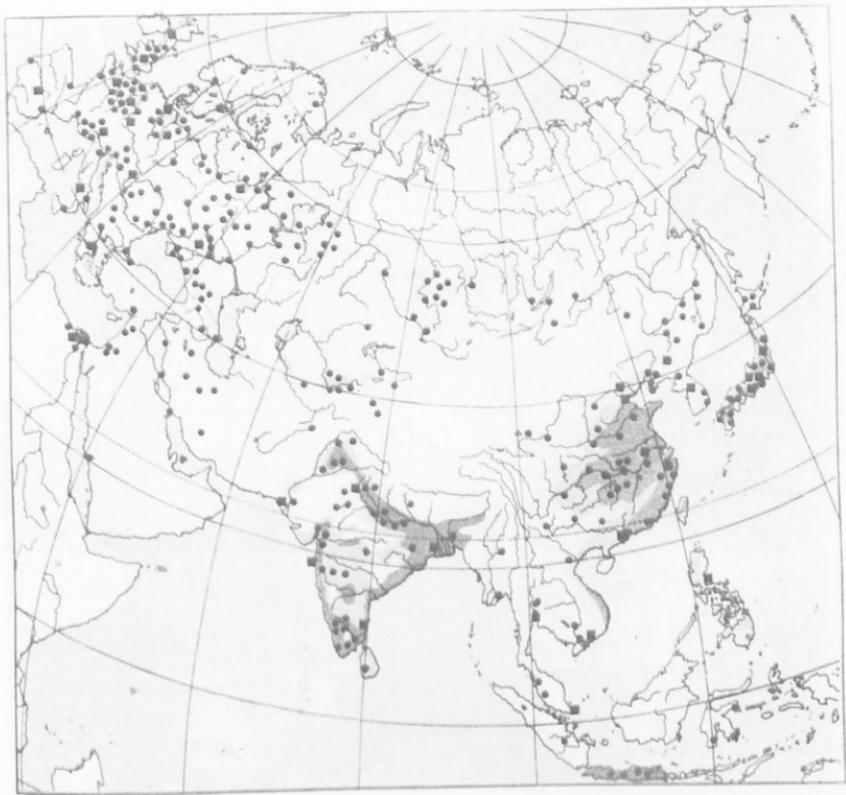
Η Ασία είναι έπισης κοιτίδα δύλων των μεγάλων θρησκειών. Στή γή της γεννήθηκαν και δίδαξαν ό Ιησούς Χριστός, ό Μωάμεθ, ό Βούδας, ό Κομφούκιος και αλλοι Ιερυτές θρησκειών.

Οι λαοί τής Νότιας και τής Ανατολικής Ασίας και οι πολιτισμοί τους έμειναν γιά αιώνες άγνωστοι στόν ύπολοιπο κόσμο. Ο Ιουστινιανός έφερε από τή μακρινή Κίνα τό μετάξι και ό Μάρκο Πόλο περιέγραψε πρώτος στούς Εύρωπαίους τήν παράξενη αύτή χώρα.

Άργοτερα οι Εύρωπαιοι έπιχείρησαν νά θρούν νέους θαλάσσιους δρόμους και τολμηροί θαλασσοπόροι έφτασαν στίς Ινδίες και τήν "Απω Ανατολή. Οι Εύρωπαιοι ευκολα κυρίεψαν μεγάλες έκτασεις τής Ασίας. Οι Άγγλοι και οι Γάλλοι κατάκτησαν όλοκληρη σχεδόν τή Δυτική και Ν.Α. Ασία, οι Ολλανδοί τήν Ινδονησία, οι Ρώσοι τή Σιβηρία. Σήμερα όλοι σχεδόν οι λαοί τής Ασίας είναι έλευθεροι. Δέν κατόρθωσαν όμως νά παρακολουθήσουν στήν πρόοδο τούς Εύρωπαίους. Έξαιρεση, ώς τήν ώρα, άποτελούν οι Ιάπωνες.

Στήν ύγρη Ασία ζοῦν οι μισοί κάτοικοι τής Γῆς

Στήν Ασία ζοῦν σήμερα περισσότεροι από δύο δισεκατομμύρια ανθρώποι. Είναι περισσότεροι από τούς μισούς κατοίκους τής Γῆς και συνεχώς πληθαίνουν.

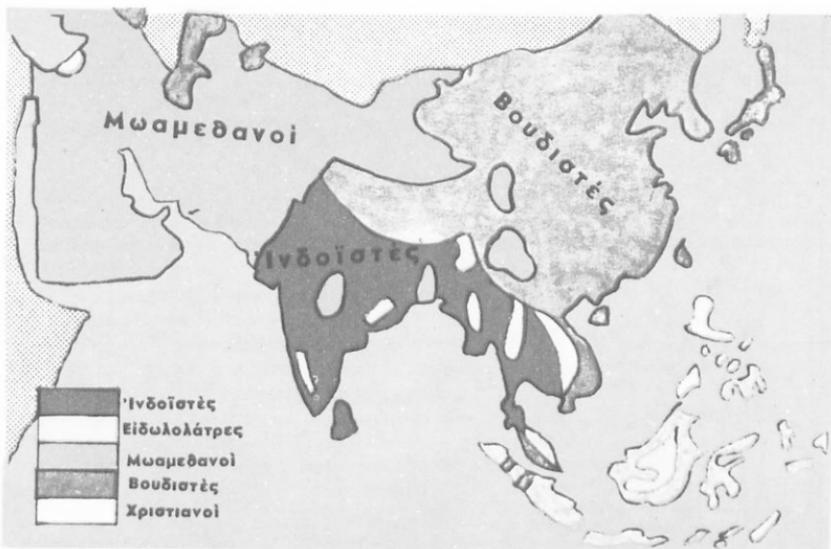

Οι πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές της Ασίας

Σχεδόν άκατοίκητη	125-250 κάτ. σε κάθε τ.χλμ.
Κάτω από 1 κάτ. σε κάθε τ.χλμ.	Περισσότεροι από 250
1-25 " " " "	Πόλεις με 100.000 κατ.
25-125 " " " "	" " " 1.000.000 ".

Οι περισσότεροι από αύτους άνήκουν στην **κίτρινη φυλή**, κατοικούν στην ύγρη Ασία και είναι βουδιστές, βραχμανιστές, μωαμεθανοί. Στη Ν.Α. Ασία κατοικούν και άρκετοι **μαύροι**. Οι ίνδοι και όλοι σχεδόν οι κάτοικοι της Β.Δ. Ασίας άνήκουν στη **λευκή φυλή**. Στη Δ. Ασία κυριαρχούν οι μωαμεθανοί (μουσουλμάνοι).

Οι σημερινοί κάτοικοι της Ασίας άσχολούνται κυρίως με τή γεωργία και τήν κτηνοτροφία. Η καλλιέργεια τοῦ ρυζιοῦ άποτελεῖ τήν κυριότερη φροντίδα τῶν κατοίκων τής ύγρης Ασίας. Έκεī ὁ ὑπερπληθυσμός δημιουργεῖ πολλά προβλήματα. Μόνο οι ίαπωνες πέτυχαν νά άναπτύξουν σέ μεγάλο θαβμό τή βιομηχανία και είναι σήμερα ένας άπο τούς πιό πλούσιους λαούς τής Γης. Η Εηρή Ασία είναι άραιοκαστήμερα ένας άπο τούς πιό πλούσιους λαούς τής Γης. Η Εηρή Ασία είναι άραιοκαστήμερα ένας άπο τούς πιό πλούσιους λαούς τής Γης.

Χάρτης κυριοτέρων θρησκειῶν τῆς Ἀσίας

τοικημένη καὶ πολλοὶ ἀπὸ τούς κατοίκους της εἶναι νομάδες κτηνοτρόφοι.

Γενικά τέσσερις πολιτισμοί κυριαρχοῦν σήμερα στήν Ἀσία: ὁ μουσουλμανικός, ὁ ἴνδικός, ὁ σινικός, ὁ ιαπωνικός. Στά τελευταῖα χρόνια σέ ὅλες τις χῶρες τῆς Ἀσίας ἔφτασε ὁ εὐρωπαϊκός πολιτισμός καὶ πολλές ἀπό αὐτές πραγματοποιοῦν μεγάλα θήματα προόδου.

Νά μάθετε τίς ἔννοιες: Κίτρινη, λευκή, μαύρη φυλή, μουσουλμάνοι, θραχμανιστές, βουδιστές, ὑπερπληθυσμός, Μάρκο Πόλο.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. Οἱ ύγρες παραγωγικές περιοχές τῆς Ἀσίας εἶναι οἱ πιο πυκνοκατοικημένοι χῶροι τῆς Γῆς.
2. Στίς ξηρές καὶ ἄγονες περιοχές ζοῦν λίγοι ἄνθρωποι.

Δραστηριότητες

Πάνω στό χάρτη τῆς Ἀσίας νά τοποθετήσετε διάφανα χαρτιά καὶ νά όρισετε μέ χρωματιστά μολύβια τίς ζῶνες τῶν φυλῶν.

Θρησκευτική γιορτή Ἀσιατῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

"Έκταση: 6.780.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 129.000.000

18

Γενική είκόνα της Μέσης Ανατολής

Έρωτήσεις-δραστηριότητες:

1. Δείξτε στήν ύδρογειο σφαιρά, στόν παγκόσμιο χάρτη και στό χάρτη της Ασίας τό χώρο της Μέσης Ανατολής.
2. Έξετάστε τόν έδαφικό και τό θαλάσσιο διαμελισμό της Μ. Ανατολής.
3. Τί γνωρίζετε για τό κλίμα της Μ. Ανατολής; Γιατί ύπαρχουν έκει πολλές έρημοι και στεπώδεις έκτασεις;
4. Ποιά είναι τά χαρακτηριστικά φυτά και ζώα της Μ. Ανατολής;
5. Ποιό είναι τό πολυτιμότερο προϊόν της περιοχής αύτής;

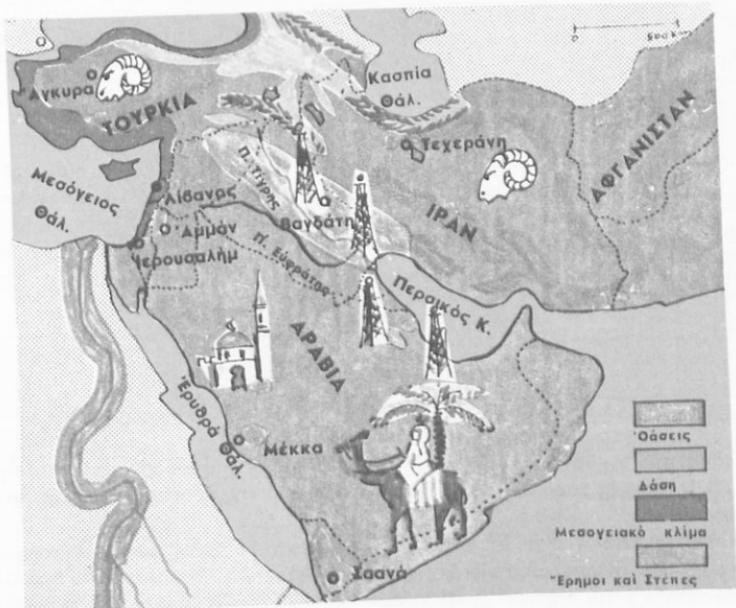
Η Μέση Ανατολή άνήκει στήν Εηρή Ασία

Ο χώρος της Νοτιοδυτικής Ασίας μᾶς είναι άρκετά γνωστός. Όνομάζεται και Μέση Ανατολή. Απλώνεται άπό τίς άνατολικές άκτες της Μεσογείου ώς τόν Ινδό και άπό τόν Εύξεινο Πόντο και τόν Καύκασο ώς τόν Ινδικό Ωκεανό. Έκει σχηματίζονται ό Περσικός κόλπος, ό κόλπος τού Όμαν, ό κόλπος τού "Αντεν" και ή Έρυθρά Θάλασσα. Μεγάλο τμήμα της Μέσης Ανατολής πιάνουν οι χερσόνησες Μικρά Ασία και Αραβία.

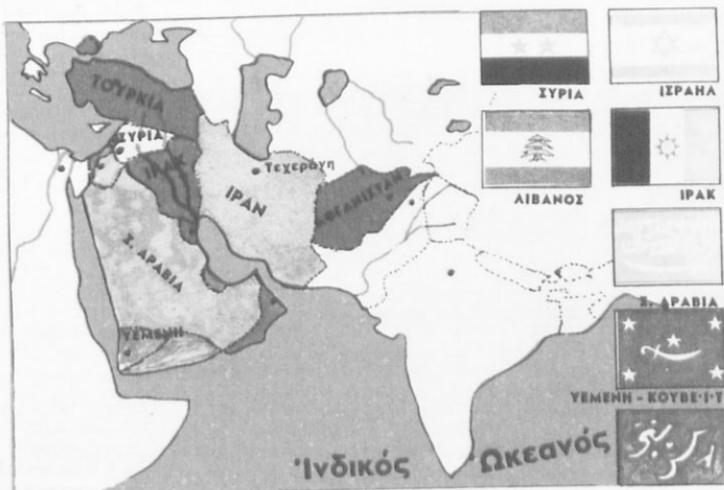
"Ενας μεγάλος όρεινος κόμβος σχηματίζεται στό όρος Άραράτ (ύψ. 5.165 μ.). Από έκει διακλαδίζονται άκτινωτά άλλες μεγάλες όροσειρές. Πρός τίς άκτες τού Εύξεινου ύψωνονται τά Ποντιακά όρη, πρός τή Μεσόγειο ό Ταύρος, ό Αντίταυρος, ό Λιθανος και άνατολικά τό Έλμπρούς και άλλες όροσειρές τού Ιράν. Αύτές άνατολικότερα συνδέονται μέ τά ύψιπεδα τού Αφγανιστάν, τό όρος Ινδοκούχ και τό Παμίρ. Ανάμεσα στόν Εύξεινο και τήν Κασπία όρθωνται ό Καύκασος (ύψ. 5.633 μ.) και κοντά στή διώρυγα τού Σουεζ τό βιθλικό όρος Σινά.

Τη Μ. Ανατολή έχει πολλά και μεγάλα όροπέδια. "Όλα σχεδόν είναι άπομονωμένα άπό τή θάλασσα. Οι θερμοκρασίες έκει είναι ψηλές και οι βροχές σπάνιες. Γι' αύτό ύπαρχουν πολλές στέπες και έρημοι: ή μεγάλη Αραβική έρημος, ή έρημος της Συρίας, ή Άλμυρή έρημος στή Μικρά Ασία, οι έρημοι τού Ιράν και τού Αφγανιστάν.

Μόνο δυό μεγάλοι ποταμοί ύπαρχουν στή Μ. Ανατολή, οι δίδυμοι Τίγρης και Εύφρατης. Αύτοί ποτίζουν τή μεγάλη προσχωσιγενή πεδιάδα της Μεσοποταμίας και τήν κάνουν πολύ εύφορη. Μικρότεροι ποταμοί είναι ό Ιορδάνης, πού περνά άπό τή λίμνη Τιβεριάδα και χύνεται στή Νεκρή Θάλασσα, και στή Μ. Ασία ό Άλυς, ό Σαγγάριος κ.ά. Μεγαλύτερη λίμνη της περιοχής είναι ή Βάν.

Γεωφυσικός και Πολιτικός Χάρτης της Μέσης Ανατολής

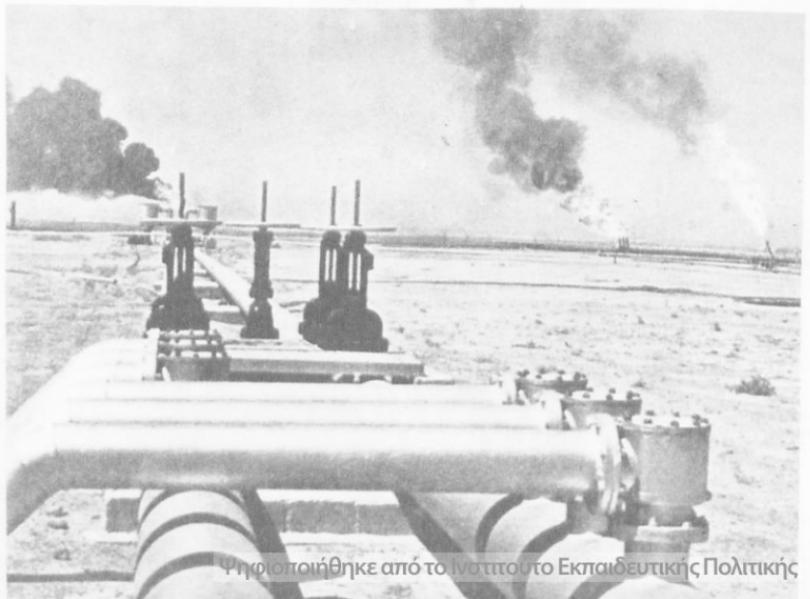

πετρελαιο-
πηγή
στήν
Αραβία

Η κοιλάδα του Ιορδάνη και ή περιοχή της Κασπίας θάλασσας είναι κλειστά βαθύπεδα. Ή έπιφανειά τους θρίσκεται χαμηλότερα από τήν έπιφανεια τῶν γειτονικῶν θαλασσῶν.

Γενικά ή Μ. Ανατολή είναι ξηρή και άγονη περιοχή. Σέ πολλά μέρη της σχηματίζονται εϋφορες δάσεις μέ νερά και πλούσια βλάστηση. Χαρακτηριστικό φυτό της Μ. Ανατολής είναι ό φοινικας και χαρακτηριστικά ζῶα ή καμήλα, τά ἄλογα, τά αιγοπρόθατα. Στή Μεσοποταμία καλλιεργοῦνται ρύζι, βαμπάκι, δημητριακά. Στή Ν.Δ. Αραβία παράγεται ό άρωματικός καφές τής Μόκας. Παραγωγικές περιοχές είναι οι άκτες τής Μεσογείου, όπου σχηματίζονται εϋφορες κοιλάδες. Έκει εύδοκιμούν έλιές, έσπεριδοειδή, άμπελια, δημητριακά, όπωροφόρα δέντρα, λαχανικά κ.ά.

Άγαγοι
πετρελαίου
στή
Μ. Ανατολή

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπάρχει μεγάλη άντιθεση άνάμεσα στίς Εηρές έρήμους και τίς εύφορες κοιλάδες και όσεις της Μ. Ἀνατολής. Έκει γίνεται αίσθητη ή σημασία πού έχει τόνο νερό για τή ζωή.

Ο πλούτος τῶν πετρελαίων

Πολύτιμο προϊόν της Μ. Ἀνατολής είναι τό πετρέλαιο, ό «μαύρος χρυσός», πού χαρίζει πλούτο στά κράτη της περιοχής αύτης. Από τίς πετρελαιοπηγές τό πετρέλαιο μεταφέρεται μέ όγωγούς στά λιμάνια του Περσικού κόλπου και της Μεσογείου. Έκει φορτώνεται σέ δεξαμενόπλοια, γιά νά μεταφερθεί σέ άλλες χώρες της Γης.

Πίνακας παραγωγής πετρελαίου (έτους 1974):

Παγκόσμια παραγωγή	2.792 έκατομμύρια μ. τόνοι
Παραγωγή Μ. Ἀνατολής	1.096 έκατομμύρια μ. τόνοι
Σ. Ἀραβία	421 έκ. μ. τόνοι
Ἰράν	301 έκ. μ. τόνοι
Κουβέιτ	126 έκ. μ. τόνοι
Ἰράκ	97 έκ. μ. τόνοι
Ἐμιράτα	149 έκ. μ. τόνοι
Παραγωγή Ε.Σ.Σ.Δ.	459 έκ. μ. τόνοι
Παραγωγή Η.Π.Α.	432 έκ. μ. τόνοι
Παραγωγή Βενεζουέλας	156 έκ. μ. τόνοι
Παραγωγή Νιγηρίας	112 έκ. μ. τόνοι

Άν σκεφτούμε ότι μεγάλες ποσότητες ρωσικού πετρελαίου θγαίνουν άπό τήν περιοχή της Κασπίας, καταλαβαίνουμε ότι ή Μ. Ἀνατολή δίνει τό μισό πετρέλαιο της Γης!

Νά μάθετε τίς έννοιες: Μέση Ἀνατολή, δαση, πετρελαιοπηγή, δεξαμενόπλοιο.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. "Οπου δέν ύπάρχουν πηγές και οι βροχές είναι σπάνιες, δέν ύπάρχει θλάστηση και ο τόπος είναι έρημος.
2. Στίς περιοχές πού πέφτουν λίγες περιοδικές βροχές δημιουργούνται στέπες.
3. Στίς στεπώδεις περιοχές άναπτύσσεται νομαδική κτηνοτροφία.
4. Στά κλειστά βαθύπεδα δημιουργούνται λίμνες.
5. Τό πετρέλαιο έχει μεγάλη σημασία γιά τό σημερινό κόσμο.

Δραστηριότητες:

Νά ίχνογραφήσετε τό χάρτη της Μ. Ἀνατολής.

19 Οι κάτοικοι τής Μέσης Ανατολής. Η σημασία τής περιοχής Ερωτήσεις-δραστηριότητες

- Παρατηρήστε στόν παγκόσμιο χάρτη τίς θέσεις, όπου συνδέεται ή 'Ασια με τήν Εύρωπη και τήν Αφρική. Ποιά σημασία είχαν στό παρελθόν και πειά έχουν σήμερα τό Σουέζ, ο Έλλησποντος, ο Βόσporos;
- Ποιά σημασία έχει ο Περσικός κόλπος;
- Ποιοί λαοί έζησαν στό χώρο τής Μ. Ανατολής;
- Παρατηρήστε ιστορικούς χάρτες με τό όρχασιο περαικό κράτος, τό κράτος τού Μ. Άλεξανδρου, τή Ρωμαϊκή και τή Βυζαντινή αύτοκρατορία, τό Αραβικό κράτος, τήν Οθωμανική αύτοκρατορία στήν άκμή τους.
- Ποιοί λαοί κατοικοῦν σήμερα στή Μ. Ανατολή;
- Ποιά θρησκεία και ποιός πολιτισμός κυριαρχεῖ σήμερα σ' αυτή;
- Ti σημασία έχει στήν έποχή μας ή Μ. Ανατολή γιά όλο τόν κόσμο; Γιατί;

Η Μ. Ανατολή είναι κοιτίδα άρχαιών λαών και πολιτισμών

"Αν παρατηρήσουμε τόν παγκόσμιο χάρτη, διαπιστώνουμε ότι ή Μέση Ανατολή είναι τό σταυροδρόμι πού συνδέει τήν Ασία με τήν Αφρική και τήν Εύρωπη. Ιδιαίτερα ή χερσόνησος τής Μικρᾶς Ασίας μοιάζει με γέφυρα, άπο τήν όποια πανύρχαιοι λαοί και πολιτισμοί τής Ασίας πέρασαν στήν Εύρωπη και, άντιστροφα, ίδεες πολιτιστικές από τό χώρο τής Εύρωπης διαδόθηκαν στήν Ασία. Τό ίδιο συνέβη και μέ τή φυσική γέφυρα τού Σουέζ, μέ τήν όποια έπικοινωνούσαν οι λαοί τής Ασίας μέ τούς λαούς τής Βόρειας Αφρικής.

"Η περιοχή τής Μ. Ανατολής είναι κοιτίδα πολλών άρχαιών λαών, πού σέ παλιότερες έποχές άναπτυζαν έκει μεγάλους πολιτισμούς. "Όλα όσα γράφει η Π. Διαθήκη έκει διαδραματίστηκαν. "Από έκει πολλές άνθρωπινες φυλές και ίδεες διαδόθηκαν στόν ύπόλοιπο κόσμο.

"Αργότερα ο Μ. Άλεξανδρος κυριάρχει τή Μέση Ανατολή και μέ τούς διαδόχους του σκόρπισε σ' αύτή τό φῶς τού Έλληνισμού. Στά ρωμαϊκά χρόνια μεγάλες περιοχές τής Μ. Ανατολής έγιναν έπαρχιες τής Ρωμαϊκής αύτοκρατορίας. Τότε έμφανιστηκε στήν Παλαιστίνη ή Ιησοῦς Χριστός, πού δίδαξε στούς άνθρωπους τήν πίστη στόν άληθινό Θεό. "Επειτα οι Βυζαντινοί "Έλληνες και υστερά από αύτούς "Αραβες και Τούρκοι κράτησαν στήν κατοχή τους μεγάλες έκτασεις τής Μ. Ανατολής.

Η Μ. Ανατολή έχει στρατηγική και οικονομική σημασία

"Η ιστορική αύτή περιοχή μέ τή στρατηγική θέση, τόν πλούτο τών πετρελαίων και τό θερμό κλίμα είναι συνήθως πολυτάραχη. Μεγάλη σημασία έχουν ιδίως ο Περσικός κόλπος μέ τίς πλούσιες πετρελαιοπηγές, τό Σουέζ και τά Στενά τού Έλλησποντου και τού Βοσπόρου.

Σοθαρές ταραχές δημιουργεῖ στή Μ. Ανατολή ή μακροχρόνια διαμάχη άναμεσα στούς Έθραιους και τούς "Αραβες.

Ολοι σχεδόν οι κάτοικοι τής Μ. Ανατολής είναι μωαμεθανοί

"Ολοι σχεδόν οι σημερινοί κάτοικοι τής Μ. Ανατολής είναι μωαμεθανοί, έκτος

ἀπό 3.000.000 περίπου Ἰσραηλίτες και λίγους χριστιανούς. Ἀνήκουν σέ διάφορες φυλές και μιλοῦν διάφορες γλώσσες. Πολυπληθέστερες φυλές είναι οι Τούρκοι, οι Ἀραβες, οι Πέρσες, οι Ἀφγανοί. Ἀκολουθοῦν οι Ἰσραηλίτες, οι Ἀρμενιοί, οι Κούρδοι κ.ἄ.

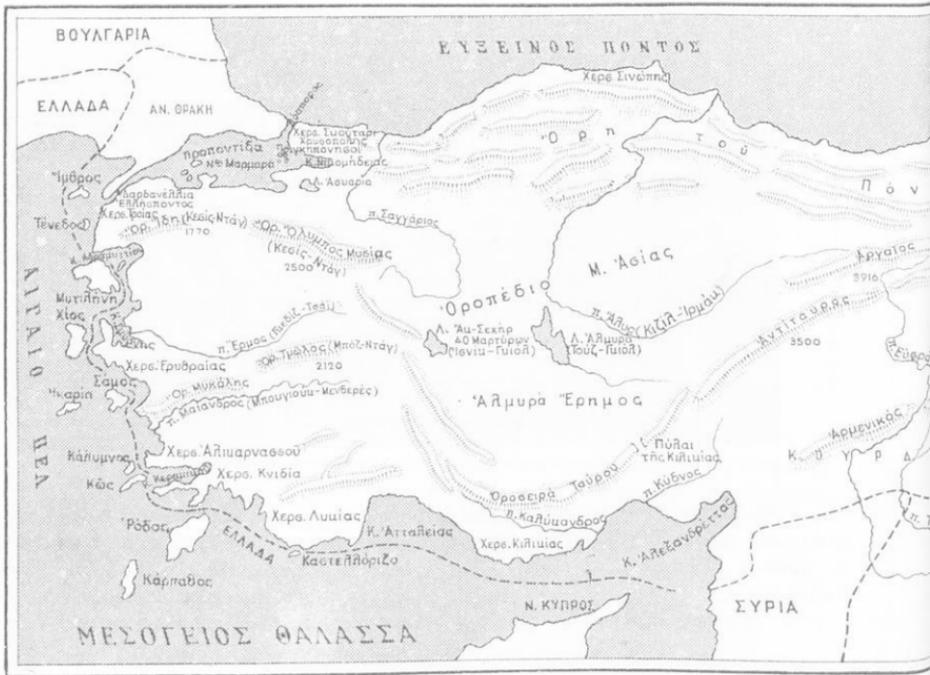
Ἡ Μ. Ἀνατολή σήμερα είναι χωρισμένη σέ ἀρκετά μεγάλα και μικρά κράτη.

Στὸν εὐρύτερο χώρο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ἀνήκει καὶ ἡ **Κύπρος**.

Βρίσκεται πολὺ κοντά στίς δυτικές ἀκτές τῆς περιοχῆς αὐτῆς, στὴν ἀνατολική λεκάνη τῆς Μεσογείου. Μιλήσαμε γι' αὐτή στὴ Γεωγραφία τῆς Ε' τάξης.

Τέμενος στὸ Κουθέιτ

Χάρτης Μ. Ασίας

20

'Η Μικρά Ασία. 'Η Τουρκία

Έκταση: 780.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 40.200.000

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

- Τι γνωρίζετε για τη Μικρά Ασία από άλλα μαθήματα;
- Δείξτε στό χάρτη τη σημερινή Τουρκία. Έξετάστε λεπτομερέστερα τό εδαφός της.
- Πότε έγκαταστάθηκαν στην περιοχή αυτή οι Τούρκοι;
- Πότε και πώς ξεριζώθηκε από τη Μ. Ασία η Ελληνισμός;
- Βρείτε πληροφορίες, εικόνες και άλλα στοιχεία για τό σημερινό τουρκικό κράτος. Οργανώστε σχετικές προβολές.

Ο χώρος τής Μικρᾶς Ασίας κι έκεινος πού πιάνει ή σημερινή Τουρκία μᾶς είναι πολύ γνωστός. Απλώνεται από τίς άνατολικές άκτες τού Αιγαίου ώς τό Αραράτ και από τόν Εύξεινο Πόντο ώς τήν Άν. Μεσόγειο και τίς στέπες τής Συρίας.

Στό σημερινό τουρκικό κράτος άνήκει και ή Ανατολική Θράκη (**Εύρωπαική Τουρκία**), για τήν όποια μιλήσαμε πέρυσι.

Η **Ασιατική Τουρκία** είναι ένα μεγάλο άγονο έρωπεδιο μέ στέπες, έρήμους, άλμυρές λίμνες και βουνά τριγύρω του. Πρός τίς άκτες τού Εύξεινου ύψωνονται

Ἐρείπια ἀρχαίας Μιλήτου

τά Ποντιακά ὄρη. Στά νότια βρίσκονται ὁ Ταῦρος καὶ ὁ Ἀντίταυρος. Ἐκεῖ σχηματίζονται οἱ γνωστές Πύλες τῆς Κιλικίας. Πρός τό Αἴγαο καὶ τὴν Προποντίδα τὰ θουνά εἶναι χαμηλά καὶ στίς ἀκτές σχηματίζονται εὐφορες κοιλάδες καὶ φυσικά λιμάνια. Είναι ἡ ὥραλα, πλούσια καὶ ἔνδοξη γῆ τῆς ἀρχαίας Ἰωνίας, τῆς Τρωάδας, τῆς Βιθυνίας κτλ.

Στήν Τουρκίᾳ ἀνήκουν καὶ τά νησιά Ἰμθρος καὶ Τένεδος, στά ὅποια ζοῦν καὶ Ἑλληνες.

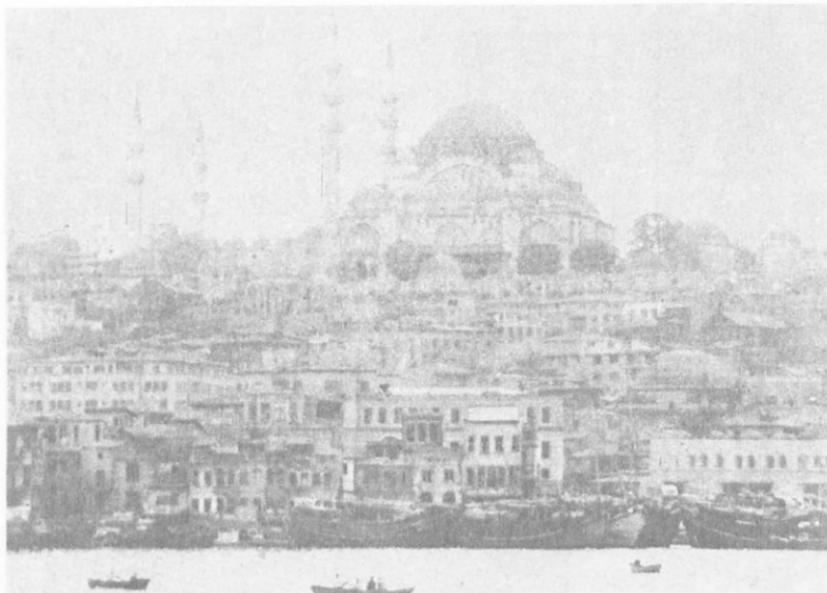
Στά δυτικά καὶ νότια παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, ὅπου τό κλίμα εἶναι μεσογειακό, καλλιεργοῦνται ἐλιές, ἐσπεριδοειδή, ἀμπέλια, βαμπάκι, δημητριακά, λαχανικά. Στά παράλια τοῦ Εὔξείνου, ὅπου τό κλίμα εἶναι ύγρο, εύδοκιμοῦν ὄπωροφόρα δέντρα καὶ ύπάρχουν δάση. Σέ πολλές περιοχές καλλιεργεῖται καπνός, πού εἶναι τό σπουδαιότερο γεωργικό προϊόν τῆς Τουρκίας.

Στίς στέπες τῶν κεντρικῶν ὄροπεδίων εἶναι ἀναπτυγμένη ἡ νομαδική κτηνοτροφία. Ἀναπτυγμένες εἶναι ἐπίσης ἡ πτηνοτροφία καὶ ἡ σπροτροφία.

Στίς ἀκτές τοῦ Εὔξείνου καὶ τῆς Προποντίδας ἀλιεύονται μεγάλες ποσότητες ψαριών.

Ἄξιόλογος εἶναι ὁ ὄρυκτός πλούτος τῆς Μ. Ἀσίας. Δέν ύπάρχουν ὅμως ἐργοστάσια γιά τὴν ἀξιοποίησή του, γιατί ἡ βιομηχανία τώρα ἀρχίζει νά ἀναπτύσσεται.

Ἄξιόλογη εἶναι ἡ θιοτεχνία τῆς Τουρκίας.

Αγ. Σοφία

Σ' αύτή τή χώρα, στήν όποια γιά αιώνες άνθουσε ό 'Ελληνισμός, τώρα ζοῦν Τούρκοι. Γιά τούς "Ελλήνες κάθε γωνιά τῆς σημερινῆς Τουρκίας είναι και μιά άνάμνηση. Έκει βρίσκεται ή άρχαλα **Τροία**, ή **Σμύρνη**, ή **Έφεσος**, ή **Μίλητος**, ή **Φώκαια**, ή **Ισσός**, ή **Άντιόχεια**. Στίς άκτές τοῦ Εύξεινου είναι ή **Τραπεζούντα**. Πρός τήν Προποντίδα ή **Νίκαια**, ή **Νικομήδεια**, ή **Χαλκηδόνα** καὶ στὸ μαγευτικό Βόσπορο η **Κωνσταντινούπολη**, ή πρωτεύουσα τῆς θυζαντινῆς Έλλάδας.

'Εκει βρίσκονται ἐπίσης οι ποταμοὶ **Γρανικός** καὶ **Σαγγάριος**, τό **Γόρδιο** καὶ πέρα στήν **Ἀνατολία** ή **Καισάρεια**.

Στά μέρη αύτά ἔζησαν ό 'Ομηρος, ό Θαλῆς, ό 'Ηρόδοτος, ό 'Ηράκλειτος. Έκει κήρυξαν τό λόγο τού Θεοῦ οἱ Πατέρες τῆς Ἑκκλησίας. Έκει δοξάστηκαν οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου. Ἔπειτα ἤρθαν οἱ Τούρκοι... Τό 1922 χιλιάδες Έλληνες ἀναγκάστηκαν νά ἀφῆσουν τή γῆ τῶν πατέρων τους, τούς τάφους καὶ τούς προγονικούς ναούς, τά σπίτια καὶ τήν περιουσία τους καὶ νά ἔρθουν στή σημερινή Έλλάδα.

'Από τόν μεγαλειώδη ἔκεινον ἀρχαίο καὶ θυζαντινό ἑλληνικό κόσμο τῆς Μ. Ασίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης μόνο τό σεπτό **Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο** καὶ μερικές χιλιάδες Έλληνες ἔχουν ἀπομείνει στήν πολυθρύλητη «Πόλη».

Οι Τούρκοι ἀνήκουν στήν κίτρινη φυλή καὶ ἥρθαν ἀπό τίς στέπες τοῦ Ταμράν. Είναι κυρίως γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι, μιλοῦν τήν τουρκική γλώσσα καὶ ἔχουν θρησκεία τό μωαμεθανισμό. Τό πολίτευμά τους είναι δημοκρατικό.

Στίς ἀνατολικές ἐπαρχίες κατοικοῦν ἀρκετοί **Κούρδοι** καὶ **Άρμένιοι**.

Πρωτεύουσα τής Τουρκίας είναι ή "Άγκυρα (1.200.000 κ.) και μεγάλες πόλεις ή Κωνσταντινούπολη (2.250.000 κ.) ή Σμύρνη, ή Προύσα, τά "Άδανα, τό 'Εσκή Σεχίρ, τό 'Ικόνιο κ.ά.

Η Τουρκία έξαγει κυρίως γεωργικά προϊόντα και όρυκτά και είσαγει βιομηχανικά είδη. Νόμισμα έχει τήν τουρκική λίρα.

Νά γνωρίζετε ότι:

- Οι όροσειρές πού ύψωνονται κοντά στίς άκτες και παράλληλα με αύτές έμποδίζουν τούς θαλάσσιους ανέμους νά φτάσουν στό έσωτερικό μιάς χώρας. Έτσι έκει έπρεπε κλίμα ξηρό και συχνά δημιουργούνται στέπες και έρημοι.
- "Όταν οι όροσειρές είναι κάθετες στίς άκτες, από τίς κοιλάδες πού σχηματίζονται ανάμεσά τους φυσοῦν οι θαλάσσιοι ανέμοι πρός τό έσωτερικό και έπηρεάζουν τό κλίμα και τή ζωή.
- "Η διάταξη τών όροσειρών επηρεάζει έπισης τή συγκοινωνία.
- "Όπου οι βροχοπτώσεις είναι περιοδικές, σχηματίζονται στέπες.
- Στίς στέπες ζούν νομάδες κτηνοτρόφοι.

Δραστηριότητες

Νά ίχνογραφήσετε χάρτες τής Τουρκίας.

Έλαιόλαδο (χιλιάδες τόννοι)	
Παγκόσμια παραγωγή	1.551
<i>Ispanavia</i>	481
<i>Italía</i>	403
<i>Έλλαδα</i>	263
<i>Tουρκία</i>	155
<i>Τυνησία</i>	62
<i>Πορτογαλία</i>	51
<i>Μαρόκο</i>	31

Καπνός (χιλιάδες τόνοι)	
Παγκόσμια παραγωγή	5.273
<i>Kíva</i>	968
<i>H.P.A.</i>	902
<i>Ίνδια</i>	441
<i>Rwáia</i>	325
<i>Braqzilía</i>	304
<i>Touρκία</i>	179
<i>Έλλαδα</i>	85

Τούρκοι χορευτές

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κράτη	Πρωτεύουσες	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Συρία	Δαμασκός	185.000	6.300.000
2. Λιβανός	Βηρυτός	10.400	2.100.000
3. Ισραήλ	Ιερουσαλήμ	20.800	3.100.000
4. Ιορδανία	Άμμαν	97.700	1.700.000
5. Ιράκ	Βαγδάτη	435.000	8.000.000
6. Ιράν	Τεχεράνη	1.648.000	32.000.000
7. Αφγανιστάν	Καμπούλ	647.000	19.800.000
8. Σαουδ. Αραβία	Ριάντ	2.150.000	7.100.000
9. Υεμένη	Σάνα	195.000	5.200.000
10. Νότια Υεμένη	Άντεν	287.000	1.600.000
11. Ομάν	Μασκάτ	212.000	790.000
12. Έν. Αρ. Εμιρ.	Άμπού Νταμπί	83.600	180.000
13. Κατάρ	Ντόχα	11.000	95.000
14. Μπαχρέιν	Μανάμα	622	216.000
15. Κουβέιτ	Κουβέιτ	17.800	995.000

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

- Παρατηρήστε τή M. 'Ανατολή στόν πολιτικό χάρτη τής Ασίας. Βρείτε στό χάρτη τά κράτη τής περιοχής αύτής.
- Συζητήστε γιά τήν έκταση, τόν πληθυσμό, τόν πλούτο, τόν πολιτισμό, τή γλώσσα, τή θρησκεία τους κτλ. Κάντε διάφορες συγκρίσεις.
- Σέ ποιά άπό τά κράτη αύτά κατοικούν Αράβες;
- Τί γνωρίζετε γιά τίς σχέσεις τών Αράβων μέ τό Ισραήλ;
- Τί γνωρίζετε γιά τίς σχέσεις τής χώρας μας μέ τά κράτη τής M. 'Ανατολής;

Σήμερα στή Μέση 'Ανατολή ύπαρχουν τά έξης κράτη:

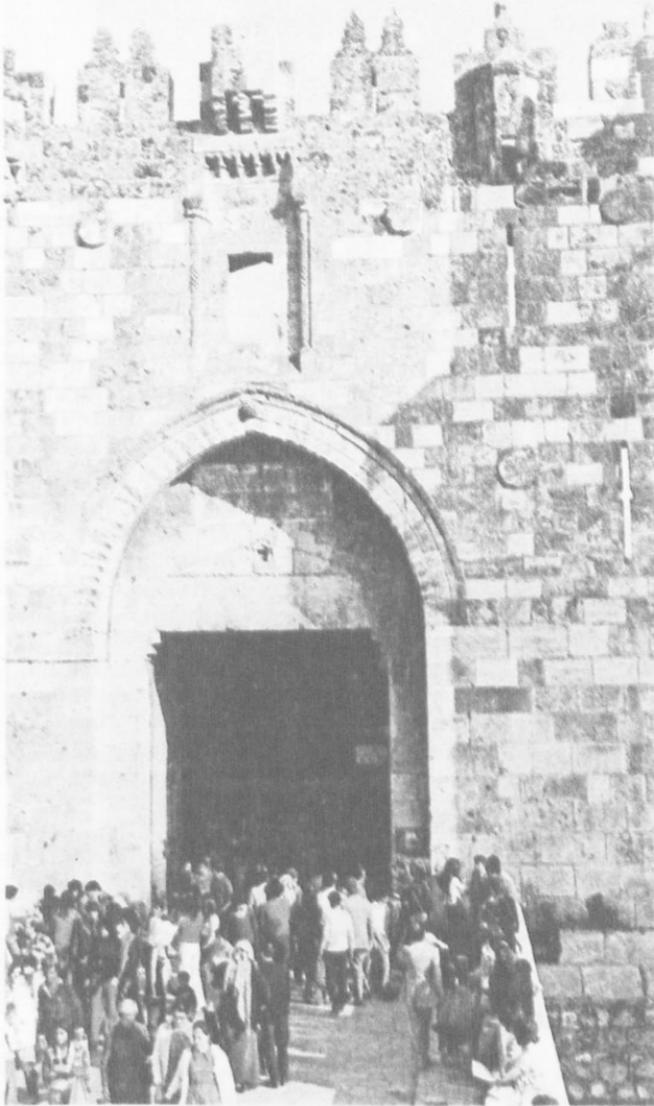
a. **Η ΣΥΡΙΑ.** Τό μεγαλύτερο μέρος τής Συρίας είναι έρημοι και στέπες. Πρός τίς άκτες τής Μεσογείου ύψωνονται τά βουνά **Λιβανός** και **Αντιλίβανος**. Στίς πλαγιές τους ύπαρχουν ώραιοι κήποι μέ όπωροφόρα δέντρα. Έκει έχει τίς πηγές του ο μικρός ποταμός **Όροντης**. Ή κοιλάδα του είναι γραφική και πολύ εύφορη. Άπο τίς άνατολικές έπαρχιες περνοῦν οι ποταμοί **Εύφρατης** και **Τίγρης**. Σέ μια μεγάλη ζαση είναι χτισμένη ή **Δαμασκός**, πρωτεύουσα τής Συρίας, μέ θαυμάσια μνημεία άραβικής τέχνης άπό τήν έποχή τών χαλιφών. "Άλλη μεγάλη πόλη είναι τό **Χαλέπι**.

Κύριες πηγές πλούτου τής Συρίας είναι ή γεωργία και ή κτηνοτροφία.

b. **Ο ΛΙΒΑΝΟΣ** είναι μικρό κρατίδιο στίς άνατολικές άκτες τής Μεσογείου. Είναι ή άρχαία χώρα τών Φοινίκων.

Πρωτεύουσα τοῦ Λιβάνου είναι ή **Βηρυτός**, ένα άπό τά μεγάλα λιμάνια τής Με-

Ιερουσαλήμ
Η πύλη της Δαμασκού
στά τείχη της πόλεως

"Αποψη Ιερουσαλήμ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σογείου. "Αλλη άξιόλογη πόλη είναι ή **Τρίπολη**. Στό λιμάνι της καταλήγουν πολλοί πετρελαιοαγωγοί.

γ. Η **ΙΟΡΔΑΝΙΑ** είναι ή πτωχότερη χώρα της Μ. Ανατολής. Οι κάτοικοι της είναι κυρίως γεωργοί και κτηνοτρόφοι, οι γνωστοί θεδουίνοι. Πρωτεύουσα έχει τό **Άμαν**.

δ. Τό **ΙΣΡΑΗΛ** είναι νέο κράτος. Τό ίδρυσαν στά 1948 στήν άρχαια **Παλαιοτίνη** 'Ισραηλίτες απ' δλες τις χώρες τής Γης.

Οι 'Ισραηλίτες κατόρθωσαν νά άξιοποιήσουν μέ σύγχρονους τρόπους τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της χώρας τους και νά άναπτυξουν άξιόλογη βιομηχανία.

Πρωτεύουσα τοῦ 'Ισραήλ είναι ή **Ιερουσαλήμ**, ή "Αγια Πόλη μέ τά γνωστά χριστιανικά και έβραικά μνημεία. Μεγάλες πόλεις είναι τό **Τέλ-Άβιθ** και ή **Χάιφα**.

Τά σύνορα τοῦ 'Ισραήλ δέν είναι άκόμα καθορισμένα και οι συγκρούσεις τοῦ κράτους αύτού μέ τούς γειτονικούς του άραβικούς λαούς συνεχίζονται.

Στά νότια τοῦ 'Ισραήλ βρίσκεται ή τριγωνική χερσάνησος τοῦ **Σινά** μέ τό γνωστό θεοβάδιστον όρος. 'Ανήκει στήν **Αίγυπτο**.

'Εκει βρίσκεται τό έλληνικό μοναστήρι τής **Άγιας Αικατερίνης**, σάν φρούριο τετράγωνο μέ πύργους και πολεμιστρες τριγύρω. Είναι μιά έλληνική βυζαντινή «άκροπολη» στίς κορφές τοῦ ιεροῦ Βουνοῦ. 'Η έκκλησία είναι γεμάτη εικόνες, άφιερώματα και θησαυρούς. Στή βιβλιοθήκη φυλάγονται πολλά παλιά χειρόγραφα και βυζαντινά κειμήλια.

Στό 'Ισραήλ, στό **Λίβανο** και στή **Συρία** ζοῦν και άρκετοι "Ελληνες. Στούς **Άγιους Τόπους** έχει τήν **Ξερά** του ο "Ελληνας πατριάρχης Ιεροσολύμων και στή Δαμασκό ο Πατριάρχης Αντιοχείας. Κάθε χρόνο πολλοί χριστιανοί έπισκεπτονται τόν **Πανάγιο Τάφο**, τή **Βηθλεέμ**, τόν **Ιορδάνη** ποταμό, τή **Ναζαρέτ** και άλλα ιερά τής περιοχής.

ε. Η **ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ** είναι μιά άχανής καυτή έρημος μέ τεράστια έκταση. Ο ήλιος σάν φωτιά χύνεται πάνω της και πυρώνει τήν άτέλειωτη θάλασσα τής άμμου, πού τή διακόπτουν συχνά γυμνά, άνυδρα, άκατοίκητα πετροβούνια και γραφικές άσεις. 'Απο τίς πλούσιες πετρελαιοπηγές της βγαίνει άφθονος «μαύρος χρυσός». Είναι ή τρίτη πετρελαιοπαραγόντος χώρα τής Γης!

Πρωτεύουσα της είναι ή **Ριάντ**. Σπουδαίες πόλεις είναι ή **Τζέντα**, ή **Μεδίνα** και ή **Μέκκα**, ή ιερή πόλη τῶν Μωαμεθανῶν.

στ. Στή νότια και άνατολική Αραβία ύπαρχουν πολλά κρατίδια: ή **Υεμένη**, ή **Νότια Υεμένη**, τό **Όμαν**, τά **Ένωμένα Αραβικά Έμιράτα**, τό **Κατάρ**, τό **Μπαχρέιν**, τό **Κουθέιτ**. Τά τελευταία είναι γνωστά άπο τίς πλούσιες πετρελαιοπηγές τους.

ζ. Τό **ΙΡΑΚ** βρίσκεται στή θέση τής άρχαιας **Μεσοποταμίας**. Πρωτεύουσά του είναι ή **Βαγδάτη** (1.500.000 κ.), χτισμένη στίς δύχες τοῦ Τίγρη, κοντά στήν άρχαια Βαθυλώνα. Μεγάλες πόλεις είναι ή **Μουσούλη**, η **Άρμπιλ** (άρχαια "Άρθηλα), η **Βασόρα** μέ πλούσιες πετρελαιοπηγές στήν περιοχή τους. Στό 'Ιράκ έργαζονται άρκετοι "Ελληνες, κυρίως τεχνικοί.

η. Τό **ΙΡΑΝ** είναι ή άρχαια **Περσία**. Είναι μεγάλη χώρα μέ πολλές έρημους, στέπες και δρόσειρές. Οι περισσότεροι άπο τούς σημερινούς Πέρσες είναι γεωργοί

καὶ κτηνοτρόφοι. Πλούσιες πετρελαιοπηγές ύπάρχουν κυρίως πρός τις ἀκτές τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πού χαρίζουν ἀρκετόν πλοῦτο στὴ χώρα. Ὁνομαστά είναι τὰ προϊόντα τῆς περσικῆς βιοτεχνίας καὶ ιδιαῖς τὰ χαλιά.

Πρωτεύουσα τοῦ Ἰράν είναι ἡ **Τεχεράνη** (3.900.000 κ.) καὶ ἀξιόλογες πόλεις τὸ **Ισπαχάν**, ἡ **Ταυρίδα**, τὸ **Ἀμπαντάν**. Ἐρειπωμένα ἀνάκτορα, βασιλικοί τάφοι, ἐπιβλητικά κάστρα, κολῶνες καὶ ἀγάλματα στά Σούσα, στήν Περσέπολη, στά **Ἐκβάτανα** καὶ ἄλλες περιοχές θυμίζουν τὸ ἀρχαῖο μεγαλεῖο, τή δύναμη καὶ τὸν πλοῦτο τοῦ περσικοῦ κράτους.

θ. Τό **ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ** είναι ἡ ἀρχαία **Βακτριανή**, γνωστή ἀπό τήν ἐκοτρατεία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Είναι στεπάδης περιοχή καὶ οἱ κάτοικοι της ἀσχολούνται κυρίως μέτην κτηνοτροφία. Πρωτεύουσα είναι ἡ **Καμπούλ**.

ι. Ἐνα τμῆμα τῆς Μ. Ἀνατολῆς, στά νότια τοῦ Καυκάσου, ἀνήκει στή Σοβιετική **Ἐνωση**.

Ἡ πατρίδα μας ἔχει καλές σχέσεις μέ δὸλα τά παραπάνω κράτη, συνεργάζεται σέ πολλούς τομεῖς καὶ πραγματοποιεῖ ἐμπορικές ἀνταλλαγές. Πολλοί νέοι ἀπό τίς χώρες τῆς Μ. Ἀνατολῆς φοιτοῦν στά Ἑλληνικά πανεπιστήμια καὶ ἀρκετοί Ἑλληνες ἐργάζονται σ' αὐτές.

Δραστηριότητες

1. Στό χάρτη τῆς Μ. Ἀνατολῆς που κάνατε σέ προηγούμενο μάθημα, νά τοποθετήσετε διάφανο χαρτί καὶ νά ὅρισετε τά κράτη τῆς περιοχῆς καὶ τίς πρωτεύουσές τους.
2. Νά συγκεντρώσετε καὶ ἀλλα στοιχεῖα γι' αὐτά καὶ νά ὄργανώσετε σχετικές προβολές.

Τοπίο τοῦ Ἀφγανιστάν

Ἐπεξεργασία περσικῶν χαλιῶν

Ἄγονες ἐκτάσεις τοῦ Ἰράν

23-24

'Ο κόσμος τών 'Ινδικῶν

Έκταση: 4.500.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 710.000.000

'Ερωτήσεις-δραστηριότητες

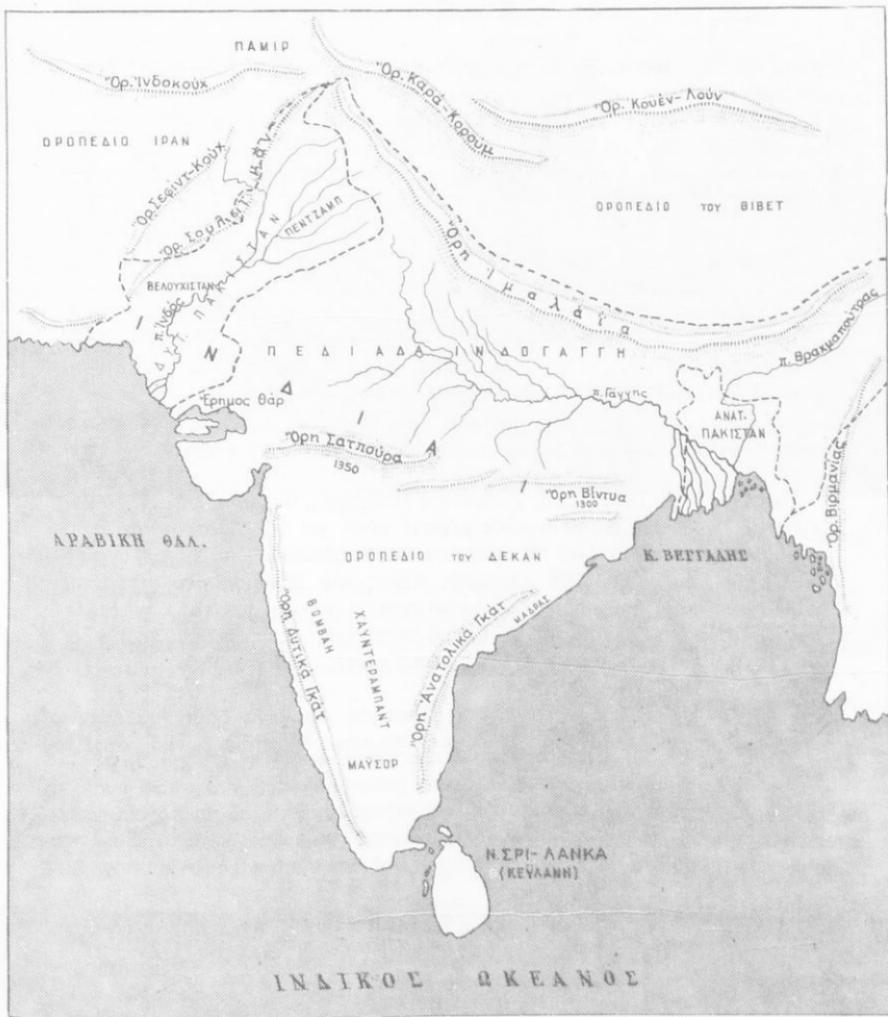
- Δείξτε την 'Ινδική χερσόνησο στήν ύδρογειο σφαίρα και στό χάρτη.
- Συζητήστε γιά τις 'Ινδιες, γιά τό έδαφος, τό κλίμα, τό φυτικό κλίμα κόσμο, τό φυσικό πλούτο, τους κατοίκους, τόν πολιτισμό τους.
- 'Οργανώστε σχετικές προβολές στήν τάξη.
- Ποιά κράτη ύπαρχουν στήν 'Ινδική χερσόνησο;
- Σέ τί διαφέρουν κυρίως οι Πακιστανοί από τούς 'Ινδούς;

Τά κράτη τής 'Ινδικής χερσονήσου

Κράτη	Πρωτεύουσες	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Ινδία	Ν. Δελχί	3.288.000	548.000.000
2. Πακιστάν	Ισλαμαμπάντ	804.000	65.000.000
3. Μπαγκλα-Ντές	Ντάκα	144.000	71.000.000
4. Νεπάλ	Κατμαντού	141.000	12.000.000
5. Μπουτάν	Πουνάκα	47.000	1.000.000
6. Σικίμ	Γκάνγκτοκ	7.000	220.000
7. Σρί Λάνκα	Κολόμπο	66.000	13.000.000
8. Μαλδίβες	Μάλε	300	130.000

Οι 'Ινδίες είναι μιά μεγάλη τριγωνική χερσόνησος τής Νότιας Ασίας. Περιλαμβάνει τό νότιο τμήμα τών 'Ιμαλαΐων, τήν 'Ινδογαγγική πεδιάδα και τό όροπέδιο τοῦ Ντεκάν μέ τά σηρη 'Ανατολικά και τά Δυτικά Γκάτ. Στή νοτιοανατολική γωνία της βρίσκεται τό νησί Κευλάνη. Είναι ή παραμυθένια χώρα τών 'Ινδιών, μέ ψηλά βουνά, πλατιά όροπέδια, γόνιμες κοιλάδες, μεγάλα ιερά ποτάμια, παρθένα δάση μέ βασιλικές τίγρεις, έλέφαντες, κόμπρες, ιερές άγελάδες κ.α. Έκει θλέπει κανείς μεγαλόπρεπους ναούς, μαχαραγιάδες, φακίρηδες και έκατομμύρια 'Ινδούς. Είναι μιά χώρα μέ πολλά άξιοθέατα και δικό της χρώμα.

Τό δυτικό τμήμα τής 'Ινδικής άνήκει στήν ξηρή Ασία. Έκει σχηματίζονται οι στέπες τοῦ Πακιστάν και ή έρημος Θάρ. Τήν περιοχή αύτή διασχίζει ο 'Ινδος, πού μέ πέντε μεγάλους παραποτάμους κατεβαίνει όρμητικός από τό Παμίρ, τό Καρα-

Μεταφορά με έλέφαντα

'Ιμαλάια

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κορούμ και τά **Ιμαλάια**. Έκεī, στήν **Πενταποταμία**, βρίσκονται τά άνατολικά σύνορα τοῦ κράτους τοῦ Μ. **Αλεξάνδρου**.

Ού πόλοιπος χώρος τῶν Ἰνδῶν ἀνήκει στήν ύγρη **Ασία**, ἐπηρεάζεται πολὺ ἀπό τούς μουσῶνες καὶ δέχεται πολλές βροχές. Τό μεγάλο δέλτα τοῦ **Γάγγη** καὶ τοῦ **Βραχμαπούτρα** είναι ἡ περιοχὴ μέ τις περισσότερες βροχοπτώσεις σέ ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς. Λιγότερες είναι οἱ βροχές στὸ ὄροπέδιο **Ντεκάν**.

Οι περίοδοι τῆς Εηρασίας είναι δύσκολες γιά τούς Ἰνδούς καὶ οἱ μουσῶνες ἔχουν πολὺ μεγάλη σημασία γι' αὐτούς.

Οι Ἰνδοὶ προσθέπουν τὸν ἔρχομό τους ἀρκετές μέρες πρὶν καὶ μέ μεγάλες πινακίδες πού γράφουν «ὁ μουσώνας ἔρχεται» τὸ ἀναγγέλλουν στὰ χωριά καὶ στὶς πόλεις. «Τότε, ὅπως γράφει ὁ Ἰνδός ποιητής Ταγκόρ, τὰ σκυθρωπά πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων στρέφονται πρὸς τὸν οὐρανό καὶ περιμένουν τὸ θαῦμα. Σὲ λίγο ὁ οὐρανός ἀνοίγει. Οἱ ἀνεμοὶ λύνονται. Κι ὅταν ἀρχίσει ὁ κατακλυσμός, οἱ Ἰνδοὶ τρέχουν στὰ ιερά ποτάμια, γιά νά εύχαριστησουν τὸ Θεό».

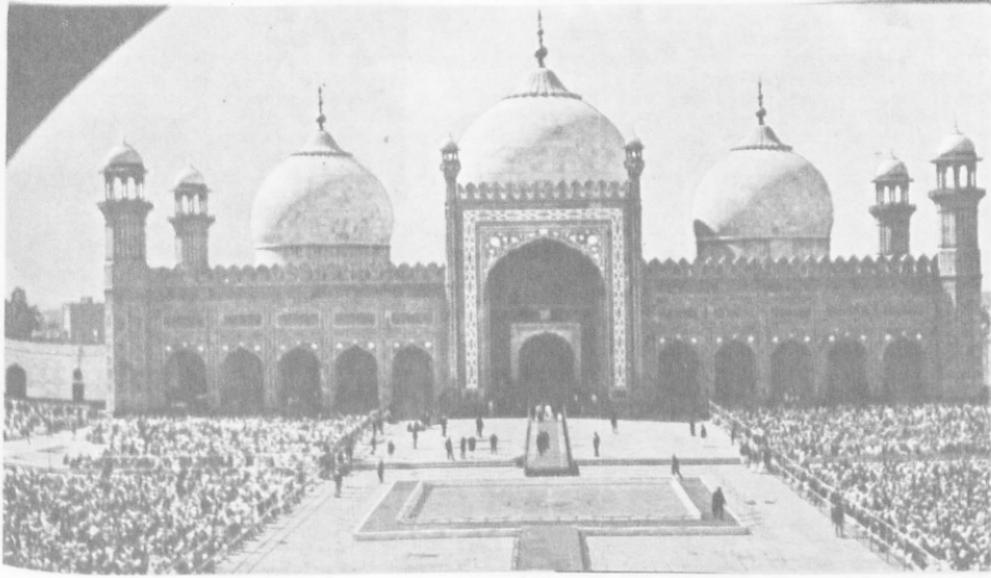
Στίς ὥχθες τοῦ **Γάγγη** είναι χτισμένη ἡ **Μπεναρές**, ἡ ιερὴ πόλη τῶν Ἰνδῶν. Χιλιάδες Ἰνδοίστές φτάνουν κάθε μέρα σ' αὐτή, γιά νά λουστοῦν στά ιερά νερά, νά έξαγνιστοῦν ἀπό τις ἀμαρτίες, νά γιατρευτοῦν ἀπό τις ἀρρώστιες πού τούς τυραννοῦν. Στίς λασπερές ὥχθες τοῦ ποταμοῦ ἀνακατεύονται κάθε πρωΐ Ἰνδοὶ πού προσκυνοῦν γονατιστοὶ τὸν ἥλιο καὶ ιερές ἀγελάδες πού περιφέρονται ἐλεύθερες σέ δλους τούς χώρους τῆς Ἰνδίας, ἀκόμα καὶ στὶς κεντρικές πλατεῖες τῶν πόλεων, χωρίς κανεὶς νά τις πειράζει.

Στίς ύγρες Ἰνδίες ύπάρχει πλούσια βλάστηση, παρθένα δάση, σαβάνες καὶ πολλά χωράφια, πού παράγουν κυρίως ρύζι, βαμπάκι, δημητριακά, τσάι, καφέ, φυστικία κ.ἄ.

Η καλλιέργεια τῆς γῆς ἐξακολουθεῖ νά γίνεται συνήθως μέ πρωτόγονους τρόπους καὶ τὰ προϊόντα δέν ἀρκοῦν γιά τις ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων. Στά βοσκοτόπια τῶν Ἰνδῶν τρέφονται πολλές ἀγελάδες καὶ βόδια, ἀλλά ἡ κρεοφαγία ἀπαγορεύεται.

Βοοειδή (έκατομμύρια)	
Σέ ὅλη τῇ Γῇ	1.178
'Ινδίες	220
Η.Π.Α.	128
Ε.Σ.Δ.	106
Βραζιλία	88
Κίνα	63
'Αργεντινή	58
Αὐστραλία	31
Μεξικό	27
Αιθιοπία	25
'Ελλάδα	1,2

Γάλα (έκατομμύρια τόνοι)	
Σέ ὅλη τῇ Γῇ	424
Ε.Σ.Δ.	92
Η.Π.Α.	53
'Ινδίες	33
Γαλλία	30
Δ. Γερμανία	22
Πολωνία	17
Μ. Βρετανία	14
'Ιταλία	11
Όλλανδία	10
Ελλάδα	1,6

Λαχόρη – μουσουλμανικό τέμενος

Ο δασικός πλούτος της Ινδίας είναι άξιόλογος. Άπο τό ύπεδαφός της έξαγονται άρκετά όρυκτά: σίδηρο, πολύτιμα μέταλλα, διαμάντια κ.α.

Η βιομηχανία τώρα άναπτυσσεται στις Ινδίες. Περίφημα είναι τα προϊόντα της ινδικής βιοτεχνίας. Η συγκοινωνία δέν είναι άναπτυγμένη.

Οι Ινδοί

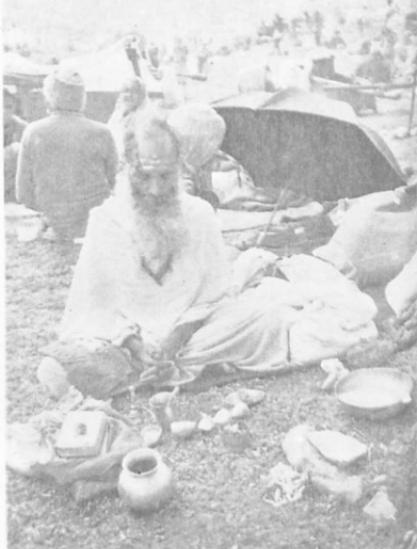
Ο πληθυσμός των Ινδιών άποτελείται από πολλές φυλετικές ομάδες. "Όλες άνήκουν στη λευκή Ινδοευρωπαϊκή φυλή. Λίγοι ιθαγενείς τοῦ Ντεκάν μοιάζουν με νέγρους και άρκετοί κάτοικοι των Ιμαλαΐων άνήκουν στην κίτρινη φυλή.

"Οσοι κατοικούν στην κοιλάδα τοῦ Ινδού και στις έκβολές τοῦ Γάγγη είναι

Μπεναρές – Ινδοί λούζονται στά νερά τοῦ Γάγγη

Ψηφιοποιήθηκε από το Μοτίτούτο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

"Εξω από τέμενος τοῦ Κασμίρ

μωαμεθανοί. Στήν Κεϋλάνη και στις πλαγιές τῶν Ἰμαλαίων ζοῦν ἀρκετοί βουδιστές. "Ολοὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ εἰναι Ἰνδοϊστές.

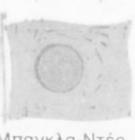
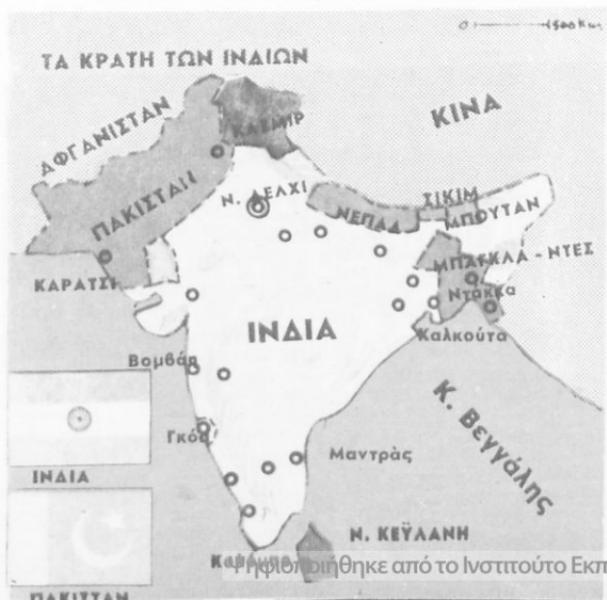
Ἡ ποικιλία αὐτή τῶν θρησκειῶν, τῶν γλωσσικῶν ιδιωμάτων και τῶν ἐθίμων κάθε φυλῆς δημιουργοῦν ἔνα μωσαϊκό ἀνθρώπων.

Μεγάλα προβλήματα δημιουργεῖ στή χώρα αὐτή ὁ ὑπερπληθυσμός και οἱ Ἰνδοὶ συχνά ύποφέρουν από ἐλλειψή τροφῆς.

Τά κράτη τῶν Ινδιών

Μέχρι τά 1947 οἱ Ἰνδίες ἦταν βρετανική ἀποικία. Τῇ χρονιά ἐκείνη ἡ χώρα ἀπόκτησε τήν ἀνεξαρτησία τῆς και χωρίστηκε σέ μικρότερα κράτη.

Ἡ περιοχή τοῦ Ἰνδοῦ ἔγινε ιδιαίτερο κράτος μὲ τό ὄνομα Πακιστάν και πρω-

Σρί Λάνκα

Μαλδίβες

τεύουσα τό Ισλαμαμπάντ. Μεγάλες πόλεις του είναι τό Καράτσι και ή Λαχόρη. Οι κάτοικοι του είναι μωαμεθανοί.

Μωαμεθανοί είναι και οι κάτοικοι τοῦ Μπαγκλα-Ντές. Τό κράτος αύτό ιδρύθηκε στά 1971 και έχει πρωτεύουσα τή Ντάκα.

Τό μεγαλύτερο κράτος τῶν Ἰνδιῶν είναι ή Ἰνδία μέ πρωτεύουσα τό Νέο Δελχί, χτισμένο πλάι στό Παλαιό Δελχί (3.800.000 κ.). Η Ἰνδία είναι όμοσπονδιακή δημοκρατία μέ 17 πολιτείες. Μεγάλες πόλεις της είναι η Βορμάν (6.000.000 κ.), η Καλκούτα (3.200.000 κ.), η Μαντράς (3.200.000 κ.) κ.ά.

Στίς πλαγιές τῶν Ἰμαλαίων βρίσκονται τό Νεπάλ μέ πρωτεύουσα τό Κατμαντού, τό Μπουτάν μέ πρωτεύουσα τήν Πουνάκα και τό μικροσκοπικό Σικίμ μέ πρωτεύουσα τό Γκάνγκτοκ.

Τό μεγάλο και πλούσιο νησί Κεϋλάνη είναι έπισης ἀνεξάρτητο κράτος. Όνομάζεται Σρί Λάνκα και έχει πρωτεύουσα τό Κολόμπο.

Ἀνεξάρτητο κράτος ἀποτελοῦν και τά νησιά Μαλδίθες.

Τά μνημεία τῶν Ἰνδιῶν

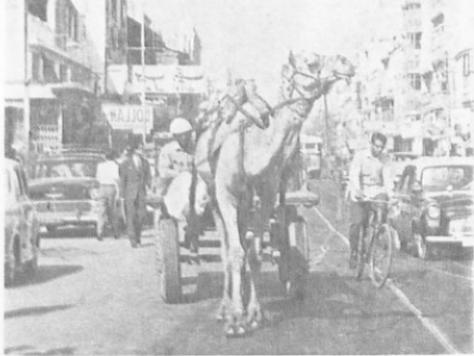
Περίφημα είναι τά μνημεία τῆς Ἰνδικῆς τέχνης και ἀρχιτεκτονικῆς. Παντοῦ ύψωνται μεγαλόπρεποι ναοί και ἀνάκτορα μαχαραγιάδων μέ παραμυθένια χλιδή και φαντασμαγορική ὄψη. Σήμερα ὅλα σχεδόν είναι μουσεία.

Νά γνωρίζετε ότι:

- Οι εὑφορες προσχωσιγενείς πεδιάδες είναι συνήθως πυκνοκατοικημένες περιοχές.
- Και τά πο γόνιμα ἐδάφη, ὅταν καλλιεργοῦνται μέ πρωτόγονους τρόπους, δέ δίνουν ἀρκετούς καρπούς.
- Ο ὑπερηληθυσμός δημιουργεῖ πολλά προβλήματα.

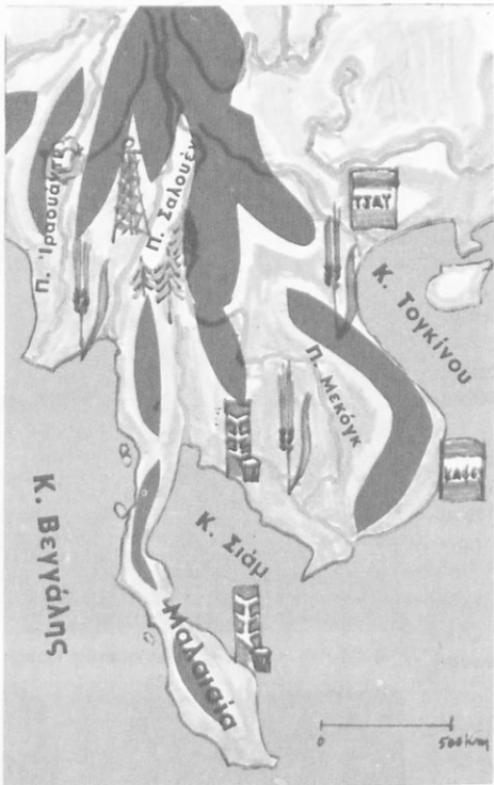
Δραστηριότητες

Νά ίχνογραφήσετε χάρτες τῶν Ἰνδιῶν.

Εικόνες ἀπό τις Ἰνδίες

Χάρτης Ινδοκίνας – Συλλογή καουτσούκ

Ρύζι (τόνοι)

Σε όλη τη Γη	321.700.000
Kίνα	36%
Ινδίες	27%
Ινδοκίνα	11%
Ινδονησία	7%
Ιαπωνία	5%
Βραζιλία	3%
Κορέα	3%
H.P.A.	1%
Έλλαδα (107.000 τ.)	0,3%

Συνθετικό καουτσούκ (χιλιάδες τόνοι)

Σε όλη τη Γη	6.100
H.P.A.	2.500
Ιαπωνία	860
Γαλλία	460
M. Βρετανία	330
Δ. Γερμανία	320
Ιταλία	250
Όλλανδία	250

Φυσικό καουτσούκ (χιλιάδες τόνοι)

Σε όλη τη Γη	3.435
Μαλαισία	1.559
Ινδονησία	855
Σιάμ	379
Σρί Λάνκα	132
Ινδία	128
Λιβερία	88
Νιγηρία	60

Βαμπάκι (τόνοι)

Σέ ολη τή Γη	13.588.000
H.P.A.	19%
Κίνα	16%
'Ινδιες	14%
Τουρκία	4%
Βραζιλία	4%
Μεξικό	4%
Αϊγυπτος	3%
Σουδάν	2%
Έλλαδα (121.000 τ.)	1%

Ζάχαρη (τόνοι)

Σέ ολη τή Γη	73.800.000
E.S.S.D.	11%
Βραζιλία	8%
H.P.A.	8%
Κούβα	6%
Κίνα	5%
'Ινδιες	5%
Γαλλία	4%
Αύστραλια	4%
Έλλαδα (300.000 τ.)	0,4%

Καφές (τόνοι)

Σέ ολη τή Γη	4.910.000
Βραζιλία	33%
Κολομβία	11%
'Ακτή Έλεφαντοστοῦ	6%
Αγκόλα	5%
Μεξικό	4%
Ούγκαντα	4%
'Ινδονησία	4%
Αιθιοπία	4%
Σαλβαντόρ	3%

Χάρτης Ινδοκίνας - Άγορά στό Μπαγκόκ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Έκταση: 2.275.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 132.000.000

'Ερωτήσεις-δραστηριότητες

- Δείξτε την Ινδοκίνα και τη Μαλαισία στην ύδρογειο σφαίρα και στό χάρτη.
- Παρατηρήστε τη θέση της Ινδοκίνας άναμεσα στόν Ινδικό και τόν Ειρηνικό Όκεανό, στίς Ινδίες και τήν Κίνα. Δείξτε τή Σιγκαπούρη. Γιατί ή περιοχή της ονομάζεται «κλειδί τής Ανατολής»;
- Τί γνωρίζετε γιά τήν Ινδοκίνα;
- Όργανωστε σχετικές προβολές γι' αύτή.
- Σέ ποιές φυλές άνηκουν οι κάτοικοι τής Ινδοκίνας; Σέ ποιά θρησκεία πιστεύουν;
- Ποιά είναι τά σπουδαιότερα κράτη τής περιοχής αύτής;
- Ποιές είναι οι μεγαλύτερες πόλεις τής;

'Η Ινδοκίνα είναι ή τρίτη μεγάλη χερσόνησος τής Νότιας Ασίας. Βρίσκεται άναμεσα στόν Ινδικό και τόν Ειρηνικό Όκεανό, στίς Ινδίες και τήν Κίνα. Από τή θέση αύτή πήρε και τ' ονόμα τής. Νότια καταλήγει στή χερσόνησο **Μαλαισία**.

Πολλές χαμηλές όροσειρές κατεβαίνουν από τό γειτονικό Θιβέτ πρός τήν Ινδοκίνα. 'Ανάμεσα σ' αύτές σχηματίζονται εύφορες προσχωσιγενείς κοιλάδες και πεδιάδες, πού τίς διαρρέουν μεγάλα ποτάμια. Είναι ό Ίραουάντι, ό Σαλουέν, ό Μεκόγκ και άλλα μικρότερα. Έχουν και αύτά τίς πηγές τους στό Θιβέτ και τά Ιμαλαία και κατεβαίνουν όρμητικά πρός τούς κόλπους τής **Βεγγάλης**, τοῦ **Σιάμ**, τοῦ **Τονκίνο** και τή **Σινική Θάλασσα**.

'Ολόκληρη ή Ινδοκίνα βρίσκεται στήν Τροπική ζώνη και έπηρεάζεται από τούς μουσῶνες. Ό χρόνος κι έδω έχει δυό έποχές μονάχα: τήν έποχή τών βροχών και τήν έποχή τής ξηρασίας. Τήν πρώτη πέφτουν παντού κατακλυσμαίες βροχές και πολύ συχνά τά ποτάμια πλημμυρίζουν και προξενούν καταστροφές. Σέ πολλές περιοχές ύπαρχουν παρθένα δάση μέ πολλά τροπικά φυτά και άγρια ζώα.

Σπουδαιότερο γεωργικό προϊόν τής Ινδοκίνας είναι τό ρύζι. Αύτό και τά άφθονα ψάρια, πού άλιεύονται στά ποτάμια και στίς γειτονικές θάλασσες, άποτελούν τήν κύρια τροφή τών Ινδοκινέζων. Παράγονται έπισης ζάχαρη, τσάι, καφές, μπαχαρικά και πολύ καουτσούκ.

Πολλά χωράφια είναι κλιμακωτά στίς πλαγιές τών βουνών και τών λόφων. Παντοῦ έχουν γίνει άρδευτικά έργα. Συνήθως γιά τό όργανα χρησιμοποιούνται βουβάλια και γιά τίς μεταφορές έξημερωμένοι έλέφαντες.

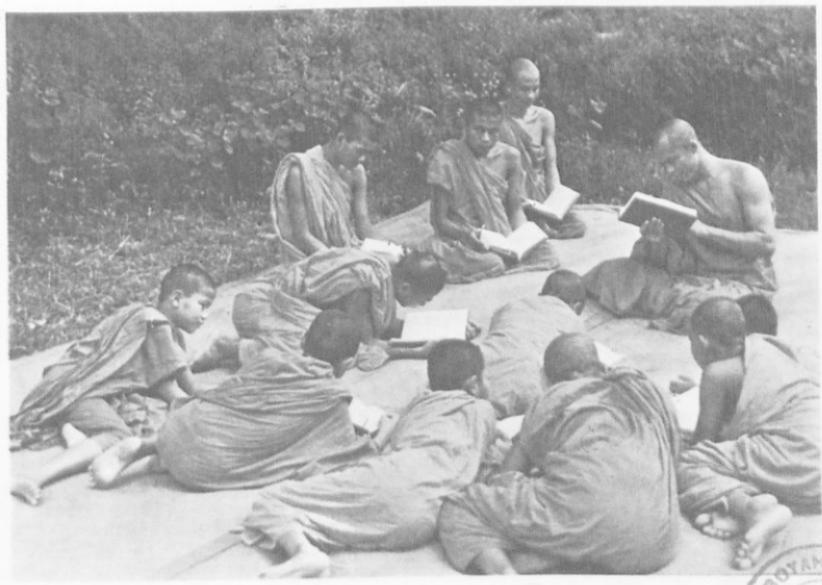
'Από τό ύπεδαφος τής Ινδοκίνας και τής Μαλαισίας έξαγονται πολλά όρυκτά: κασσίτερος, σιδηρομεταλλεύματα, χρυσάφι, άσήμι, πολύτιμοι λίθοι, γαιάνθρακες, πετρέλαιο.

'Η βιομηχανία είναι πολύ περιορισμένη. Οι συνεχείς πόλεμοι δέν έπετρεψαν στήν πλούσια αύτή χώρα νά άναπτυχθεῖ.

Ψάρεμα στό Σιάμ

Σχολή ιερέων στή Βιρμανία

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οι κάτοικοι της Ινδοκίνας άνήκουν στήν κίτρινη φυλή. Πιστεύουν στό Βούδα και έχουν άφιερωμένους σ' αύτόν μεγαλόπρεπους ναούς. Μόνο οι Μαλαϊοί είναι μωαμεθανοί.

Η Ινδοκίνα γιά πολλά χρόνια ήταν άποικια τῶν Αγγλογάλλων. Τώρα ύπάρχουν σ' αυτή 7 άνεξάρτητα κράτη.

Κράτη	Πρωτεύουσα	"Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Βιρμανία ή Μπούρμα	Ραγκούν	677.000	29.000.000
2. Ταϊλάνδη ή Σιάμ	Μπανγκόκ	514.000	34.000.000
3. Καμπότζη	Πνόμ Πένχ	181.000	5.700.000
4. Λάος	Λουάγκ-Πραμπάγκ	237.000	3.400.000
5. Βιετνάμ	'Ανόι	335.000	47.000.000
6. Μαλαισία	Κουάλα Λουμπούρ	330.000	10.400.000
7. Σιγκαπούρη	Σιγκαπούρη	581	2.100.000

Η Σιγκαπούρη είναι ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια τῆς Γῆς, άληθινό «κλειδί της Ανατολής».

Έντυπωσιακή πόλη τῆς Ινδοκίνας είναι τό Μπανγκόκ (2.230.000).

Είναι η «Βενετία» τῆς N.A. Ασίας μέ πολυάριθμα κανάλια, γραφικά άνάκτορα και μεγαλόπρεπους ναούς. «Οι ναοί, γράφει ή Έλ. Ούρανη, σχηματίζουν ένα συγκρότημα, μιά πολιτεία ναών. Τά άνάκτορα άπλωνται σε οικήματα μέ μακριές σειρές άπό αιθουσες. Είναι έξωτερικά κι έσωτερικά διακοσμημένα μέ σκαλισμένους έξωτες πού σχηματίζουν πυραμίδες μ' έντοχισμένα πετράδια καί πολύτιμα μέταλλα, μέ λαξέματα κι άραβουργήματα πού φανερώνουν πόσο άνεξάντλητη καί παραγωγική μπορεί νά είναι ή άνθρωπην φαντασία...»

Μέσα στούς ναούς άπειράριθμοι Βούδες σέ όλες τίς στάσεις. Η υλη τους είναι συχνά πολύτιμη. «Ένας πελώριος πλαγιασμένος Βούδας είναι πλασμένος όλοκληρος άπο άτοφιο χρυσάφι. «Ένας άλλος είναι ομαραγδένιος...»

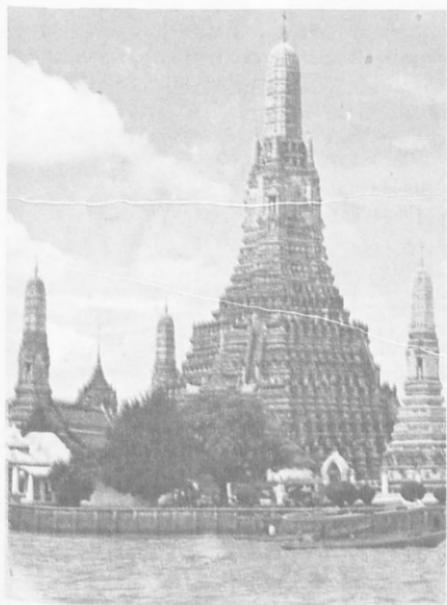
«Εκείνο πού άποκομίζουμε άπο τή θέα τῶν ναών καί τῶν άνακτόρων τοῦ Μπανγκόκ είναι τό θάμβος...».

Νά γνωρίζετε ότι:

- Τά μεγάλα ποτάμια σχηματίζουν μέ τίς προσχώσεις τους εϋφορες πεδιάδες.
- Οι ύγροι μουσώνες προκαλούν κατακλυσμαίες βροχές.
- Τό ρύζι είναι βασική τροφή γιά τούς λαούς τῆς N.A. Ασίας.
- Οι συγκοινωνιακοί κόμβοι έχουν μεγάλη σημασία.

Δραστηριότητες

Νά ίχνογραφήσετε χάρτες τῆς Ινδονησίας.

Ναοί της Μπαγκόκ

Καλλιέργεια τσαγιού

Εικόνες από τη Τζακάρτα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτών

'Ινδονησία και Φιλιππίνες

Κράτη	Πρωτεύουσα	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Ινδονησία	Τζακάρτα	1.905.000	119.000.000
2. Φιλιππίνες	Κεζόν	300.000	42.000.000

'Ερωτήσεις-δραστηριότητες

- Νά βρείτε στην ύδρογειο σφαίρα και τό χάρτη τά νησιά τής Ινδονησίας και τίς Φιλιππίνες. Ποιά είναι τά μεγαλύτερα από αυτά;
- Δειξτε τόν Ισημερινό στό χάρτη. Από ποιά νησιά περνάει;
- Τί υπόθεσεις κάνετε για τό «λίμα, τή χλωρίδα, τήν πανίδα και τούς άνθρωπους τής Ινδονησίας;
- Γιατί ή Ινδονησία σέ παλιούς χάρτες όνομάζεται «Ολλανδικές Ινδίες»;
- Ποιά κράτη ύπαρχουν σήμερα στά νησιά τής Ν.Α. 'Ασιας;

Στά Ν.Α. τής 'Ασιας, άναμεσα στόν 'Ινδικό και τόν Ειρηνικό ώκεανό, ύπάρχουν πολλά μικρά και μεγάλα νησιά. Είναι ή Ινδονησία και οι Φιλιππίνες. Ολα βρίσκονται στήν Τροπική ζώνη και πολλά πάνω στόν Ισημερινό. Μεγαλύτερα από αύτά είναι ή Σουμάτρα, ή Βόρνεο, ή Ιάβα, ή Κελέθη, ή Νέα Γουινέα, ή Τιμόρ, ή Μιντανάο, ή Λουζόν.

Πολλά από τά νησιά αύτά είναι άπομεινάρια μιας μεγάλης χερσαίας περιοχής, πού βρισκόταν άναμεσα στήν 'Ασια και τήν Αύστραλια και πού καταποντίστηκε πρίν από χιλιάδες χρόνια. "Άλλα δημιουργήθηκαν από ήφαιστεια. Τά περισσότερα είναι όρεινά και παντού ύψωνονται οι κωνικές κορυφές σθημένων και ένεργων ήφαιστείων.

Φοβερό είναι τό ήφαιστειο **Κρακατάου**. Σ' αύτό στά 1883 έγινε ή ισχυρότερη έκρηξη στή Γη. Βρίσκεται στήν Ιάβα. Σέ δηλη τήν Ινδονησία οι σεισμοί είναι συχνοί και οι καταστροφές πού προξενούν μεγάλες.

Στά άνατολικά τής Μιντανάο βρίσκεται ή βαθύτερη θάλασσα τής Γης (11.022 μέτρα βάθος).

Τό κλίμα είναι θερμό, βρέχει πολύ και ή θλάστηση είναι πλούσια. Παντού ύπάρχουν παρθένα δάση μέ μεγάλη ποικιλία φυτών, αγρια ζώα, μεγάλους πιθήκους.

Είναι άπιστευτος ό πλούτος τής φυσικής όμορφιάς πού κρύβουν τά νησιώτικα αύτά συμπλέγματα. Τόν συμπληρώνουν τό μεγαλείο τών ήφαιστείων, οι άπέραντες φυτείες πού άπλωνται στούς πρόποδες και τίς πλαγιές τών κυματιστών λόφων, οι πλούσιοι θρυζώνες, τά χωριά τών θιαγενών, τά μνημεία και οι σύγχρονες πόλεις.

Πολλά από τά εϋφορα ήφαιστειογενή έδάφη καλλιεργούνται μέ ρύζι, ζαχαροκά-

λαμο, καφέ, τσάι, καλαμπόκι. Άπο τά δάση παράγεται καουτσούκ και πολύτιμη ξυλεία.

Ο όρουκτός πλούτος τής περιοχής είναι μεγάλος. Έξαγονται χρυσάφι, διαμάντια, σιδηρομεταλλεύματα, πετρέλαιο κτλ.

Όλες σχεδόν οι γειτονικές θάλασσες δίνουν αφθονα άλιευτικά προϊόντα.

Στά νησιά τής N.A. Ασίας ζοῦν σήμερα περίπου 161.000.000 ανθρωποι. Οι μισοί σχεδόν από αύτούς κατοικούν στήν Ιάβα, πού είναι μιά από τις πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές τής Γης.

Οι Ινδονήσιοι άνήκουν στήν κίτρινη φυλή των Μαλαίων και είναι μωαμεθανοί.

Στήν κίτρινη φυλή άνήκουν και οι κάτοικοι τών Φιλιππίνων, οι περισσότεροι ομως είναι χριστιανοί.

Η Ινδονησία γιά πολλά χρόνια ήταν άποικια τών Όλλανδων και λεγόταν Όλλανδικές Ινδίες. Τώρα είναι άνεξάρτητο κράτος μέ πρωτεύουσα τή Τζακάρτα (4.580.000 κ.).

Άνεξάρτητο κράτος είναι και οι Φιλιππίνες μέ πρωτεύουσα τήν Κεζόν. Μεγαλύτερη πόλη στίς Φιλιππίνες είναι ή Μανίλα.

Τρία τμήματα τής Βόρνεο, τό Κιμπάχ, τό Σαραθάκ και τό Μπρουνέι, είναι βρετανικές άποικιες. Ένα τμήμα τής Τιμόρ είναι άποικια τών Πορτογάλων. Από τή N. Γουινέα μόνο τό δυτικό τμήμα άνήκει στό κράτος τής Ινδονησίας.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Τά ήφαιστειογενή έδαφη είναι γόνιμα.
2. Τά ήφαιστεια και οι σεισμοί προκαλοῦν μεγάλες καταστροφές.
3. Τό κλίμα στίς περιοχές τού Ισημερινού είναι άνθυγιεινό.

Δραστηριότητες

Νά ίχνογραφήσετε χάρτη τών νησιών τής N.A. Ασίας.

Ινδονήσιοι μέ τοπικές ένδυμασίες χορεύουν

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

27-28

Η Κίνα

Έκταση: 9.597.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 852.000.000

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε στήν ύδρογειο σφαίρα και στο χάρτη την Κίνα. Δείξτε τίς περιοχές του Θιβέτ, του Σινικιάγκ, της Μογγολίας, της Μαντζουρίας, της Κορέας.
2. Συγκρίνετε την έκταση της σημερινής Κίνας με την έκταση άλλων γνωστών σας κρατών.
3. Παρατηρήστε τό γεωφυσικό χάρτη της Κίνας.
4. Προβάλετε σχετικές εικόνες.
5. Τί είναι τό Σινικό τείχος;
6. Τί προβλήματα δημιουργεί ό ύπερπληθυσμός στην Κίνα;
7. Ποιές είναι οι μεγαλύτερες πόλεις της;

Η Κίνα είναι ή πολυπληθέστερη χώρα της Γης.

Οι Κινέζοι άνηκουν στήν κίτρινη φυλή, πιστεύουν στό Βούδα και στόν Κομφούκιο, μιλούν τήν κινεζική γλώσσα με τίς μονοσύλλαβες λέξεις, τήν παράξενη προφορά και τή γριφώδη γραφή και δημιουργούν αιώνες τώρα τό δικό τους πολιτισμό.

Κινεζάκια στήν αύλή τού σχολείου τους

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Η σημερινή Κίνα περιλαμβάνει τήν παλιά **Κίνα**, τό **Θιβέτ**, τό **Σιν-**
κιάγκ, τήν **Έσωτερική Μογγολία**, τήν **Μαντζουρία**. Άνατολικά τή
βρέχει ή **Σινική** και ή **Κίτρινη** θάλασσα.

Πίσω από τίς άκτες τους, μακριά, όπως γράφει ο Ν. Καζαντζάκης,
«μαντεύεις όλο τό άπέραντο σώμα τής Κίνας. Τίς άτελειωτες λασπερές
πεδιάδες τοῦ Κουάν-Σί, τοῦ Χουνάν, τοῦ Σέ-Τουάν και τήν άπέραντη **Κι-**
νέζικη πεδιάδα, πού έχει χίλια χιλιόμετρα μάκρος και πεντακόσια πλά-
τος και θρέφει έκατομμύρια ψυχές. Τά θουνά όλο κι ανεβαίνουν οκα-
λώτα, σηκώνεται τό έδαφος τής Κίνας όσο προχωρεῖς δυτικά κι άποκο-
ρυφώνεται στό μυστηριακό **Θιβέτ** και στά αιώνια χιονοσκέπαστα **Ιμα-**
λάια.

Άναμεσα στά θουνά κυλοῦν οι μεγάλοι ποταμοί: ο **Κίτρινος**, ο **Γαλά-**
ζιος, ο **Σι-Γιάγκ**. Κι άπανω ψηλά, στό **Βορρά**, ένας δράκος μέ δυό χιλιά-
δες διακόσια χιλιόμετρα μάκρος, μέ δχτώ και δέκα μέτρα ύψος, φρουρεῖ
τά σύνορα. Τό **Σινικό τείχος**...

Μέσα στό άπέραντο τοῦτο κίτρινο άλώνι μερμηγκιάζουν πάνω από
όχτακόσια έκατομμύρια **Κινέζοι!**...

Όλα στήν **Κίνα** είναι ήσυχα, άπλα, αιώνια. Γενιές περνοῦν, άνθρωποι
και χώματα και νερά συνεργάζονται ειρηνικά, θαρρεῖς κι ο άληθινός
θεός τής **Κίνας** είναι ο σοφός, πραχτικός νοῦς, ο **Κομφούκιος**...

Μά ξάφουν, πίσω από τή γαλήνια μάσκα, ζεπετιέται άγριος ο σκοτει-
νός άρχοντας τής **Κίνας**! Άνεμοστρόβιλοι ξεριζώνουν πολιτείες, γκρεμί-
ζουν δάση, ποταμοί μετατοπίζονται, καταχώνουν στή λάσπη χιλιάδες
χωριά, πνίγουν άνθρωπους. Μά η μπόρα περνάει, ξαναπροθαίνουν πάλι
τ' άνθρωπάκια από τή λάσπη, ξαναθεμελιώνουν τά καλύβια τους, ξαν-
ασκαλίζουν τή γη... Ο **Κομφούκιος** προθαίνει πάλι ήσυχα χαμογελώντας,
σάν νά μήν έγινε τίποτα...».

Χάρτης
τῆς
Κίνας

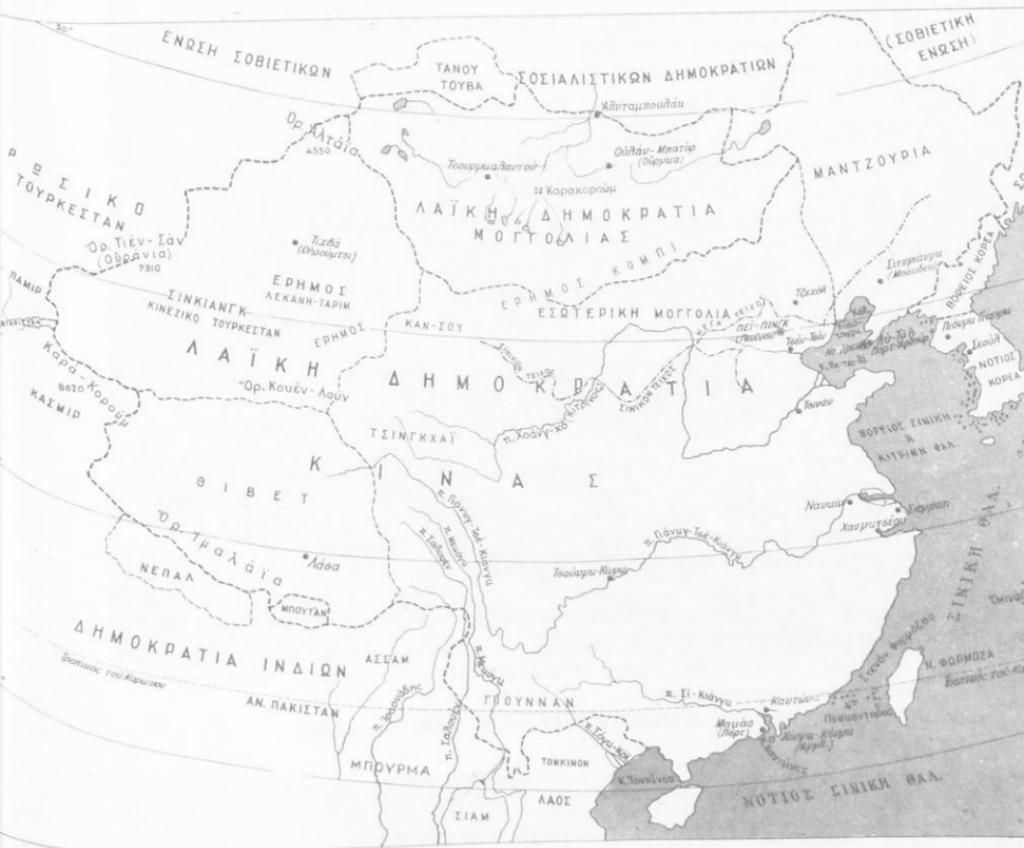
Η **Κίνα**, πού βρίσκεται όλόκληρη στή **Βόρεια εύκρατη ζώνη**, κλι-
ματολογικά χωρίζεται: α) Στή δυτική έηρή και άγονη **Κίνα** μέ ήπει-
ρωτικό κλίμα. Έκει οι χειμώνες είναι ψυχροί και τό καλοκαίρι πολύ
ζεστό. Στήν περιοχή αύτή καλλιεργούνται κυρίως δημητριακά. β)
Στήν άνατολική ύγρη, ευφορη και πυκνοκατοικημένη **Κίνα**, μέ
ήπειρωτικό κλίμα στά **θόρεια** και τροπικό στίς νότιες περιοχές. Σ'
αύτήν ύπαρχουν μεγάλοι όρυζωνες και ζοῦν τά 8/10 τών **Κινέζων**.
Οσο προχωρούμε δυτικά, οι θροχές λιγοστεύουν και έμφανίζονται
στέπες και έρημοι.

Η **Κίνα** παράγει άφθονο ρύζι, βαμπάκι, τσάι, ζάχαρη, δημητριακά
και άλλα γεωργικά προϊόντα. Οι περίοδοι τής έηρασίας είναι δύσ-
κολες γιά τούς **Κινέζους**, πού τότε ύποφέρουν από έλλειψη τρο-
φών.

Η κτηνοτροφία δέν είναι άκρετα άναπτυγμένη. Τρέφονται κυ-
ρίως χοίροι και πουλερικά. Στήν θάλασσες και τά ποτάμια άλιεύον-
ται μεγάλες ποσότητες ψαριών.

Από τό ύπέδαφος τής **Κίνας** έξαγονται πολλά όρυκτά. Η **κινεζ-**

ικής
από τήν
Κίνα

κή βιομηχανία τά τελευταία χρόνια άναπτύσσεται γοργά. Όνομαστά είναι τά προϊόντα της κινεζικής βιοτεχνίας.

Η συγκοινωνία διευκολύνεται πολύ άπο τά πλωτά ποτάμια, πού είναι φυσικοί δρόμοι έπικοινωνίας τών άκτων μέ τό έσωτερικό της χώρας.

Η Κίνα είναι χώρα μέ πανάρχαια ιστορία. Σέ πολύ μακρινές έποχές οι Κινέζοι πραγματοποίησαν σπουδαίες έφευρέσεις και κατασκεύασαν έργα, πού προκαλούν τό θαυμασμό τών άνθρωπων. Οι πόλεις και τά χωριά τους διαφέρουν πολύ άπο τά δικά μας κι έχουν χαρακτηριστική άρχιτεκτονική. Μεγαλόπρεπες είναι οι κινεζικές παγόδες.

Σήμερα ή Κίνα είναι λαϊκή δημοκρατία. Πρωτεύουσά της είναι τό **Πεκίνο** (9.000.000 κ.).

«Τά σπίτια, γράφει ο Ν. Καζαντζάκης, είναι χαμηλά, μονόπατα, μέσα στά δέντρα κι η άπέραντη πολιτεία φαντάζει καταπράσινη. Μονάχα οι παγόδες ξεχωρίζουν και τά μουράγια της παλιάς πολιτείας... Οι κινέζικες έπιγραφές σημαιοστολίζουν τόν άγερα...».

Χιλιάδες άντρες, γυναίκες, παιδιά μέ τίς δύμοιδομφρες γαλάζιες στολές κυκλοφορούν στους άτελειωτους φαρδιούς δρόμους και στά στενά σοκάκια μέ τά καταστήματα και τά έργαστηρια, όπου πολύπειροι τεχνίτες μέ ύπομονή φιλοτεχνούν τά καταπληκτικά προϊόντα της κινεζικής τέχνης.

Περίφημα είναι τά παλιά άνάκτορα τού Πεκίνου.

Μεγάλες πόλεις της Κίνας είναι ή **Σαγκάν** (11.000.000 κ.), ή **Τιέν-Τσίν** (4.500.000 κ.), ή **Νανκίν**, ή **Καντών** κ.ä.

Στό Θιέτ ζοῦν θουσιστές και ύπάρχουν πολλά μοναστήρια. Πρωτεύουσα της περιοχής αύτης είναι ή **Λάσα**.

Μεγάλα κινεζικά νησιά είναι ή **Χαϊνάν** και ή **Ταϊθάν** (Φορμόζα).

Άνεξάρτητα κράτη και άποικιες γύρω από τήν Κίνα

Κράτη	Πρωτεύουσα	Έκταση	Κάτοικοι
1. Μογγολία	Ούλάν Μπατόρ	1.565.000	1.200.000
2. Φορμόζα	Ταϊπέχ	36.000	10.300.000
3. Χόγκ-Κόγκ	Χόγκ-Κόγκ	1.045	4.000.000
4. Μακάο	Μακάο	16	250.000
5. Βόρεια Κορέα	Πιόνγκ-Γιάνγκ	121.000	16.200.000
6. Νότια Κορέα	Σεούλ	98.000	35.000.000

Η Φορμόζα είναι άνεξάρτητο κράτος μέ πρωτεύουσα τήν **Ταϊπέχ**.

Στίς άκτες της Κίνας βρίσκονται ή βρετανική άποικια **Χόγκ-Κόγκ** και ή πορτογαλική **Μακάο**.

Εικόνες από το Πεκίνο

φιοτοιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας

Τό Χόγκ-Κόγκ είναι μιά μικρή χερσόνησος μέχρι χαριτωμένα νησάκια γύρω της. Η πόλη είναι χωρισμένη στά δυο, μ' ένα στενό πορθμό στη μέση.

«Καθώς κάνεις τή διαδρομή άνάμεσα στίς δυο δύχες, γράφει ή Έλ. Ούρανή, προπάντων τό θράνο, όταν όλα τά σπίτια άναβουν τά φώτα τους και φεγγοθολούν, άντικριζεις ένα περιθάλλον φαντασμαγορικό... Τά πολυάριθμα μαγαζιά, πού αυσφίγυονται τό ένα πλά' στό άλλο και πουλούν όλα τά είδη της παραγωγής της κάθε χώρας, άναβουν τίς προθήκες τους και τίς έπιγραφές τους κι άστραφτουν τά κινέζικα ψηφία και κεντούν τό σκοτάδι μέχρι μαγευτικά άραβουργήματα...».

Η **Κορέα** είναι χερσόνησος άνάμεσα στήν Κίτρινη και τήν Ιαπωνική θάλασσα. Πρίν λίγα χρόνια οι Βόρειοι Κορεάτες πολέμησαν μέτοις Νότιους. Σήμερα η Κορέα είναι χωρισμένη σέ δυο κράτη. Η **Βόρεια Κορέα** έχει πρωτεύουσα τό **Πιόνικ-Γιάνγκ** και ή **Νότια Κορέα** τή **Σεούλ** (5.500.000 κ.).

Η **Μογγολία** είναι ένα μεγάλο όροπέδιο μέτοις και έρημους, όπου ζουν νομάδες κτηνοτρόφοι. Πρωτεύουσά της είναι ή **Ούλάν-Μπατόρ**.

Νά γινωρίζετε ότι:

1. Μόνο τά πολλά έργατικά χέρια δέν άρκουν, γιά νά προσδέψει μιά χώρα.
2. Η έπιστημονική καλλιέργεια τής γης αύξανε τήν παραγωγή.
3. Τά πλωτά ποτάμια διευκολύνουν τήν συγκοινωνία. Οι κοιλάδες τους είναι φυσικοί δρόμοι.

Δραστηριότητες
Νά ίχνογραφήσετε χάρτες τής Κίνας.

Kína

Μογγολία

N. Κορέα

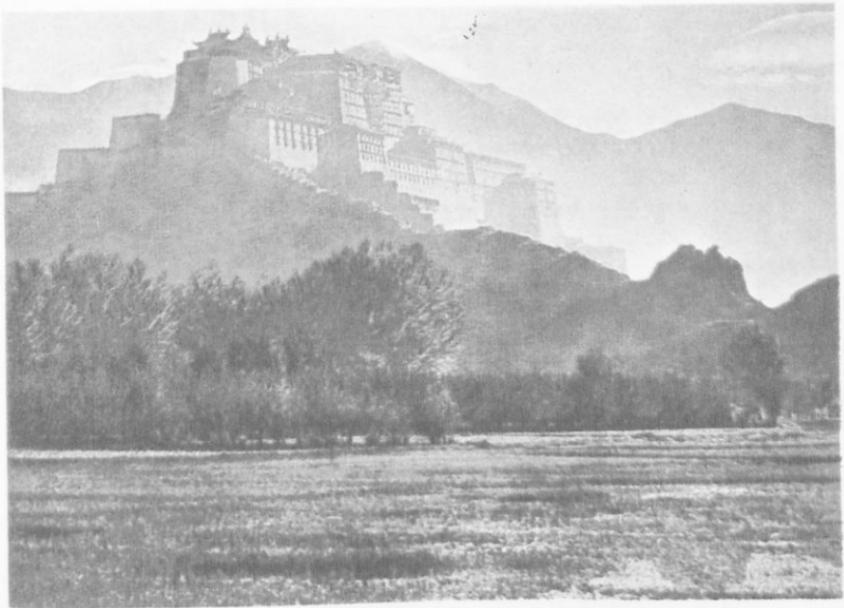
B. Κορέα

Κρέας (χιλιάδες τόνοι)

Σέ ολη τή Γῆ	93.000
H.P.A.	17.000
E.Σ.Σ.Δ.	13.000
Kína	12.000
Δ. Γερμανία	3.600
Γαλλία	3.500
Βραζιλία	2.900
Άργεντινή	2.600
Πολωνία	2.500
Έλλαδα	300

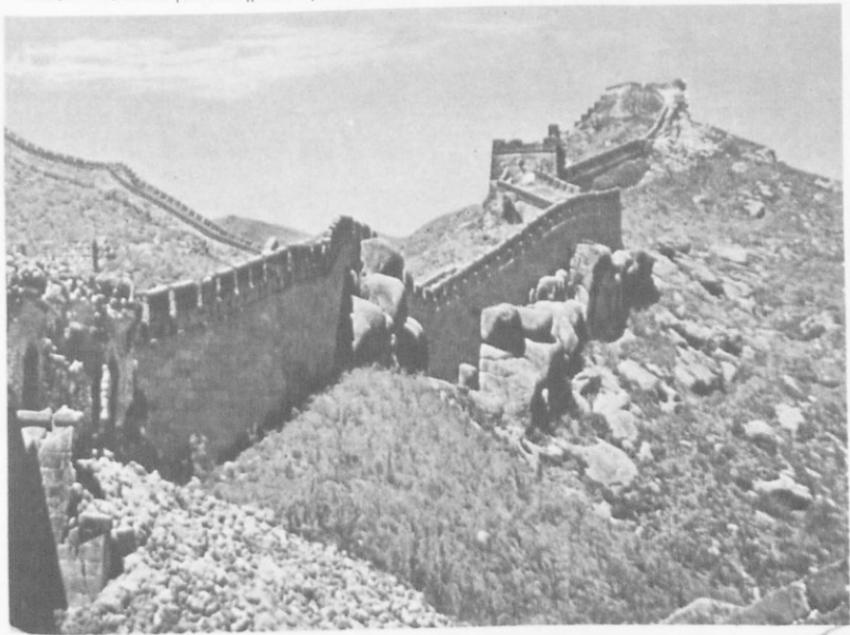
Ψάρια (χιλιάδες τόνοι)

Σέ ολη τή Γῆ	70.000
Iαπωνία	10.800
E.Σ.Σ.Δ.	9.200
Kína	6.900
Περού	4.200
H.P.A.	2.700
Nορβηγία	2.600
Ίνδια	2.300
N. Κορέα	2.000
Έλλαδα	95

Θιβέτ – Βουδικά μοναστήρια στή Λάσα

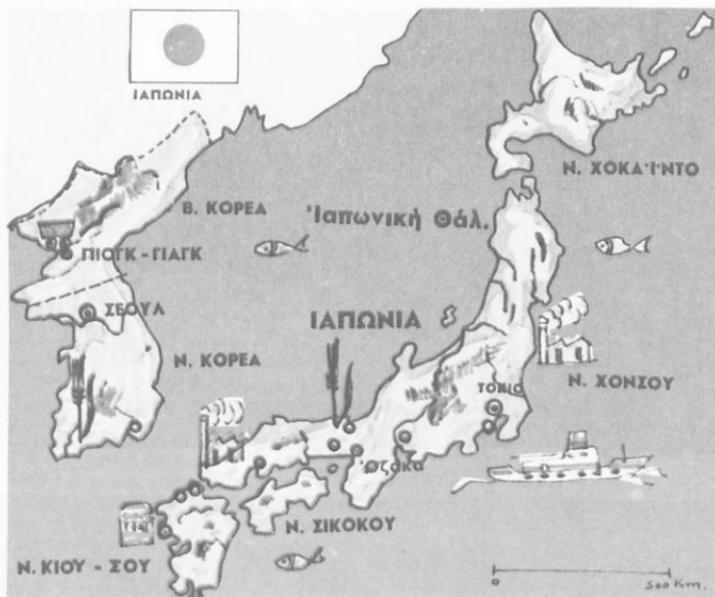
Τό Σινικό τείχος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

'Έκταση: 372.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 112.000.000

'ΕρωΤήσεις-δραστηριότητες

- Δείξτε στήν ύδρογειο σφαιρά και στόν παγκόσμιο χάρτη τήν Ιαπωνία και τήν Έλλαδα. Τί γνωρίζετε γιά τις σχέσεις της χώρας μας με τή μακρινή αύτή χώρα;
- Παρατηρήστε τόθαλασσιο διαμελισμό τήν Ιαπωνίας. Τί γνωρίζετε γιά τό ιαπωνικό ναυτικό; Τί γιά τήν άλεια;
- Παρατηρήστε τό έδαφος τής Ιαπωνίας και τό γεωγραφικό πλάτος της. Συγκρίνατε το με τό γεωγραφικό πλάτος τής Έλλάδας.
- Τί κλίμα έχει ή Ιαπωνία;
- Γιατί ή Ιαπωνία όνομάζεται «Χώρα τοῦ ἀνατέλλοντος ήλιου» και «Χώρα τῶν Χρυσανθέμων»;
- Τί είναι τό Φούτζι-Γιάμα;
- Πώς κατόρθωσαν οι Ιάπωνες νά προοδέψουν;
- Οργανώστε προβολές με εικόνες από τήν Ιαπωνία.

Στή μακρινή "Απω Άνατολή" βρίσκεται μιά πολύ γνωστή στούς "Ελλήνες" χώρα, ή Ιαπωνία.

"Η Ιαπωνία, ή "Χώρα τοῦ ἀνατέλλοντος ήλιου", ή "Χώρα τῶν Χρυσανθέμων", εί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Υπουργείο Εκπαίδευσης και Πολιτικής

ναι ή πιό προοδευμένη καί ή πιό πλούσια χώρα τής Ασίας. Στή χώρα μας είναι γνωστά πολλά ιαπωνικά προϊόντα.

Η Ιαπωνία είναι νησιωτική χώρα. Περιλαμβάνει 4 μεγάλα νησιά: τη Χόνσου, τη Σοκκάιντο, τη Σικόκου, τήν Κυούσου καί πολλά άλλα μικρότερα.

Έχει πλούσιο θαλάσσιο διαμελισμό, πολλά φυσικά λιμάνια καί οι θάλασσές της δίνουν άφθονα ψάρια.

Η Ιαπωνική θάλασσα, πού χωρίζει τήν Ιαπωνία άπό τήν ηπειρωτική Ασία, είναι μιά άπό τις ώραιότερες θάλασσες της Γης. «Τούτη η θάλασσα, γράφει ο Καζαντζάκης, στάθηκε ή γαλάζια κούνια τής γιαπωνέζικης ψυχῆς... Στενή, άνθαθη, μέ ανείπωτη γοητεία, άνοιγεται γελώντας στό άνοιξιάτικο φῶς... Ψαροχώρια, σπιτάκια χαμηλά ξύλινα, βάρκες μακρουλές σάν σαίτες, φαράδες μέ μυτερά σκιάδια, άσπρες άμμοϋδες...».

Κάθε στιγμή τό δράμα άλλάζει. Άλλου άναδύονται άπό τά νερά πράσινα ειρηνικά νησάκια. Άλλου άπότομοι γκρίζοι βράχοι μέ βαθιές σπηλαίες. Άλλου μεγάλα πολύθοι λιμάνια, πόλεις, βιομηχανικά συγκροτήματα.

Κάπου ύψωνεται ένας σιντοϊκός ναός άναμεσα σέ όλανθιστα δέντρα, άλλοι καταπράσινες κυματιστές λοφοσειρές. Και παντού ένεργα καί σθημένα ήφαίστεια.

Τό έδαφος είναι άρκετα όρεινο. Ψηλότερο βουνό είναι τό πασίγνωστο Φούτζι (ύψ. 3.776 μ.), μέ τήν ίδιόμορφη κωνική κορυφή. «Πανύψηλο, κάτασπρο, χιονισμένο, άναερο, γαλήνιο καί σιωπηλό διαγράφεται άπάνω στό ζαφειρένιο ούρανό τό άγιο βουνό τής Ιαπωνίας, γράφει ο Καζαντζάκης. Θρύλοι, θεοί, παραμύθια, δύλα τά παιχνίδια τής γιαπωνέζικης φαντασίας πλάστηκαν κατ' εικόνα καί όμοιωσή του. "Ολα τά παιδιά τής Ιαπωνίας έχουν ζωγραφίσει τό Φούτζι άναριθμητες φορές. ... Είναι ή καρδιά τής Ιαπωνίας...».

Μεγάλες πεδιάδες δέν έχει ή Ιαπωνία. Έχει όμως εύφορότατες ήφαιστειογενεῖς κοιλάδες, πού οι ίάπωνες τίς καλλιεργοῦν μέ ίδιαίτερη έπιμέλεια καί έπιστημονικούς τρόπους. Παντού ύπάρχουν πλούσιοι όρυζωνες, λαχανόκηποι, όπωρώνες, δημόσιοι βοτανικοί κήποι, άνθοκήποι, πού δέ λείπουν άπό κανένα ιαπωνικό σπίτι.

Ο ιαπωνικός κήπος είναι μιά άρχιτεκτονική σύνθεση μέ πολύχρωμα λουλούδια, δέντρα, λιμνούλες, ρυάκια, βράχια, γέφυρες.

Τό μεγαλύτερο μέρος τού ιαπωνικού έδαφους σκεπάζεται άπό δάση. Είναι παροιμιώδης ή άγαπη τών Ιαπώνων γιά τά δάση, πού τά περιποιούνται συστηματικά καί παίρνουν άφθονα δασικά προϊόντα.

Η Ιαπωνία έχει τό ίδιο σχεδόν γεωγραφικό πλάτος μέ τήν Ελλάδα καί βρέχεται καί αύτή όλόγυρα άπό θάλασσα. Τό κλίμα τής όμως έπηρεάζεται άπό τούς μουσώνες καί τό θερμό θαλάσσιο ρεύμα Κούρο-Σίβο καί διαφέρει άπό τό κλίμα τής χώρας μας. Στήν Ιαπωνία βρέχει συχνά. Μέ τά νερά τών πολυάριθμων μικρών ποταμών τής κινούνται πολλά ύδροηλεκτρικά έργοστάσια καί μέ τέλεια άρδευτικά έργα ποτίζονται πολλά χωράφια.

Κτηνοτροφία άναπτυγμένη δέν ύπάρχει. Βασική τροφή τών Ιαπώνων είναι τό ρύζι καί τά ψάρια.

Οι ίάπωνες είναι λαός ναυτικός. Η ζωή τους είναι δεμένη μέ τή θάλασσα. Έχουν μεγάλο στόλο άπό άλιευτικά καί έμπορικά πλοϊα. Στή χώρα μας εισάγουμε

ποιοτοι ιθηκες από το Ινστιτούτο Επαγγελματικής Πολιτικής

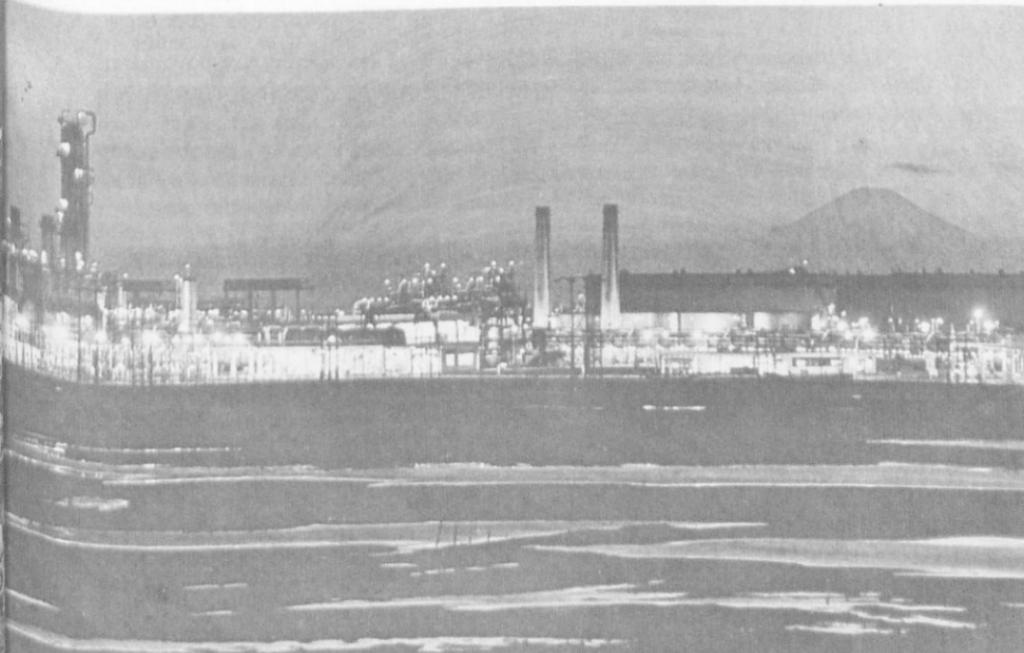

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκταινευτικής Πολιτικής

Κιότο
Γιοκοχάμα

Βιομηχανικό συγκρότημα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

άπο τήν Ιαπωνία άλιευτικά προϊόντα. Στά ιαπωνικά ναυπηγεία κατασκευάζονται πολλά έλληνικά πλοία.

Οι Ιάπωνες άνήκουν στήν κίτρινη φυλή. Θρησκεία τους είναι ό **σιντοϊσμός** και ό **θουδισμός**. Είναι άνθρωποι δραστήριοι, γενναῖοι, εύγενικοί, εύθυμοι. Μέ πάθος προσπαθοῦν νά γνωρίσουν όλες τίς κατακτήσεις τοῦ σύγχρονου κόσμου και νά παραθγοῦν μέ τούς πιό προοδευμένους λαούς τῆς Γῆς. Η ιαπωνική βιομηχανία είναι σήμερα άπο τίς μεγαλύτερες τοῦ κόσμου και τά προϊόντα της τέλεια και φθηνά.

Πρωτεύουσα τής Ιαπωνίας είναι τό **Τόκιο** μέ 11.600.000 άνθρωπους.

Στήν καρδιά του, μέσα σέ ψηλά κάστρα, βρίσκεται τό ιστορικό παλάτι τοῦ αύτοκράτορα και τριγύρω τό παλιό και τό σύγχρονο Τόκιο. Είναι ένα μεγάλο έμπορικό και βιομηχανικό κέντρο μέ πολλά έργοστάσια, ούρανοξύτες και άλλα ώραία σύγχρονα οικοδομήματα, μέ γραφικά μνημεῖα ιαπωνικής άρχιτεκτονικής, μέ παραδοσιακά ξύλινα σπίτια.

Στήν Ιαπωνία συχνά γίνονται καταστρεπτικοί σεισμοί. Γι' αύτό όλα τά κτίρια είναι άντισεισμικά, συνήθως μονώροφα, και οι πόλεις έχουν μεγάλη έκταση.

Άλλες μεγάλες πόλεις είναι ή **Οζάκα** (2.900.000 κ.) μέ πολλά έργοστάσια και μεγάλο λιμάνι, ή **Γιοκοχάμα** (2.350.000 κ.), ή **Ναγκόγια**, τό **Κιότο**.

Τό Κιότο είναι ή παλιά πρωτεύουσα τής Ιαπωνίας. Έχει πολυτελέστατα άνακτορα μέσα σέ ώραίους κήπους και μεγαλόπρεπες παγόδες μέ πολλά άναγερτά πατώματα.

Ιστορικές πόλεις είναι ή **Χιροσίμα** και τό **Ναγκασάκι**, πού καταστράφηκαν στά 1945 άπο τούς Αμερικανούς μέ άτομικές βόμβες. Χιλιάδες άνθρωποι βρήκαν τότε σ' αύτές τραγικό θάνατο και πολλοί άλλοι δοκιμάστηκαν άπο τή ραδιενέργεια.

Η συγκοινωνία είναι άριστη και διεξάγεται μέ τά τελειότερα σύγχρονα μέσα. Στό Τόκιο ύπάρχουν τετραώροφοι αύτοκινητόδρομοι και έναέριες σιδηροδρομικές γραμμές.

Μέ δλη τήν πρόοδο, ή Ιαπωνία έξακολουθεῖ νά διατηρεῖ τό παραδοσιακό χρώμα της. Τά παραδοσιακά κουκλίστικα, πεντακάθαρα ιαπωνικά σπίτια μέ τούς δλάνθιστους κήπους τριγύρω, ό τρόπος ζωῆς τής ιαπωνικής οικογένειας, οι γκέισες μέ τά γραφικά **κιμονό**, και τό χαρακτηριστικό χτένισμα, τό πατροπαράδοτο τοά, πού προσφέρεται σέ κάθε έπισκεψη, τά μνημεῖα, ή τέχνη, οι γιορτές διατηροῦνται όπως σέ πέρασμένες έποχές.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Η θάλασσα παιζεί σπουδαίο ρόλο στή ζωή τῶν άνθρωπων.
2. Τά ήφαιστειογενή έδαφη είναι γόνιμα.
3. Οι πόλεμοι προκαλοῦν καταστροφές και φέρνουν δυστυχία στούς άνθρωπους.
4. Οι δραστήριοι λαοί δημιουργοῦν πρόοδο και πολιτισμό.

Δραστηριότητες

Nά ίχνογραφήσετε χάρτες τής Ιαπωνίας.

30 Η Σιβηρία και η ύπολοιπη Σοβιετική Ασία

Έκταση: 16.800.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 60.000.000

Στά βόρεια της Ασίας, από τα Ούραλια όρη ώς τον Ειρηνικό και τό Βόρειο Παγωμένο Ωκεανό, άπλωνται ή Σιβηρία. Είναι μιά άπεραντη χώρα, όπου έπικρατεῖ δριμύ ψύχος. Σε πολλές περιοχές τα χιόνια είναι αιώνια.

Μορφολογικά ή Σιβηρία χωρίζεται: α) Στό δυτικό βαθύπεδο, πού τό διαρρέουν οι ποταμοί **Οθης** και **Ιενεσένς**. β) Στό κεντρικό όροπέδιο, πού άπλωνται άναμεσα στόν **Ιενεσέν** και τό **Λένα**. γ) Στήν όρεινή άνατολική περιοχή, πού άπλωνται άπό τό **Λένα** και τόν **Άμούρ** ώς τό **Βερίγγειο Πορθμό**. Στίς άνατολικές άκτές σχηματίζεται ή μεγάλη χερούνησος **Καρπούτσα** και τό νησί **Σαχαλίνη**.

Στά νοτιοδυτικά της Σιβηρίας βρίσκονται οι μεγάλες περιοχές τού **Καζακστάν** και τού **Τουρκεστάν**. Αύτές άνήκουν στήν Έηρη Ασία και μεγάλες έκτασεις τους είναι έρημοι και στέπες. Γνωστές είναι οι **Κιργίσιες στέπες** μέ άναπτυγμένη νομαδική κτηνοτροφία. Στήν περιοχή αύτή βρίσκεται ή Κασπία θάλασσα και οι λίμνες **Άραλη** και **Μπαλκάς**. Στήν Άραλη χύνονται οι ποταμοί **Ωξος** και **Ιαξάρητης**. Άνατολικότερα βρίσκεται ή λίμνη **Βαϊκάλη**.

Τό κλίμα στή βόρεια Σιβηρία είναι πολικό. Έκει άπλωνται ή παγερή ζώνη της **τούνδρας**. Λευκές άρκουδες, τάρανδοι και λύκοι είναι τά χαρακτηριστικά ζώα της. Νοτιότερα ύπαρχουν άτελειωτα δάση. Έκει τολμηροί άντρες μέ έλκηθρα και πολικά σκυλιά κυνηγούν άγρια ζώα γιά τό δέρμα τους, πού γίνεται ωραία γούνα. Είναι ή μεγάλη ζώνη της τάιγκα μέ ψυχρό ήπειρωτικό κλίμα. Τή διασχίζει ο μεγάλος **ύπερσιθηρικός σιδηρόδρομος**, πού ξεκινάει άπό τή Μόσχα και καταλήγει στό **Βλαδιβοστόκ**, στήν Ιαπωνική θάλασσα.

Πολικό και ψυχρό ήπειρωτικό είναι τό κλίμα και στίς άκτές τού Ειρηνικού, γιατί ολες έπιπρεάζονται άπό ψυχρά θαλάσσια ρεύματα και βόρειους άνέμους.

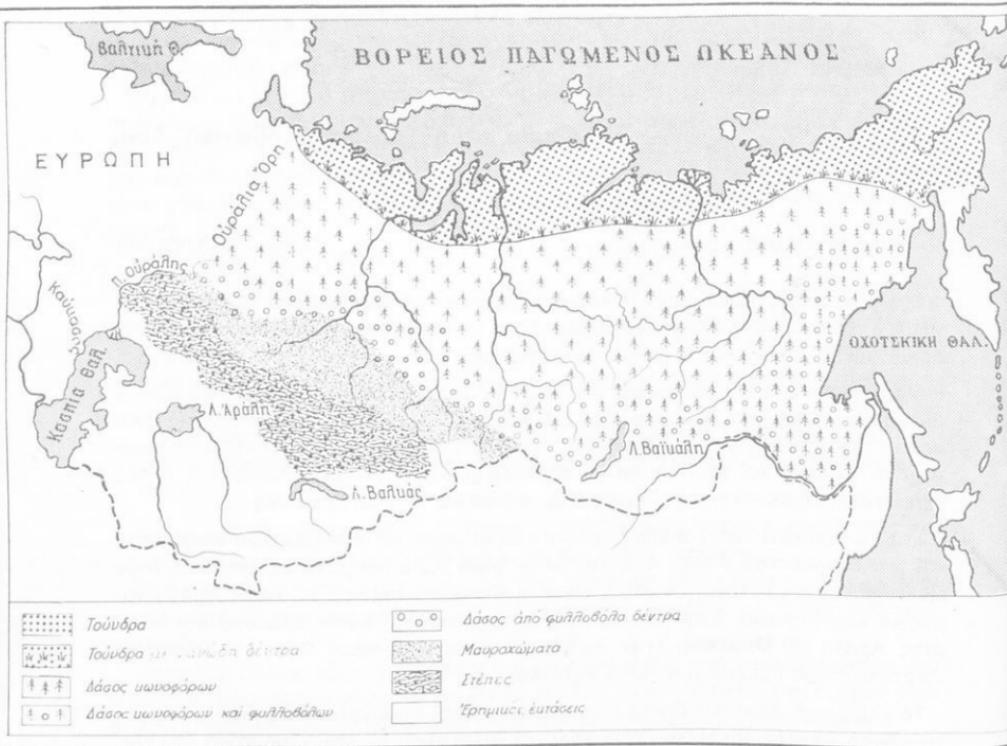
Στή δυτική Σιβηρία μεγάλες έκτασεις καλλιεργούνται μέ δημητριακά. Έκει και στίς στεπώδεις περιοχές παράγονται και άρκετά κτηνοτροφικά προϊόντα.

Μεγάλος είναι ο δασικός και ο όρυκτός πλούτος τής Σιβηρίας. Τά όρυκτά τά τελευταία χρόνια τά έκμεταλλεύονται συστηματικά οι **Ρώσοι**, πού θγάζουν άπό τό ύπεδαφός της πετρέλαιο, σιδηρομεταλλεύματα, χρυσάφι, λευκόχρυσο, άσημη, χαλκό, γαιάνθρακες κ.α.

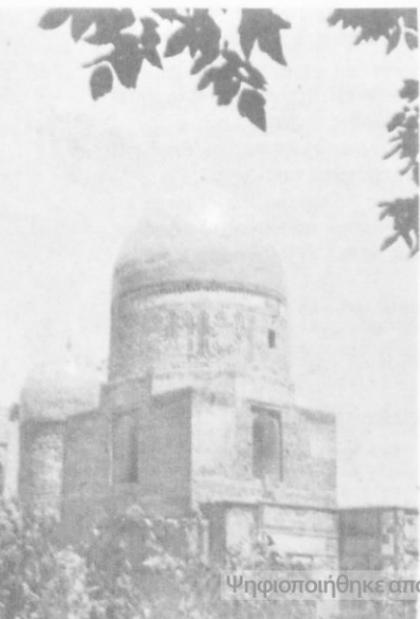
Στά άνατολικά τῶν Ούραλιων λειτουργούν πολλά και μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα.

Οι κάτοικοι τής Σιβηρίας άνήκουν στή λευκή φυλή, ένω τῶν νοτιοδυτικῶν στεπῶν στήν κίτρινη.

"Όλη ή περιοχή είναι χωρισμένη σέ έπαρχιες, πού είναι τμήματα τής Ένώσεως Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν (Ε.Σ.Σ.Δ.).

Εικόνες από τη Σοβιετική Ασία

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μεγάλες πόλεις της Σοβιετικής Ασίας είναι η **Τασκένδη** (980.000 κ.), η **Άλμα Ατα**, η **Ομσκ**, η **Τόμσκ**, το **Βλαδιβοστόκ**.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Σιβηρία, ύπερασθρικός σιδηρόδρομος, έλκηθρα, Κιργίσιες στέπες, Καζακστάν, Τουρκεστάν, Τασκένδη, Βλαδιβοστόκ.

Νά γνωρίζετε ότι:

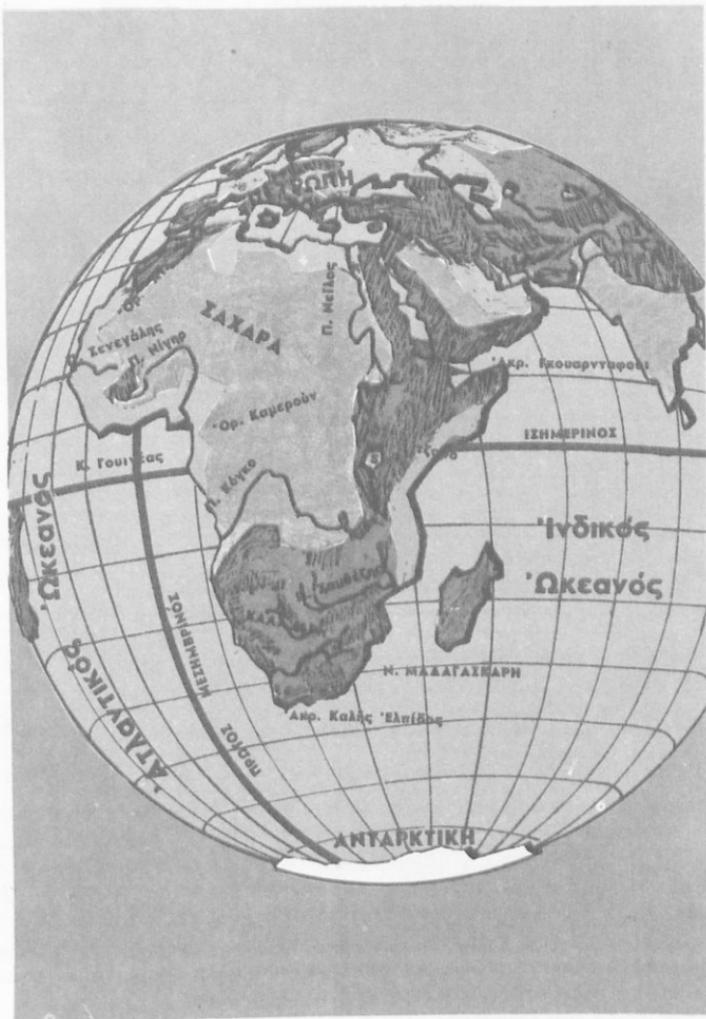
1. Όσο πιό κοντά στούς πόλους βρίσκεται μιά περιοχή, τόσο ψυχρότερο κλίμα έχει.
2. Τούς πολύ ψυχρούς τόπους τούς λέμε «Σιβηρία»;
3. Στις ψυχρές περιοχές της Εύκρατης ζώνης υπάρχουν μεγάλα δάση.
4. Οι ψυχρές και στεπάδεις περιοχές είναι άφαικτοι κατοικημένες.

31

Tí
ξμαθα
γιά τήν
Ασία

- a. Η Ασία είναι η μεγαλύτερη ήπειρος της Γης σε έκταση και πληθυσμό.
- b. Έχει έκταση 44.000.000 τετρ. χιλιόμετρα και άπλωνται άπό τόν Ισημερινό ως τή Βόρεια πολική ζώνη. Βρέχεται άπό τόν Ινδικό, τόν Ειρηνικό, τό Βόρειο παγωμένο ώκεανό και συνορεύει δυτικά μέ τήν Ευρώπη.
- c. Η Ασία γεωφυσικά χωρίζεται στή νοτιοδυτική Ασία (Μέση Ανατολή), στή Νότια, στή Νοτιοανατολική, στήν Ανατολική Ασία (Απω Ανατολή), στήν Κεντρική και στή Βόρεια Ασία.
- d. Μεγαλύτερη όροσειρά τής Ασίας είναι τά Ίμαλαία. Ψηλότερη κορυφή τους είναι τό Έβερεστ (ύψ. 8.848 μ.), πού είναι και ή ψηλότερη τής Γης.
- e. Μεγάλα και ψηλά όροπέδια τής Ασίας είναι τό Θιβέτ και τό Παμίρ.

- στ.** Στούς όρεινούς δύκους της Κεντρικής Ασίας έχουν τις πηγές τους τά μεγάλα ποτάμια της Ασίας. Πολλά από αυτά άρδευουν εύφορες προσχωσιγενεῖς πεδιάδες.
- ζ.** Μεγάλες πεδιάδες της Ασίας είναι ή Ινδογαγγική και ή Κινεζική.
- η.** Στήν πλευρά τοῦ Ειρηνικοῦ ωκεανοῦ ή Ασία έχει πλούσιο θαλάσσιο διαμελισμό. Έκει βρίσκονται τά νησιά της Ινδονησίας, οι Φιλιππίνες, ή Ιαπωνία. Έκει είναι και η πιό βαθιά θάλασσα της Γῆς (11.022 μ.).
- θ.** Μεγάλες χερσόνησες στή Νότια Ασία είναι ή Αραβία, οι Ινδίες, ή Ινδοκίνα.
- ι.** Πολύ μεγάλη σημασία έχουν ή Διώρυγα τοῦ Σουέζ, τό λιμάνι της Σιγκαπούρης, ή Βερίγγειος πορθμός.
- ια.** Η Ασία παρουσιάζει μεγάλες κλιματικές διαφορές από τόπο σε τόπο. Οι βόρειες άκτες και μεγάλες περιοχές της Σιβηρίας έχουν κλίμα πολικό. Νοτιότερα άπλωνται ή τάιγκα μέ ψυχρό ήπειρωτικό κλίμα. Στήν όρεινή Κεντρική Ασία υπάρχουν αλόνια χιόνια. Οι άλλες περιοχές χωρίζονται στήν έηρή και τήν ύγρη Ασία.
- ιβ.** Μεγάλη σημασία γιά τό κλίμα και τή ζωή στήν ύγρη Ασία έχουν οι μουσῶνες. Αύτοι διακρίνονται σέ χειμερινούς και θερινούς και προκαλούν κακοκλιματισμούς θροχές.
- ιγ.** Μεγάλες έκτασεις τής έηρης Ασίας είναι έρημοι και στέπες.
- ιδ.** Στήν Ασία ζοῦν 2.220.000.000 άνθρωποι. Στήν ύγρη Ασία ζοῦν οι μισοί περίου, από τούς κατοίκους της Γῆς. Βασική τροφή τους είναι τό ρύζι. Ο ύπερπληθυσμός δημιουργεῖ μεγάλα προβλήματα στήν περιοχή αυτή.
- ιε.** Η έηρη Ασία είναι άραιοκατοικημένη. Τό ίδιο και ή Κεντρική και ή Βόρεια.
- ιστ.** Μεγάλη σημασία γιά τήν παγκόσμια οικονομία έχουν οι πετρελαιοπηγές τής Μέσης Ανατολής.
- ιζ.** Οι περισσότεροι κάτοικοι τής Ασίας είναι γεωργοί και κτηνοτρόφοι.
- ιη.** Μεγάλη βιομηχανία έχουν άναπτύξει οι Ιαπωνες. Είναι ένας από τούς πιό προοδευμένους και πλούσιους λαούς τής Γῆς.
- ιθ.** Η Ασία είναι κοιτίδα άρχαίων λαῶν, πολιτισμῶν, θρησκειῶν.
- κ.** Οι κάτοικοι τής άνηκουν στή λευκή ή Ινδοευρωπαϊκή και τήν κίτρινη φυλή. Λίγοι είναι μαῦροι.
- κα.** Από θρησκευτική ἄποψη είναι μωαμεθανοί, βουδιστές, βραχμανιστές κτλ.
- κβ.** Γενικά στήν Ασία κυριαρχοῦν τέσσερις πολιτισμοί: ο μουσουλμανικός, ο ινδικός, ο σινικός, ο Ιαπωνικός.
- κγ.** Η Ασία είναι χωρισμένη σέ πολλά κράτη. Πολυπληθέστερα από αυτά είναι ή Κίνα, ή Ινδία, ή Ινδονησία, ή Ιαπωνία, τό Μπαγκλα-Ντές, τό Πακιστάν.
- κδ.** Μεγάλες άσιαστικές πόλεις είναι τό Τόκιο (11.600.000 κ.), ή Σαγκάν (11.000.000 κ.), τό Πεκίνο, ή Βομβάη, ή Σεούλ, ή Τζακάρτα, ή Τιέν-Τσίν, τό Χόγκ-Κόγκ, τό Δελχί, τό Καράτσι, ή Καλκούτα κ.ἄ.

ΑΦΡΙΚΗ

γ. Η ΑΦΡΙΚΗ

Έκταση: 30.320.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 382.000.000

32

Γενική είκόνα της Αφρικής

— Ερωτήσεις - δραστηριότητες —

- Παρατηρήστε την Αφρική στην ύδρογειο σφαίρα, στον παγκόσμιο χάρτη, σε χάρτες της Αφρικής. Δειξτε και τις άλλες ήπειρους και προσδιορίστε τη θέση της Αφρικής ανάμεσα σ' αυτές. Συγκρίνετε την έκτασή τους.
- Ποιές θάλασσες χωρίζουν την Αφρική από τις γειτονικές της ήπειρους;
- Σε ποιά σημεία η Αφρική πλησιάζει άλλες ήπειρους; Οι θέσεις αυτές έχουν ιδιαίτερη σημασία; Γιατί;
- Παρατηρήστε τις άκτες της Αφρικής.
- Παρατηρήστε τη μορφολογία του αφρικανικού έδαφου. Δειξτε τους μεγάλους ορεινούς δύκους. Σε ποιά περιοχή της Αφρικής βρίσκονται; Ποια είναι η ψηλότερη κορυφή της Αφρικής.
- Σε ποιές περιοχές της Αφρικής υπάρχουν έρημοι;
- Έχει μεγάλα ποτάμια και λίμνες η Αφρική. Σε ποιά περιοχή βρίσκονται; Γιατί; Συζητήστε για το Νείλο.
- Γιατί τα ποτάμια της Αφρικής σχηματίζουν πολλούς καταρράκτες;
- Γιατί πολλά ποτάμια της Αφρικής χάνονται στη διαδρομή τους και δεν έκβαλλουν πουθενά;
- Συγκεντρώστε, αν είναι δυνατό, σχετικά βιβλία, εικόνες, ταινίες κτλ. Όργανωστε προβολές στην τάξη.

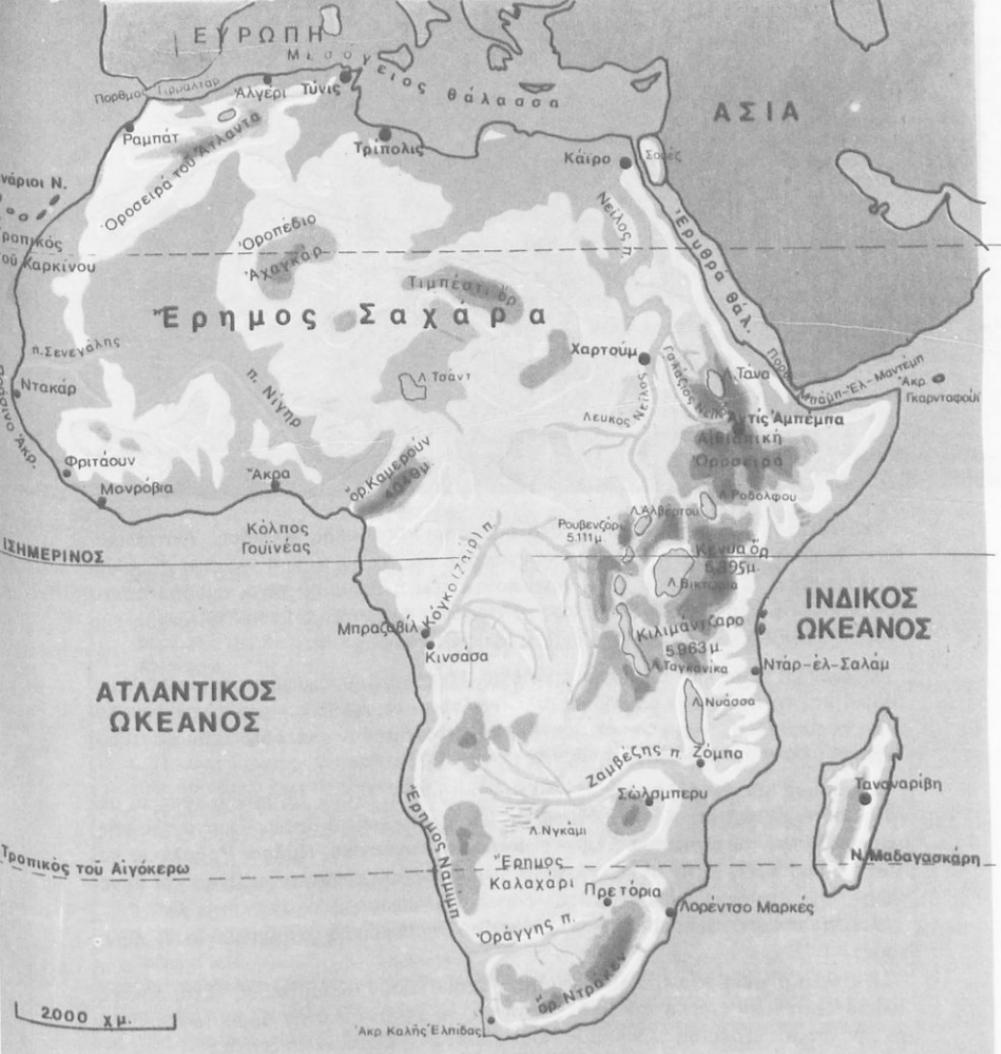
Η Αφρική είναι μεγάλη ήπειρος. Ο Ισημερινός τή χωρίζει σχεδόν στή μέση και τό μεγαλύτερο μέρος της βρίσκεται στήν Τροπική ζώνη. Βρέχεται ολόγυρα από τόν Ατλαντικό και τόν Ινδικό ωκεανό, από τή Μεσόγειο και τήν Έρυθρά θάλασσα. Αύτές χωρίζουν την Αφρική από τήν Ευρώπη και τήν Ασία.

Η Αφρική ήταν ένωμένη άλλοτε με τήν Ασία στήν περιοχή του Σουεζ. Τώρα η φυσική αύτή γέφυρα ανάμεσα στίς δυο ήπειρους έχει κοπεῖ με τή διώρυγα του Σουεζ. Αύτή χώρισε την Αφρική από τήν Ασία, άλλα ένωσε τή Μεσόγειο με τήν Ερυθρά θάλασσα και διευκολύνει πολύ τή ναυσιπλοΐα.

Ο πορθμός του Γιβραλτάρ είναι ή στενότερη θάλασσα ανάμεσα στήν Αφρική και τήν Ευρώπη.

Η Αφρική δέν έχει πλούσιο θαλάσσιο διαμελισμό. Στίς άκτες της σχηματίζονται έλαχιστοι κόλποι. Σπουδαιότεροι από αύτούς είναι στόν Ατλαντικό ό κόλπος τής Γουινέας και στή Μεσόγειο ή Μικρή Σύρτη και ή Μεγάλη Σύρτη.

Η Μαδαγασκάρη είναι τό μοναδικό μεγάλο αφρικανικό νησί. Στον Ατλαντικό ωκεανό υπάρχουν τά μικρά νησιά Αζόρες, Μαδέρα, Κανάριοι, Πρασίνου άκρωτηριοι, Άγια Έλενη.

Κιλιμάντζαρο

Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Στά νότια ή 'Αφρική καταλήγει στό άκρωτήρι της **Καλῆς Έλπίδας**. 'Ανατολικότερο άκρωτήριό της είναι τό **Γκουαρνταφού**, πού στήν τοπική γλώσσα σημαίνει «φυλαχτεῖτε». Όνομάζεται έτσι, γιατί κοντά του ή θάλασσα είναι σχεδόν πάντα τρικυμισμένη. Στά δυτικά βρίσκεται τό **Πράσινο άκρωτήριο**. Γενικά οι άκτες της 'Αφρικής είναι άποκρημνες μέ ελάχιστα φυσικά λιμάνια.

'Η 'Αφρική είναι ένα τεράστιο όροπέδιο. Μεγάλα θουνά ύψωνονται στήν 'Ανατολική καί τή Βόρεια 'Αφρική: τό **Κιλιμάντζαρο** (ύψ. 5.895 μ.) πού είναι ή ψηλότερη κορυφή της 'Αφρικής, τά δρη **Κένυα**, τά **'Αθησσανιακά δρη**. Στήν Κεντρική 'Αφρική ύψωνεται τό **Καμερούν** καί στή Βόρεια ό **Άτλας**.

Στά θουνά της 'Αν. 'Αφρικής, όπου βρέχει συχνά, έχουν τίς πηγές τους οι μεγάλοι ποταμοί **Νείλος**, **Κόγκο**, **Ζαμβέζης**. Έκει, σέ κλειστά βαθουλώματα της γῆς, σχηματίζονται καί οι μεγάλες λίμνες **Βικτωρία**, **Ταγκανίκα**, **Nuάσα**, **Ροδόλφου** καί άλλες μικρότερες. Στήν κεντροδυτική 'Αφρική ρέουν οι ποταμοί **Νίγηρ** καί **Σενεγάλης**.

Σ' ένα κλειστό λεκανοπέδιο της Κεντρικής 'Αφρικής σχηματίζεται ή λίμνη **Τσάντ**.

Σέ πολλά σημεία τά νερά τών ποταμών σχηματίζουν θεαματικούς καταρράκτες. 'Άλλου άρδευουν εύφορες κοιλάδες καί άλλου χάνονται στήν άμμο τών έρημών μέ τήν έντονη έξατμιση τών νερών πού προκαλεῖ ή άφρικανική ζέστη.

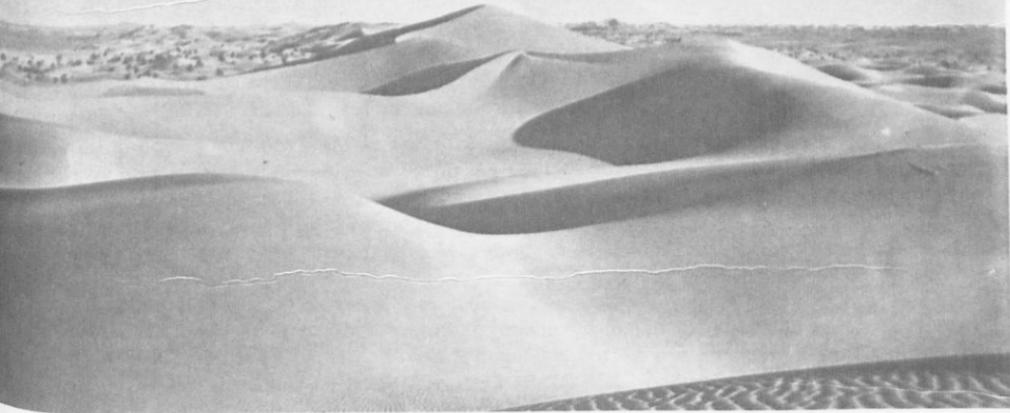
'Η 'Αφρική χωρίζεται σέ 5 γεωφυσικές περιοχές: τή **Βόρεια**, τή **Δυτική**, τήν **Κεντρική**, τήν **Άνατολική** καί τή **Νότια 'Αφρική**.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Στίς άποκρημνες άκτες είναι σπάνια τά φυσικά λιμάνια.
2. Γιά νά σχηματιστούν μεγάλα ποτάμια, πρέπει νά ύπάρχουν πολλές βροχοπτώσεις, αφθονες πηγές καί κατάλληλη διαμόρφωση τού έδαφους.
3. Λίμνες σχηματίζονται σέ βαθύπεδα πού δέν έχουν διέξοδο πρός τή θάλασσα.
4. Μέ τίς προσχώσεις τών ποταμών σχηματίζονται εύφορες κοιλάδες.

Δραστηριότητες

Nά έτοιμάστε γεωφυσικούς καί άνάγλυφους χάρτες τής 'Αφρικής.

Τό κλίμα καί ή οικονομία τῆς Ἀφρικῆς

Ἐρωτήσεις-δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε άνάγλυφους και γεωφυσικούς χάρτες τῆς Ἀφρικῆς. Ἀπό ποιές περιοχές της περνάει ὁ Ἰσημερινός; Ἀπό ποιές οἱ Τροπικοί τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Αλγόκερω;
2. Ποιές περιοχές τῆς Ἀφρικῆς βρίσκονται στὴν Τροπική ζώνη; Ποιές βρέχονται ἀπό τὴ Μεσόγειο θάλασσα;
3. Παρατηρήστε κλιματολογικούς χάρτες τῆς Ἀφρικῆς.
4. Τί κλίμα ἔχουν οἱ γνωστές ἀκτές τῆς Β. Ἀφρικῆς; Ποιά ἄλλη περιοχή τῆς Ἀφρικῆς πρέπει νά ἔχει παρόμοιο κλίμα; Γιατί;
5. Ποιά ζώνη τῆς Ἀφρικῆς δέχεται τὶς περισσότερες βροχές; Γιατί;
6. Τί κλίμα ἔχει ἡ ζώνη τοῦ Ἰσημερινοῦ; Γιατί;
7. Τί είναι ἡ Σαχάρα;
8. Τί είναι δαση; Τί σαβάνα; Τί στέπα;
9. Πῶς είναι τό κλίμα, ἡ χλωρίδα καὶ ἡ πανίδα στίς σαβάνες τῆς Ἀφρικῆς;
10. Σέ ποιές περιοχές τά ζῶα καὶ οἱ ἄνθρωποι μετακινοῦνται διαρκῶς ἀπό τόπο σέ τόπο; Γιατί;

Ἀπό τὴ μέση σχεδόν τῆς Ἀφρικῆς περνᾶ ὁ Ἰσημερινός καὶ τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ἡπείρου αὐτῆς βρίσκεται στὴν Τροπική ζώνη. Ἐξα ἀπό αὐτή μένουν ἡ Βόρεια Ἀφρική καὶ ἡ νότια περιοχὴ τοῦ Ἀκρωτηρίου.

Μάθαμε στὶς ἡ ἀπόσταση ἐνός τόπου ἀπό τὸν Ἰσημερινό είναι μιά βασικὴ αἰτία πού ἐπηρεάζει τό κλίμα. Καθώς προχωροῦμε δύμας ἀπό τὸν Ἰσημερινό πρὸς τὰ βόρεια ἡ τὰ νότια τῆς Ἀφρικῆς, δέν παρατηροῦμε παντοῦ ὅμοιόμορφη ἀλλαγὴ τοῦ κλίματος. Οἱ μεγάλες δροσειρές καὶ ἡ ἀπόσταση τῶν διαφόρων περιοχῶν ἀπό τὴ θάλασσα είναι ἐπίσης σοβαροὶ παράγοντες πού ἐπηρεάζουν τό κλίμα.

Γενικά ἡ Ἀφρική είναι μιά πολὺ ζεστή ἡπειρος. Σ' αὐτῇ ύπάρχουν οἱ ἔξης βασικές κλιματικές ζώνες:

α. Ἡ ζώνη τοῦ Ἰσημερινοῦ: Σ' αὐτήν περιλαμβάνονται οἱ περιοχές πού είναι κοντά στὸν Ἰσημερινό. Ἐχουν τὴν ίδια φηλή θερμοκρασία ὅλο τὸ χρόνο καὶ δέχονται πολλές βροχές. Τό κλίμα τους είναι ύγρο καὶ ἀνθυγεινό.

‘Η ζέστη καί τό νερό εύνοοῦν τήν ἀνάπτυξη τῶν φυτῶν. Γι’ αὐτό στήν περιοχή τοῦ Ἰσημερινοῦ ὑπάρχει πλούσια βλάστηση καί παρθένα δάση (ζοῦγκλες).

β. Οι **ζώνες τῆς σαβάνας**. Βόρεια καί νότια ἀπό τή ζώνη τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπλώνονται οἱ ζώνες τῆς σαβάνας. Ἐχουν καί αὐτές πολὺ θερμό κλίμα καί δέχονται ἀρκετές, ἀλλά περιοδικές βροχές. Χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς σαβάνας εἶναι τά λίγα ἄραια δέντρα καί τά πολλά καί μεγάλα χόρτα. Σ’ αὐτές ζοῦν ἀναρίθμητα κοπάδια ἀπό ἄγρια καί ἡμερα φυτοφάγα ζῶα, ἀλλά καί πολλά σαρκοφάγα πού βρίσκουν ἐκεὶ ἄφθονη τροφή.

‘Ο Ἱ. Μ. Παναγιωτόπουλος πειριγράφει ὡς ἔχης τή σαβάνα: «*Ἡ σαβάνα... Ἐκεῖ βασιλεύει τό ἄγριο, ἀγκαθερό, ἄκαρπο δέντρο, τό ἔνα ἔδω, τό ἄλλο ἐκεῖ, κι ἀνάμεσα στά δέντρα ὁ θάμνος καί μιά παράδοξη βλάστηση... Κι ὅλα τοῦτα έξφωτα, ἀνοιχτά, γιά νά ζει ἡγεμονικά καί νά κρατεῖ τόν τόπο στήν ἔξουσία του τό λιοντάρι... ባ σαβάνα εἶναι ἡ ἀπέραντη ἐπικράτεια τοῦ λιονταριοῦ. Ἐκεῖ κονεύουν κι ἀλλα ζῶα πού περίτρομα ἀναζητοῦν τήν τροφή τους καί φίδια πού ἐνεδρεύουν καί χαμοσέρνονται ἀθόρυβα καί ρίχνονται στά ζῶα καί στούς ἀνθρώπους ἐκεῖ πού κανένας δέν τά προσέμενι...*».

γ. Οι **ζώνες τῆς στέπας**. Αὐτές ἀπλώνονται μετά τίς ζώνες τῆς σαβάνας. Ἐκεῖ παρατηροῦνται μεγάλες διαφορές θερμοκρασίας καί πέφτουν λίγες περιοδικές βροχές. Μέ αὐτές φυτώνει ἄφθονη χλόη, ἀλλά σύντομα ἀκολουθεῖ περίοδος ξηρασίας καί τότε ὅλα ξηραίνονται καί ὁ τόπος ἐρημώνει. Στίς στέπες τά ζῶα καί οι ἀνθρώποι μετακινούνται συνεχῶς ἀπό τόπο σέ τόπο, γιά νά θρούν τροφή. Είναι νομάδες.

δ. Οι **ζώνες τῆς ἐρήμου**. Αὐτές εἶναι μεγάλες ἄνυδρες περιοχές. ባ **Σαχάρα** καί ἡ **Καλαχάρη** εἶναι οἱ δυό μεγάλες ἐρημοί τῆς Ἀφρικῆς. Ἐκεῖ ἡ θερμοκρασία εἶναι ψηλή καί διαφέρει πολὺ ἀπό τή μέρα στή νύχτα.

‘Ἡ ἐρήμος μοιάζει μέ σεληνιακό τοπίο, χωρίς νερό, χωρίς χορτάρι, χωρίς ζωή, ὅλο ἄμμο καυτή, μέ τόν ἀφρικανικό ἥλιο νά πέφτει πάνω τής καυτός, νά χύνει φωτιά, νά πυρπολεῖ τήν ἀπέραντη θάλασσα τῆς ἄμμου πού σπιθο-βολάει πυρωμένην. Ὄταν φυσοῦν οἱ φοθεροί ἀνεμοι, ὁ σιμούν καί ὁ χαμψίν, σηκώνονται σύνενεφα ἀπό σκόνη, πού συχνά σκεπάζουν κοπάδια, καραβάνια, χωριά, δάσεις ὀλόκληρες!

‘Ἡ βλάστηση στήν ἐρήμο εἶναι σχεδόν ἀνύπαρκτη. Σκιά δέν ύπάρχει πουθενά. ‘Οπου ύπάρχουν πηγές στήν ἐρήμο, σχηματίζονται δάσεις. Σ’ αὐτές βασιλεύει ἡ χουρμαδιά, πού περήφανη ύψωνει στόν ούρανό τά σπαθωτά φύλλα καί δίνει στούς ἀνθρώπους τούς γλυκούς καρπούς τής.

ε. Μετά τίς ἐρήμους ἐμφανίζονται πάλι στεπώδεις περιοχές καί ἀκολουθοῦν οἱ **ζώνες τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος** (Βόρεια καί Νότια Ἀφρική) μέ τή γνωστή μας μεσογειακή χλωρίδα καί πανίδα.

‘Ἡ Ἀφρική ἔχει πολλές πλούτοπαραγωγικές πηγές. Πολύτιμα ξύλα, δέρματα ζώων, ἐλεφαντόδοντο, διαμάντια, χρυσάφι καί ἀλλα πολύτιμα μέταλλα, ούρανιο καί ἀλλα ὄρυκτα εἶναι μερικά ἀπό τά χαρακτηριστικά προϊόντα τής. Ὁ φυσικός πλούτος τῆς ἡπείρου αὐτῆς μένει ἀκόμα σχεδόν ἀνεκμετάλλευτος.

Νά μάθετε τίς ζώνες:

Κλιματικές ζώνες, παρθένο δάσος, σαβάνα, στέπα, ἐρήμος, δαση, Σαχάρα, Καλαχάρη, σιμούν, χαμψίν.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Βασική αιτία πού έπηρεάζει τό κλίμα κάθε περιοχής είναι τό γεωγραφικό πλάτος.
2. Τό κλίμα έπηρεάζει τή χλωρίδα και τήν πανίδα κάθε περιοχής.
3. "Οπου ύπάρχει πλούσια θλάστηση, συγκεντρώνονται πολλά φυτοφάγα ζώα. "Οπου ύπάρχουν πολλά φυτοφάγα ζώα, συγκεντρώνονται και πολλά σαρκοφάγα.
4. "Οπου ή θλάστηση είναι περιοδική, τά ζώα μετακινούνται άπο τόπο σέ τόπο. Τό ίδιο κάνουν και οι άνθρωποι, είναι νομάδες.
5. Τό νερό είναι άπαραίτητο στοιχείο γιά τή ζωή. Στίς άνυδρες περιοχές δέν ύπάρχει ζωή. Οι άνυδροι τόποι είναι έρημοι.

Δραστηριότητες

Πάνω στό γεωφυσικό χάρτη τής Αφρικής νά τοποθετήσετε διάφανο χαρτί και νά σημειώσετε μέχριμα τίς κλιματικές ζώνες.

Διαμάντια (χιλιάδες μ. καράτια)

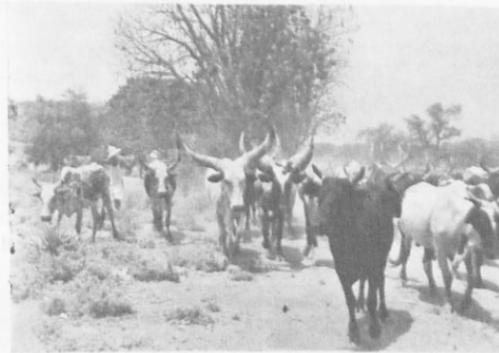
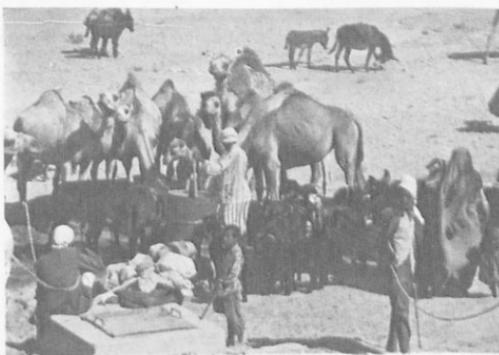
.Σέ δλη τή Γή	46.000
Ζαΐρ	13.611
Ε.Σ.Σ.Δ.	9.800
Ν. Αφρική	7.502
Μποτσουάνα	2.718
Γκάνα	2.573
Αγκόλα	2.100
Σιέρα Λεόνε	1.670
Ναμίμπια	1.570
Βενεζουέλα	819

Χρυσός (χιλιάδες χιλιόγραμμα)

.Σέ δλη τή Γή	1.027
Ν. Αφρική	760
Καναδάς	52
Η.Π.Α.	35
Ιαπωνία	32
Ν. Γουινέα	21
Γκάνα	19
Φιλιππίνες	17
Αύστραλια	16
Ν. Ροδεσία	15

Εικόνες από άκτες Μεσογείου και έρημο

Εικόνες από ζούγκλα και σαβάνα

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Νά συγκεντρώσετε πληροφορίες και εικόνες από τη ζωή, τά έθιμα, τίς άσχολίες κτλ. των Αφρικανών. Νά άναφερετε δι. τι γνωρίζετε γι' αύτούς από τόν κινηματογράφο, τήν τηλεόραση, από άναγνώσματα, κτλ.
2. Νά προβάλετε σχετικές εικόνες και ταινίες στήν τάξη.
3. Νά θυμηθείτε όσα διδαχτήκατε γιά τήν έπιδραση πού άσκει τό κλίμα στούς άνθρωπους. Γιατί ή Αφρική όνομάζεται «μαύρη ήπειρος»; Σέ ποιά φυλή άνηκουν οι περισσότεροι Αφρικανοί; Σέ ποιές περιοχές κατοικούν έντελως μαύροι και σέ ποιές μελαψοί;
4. Ποιές είναι οι πιο πυκνοκατοικημένες και ποιές οι πιο άραιοκατοικημένες περιοχές τής Αφρικής; Γιατί;

Μιλήσαμε γιά τό φυσικό περιβάλλον και τό κλίμα τής Αφρικής. Καί τά δυό αύτά στοιχεία έπηρεάζουν πολύ τούς άνθρωπους.

Οι περισσότεροι κάτοικοι τής Αφρικής είναι μαύροι. Γι' αύτό ή Αφρική όνομάζεται «μαύρη ήπειρος».

Σ' όλόκληρη σχεδόν τήν περιοχή πού βρίσκεται στήν Τροπική ζώνη κατοικούν έντελως μαύροι. "Άλλοι είναι ψηλόκορμοι και άθλητικοι και άλλοι ύπερβολικά μικρόσωμοι, δημοσίευση στήν Πυγμαίοι.

«Ο Αφρικανός, γράφει ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, είναι ο φυσικός άνθρωπος. Τό κλίμα χειμώνα καλοκαίρι είναι ζεστό... Ετοι μπορεί νά ζει όλοκληρη τή χρονιά γυμνός ή περίπου γυμνός. Σκοτώνει τήν πείνα του άπλωντας τό χέρι και μαζεύοντας τούς πολύχυμους καρπούς πού βρίσκονται στή διάθεσή του. Περιφέρεται έδω κι έκει, άστεγος, πολίτης τής γῆς...

Μέσα του κατοικεί ό τρόμος τού θηρίου. Εμείς οι άλλοι δέν ξέρουμε τί σημαίνει λεοπάρδαλη, μπάφαλο, λιοντάρι, τί σημαίνει νάγια, ρινόκερως ή κροκόδειλος. Ο Αφρικανός ζει μέ τήν έγνοια τής έπιδρομής. Οσμίζεται τόν άγέρα, ή ματιά του είναι κοφτερή, τό αύτί του ίκανό νά συλλάθει τόν παραμικρό θόρυβο άπό μεγάλη άπόσταση. Βρίσκεται πάντα σέ θέση μάχης....».

Πολλοί από τούς μαύρους τής άφρικανικής ζωύγκλας βρίσκονται άκομα σέ πρωτόγονη κατάσταση. Πιστεύουν στά είδωλα και λατρεύουν δικούς τους περίεργους θεούς. Είναι άργανωμένοι σέ φυλές. Οι άρχηγοι τους όνομάζονται φύλαρχοι. Φορούν περιέργες γραφικές στολές και φανταχτερά στολίδια.

Τά έθιμα τους διαφέρουν από τόπο σέ τόπο και από φυλή σέ φυλή.

Στή Βόρεια Αφρική ζοῦν "Αραβες και Βερβερίνοι. Όλοι σχεδόν είναι μωαμεθανοί.

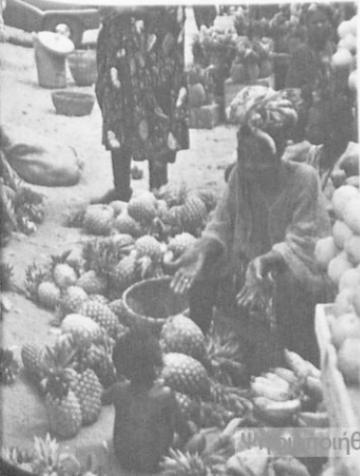
Στίς περιοχές τής στέπας κατοικούν οι θεδουίνοι, μελαψοί, λιχνοί, λιτωδίαιτοι. Αχώριστος σύντροφος και θοηθός τους είναι η καμήλα. Οι νομάδες μετακινούνται συνεχώς μέ τά κοπάδια και τά νοικοκυριά τους. Ζοῦν σύμφωνα μέ τά προαιώνια προγονικά έθιμα. Σταματούν όπου συναντήσουν νερό, δροσερά σύδεντρα, δάσεις. Υστερα συνεχίζουν τό άεναο ταξίδι στίς άχανεις στέπες.

Πολλοί από τούς σημερινούς κατοίκους τής Αφρικής είναι απόγονοί Εύρωπαίων άποικων ή καθαρόαιμοι Εύρωπαίοι, δημοσίευση στή Ν. Αφρική. Σ' αύτή ζοῦν και άρκετοι Ασιάτες, πού άνηκουν στήν κίτρινη φυλή.

Αξιόλογη φυλή τής Αν. Αφρικής είναι οι Αιθίοπες. Αύτοί είναι χριστιανοί.

Εικόνες από την Αφρική

Οι περισσότεροι κάτοικοι της Αφρικής είναι συγκεντρωμένοι στίς ευφορες κοιλάδες και τις μικρές, πεδινές παραλιακές έκτασεις. Οι περιοχές των έρημων και των παρθένων δασών είναι πολύ άραιοι κατοικημένες.

Στά τελευταία χρόνια οι Αφρικανοί συνεχώς προοδεύουν. Πολλοί νέοι σπουδάζουν σε ξένα πανεπιστήμια και φέρνουν νέες ιδέες και πολιτισμό στον τόπο τους. Έτσι η Αφρική μπαίνει στο δρόμο της προόδου. Πολλοί Αφρικανοί φοιτούν στά πανεπιστήμια της χώρας μας.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Φυλή, φύλαρχος, βερβερίνοι, θεδουίνοι, αιθίοπες, πυγμαίοι, μαύρη ήπειρος.

Νά γνωρίζετε ότι:

- Τό κλίμα και τό φυσικό περιβάλλον ένός τόπου έπηρεάζουν πολύ τους άνθρωπους.
- Οι ευφορες και γενικά οι παραγωγικές περιοχές είναι πυκνοκατοικημένες.
- Οι άγονες όρεινές και άνθυγιεινές περιοχές είναι άραιοι κατοικημένες.

35

Ιστορική έξέταση της Αφρικής

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

- Ποιες περιοχές της Αφρικής γνωρίζετε από την άρχαια ιστορία; Ποιές από τά θρησκευτικά και από τη θυζαντινή ιστορία;
- Τι γνωρίζετε για την Αίγυπτο της Άλεξανδρινής περιόδου; Τι για τις κατακτήσεις των Αράβων;
- Γιατί ή ύπόλοιπη Αφρική έμεινε άγνωστη στούς άρχαιους λαούς; Πότε και πώς άνακαλύφτηκε;
- Τι γνωρίζετε από άναγνώσεις κτλ. για την έπιθυμία των Εύρωπαιών νά φτάσουν στις Ινδίες, για τις άνακαλύψεις νέων χωρών, για μεγάλους θαλασσοπόρους και έξερευνητές;
- Που θρίακ τα τό άκρωτηριο της Καλής Έλπιδας; Πότε και γιατί ίνομάστηκε έτοι;
- Γιατί ο Εύρωι αιοί ίδρυσαν άποικιες στην Αφρική; Σήμερα ύπαρχουν άποικιες;

Στό μάθημα της ιστορίας διδαχτήκαμε πολλά για τη Β. Αφρική. Αύτή μονάχα ήταν γνωστή στούς άρχαιούς λαούς και στούς Βυζαντινούς. Έκει στήν άρχαιότητα είχαν άκμασει ή Αίγυπτος και ή Καρχηδόνα. Αργότερα άλλη την περιοχή αύτή την κατάκτησαν οι Ρωμαίοι, έπειτα οι Βυζαντινοί και τέλος οι "Αραβες, πού κατοικούν έκει μέχρι σήμερα.

"Ολοι αύτοί πίστευαν ότι πέρα από τή μεσογειακή παραλία της Αφρικής και τήν κοιλάδα του Νείλου άπλωνταν μιά μεγάλη άγνωστη και μυστηριώδης ήπειρος και έπιθυμούσαν όπωσδήποτε νά τήν κατακτήσουν. Πώς όμως θά μπορούσαν νά διασχίσουν τή θάλασσα μέ τήν καυτή άμμο, τή Σαχάρα, πού άρχιζε σχεδόν από τήν παραλία της Μεσογείου; Ούτε από τήν πλευρά του Ατλαντικοῦ άκεανού ήταν εύκολο νά πλησιάσει κανένας τήν Αφρική και νά προχωρήσει στό έσωτερικό της. Οι άκτες παντού σχεδόν είναι άποκρημνες και άξενες, χωρίς φυσικά λημάνια. Τά μεγάλα ποτάμια της Αφρικής είναι πλωτά στίς έκβολες. Ούτε κι από δύτα, ομως ήταν δυνατό νά προχωρήσει κανένας, γιατί μεγάλοι καταρράκτες έμποδιζαν τό ταξίδι.

Καί ὅμως τολμηροί θαλασσοπόροι καὶ ἔξερευνητές μὲν πολλούς κινδύνους κατάκτησαν τελικά τῇ μαύρῃ ἥπειρῳ.

Τόν 15ο αἰώνα οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπιχείρησαν νά κάμουν τὸ γύρο τῆς Ἀφρικῆς. Πρώτος ὁ Πορτογάλος **Βαρθολομαῖος Ντιάζ** ἐφτασε (στά 1487) στὸ νοτιότερο ἀκρωτήριο τῆς Ἀφρικῆς. Αὐτό οἱ τολμηροί θαλασσοπόροι τὸ ὄνόμασαν **ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἐπιδας**, γιατὶ γέννησε σ' αὐτοὺς τὴν ἐλπίδα γιά τὴν ἀνακάλυψη νέων χωρῶν.

Δέκα χρόνια ἀργότερα (στά 1497) ὁ **Βάσκο ντέ Γκάμα** ἐκεινώντας ἀπό τὴν Λισσαβώνα ἐκαμε τὸ γύρο τῆς Ἀφρικῆς, ἀνοίχτηκε στὸν Ἰνδικό ὄκεανό καὶ ἀνακάλυψε τὸ θαλάσσιο δρόμο πού τὸν ὀδήγησε στὶς Ἰνδίες.

Τόν Ἰούλιο τοῦ 1497 ἐφυγε ἀπό τὴν Λισσαβώνα ὁ Βάσκο ντέ Γκάμα. Γύρισε σ' αὐτὴ θριαμβευτής τὸ Σεπτέμβριο τοῦ ἐπόμενου χρόνου. Τὰ σύγχρονα πλοῖα πραγματοποιοῦν τὸ ταξίδι Λισσαβώνας-Ινδιανό, ἀπό τὴ διώρυγα τοῦ Σουέζ, σέ λίγες μέρες.

Τόν περασμένο αἰώνα ἔξερευνήθηκε ὅλη ἡ Ἀφρική. Ἐκεῖ οἱ Εὐρωπαῖοι ἀνακάλυψαν πλούσιες περιοχές, δρυχεῖα μέ χρυσάφι, διαμάντια καὶ ἄλλα πολύτιμα ὄρυκτά, ἀφθονες πρώτες ς ς καὶ ἰδρυσαν πολλὰ ἀποικιακά κράτη.

Στά τελευταία χρόνια ὅλοι σχεδόν οἱ Ἀφρικανοί, ἐπειτα ἀπό σκληρούς ἀγῶνες, ἀπόκτησαν τὴν ἐλεύθερία τους. Πολλά νέα ἀνεξάρτητα κράτη ἴδρυθηκαν στὴν Ἀφρική καὶ οἱ κάτοικοι τους, ἐλεύθεροι πιά, ἐργάζονται γιά τὴν πρόδο τῶν χωρῶν τους.

Νά μάθετε τίς ἔννοιες:
Θαλασσοπόρος, ἔξερευνητής, ἀποικία, ἀνεξάρτητο κράτος.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

- Οι ἀνθρώποι ἐπιθυμοῦν νά γνωρίσουν ἄγνωτους τόπους καὶ θέλουν νά ἔχουν στὴν κατοχή τους πλούσιες περιοχές.
- Ἡ ἐλεύθερία είναι πολύτιμο ἀγάθο κι ἀποχτίεται μέ ἀγῶνες καὶ θυσίες.

'Η Βόρεια Αφρική άπλωνται από την Έρυθρά θάλασσα ώς τον Ατλαντικό ωκεανό και από τις άκτες της Μεσογείου ώς τα νότια της Σαχάρας. Περιλαμβάνει: α) την Αίγυπτο, β) τη Λιθουανία, γ) τις χώρες του "Ατλαντα", δ) τη Σαχάρα.

α. Η Αίγυπτος

"Εκταση: 1.001.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 37.000.000

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε την Αίγυπτο στο χάρτη.
2. Σέ ποιά θέση της Αφρικής και της ύδρογειου βρίσκεται;
3. Παρατηρήστε ανάγλυφους και γεωφυσικούς χάρτες της Αίγυπτου.
4. Προσέξτε την κοιλάδα του Νείλου και τη γύρω περιοχή. Γιατί οι Αιγύπτιοι είχαν θεοποιήσει τό Νείλο;
5. Τί σημασία έχει ή διάρυμα τού Σουέζ για την Αίγυπτο και για την παγκόσμια ναυσιπλοΐα; Παρατηρήστε στόν παγκόσμιο χάρτη τού μεγάλους θαλάσσιους δρόμους ανάμεσα στήν Εύρωπη, τήν Ασία, την Αύστραλία.
6. Ποιά περιοχή τής Αιγύπτου είναι πυκνοκατοικημένη; Γιατί;
7. Τί σχέσεις έχει σήμερα ή Έλλαδα με την Αίγυπτο; Τί γνωρίζετε για τόν Έλληνισμό τής Αιγύπτου;

Ο Νείλος είναι τό μεγαλύτερο ποτάμι τής Αφρικής, τό δεύτερο ποτάμι τής Γης. Οι πηγές του βρίσκονται μακριά στά βουνά τής κεντροανατολικής Αφρικής, πιό κάτω από τήν Ταγκανίκα.

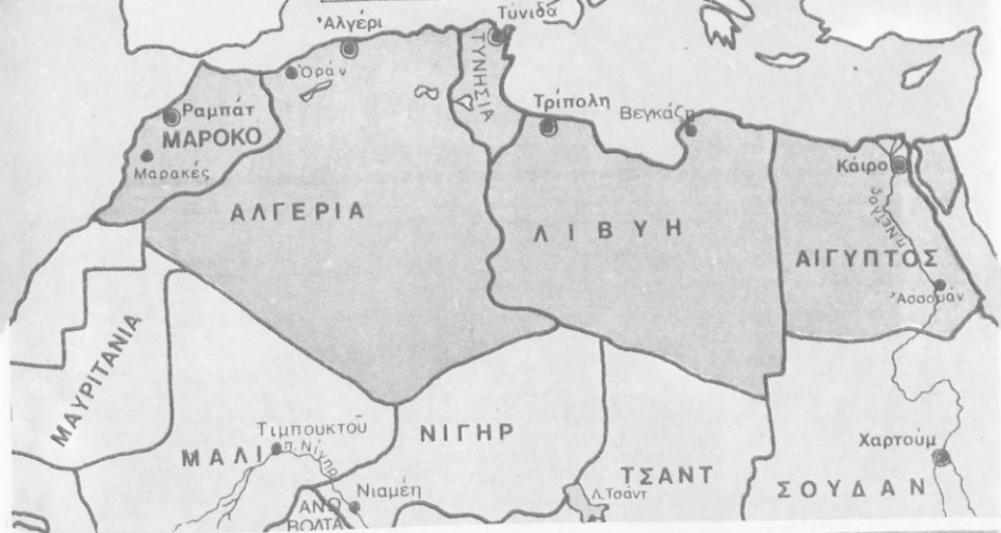
"Από έκει κατεβαίνει «συμμαζώνοντας τά νερά πού βρίσκει στό πέρασμά του, δημιουργάφει δ' Ι.Μ.Παναγιωτόπουλος. Δυναμώνοντας προχωρεῖ και φτάνει στούς λαμπρούς καταρράχτες. Είναι τό άνοιγμα πού τού ἐπιτρέπει νά πέσει μέ κοσμογονικό πάταγο στή λίμνη τού Άλθερτου... Έπειτα κατεβαίνει στήν Ούγκαντα σχηματίζοντας και άλλους καταρράχτες και μπαίνει στό Σουδάν, όπου άλλαζει όνομα και γίνεται "Ασπρος Νείλος.

Σιμά στό Χαρτούμ βρίσκει στό δρόμο του τόν άλλο Νείλο, πού κατεβαίνει από τά βουνά τής Αιθιοπίας, τό Γαλάζιο Νείλο. Σμίγουν, περνούν τήν Αίγυπτο και χύνονται στή Μεσόγειο...».

Τεράστιοι δύκοι νεροῦ κυλούν στή γαλάζια κοίτη τού ποταμοῦ. Μεγάλη ποσότητα άπο αύτό έξατμιζεται, άλλο άπορροφάται από τήν άμμο και άλλο ποτίζει έκατομμύρια στρέμματα γής και δροσίζει άνθρωπους και ζώα.

Δυό πράσινες λουριδες ζερβόδεξα στίς σχήθες τού Νείλου σημειώνονται στούς γεωφυσικούς χάρτες και πέρα από αύτές ή άπεραντη καυτή άμμουσδιά τής έρήμου. Στίς έκβολές σχηματίζεται τεράστιο δέλτα, μιά "όνιμη, λασπερή πεδιάδα, από τίς πιό εύφορες περιοχές τής Γης.

"Ο Νείλος είναι εύλογία Θεού για τήν Αίγυπτο. "Αν δέν ύπηρχε, η Σαχάρα θά συνεχίζοταν, χωρίς διακοπή, ώς τήν Έρυθρά θάλασσα.

Μαρόκο

Αλγερίο

Τυνησία

Λιβύη

Αιγύπτιος

Οι φελάχοι άνεβάζουν νερό άπό τό ποτάμι, άνοιγουν αύλακια, ποτίζουν τή γῆ, τή δουλεύουν πιστά καὶ αὐτή τούς δίνει σιτάρι, καλαμπόκι, βαμπάκι, χουρμάδες, λαχανικά καὶ ἄλλα ἀγαθά.

Οι ἀρχαῖοι Αιγύπτιοι είχαν θεοποιήσει τό Νεῖλο. Καθώς μάλιστα οι πηγές του χάνονταν ἀνεξερεύνητες χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά, πίστευαν πώς τό μεγάλο ποτάμι κατέβαινε ἀπό τόν οὐρανό!

Τό καλοκαίρι τά νερά λιγοστεύουν καὶ ἡ ἔρημος ἀπέιλει μέ ἀφανισμό τήν καρπερή κοιλάδα. Φυτά, ζώα, ἀνθρώποι κινδυνεύουν. Ὡσπου ἀρχίζουν πάλι ψηλά στά θουνά οι βροχές. Τότε τό ποτάμι φουσκώνει, πλημμυρίζει καὶ κάνει γόνιμη τή γῆ.

Μιά ἀρχαῖα ἐπιγραφή, χαραγμένη πρίν ἀπό τέσσερις χιλιάδες χρόνια σέ μιά πυραμίδα, γράφει: «Τρέμουν δοοι θωροῦν τό Νεῖλο νά κατεβαίνει ὄρμητικά, μά τά χωράφια γελοῦν, οἱ ὁχθες ἀνθίζουν...».

Οι σημερινοί Αιγύπτιοι κατασκεύασαν σέ πολλά μέρη τεράστια φράγματα καὶ μέ τά νερά τοῦ ποταμοῦ κινούν μεγάλα ύδρολεκτρικά ἐργοστάσια καὶ ποτίζουν πολλά χωράφια. Περίφημο είναι τό φράγμα τοῦ Ασουάν.

Στήν κοιλάδα τοῦ Νείλου, κάτω ἀπό τόν καυτό ἀφρικανικό ἥλιο, ἀναπτύχθηκε ἔνας ἀπό τούς ἀρχαίοτερους πολιτισμούς της Γῆς. Τά μνημεῖα του προκαλοῦν σήμερα τό θαυμασμό τῶν ἀνθρώπων.

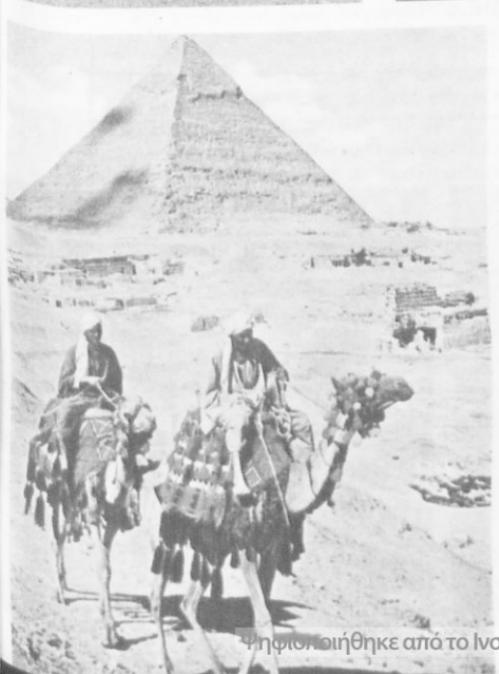
Ἡ Αιγύπτιος είναι ἔνα παγκόσμιο σταυροδρόμο. Ἐκεῖ πλησιάζουν ἡ Ἀφρική τήν Ασία, ἡ Μεσόγειος τήν Ἐρυθρά θάλασσα. Ἁταν ἐπόμενο ἡ χώρα αὐτή νά γίνει στόχος πολλῶν κατακτητῶν. Οι Ἑλληνες καὶ οι Ρωμαῖοι, οἱ Ἀραβες, οἱ Τούρκοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἀγγλοι καὶ ἄλλοι ισχυροί λαοί ήθελαν νά τήν ἔχουν στήν κατοχή τους. Ο Μ. Ἀλέξανδρος στάθηκε μέ θαυμασμό προστά στίς κολοσσιαίες πυραμίδες, γάλη αὐτή πόλη διαλαλεῖ στούς αἰώνες τή δόξα τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Ἐλληνισμοῦ.

Εικόνες από τή σύγχρονη και τήν άρχαία Αίγυπτο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Φηφιστού ωιθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τά τελευταία χρόνια οι Αιγύπτιοι πολέμησαν άρκετές φορές μέ τους γείτονές τους Ισραηλίτες.

Μεγάλη σημασία έχει ή διώρυγα τοῦ Σουέζ: Τό σπουδαῖο αύτό κανάλι ἀνοίχτηκε στά 1869. Έχει μῆκος 163 χιλιόμετρα καὶ διευκολύνει πολύ τή ναυσιπλοΐα.

Από τήν ἔκταση τῆς σημερινῆς Αιγύπτου μόνο 40.000 περίπου τ.χ. είναι γόνιμα καὶ κατοικοῦνται. Μεγάλες όάσεις στήν αιγυπτιακή ἔρημο είναι ή Φαγιούμ καὶ ή Σίθα.

Τό κλίμα τῆς Αιγύπτου είναι θερμό καὶ τά εὐφορα χωράφια καλλιεργοῦνται ἀρκετές φορές τό χρόνο.

Ολοι σχεδόν οι σημερινοί Αιγύπτιοι είναι Ἀραβες, μωαμεθανοὶ καὶ μιλοῦν τήν ἀραβική γλώσσα. Οι περισσότεροι είναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Είναι οι γνωστοὶ φελάχοι.

Ορυκτό πλοῦτο δέν έχει ἀξιόλογο ή Αιγυπτος καὶ ή βιομηχανία τής τώρα δημιουργεῖται.

Η συγκοινωνία είναι καλή στήν κοιλάδα τοῦ Νείλου καὶ στήν περιοχή τοῦ Σουέζ. Έκει βρίσκονται τά μεγάλα λιμάνια: Σουέζ, Πόρτ-Σάιντ, Ἀλεξάνδρεια (2.200.000 κ.), καθώς καὶ ή πρωτεύουσα τῆς Αιγύπτου, τό Κάιρο (5.300.000 κ.). Είναι ή μεγαλύτερη πόλη τῆς Ἀφρικῆς.

Στήν Αιγυπτο ζοῦν καὶ ἀρκετοί Ἐλληνες. Στήν Ἀλεξάνδρεια ύπάρχει Ἐλληνας πατριάρχης. Γενικά ή χώρα μας έχει φιλικές σχέσεις μέ τήν Αιγυπτο καὶ συνεργάζεται μαζί τῆς.

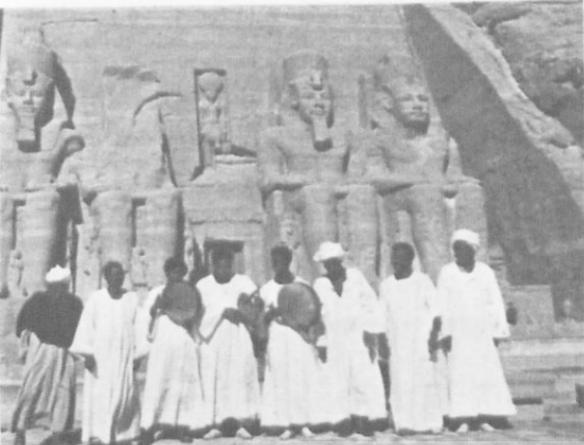
Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. Οι κοιλάδες τῶν ποταμῶν είναι συνήθως εὔφοροι τόποι.
2. Οι εὐφορες κοιλάδες είναι συνήθως πυκνοκατοικημένες.
3. Οι πλωτοὶ ποταμοὶ διευκολύνουν τή συγκοινωνία.
4. Οι κατακτητές ἐνδιαφέρονται γιά πλούσιους τόπους καὶ συγκοινωνιακούς κόμβους.

Δραστηριότητες

Νά ίχνογραφήσετε χάρτες τῆς Αιγύπτου.

Εικόνες ἀπό τή Βόρεια Ἀφρική

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

37

8. Οι άλλες χώρες της Βόρειας Αφρικής

(Λιβύη – Χώρες του "Ατλαντα – Σαχάρα")

"Εκταση: 4.753.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 40.000.000

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

- Τί γνωρίζετε γιά τό μυθικό "Ατλαντα, τήν άρχαια Καρχηδόνα, τούς κουρσάρους;
- Δείξτε σέ χάρτες τής Αφρικής τή Λιθύη, τόν Ατλαντα, τή Σαχάρα.
- Συζητήστε γιά τό έδαφος, τό κλίμα, τά προϊόντα τής περιοχής.
- Ποιές είναι οι πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές τής Β. Αφρικής; Γιατί;
- Τί σημασία έχει γιά τή Β. Αφρική ή Σαχάρα;
- Σέ ποιά κράτη είναι χωρισμένη σήμερα ή Β. Αφρική;
- Τί σχέσεις έχει μ' αύτά ή Ελλάδα;

Στη Βόρεια Αφρική, άπό τά δυτικά τής Αίγυπτου ώς τόν Ατλαντικό ωκεανό, διακρίνουμε: α) τήν παραλιακή ζώνη τής Μεσογείου, β) τήν όροσειρά του **"Ατλαντα** καί γ) τή **Σαχάρα**.

'Η παραλιακή ζώνη μᾶς είναι άρκετα γνωστή. Στή σημερινή περιοχή τής **Τύνιδας** ήταν χτισμένη ή άρχαια **Καρχηδόνα**.

Στή θορειοδυτική γωνία τής Αφρικής ύψωνται ή όροσειρά του **"Ατλαντα** μέ πολλές διακλαδώσεις. Ανάμεσά τους σχηματίζονται μεγάλα όροπέδια καί εύφορες κοιλάδες.

Τό κλίμα σέ όλη τήν παραλιακή ζώνη είναι μεσογειακό καί στίς άκτες τού

Ατλαντικού ώκεανιο. Ποτάμια και λίμνες άξιόλογες δέν υπάρχουν. "Οσο προχωρούμε άπα τις άκτες πρός τό έσωτερικό, τό κλίμα γίνεται θερμότερο.

Στίς άκτες εύδοκιμουν τά γνωστά μεσογειακά φυτά: δημητριακά, άμπελοι, έλιες, έσπεριδοειδή, όπωροφόρα δέντρα κ.α. Ό φοινικας είναι τό πιό συνηθισμένο φυτό στις νοτιότερες περιοχές. Έκει ύπαρχουν στεπώδεις έκτασεις.

Νοιτότερα άπλωνται η **Σαχάρα**. Είναι μιά άπέραντη έκταση σκεπασμένη μέ
άμμο και χαλίκια. Σε πολλές περιοχές της ύψωνται κατάξερα βουνά. Μόνο-
όπου υπάρχουν πηγές σχηματίζονται ευφορες δάσεις. Συχνά ό σιμούν σηκώνει
σύννεφα από σκόνη και άλλαζει τή μορφή του τόπου. Η θερμοκρασία στη Σαχάρα
συχνά περνάει τους 50° C στή σκιά. Αντίθετα τό βράδυ πέφτει πολύ και κάνει
κρύο!

Πολλοί άπό τους σημερινούς κατοίκους της Β. Αφρικής είναι ιθαγενείς Βερβερίνοι και άλλοι "Αραβες". Πιστεύουν στό μωαμεθανισμό και άσχολούνται κυρίως μέ τή γεωργία και τή νομαδική κτηνοτροφία.

Στά τελευταία χρόνια άπο πολλές περιοχές της Β. Αφρικής έχαγονται άρκετά όρυκτά και γίνονται προσπάθειες γιά την άναπτυξη της βιομηχανίας. Σε άρκετά μέρη κάτω από την άμμο της Σαχάρας έχουν άνακαλυφθεί πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου. Άλλου μέ άρτεσιανά πηγάδια ποτίζουν άγονες έκτασεις και τις κάγουν όξεις.

Στις θάλασσες της Β. Αφρικής υπάρχουν άρκετά ψάρια και οφουγγάρια. Αύτά τά μαζεύουν κυρίως Έλληνες σφουγγαράδες από τα Δωδεκάνησα.

Οι περισσότεροι κάτοικοι της Β. Αφρικής ζούν στά παραθαλάσσια μέρη. Έκεī βρίσκονται οι πόλεις: **Βεγγάζη, Τρίπολη, Τύνιδα, Άλγερι, Ταγγέρη, Ραμπάτ, Κα-Ζαυπλάνκα.**

Τή Β. Άφρική πρίν λίγα χρόνια τήν κατεῖχαν Ιταλοί, Γάλλοι, Ισπανοί. Σήμερα υπάρχουν σ' αυτή 4 άνεξάρτητα κράτη.

Κράτη	Πρωτεύουσα	Έκταση	Κάτοικοι
1. Λιβύη	Ἐλλ Μπέιδα	1.760.000 τ.χ.	2.300.000
2. Τυνησία	Τύνιδα	164.000 τ.χ.	5.600.000
3. Έλγερία	Ἄλγερι	2.382.000 τ.χ.	17.300.000
4. Μαρόκο	Ραμπάτ	447.000 τ.χ.	15.000.000

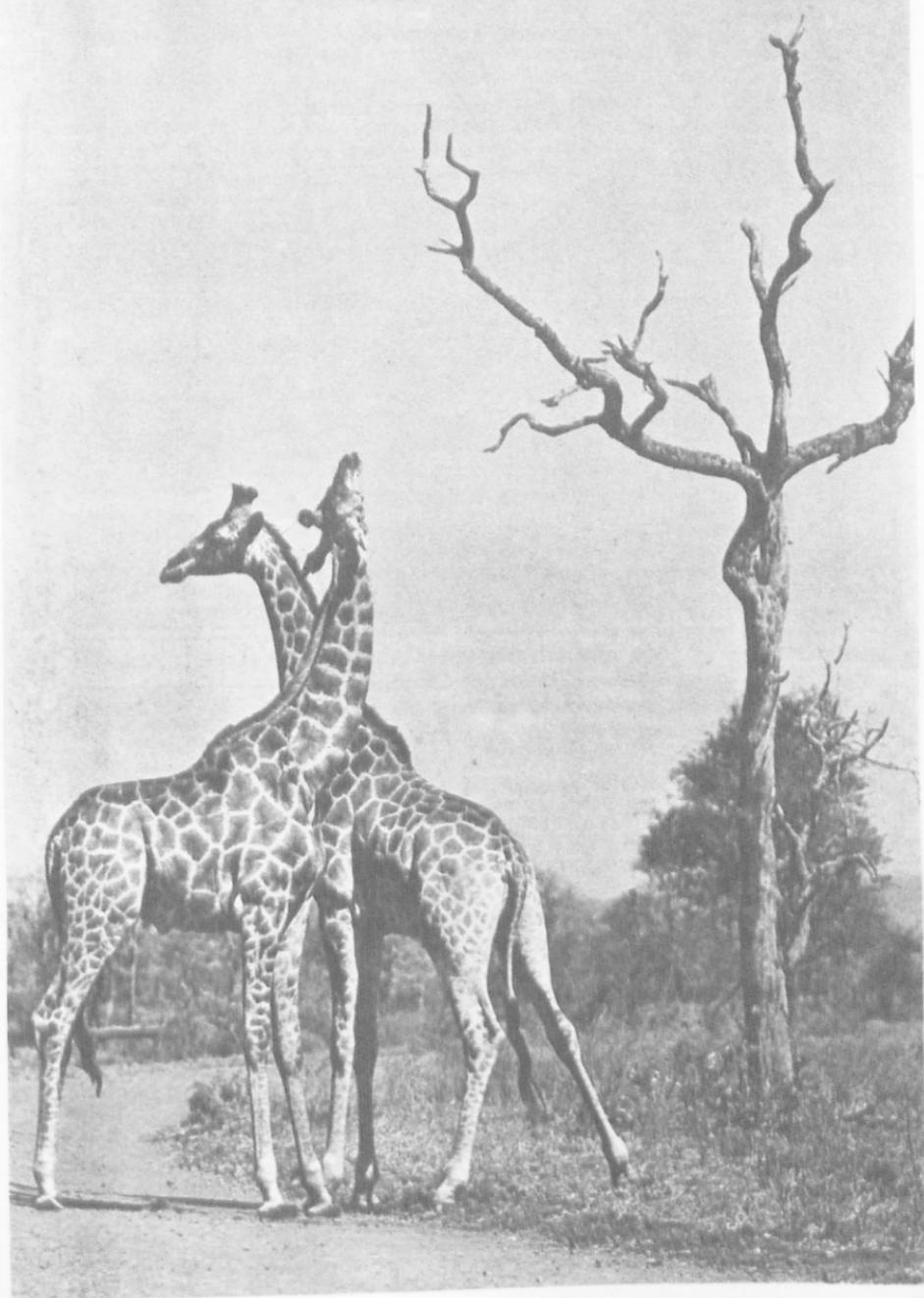
Νά γνωρίζετε ότι:

1. "Ολη σχεδόν ή Β. Αφρική έχει κατά ζώνες τό ίδιο κλίμα, την ίδια χλωρίδα και πανίδα.
 2. Οι περισσότεροι κάτοικοι της έχουν κοινή καταγωγή, γλώσσα, θρησκεία, πολιτισμό.
 3. Μεγάλες παραθαλάσσιες πόλεις σχηματίζονται συνήθως όπου ύπαρχουν φυσικά λημάνια και πλούσια ένδοξώρα.
 4. Για νά σχηματιστούν μεγάλα ποτάμια, πρέπει νά ύπαρχει μεγάλη ένδοξώρα και νά δέχεται πολλές βροχές.

Δραστηριότητες

1. Νά ίχνογραφήσετε χάρτες της Β. Αφρικής.
 2. Νά δικαιολογήσετε γιατί στη Σαχάρα θρέχει σπάνια και γιατί τή μέρα έπικρατεῖ αφόροτη ζέστη και τό θράδυ δριψμ ψύχος.

Εικόνα άπο τή σαθάνα τῆς Δυτ. Αφρικῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Έκταση: 6.373.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 110.000.000

Κράτη	Πρωτεύουσα	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Νιγηρία	Λάγγος	924.000	55.700.000
2. Δήμ. Νίγηρ	Νιαμέι	1.267.000	4.700.000
3. Νταχομένη	Πόρτο Νόβο	112.600	3.200.000
4. Τόγκο	Λόμε	56.000	2.000.000
5. Γκάνα	Άκκρα	239.000	8.600.000
6. Άνω Βόλτα	Ούαγκατούγκου	242.000	6.100.000
7. Άκτη Έλεφαντόδοντου	Άμπιτζάν	322.500	6.700.000
8. Λιβερία	Μονροβία	111.400	1.500.000
9. Σιέρα Λεόνε	Φριτάουν	72.000	2.700.000
10. Γουινέα	Κόνακρη	246.000	4.500.000
11. Γουινέα Μπισάο	Μπισάο	36.100	500.000
12. Γαμβία	Μπάθουρστ	11.300	494.000
13. Σενεγάλη	Ντακάρ	196.000	5.100.000
14. Μάλι	Μπαμάκο	1.240.000	6.000.000
15. Μαυριτανία	Μουακχέτ	1.031.000	1.500.000
16. Ίσπ. Σαχάρα	Έλ. Άλάν	266.000	80.000
17. Πράσινο Ακρωτήριο		4.000	300.000

Νιγηρία

Δημ. Νιγηρό

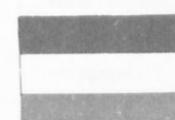
Νταχομέη

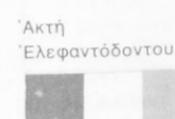
Τόγκο

Γκάνα

Άνω Βόλτα

Άκτη
Ελεφαντόδοντου

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Νάθετε τή Δ. Αφρική στό χάρτη τής Αφρικής, στόν παγκόσμιο χάρτη, στήν ύδρογειο σφαίρα. Σέ ποιά ζώνη τής Γης βρίσκεται; Τί κλίμα έχει; Γιατί;
2. Ποιά μεγάλα ποτάμια έχει η Δ. Αφρική; Δείξτε τίς πηγές και τίς έκβολές τού Νιγηρα. Γιατί σχηματίζει τόσο μεγάλο τόξο;
3. Τί γνωρίζετε γιά τά φυτά, τά ζώα, τό φυσικό πλούτο, τούς άνθρωπους τής Δ. Αφρικής;
4. Ποιές είναι οι μεγαλύτερες πόλεις τής περιοχής αυτής;
5. Ποιά κράτη ύπαρχουν σήμερα στή Δ. Αφρική;

Λιθερία

Σιέρα Λεόνε

Γουινέα

Γαμπρία

Σενεγάλη

Μάλι

Μαυριτανία

Η Δυτική Αφρική άπιλώνεται από τίς άκτές τού Ατλαντικού ως τή λίμνη Τσάντ στήν Κεντρική Αφρική και ώς τόν κόλπο τής Γουινέας. Περιλαμβάνει τή νότια ζώνη τής Σαχάρας, πού τάνει σχεδόν ώς κορυφή τού Νιγηρα, και νοτιότερα τίς ζώνες τής στέπας, τής σαβάνας και τού τροπικού δάσους.

Ολόκληρη η Δ. Αφρική είναι ένα μεγάλο όροπέδιο, πού τό διασχίζουν οι ποταμοί Νιγηρ και Σενεγάλης. Άνατολικά βρίσκονται τό βαθύπεδο Τσάντ και τό δρός Καμερούν.

Στή σαβάνα τής Δ. Αφρικής ή θλάστησης είναι πλούσια. Άναριθμητα κοπάδια από φυτοφάγα ζώα βρίσκουν έκει τήν τροφή τους και δίνουν τροφή στά άγρια σαρκοφάγα τής περιοχής. Μεγάλες έκτασις καλλιεργούνται μέ καλαμπόκι, φιστίκια, βαμπάκι, ρύζι κτλ. Τά τροπικά δάση δίνουν άφθονη πολύτιμη ξυλεία, καουτσούκ και πολλά τροπικά προϊόντα.

Οι κάτοικοι τής Δ. Αφρικής είναι νέγροι. Πιό πυκνοκατοικημένες περιοχές είναι οι κοιλάδες τού Νιγηρα και τού Σενεγάλη. Από τά μέρη αυτά χιλιάδες νέγροι μεταφέρθηκαν από τούς Εύρωπους άποικους στήν Αμερική.

Οι περισσότεροι νέγροι της Δ. Αφρικής είναι ειδωλολάτρες. Ύπαρχουν όμως και άρκετοί μωαμεθανοί και χριστιανοί. Μιλούν πολλές τοπικές διαλέκτους. Έπι- σημη γλώσσα σέ αλλα κράτη είναι ή αγγλική και σέ αλλα ή γαλλική.

"Όλοι σχεδόν οι κάτοικοι της Δ. Αφρικής άσχολούνται μέ τή γεωργία και τήν κτηνοτροφία. Ή βιομηχανία είναι σχεδόν άνυπαρκτή και οι αφθονες πρώτες υλες της περιοχής έξαγονται σέ αλλες χώρες, άπο τίς όποιες εισάγονται βιομηχανικά προϊόντα.

Μεγαλύτερες πόλεις της περιοχής είναι τό **Λάγγος**, ή **Άκκρα**, ή **Μονροβία**, τό **Φριτάουν**, ή **Κόνακρου**, τό **Ντακάρη**.

Η Δ. Αφρική είναι χωρισμένη σέ πολλά κράτη.

Η Έλλαδα έχει φιλικές σχέσεις και συνεργάζεται μέ πολλά κράτη της Δ. Αφρικής.

Nά γνωρίζετε ότι:

Γιά νά άναπτυχθεί μιά χώρα, πού έχει αφθονες πρώτες υλες, πρέπει νά δημιουργήσει βιομηχανία.

Δραστηριότητες: Νά ίχνογραφήσετε χάρτες της Δ. Αφρικής.

39

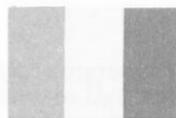
Η Κεντρική Αφρική

"Έκταση: 6.648.000 τ.χ. Κάτοικοι: 46.000.000

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείτε τήν Κ. Αφρική σέ χάρτες της Αφρικής, σέ παγκόσμιους χάρτες, στήν ύδρογειο σφαίρα. Δείξτε έπισης τόν Ισημερινό.
2. Πώς είναι τό έδαφος τής Κ. Αφρικής;
3. Ποιό μεγάλο ποτάμι βρίσκεται στήν Κ. Αφρική;
4. Δείτε στούς χάρτες τή λεκάνη τού Κόγκο, τίς όροσειρές τής άνατολικής περιοχής, τίς λίμνες.
5. Τί κλίμα έχει ή Κ. Αφρική; Γιατί;
6. Τί γνωρίζετε γιά τό φυτικό και ζωικό κόσμο τής Κ. Αφρικής;
7. Βρείτε στούς χάρτες τίς μεγαλύτερες πόλεις τής Κ. Αφρικής.
8. Ποιά κράτη ύπαρχουν σήμερα στήν Κ. Αφρική;

Η Κεντρική Αφρική άπλωνται άπο τίς άκτες τού κόλπου τής Γουινέας ώς τής λίμνες τής Άνατολικής Αφρικής και άπο τό λεκανοπέδιο τού Τσάντ ώς τόν ποταμό **Ζαμβέζη** και τά όροπέδια τής **Άγκόλα**. Μεγαλύτερο τμήμα τής είναι τό **λεκανοπέδιο τού ποταμού Κόγκο**.

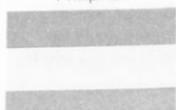
Τσάντ

Καμερούν

Γκαμπόν

Κ. Αφρ. Δ.

Κογκό

Ζαΐρ

Κράτη	Πρωτεύουσα	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Τσάντ	Νταμένα	1.284.000	4.100.000
2. Καμερούν	Γιαουντέ	475.000	6.500.000
3. Ια. Γουινέα	Βάτα	56.000	320.000
4. Γκαμπόν	Λιμπρεβίλ	268.000	530.000
5. Κεντρο-αφρικανική Δημοκρατία	Μπάγκι	623.000	1.640.000
6. Κογκό	Μπραζαβίλ	342.000	1.300.000
7. Καμπίντα	Καμπίντα	8.000	12.000
8. Ζαΐρ	Κίνσασα	2.345.000	25.600.000
9. Αγκόλα	Λουάντα	1.247.000	5.650.000

Ο Κόγκο είναι τό δεύτερο ποτάμι της Αφρικής σέ μήκος. Σέ ποσότητα νερού είναι τό δεύτερο της Γης (μετά τόν Αμαζόνιο της Ν. Αμερικής). Έχει πολλούς παραπόταμους και σχηματίζει πολλούς μεγαλοπρεπεῖς καταρράκτες. Στις έκβολές του έχει πλάτος 17 χιλιόμετρα!

Η περιοχή τού Κόγκο είναι ζούγκλα μέ άφορη ζέστη, συνεχείς βροχές και πλούσια βλάστηση. Σέ πολλά μέρη σχηματίζονται μεγάλα έλη. Η άτμοδσφαιρα είναι γεμάτη ύδρατμούς και τό κλίμα άνθυγιενό. Όλος ο τόπος είναι γεμάτος άγρια ζωά, έρπετά, παραδείσια πτηνά, δηλητηρώδη έντομα.

«Τά σύννεφα έκει, γράφει ο Ι.Μ.Παναγιωτόπουλος, συμμαζώνονται ξαφνικά, χωρίς προπαρασκευή. Μοναδιάς ή πλάστη πέφτει σέ ριγόλο μιασφωτο. Τό ξέσπασμα τοῦ νερού είναι όρμητικό. Άν προφτάσεις νά ξεφύγεις από τήν περιοχή τοῦ τοπικοῦ κατακλυσμοῦ και σταθείς μακρύτερα μέσα στό ἀπλετο φώς και κοιτάξεις τό θέαμα, θά ιδείς τά σύννεφα ν' ἀκινητούν και νά πέφτει από τά σπλάχνα τους κάθετο, πυκνό και χοντρό τό νερό και νά σχηματίζει μιά αύλαια, πού κατεβαίνει από τά υψη πρός τό κοκκινωπό χώμα και τά καταπράσινα δάση. Στις ἄκρες τής αύλαιας λάμπει, άστραφτει, σπινθιρίζει ή ἀκαταπόνητη ήλιολαμπή.

Οι τροπικές βροχές είναι συνήθως σφροδές και σύντομες, μικρά διαλείμματα μισῆς ώρας, μιάς ώρας μέσα στήν άσταμάτητη αιθρία».

Στά βόρεια και νότια τής λεκάνης τοῦ Κόγκο ἀπλώνονται διαδοχικά μεγάλες ζῶνες σαβάνας και στέπας, πού καταλήγουν βόρεια στήν έρημο Σαχάρα και νότια στήν Καλαχάρη.

Τό κλίμα, ή χλωρίδα, ή πανίδα, οι κάτοικοι τῶν περιοχῶν αύτῶν μᾶς είναι γνωστά.

Στίς περιοχές τής στέπας και τής σαβάνας και όπου δέν υπάρχει ή φοβερή μύγα τσέ-τσέ, πού μεταδίνει τήν ἀρρώστια τοῦ ὕπνου, είναι άναπτυγμένη ή κτηνοτροφία. Τά δάση δίνουν πολύτιμη ξυλεία και από πολλές περιοχές έξαγονται πολλά όρυκτά. Σπουδαιότερα γεωργικά προϊόντα είναι ο καφές, τό κακάο, τό βαμπάκι, τό ρύζι, τό καλαμπόκι, τά φιστίκια.

Η βιομηχανία τώρα άρχιζει νά δημιουργεῖται. Η Κ. Αφρική έξακολουθεῖ νά είναι μιά πλούσια πηγή πρώτων ύλων πού έξαγονται σέ άλλες βιομηχανικές χώρες, γιατί δέν είναι δυνατό νά άξιοποιηθοῦν σ' αύτή.

Μεγάλες πόλεις τής Κ. Αφρικής είναι η Λεοπόλντβιλ, η Μπραζαθίλ, η Έλιζαμ-πετβίλ, ή Λουάντα, ή Ντουάλα.

Στήν Κ. Αφρική σήμερα ύπαρχουν 9 άνεξάρτητα κράτη.

Νά γνωρίζετε οτι:

1. Μέ τή ζέστη και τίς πολλές βροχές τά φυτά άναπτυσσονται γρήγορα.
2. Τά παρθένα δάση είναι φυσικά καταφύγια γιά άγρια ζωά, πτηνά και έρπετά.
3. Στή ζούγκλα δέν είναι εύκολο νά ζήσουν άνθρωποι.
4. Οι πρώτες υλες άφηνουν πολλά κέρδη, δταν δξιοποιούνται μέ τή βιομηχανία.

Δραστηριότητες: Νά ίχνογραφήσετε χάρτες τής Κ. Αφρικής.

"Έκταση: 7.704.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 115.000.000

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε τήν Αν. Αφρική στό χάρτη. Παρατηρήστε τό εδαφός της.
2. Ποιά μεγάλα βουνά έχει;
3. Τί είναι τό Κιλιμάντζαρο;
4. Παρατηρήστε τά μεγάλα βαθύπεδα, πού βρίσκονται άναμεσα στήν Κεντρική και τήν Αν. Αφρική. Σ' αυτά υπάρχουν πολλές λίμνες. Γιατί;
5. Ποιά ποτάμια έχουν τίς πηγές τους στήν Αν. Αφρική;
6. Τί κλίμα έχει ή Αν. Αφρική; Γιατί;
7. Τί γνωρίζετε γιά τά φυτά, τά ζώα, τούς άνθρωπους της;
8. Ποιά είναι τά σπουδαιότερα κράτη τής Αν. Αφρικής;
9. Ποιο μεγάλο νησί βρίσκεται στά Ν.Α. τής Αφρικής;

"Η Ανατολική Αφρική είναι μεγάλη περιοχή μέ ψηλά βουνά, πολλές λίμνες και μεγάλες άντιθέσεις στό εδαφός και στό κλίμα. Έχει πολλές φυσικές όμορφιές, ψηλά βουνά και αγριες χαράδρες, βουνοπλαγιές κατάφυτες, ειδυλλιακές κοιλάδες και νερά, ποτάμια και λίμνες πού άστραφτουν στήν άφρικανική ήλιολαμπτή. Έκει σχηματίζονται οι λίμνες Βικτωρία, Ταγκανίκα, Νυάσα κ.ά.

Στό κέντρο τής Αν. Αφρικής ύψωνται τό Κιλιμάντζαρο (ύψ. 5.895 μ.). Είναι τό ψηλότερο όρος τής Αφρικής, μέ ένεργά ήφαιστεια και αιώνια χιόνια.

«Τό Κιλιμάντζαρο είναι ένα τεράστιο ήφαιστειο, γράφει ό Ι.Μ.Παναγιωτόπουλος. Πολλές άπό τίς κορυφές του είναι κρατήρες...

"Ισαμε τά χίλια πεντακόσια μέτρα τό Κιλιμάντζαρο είναι ένας άπέραντος κήπος. Άπο έκει κι άπάνω άρχιζουν τά δάση, πυκνά, άξεπέραστα, κατάψηλα, κατάδροσα, ένας κόσμος μυστικός... Πουλιά, πού δέν τά έχουν άλλοτε άντικρίσει τά μάτια σους, πετούν άπό κλαδί σε κλαδί. Τά χρώματά τους κατασχύνουν και τούς πιό έπινοητικούς ζωγράφους. Μικροί άφρικανικοί οικισμοί προβάλλουν άναμεσά τους...

"Από τίς τέσσερις χιλιάδες μέτρα κι άπάνω δέν ύπάρχει παρά γρανίτης, παγωμένη λάθα και άμμος. Ή άπέραντη, ή φοβερή μοναδιά. "Ένας κόσμος γιγάντων γεμάτος παράδεξα σχήματα, μιά έρημη χώρα πέρ' άπό τά σύνορα τού κόσμου τούτου».

Βορειότερα ύψωνται τά "Ορη Κένυα και τά "Ορη τής Αιθιοπίας μέ πολλά ήφαιστεια, μεγάλα όροπέδια και εύφορες κοιλάδες.

Πιό πάνω άπλωνται τό Σουδάν.

Στά άνατολικά τής Αφρικής σχηματίζεται ή μεγάλη τριγωνική χερσόνησος Σομαλία, πού καταλήγει στό άκρωτηριο Γκουαρνταφούι.

Βορειότερα ό κόλπος τού "Άντεν και ή "Ερυθρά Θάλασσα, ζεστή, άστραφτερή κάτω άπό τόν καυτό ήλιο, χωρίζουν τήν Αφρική άπό τήν Αραβία. Η παραλία τής Ερυθραίας είναι μιά άπό τίς θερμότερες περιοχές τής Γης. Συχνά έκει τό θερμότερο άνεβαίνει πάνω άπό τούς 50°C στόν ίσκιο!

1000 χμ.

Σουδάν

Αιθιοπία

Σομαλία

Κένυα

Ούγκαντα

R

Ρουάντα

Τανζανία

Μπουρούντι

Μαλαβί

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Στήν ύπόλοιπη Αν. Αφρική υπάρχει ποικιλία κλίματος. Σέ πολλά μέρη πέφτουν πολλές βροχές. Τά νερά τους τροφοδοτούν τίς μεγάλες λίμνες και τά ποτάμια πού έχουν έκει τίς πηγές τους: τό Νείλο, τόν Κόγκο, τό Ζαμβέζη. Τά νερά τού Ζαμβέζη πέφτουν μέ κοσμογονικό πάταγο άπο ύψος 140 μέτρων σέ βαθιά χαράδρα και σχηματίζουν τούς θεαματικούς **καταρράκτες** τής **Βικτωρίας**.

Στά όροπέδια και στίς κοιλάδες τής Αν. Αφρικής καλλιεργοῦνται βαμπάκι, ζαχαροκάλαμο, δοπτρια, καφές κ.α. φυτά. Στά δισκοτόπια τρέφονται πολλά πρόβατα, βόδια, καμήλες. Υπάρχουν επίσης πολλά άγρια ζώα. Άπο πολλές περιοχές έξαγονται όρυκτά.

Οι περισσότεροι κάτοικοι τής Αν. Αφρικής είναι **Αιθίοπες** και **νέγροι**. Αρκετοί είναι **Άσιάτες** άποικοι και άνήκουν στήν κίτρινη φυλή. Οι Αιθίοπες και πολλοί άλλοι κάτοικοι τής Αν. Αφρικής είναι χριστιανοί.

Η Αν. Αφρική είναι χωρισμένη στά παρακάτω κράτη:

Κράτη	Πρωτεύουσα	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Σουδάν	Χαρτούμ	2.506.000	14.200.000
2. Αιθιοπία	Άντις Αμπέμπα	1.222.000	28.200.000
3. Σομαλία	Μπογκαντίσιο	638.000	3.300.000
4. Γαλ. Σομαλία	Τσουμπούτι	22.000	108.000
5. Κένυα	Ναϊρόμπι	582.700	10.900.000
6. Ούγκαντα	Καμπάλα	236.000	12.000.000
7. Ρουάντα	Κιγκάλ	26.400	3.600.000
8. Τανζανία	Νταρ-ές-Σαλάμ	945.100	15.600.000
9. Μπουρούντι	Ούζουμπούρου	27.800	3.400.000
10. Μοζαμβίκη	Μοζαμβίκη	783.000	8.200.000
11. Μαλάβι	Ζόμπα	118.000	5.600.000
12. Μαδαγασκάρη	Ταναναρίθη	587.000	8.300.000
13. Σεϋχέλλες	Βικτώρια	278	53.000
14. Βρετ. νησιά Ινδικού		78	2.000
15. Νησιά Μαυρίτιου	Μαυρίτιος	4.000	850.000
16. Νησιά Κομόρες	Μορόνι	2.200	300.000
17. Ρεϋνιόν	Ρεϋνιόν	2.500	500.000

Μεγαλύτερο κράτος τής Αν. Αφρικής σέ πληθυσμό και έκταση είναι ή **Αιθιοπία**. Είναι μιά χώρα γεμάτη βουνά και όροπέδια. Έχει πανάρχαια ιστορία και ώραια μνημεία παλιών πολιτισμών της. Σ' ένα όροπέδιο μέ ύψομετρο 2.500 μ. είναι χτισμένη ή πρωτεύουσά της, ή **Άντις Αμπέμπα** (νέο λουλούδι).

Μεγαλύτερες πόλεις τής Αν. Αφρικής είναι ή **Άντις Αμπέμπα**, ή **Νοϊρόμπι**, ή **Ταναναρίθη**.

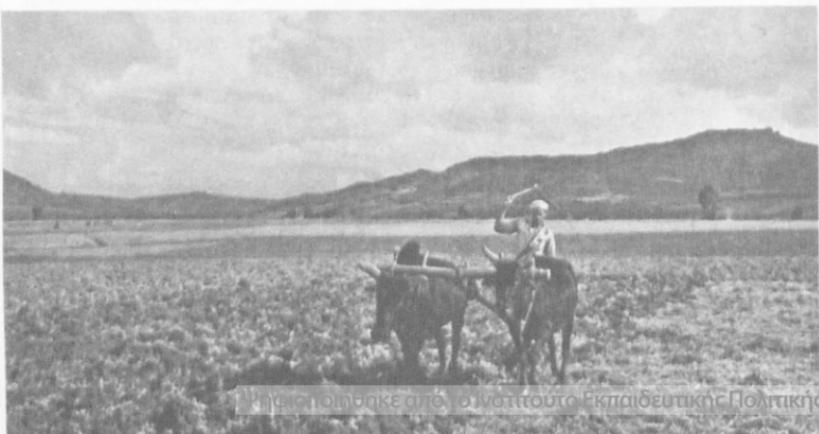
Νά γωρίζετε ότι:

- Στά κλειστά βαθύπεδα συγκεντρώνονται πολλά νερά και σχηματίζουν λίμνες.
- Στά εύφορα όροπέδια ζούν συνήθως πολλοί άνθρωποι.
- Όπου βρέχει πολύ, έχουν τίς πηγές τους πολλά ποτάμια.

Δραστηριότητες: Νά ιχνογραφήσετε χάρτες τής Αν. Αφρικής.

Εικόνες
ἀπό τὴν
Αἰθιοπία

"Έκταση: 3.954.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 40.000.000

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

- Γιατί ή N. Αφρική λέγεται «χώρα τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν διαμαντιῶν»;
- Παρατηρήστε τὴν Αφρική στὸν παγκόσμιο χάρτη καὶ στήν ύδρογειο σφαίρα.
Δείξτε τὴ N. Αφρική. Σέ ποιό ἀκρωτήριο καταλήγει;
- Πῶς είναι τὸ ἔδαφος τῆς N. Αφρικῆς;
- Δείξτε τὴν ἐρημο Καλαχάρη καὶ τὰ θουνά καὶ ὄροπέδια πού βρίσκονται γύρω της.
- Δείξτε τὸν Τροπικό τοῦ Αιγύκερω.
- Τί κλίμα ἔχει ἡ N. Αφρική; Γιατί; Συγκρίνετε τὴν μὲ ἄλλες γνωστές σας περιοχές τῆς Αφρικῆς, πού ἔχουν τὸ ἴδιο γεωγραφικό πλάτος καὶ βρέχονται ἀπό θάλασσα.
- "Οταν στὴν Ελλάδα ἔχουμε χειμώνα, τί ἐποχὴ ἔχουν στὴ N. Αφρική; Γιατί;
- Στὴ χώρα μας φροντίζουμε τὰ διδακτήρια καὶ τὰ σπίτια νάντιο προσανατολισμό. Κάνουν τὸ ἴδιο στὴ N. Αφρική; Γιατί;
- Ποιά ἀνεξάρτητα κράτη υπάρχουν σήμερα στὴ N. Αφρική;
- Προθάλετε εἰκόνες ἀπό τὴ N. Αφρική στὴν τάξη.

'Η Νότια Αφρική είναι ἡ «χώρα τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν διαμαντιῶν». Ἀπό τὰ χρυσωρυχεῖα τῆς θαίνει τόσο χρυσάφι, ὅσο δέ θγάζουν ὅλα μαζὶ τὰ ἄλλα χρυσωρυχεῖα τῆς Γῆς. Βγαίνουν ἐπίσης διαμάντια, πολλά ἄλλα ὄρυκτά καὶ πετρέλαιο. Ὁ ὄρυκτος πλούτος τῆς ἔκαμε τὴ N. Αφρική στόχῳ τῶν Εὐρωπαίων καὶ πολλές περιοχές τῆς τίς κατέχουν ἀκόμα οἱ "Ἄγγλοι".

'Η N. Αφρική ἀπλώνεται ἀπό τὴ λίμνη **Νυάσα** ὡς τὸ ἀκρωτήριο τῆς **Καλῆς Ελπίδας**. Στὸ κέντρο τῆς βρίσκεται ἡ ἐρημος **Καλαχάρη** μέχαμηλά θουνά καὶ πολλά ὄροπέδια τριγύρω. Στὴν περιοχὴ τῆς Βόρειας Ροδεσίας, ὅπου βρέχει συχνά, ἔχουν τὶς πηγές τους οἱ ποταμοὶ Ζαμβέζης καὶ Κόγκο. Ἀλλο ποτάμι τῆς N. Αφρικῆς είναι ὁ **Οράγγης**. Οἱ ἀκτές τῆς N. Αφρικῆς είναι ἀπόκρημνες καὶ ἀλίμενες. Πρός τὴν πλευρά τοῦ Ατλαντικοῦ βρίσκεται ἡ ἐρημος **Ναρίμπη**.

'Από τὴ μέση τῆς N. Αφρικῆς περνάει ὁ Τροπικός τοῦ Αιγύκερω. Γύρω ἀπό τὴν ἐρημο Καλαχάρη ἀπλώνονται διαδοχικά στέπες καὶ σαβάνες. 'Η περιοχὴ τοῦ Ἀκρωτηρίου ἔχει τὸ ἴδιο γεωγραφικό πλάτος μὲ τὴ Νότια Ελλάδα, ἐκείνη ὅμως βρίσκεται στὸ νότιο ἡμισφαίριο τῆς Γῆς. Καὶ οἱ δυο περιοχές ἔχουν τὸ ἴδιο περίπου κλίμα. Εὔδοκιμοι καὶ ἔκει ἐσπεριδοειδή, ἀμπέλια καὶ ἄλλα μεσογειακά φυτά. "Οταν ὅμως στὴ χώρα μας ἔχουμε καλοκαίρι, ἔκει ἔχουν χειμώνα.

Οἱ κάτοικοι τῆς N. Αφρικῆς είναι νέγροι. Ζοῦν ὅμως ἔκει καὶ ἀρκετοί Ασιάτες καὶ περισσότεροι ἀπό 3.000.000 Εὐρωπαῖοι, πού κατοικοῦν κυρίως στὴν περιοχὴ τοῦ Ἀκρωτηρίου.

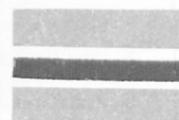
Μεγάλα ἀστικά, ἐμπορικά, βιομηχανικά κέντρα τῆς N. Αφρικῆς είναι τὸ **Κέιπ Τάουν**, τὸ **Πόρτ Ελιζαμπεθ**, τὸ **Ντάρμπαν**, τὸ **Γιοχάνεσμπουργκ**, ἡ **Πραϊτορία**, τὸ **Σόλσμπερυ**.

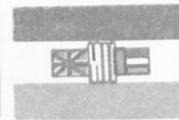
Ζαμπία

Ροδεσία

Μοζαμβίκη

Ν. Αφρική

Στή Ν. Αφρική ύπαρχουν τά παρακάτω κράτη:

Κράτη	Πρωτεύουσα	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Νότια Αφρική	Πρατορία	1.221.00	21.800.000
2. Ναμίμπια	Βίντχοκ	824.000	760.000
3. Λεσότο	Μασέρου	30.000	1.200.000
4. Σουαζλάντ	Μπαμπάνε	17.000	500.000
5. Μποτσουάνα	Γκαμπέρόν	600.000	610.000
6. Νότ. Ροδεσία	Σόλομπερη	391.000	4.900.000
7. Ζαμπία	Λουζάκα	753.000	4.100.000

Η Ελλάδα διατηρεῖ καλές σχέσεις με τις χώρες της Ν. Αφρικής και άρκετοι Έλληνες έργαζονται σ' αυτές.

Ένα πρόβλημα πού άπασχολεί ζωηρά τη Ν. Αφρική είναι τό θέμα των φυλετικών διακρίσεων. Οι λευκοί, ἀν και είναι πολύ λίγοι, έπιμένουν νά κυθερούνται αύτοί και νά έκμεταλλεύονται τους νέγρους. Οι νέγροι ζοῦν άπομονώμενοι σε χωριστούς οικισμούς. Συχνά δημιουργούν ταραχές και ζητούν τά δικαιώματα πού τους άρνούνται οι λευκοί.

Νά γνωρίζετε ότι:

- Στό νότιο ήμισφαίριο οι νότιοι άνεμοι είναι ψυχροί και οι βόρειοι θερμοί.
- Όταν στό βόρειο ήμισφαίριο έχουμε χειμώνα, στό νότιο έχουν καλοκαΐρι.
- Ο όρυκτός πλούτος έχει μεγάλη σημασία για τήν πρόδο μιᾶς χώρας.

Δραστηριότητες: Νά ίχνογραφήσετε χάρτες της Ν. Αφρικής.

Εικόνες από τη Νότια Αφρική

ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΧΕΤΙΣΜΟΥ

Τί
ἔμαθα
γιά την
Αφρική

- α. Ή 'Αφρική είναι μεγάλη ήπειρος. "Εχει έκταση περί που 30.000.000 τετρ. χιλιόμετρα.

β. Σχεδόν από τη μέση της 'Αφρικής περνάει ο 'Ισημερινός και τό μεγαλύτερο τμήμα της βρίσκεται στην Τροπική ζώνη.

γ. Αυτό έπειτα ζουγκλες, έρημους και στέπες.

δ. Οι περισσότεροι κάτοικοι της είναι μαύροι και γι' αυτό η 'Αφρική ονομάζεται «μαύρη ήπειρος».

ε. Η 'Αφρική βρέχεται από τον 'Ατλαντικό και τον 'Ινδικό Ωκεανό και από τη Μεσόγειο θάλασσα. Δέν έχει πλούσιο θαλάσσιο διαμελισμό και οι περισσότερες ακτές της είναι απόκρημνες και άλμενες.

στ. Μεγάλη σημασία έχουν ή διώρυγα τοῦ Σουέζ, που χωρίζει την 'Αφρική από την 'Ασια, και ο πορθμός τοῦ Γιβραλτάρ, που χωρίζει την 'Αφρική από την Εύρωπη.

ζ. Μεγάλο νησί της 'Αφρικής είναι ή Μαδαγασκάρη.

η. Το μεγαλύτερο μέρος της 'Αφρικής είναι όροπέδια. Μεγάλα βουνά ύψωνονται στό άνατολικό τμήμα της ήπειρου. 'Εκει βρίσκεται και τό Κιλι- μάντζαρο, που είναι τό ψηλότερο βουνό της.

θ. Στήν 'Αφρική διακρίνουμε τίς έξης κλιματικές ζώνες: τή ζώνη τοῦ 'Ισημερινού μέ μεγάλη θερμοκρασία, πολλές βροχές και πλούσια βλάστηση, και βόρεια και νότια από αυτή τίς ζώνες της σαβάνας, τής στέπας, τῶν έρημων και πάλι τής στέπας και τοῦ μεσογειακού κλίματος.

ι. Μεγάλες λίμνες σχηματίζονται στά μεγάλα έδαφικά βαθουλώματα πού ύπάρχουν στό άνατολικό τμήμα της 'Αφρικής.

ια. 'Εκει έχουν τίς πηγές τους και τά μεγάλα ποτάμια της 'Αφρικής, ο Νείλος, ο Κόγκο κ.α.

ιβ. Η 'Αφρική έχει πολλές πλουτοπαραγωγικές πηγές. Πολύτιμα προϊόντα της είναι τό χρυσάφι, τά διαμάντια, τό ούρανιο κ.α. Ο φυσικός πλοῦτος της ζημιάς μένει άκομα σχεδόν άνεκμετάλλευτος.

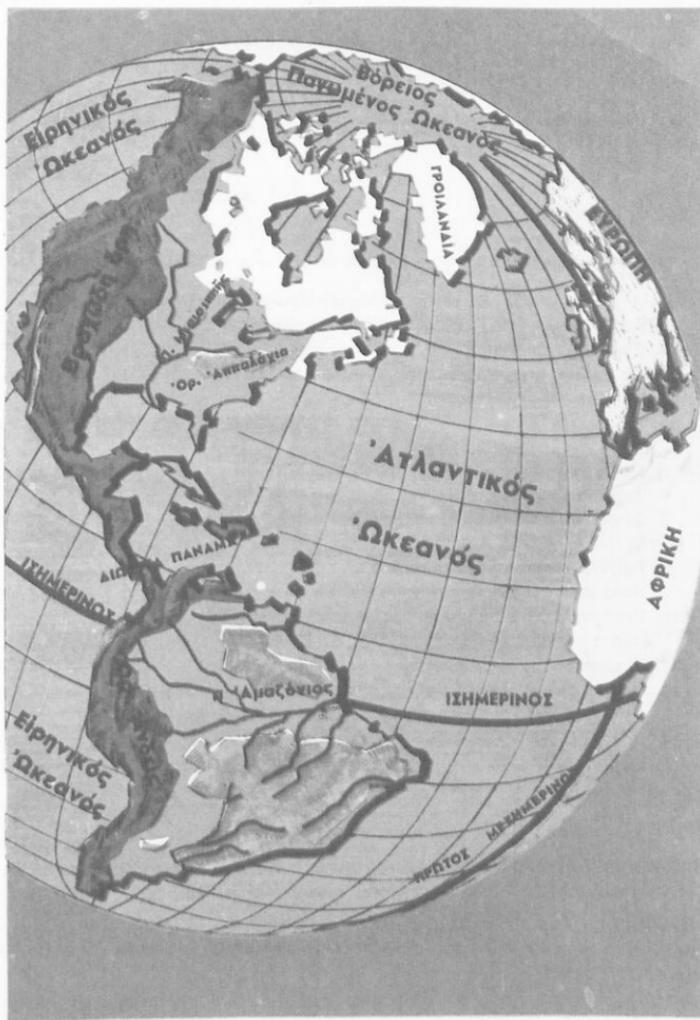
ιγ. Πρίν από λίγα χρόνια όλη σχεδόν η 'Αφρική ήταν άποικιες τῶν Εύρωπαν. Τώρα ύπάρχουν σ' αυτή πολλά μικρά και μεγάλα κράτη.

ιδ. Γεωφυσικά ή 'Αφρική χωρίζεται στή Βόρεια, Δυτική, Κεντρική, Άνατολική και Νότια 'Αφρική.

ιε. Τό κλίμα και τό φυσικό περιβάλλον γενικά έπειτα ζουν πολύ τούς κατοίκους της 'Αφρικής. Στή ζώνη τοῦ 'Ισημερινοῦ ζοῦν μαύροι, στή Βόρεια 'Αφρική Βερβερίνοι και 'Αραβες, στή Νότια άρκετοι λευκοί.

ιστ. 'Από θρησκευτική άποψη οι 'Αφρικανοί είναι μωαμεθανοί, ειδωλολάτρες και άρκετοι χριστιανοί.

ιτ. 'Η 'Αφρική άργησε πολύ νά έξερευνηθεί από τούς Εύρωπαν. Στά άρχαία χρόνια μεγάλο πολιτισμό είχε άναπτύξει ή Αιγυπτος. Σήμερα όλοι οι λαοί της 'Αφρικής κάνουν μεγάλα βήματα προόδου.

ΑΜΕΡΙΚΗ

δ. Η ΑΜΕΡΙΚΗ

43

'Ο Νέος Κόσμος. Γενική είκόνα της Αμερικής

Έκταση: 42.083.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 501.000.000

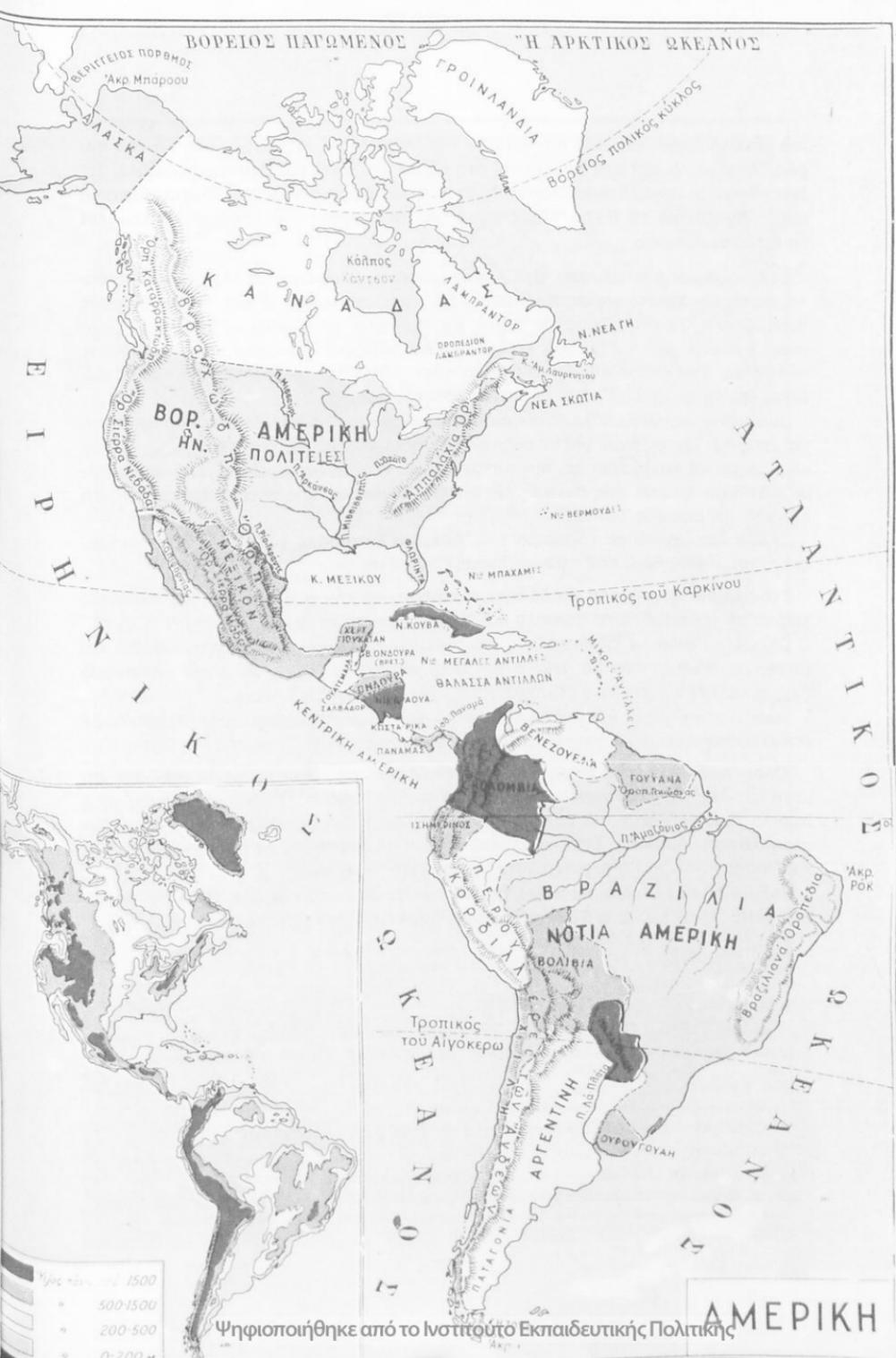
'Ερωτήσεις-δραστηριότητες

- Δείξτε την Αμερική στήν ύδρογειο σφαίρα και στόν παγκόσμιο χάρτη. Σέ ποιά θέση της ύδρογειού βρίσκεται; Σέ ποιό ήμισφαίριο;
- Είναι μεγάλη ήπειρος;
- Σέ ποιά τμήματα χωρίζεται ή Αμερική; Δείξτε τα στό χάρτη. Μοιάζουν μεταξύ τους;
- Δείξτε τόν ισημερινό στό χάρτη της Αμερικής. Δείξτε τούς τροπικούς και τούς πολικούς κύκλους.
- Ποιές θάλασσες χωρίζουν τήν Αμερική από τίς άλλες ήπειρους;
- Δείξτε στό χάρτη τό Βερίγγειο πορθμό.
- Συγκρίνετε τήν άπόσταση τών άκτων της Αμερικής από τίς άκτες τήν Εύρωπης, τήν Αφρικής, τής Ασίας, τής Αύστραλιας.
- Γιατί ή Αμερική λέγεται «Νέος Κόσμος»;
- Πότε άνακαλύφτηκε από τούς Εύρωπαιούς;
- Ποιό θαλάσσιο δρόμο άκολουθούν σήμερα τά πλοϊα πού ταξιδεύουν από τόν Ατλαντικό πρός τόν Ειρηνικό ωκεανό; Ποιόν άκολούθησε ό Μαγγελάνος;
- Τί είναι οι έρυθρόδερμοι;
- Ποιούς άλλους λαούς βρήκαν στήν Αμερικοί οι πρώτοι άποικοι;
- Γιατί πολλοί Εύρωπαιοί πήγαν νά ζήσουν στή νέα ήπειρο;
- Ποιά λέγεται Αγγλοσαξονική και ποιά Λατινική Αμερική; Γιατί;
- Συγκεντρώστε, ἂν είναι δυνατό, σχετικά βιβλία, εικόνες κτλ. Προθάλετε εικόνες στήν τάξη.

Η Αμερική βρίσκεται στό δυτικό ήμισφαίριο τήν Γής. Είναι μεγάλη ήπειρος. Η θορειότερη άκρη της βρίσκεται κοντά στό Βόρειο πόλο και τό νοτιότερο άκρωτήριο της πλησιάζει τό Νότιο πολικό κύκλο. Ο Ατλαντικός Ωκεανός χωρίζει τήν Αμερική από τήν Αφρική και τήν Εύρωπη και ό Ειρηνικός από τήν Ασία και τήν Αύστραλια. Η θορειόδυτική χερσόνησος Άλασκα χωρίζεται από τήν Ασία μέ τό Βερίγγειο πορθμό.

Η μεγάλη αύτή ήπειρος είναι χωρισμένη σέ δυο τμήματα: στή Βόρεια και στή Νότια Αμερική. Ανάμεσά τους βρίσκονται ό κόλπος τού Μεξικού και ή Καραϊβική θάλασσα με πολλά μικρά και μεγάλα νησιά. Μιά στενή λωρίδα ξηρᾶς, σάν φυσική γέφυρα, ένώνει τή Βόρεια μέ τή Νότια Αμερική. Έκει άνοιχτηκε ή διώρυγα τού Παναμᾶ, πού ένώνει τόν Ατλαντικό μέ τόν Ειρηνικό Ωκεανό και διευκολύνει πολύ τή ναυσιπλοΐα. Η μεγάλη περιοχή τού Ισθμού και τής Καραϊβικής λέγεται Κεντρική Αμερική.

Όπως φαίνεται στόν άναγλυφο και στό γεωφυσικό χάρτη, τά δυο τμήματα τής Αμερικής μοιάζουν άρκετά μεταξύ τους. Πρός τίς άκτες τού Ειρηνικού ύψωνέται

μιά μεγάλη όροσειρά, πού άρχιζει άπό τήν 'Αλάσκα και καταλήγει στή Γή του πυρός. 'Ανατολικά, και στή Βόρεια και στή Νότια Αμερική, άπλωνται πεδιάδες. Τις διασχίζουν οι μεγαλύτεροι ποταμοί τής Γης: ό, **Μισισισιππής** τή Βόρεια Αμερική και ό, **Άμαζόνιος** τή Νότια. Πρός τή μεριά τού 'Ατλαντικού ύπαρχουν λόφοι και χαμηλές όροσειρές.

Οι Εύρωπαιοί άνακάλυψαν τήν Αμερική έντελως τυχαία. Στά 1492 ό, Ιταλός θαλασσοπόρος **Χριστόφορος Κολόμβος**, μέ τρία ιστιοφόρα πλοϊα και τολμηρούς συντρόφους, ξεκίνησε άπό τίς άκτες τής Ισπανίας μέ σκοπό νά φτάσει στίς Ινδίες. Γνώριζε ότι ή Γή είναι σφαιρική. "Αν ταξίδευε συνεχώς κατά τά δυτικά, σκέφτηκε, έπρεπε, άφοι θά έκανε τό γύρο τής Γης, νά γυρίσει στό μέρος άπ' όπου ξεκίνησε. (Δείξτε το αύτό στήν ύδρογειο σφαίρα).

Δυο μήνες περίπου πάλεψε ό Κολόμβος μέ τά κύματα τού 'Ατλαντικού ώκεανού και στίς 12 Οκτωβρίου 1492 έφτασε στά νησιά **Μπαχάμες** τής Κεντρικής Αμερικής, χωρίς νά καταλάθει ότι θρισκόταν σέ μιά νέα, άγνωστη ώς τότε, ήπειρο. Νόμιζε ότι είλε φτάσει στίς δυτικές άκτες τῶν Ινδιῶν και άπό τότε ή περιοχή έκεινή όνομαζεται **Δυτικές Ινδίες**.

'Η νέα ήπειρος πήρε τό σύνομα τού **Άμερικο Βεσπούκι**, ένός άπό τούς συντρόφους τού Κολόμβου, πού πρώτος έγραψε γι' αυτή.

Στήν Εύρωπη γρήγορα διαδόθηκε ή ειδηση γιά τήν άνακάλυψη μιᾶς πλούσιας χώρας μέ χρυσοφόρα πετρώματα και πολλοί Εύρωπαιοί πήγαν νά ζήσουν σ' αυτή.

Οι πρώτοι αποικοι βρέθηκαν σέ μιά πρωτόγονη χώρα μέ άπέραντα λιθάδια και δάση, μέ πολλά κοπάδια άπό άγρια ζώα, μέ άνθρωπους πού είχαν κοκκινωπό δέρμα και περίεργα έθιμα. Ό Κολόμβος τούς όνόμασε **Ινδιάνους**.

Τώρα πολλοί λίγοι έρυθρόδερμοι Ινδιάνοι έχουν άπομείνει στήν Αμερική. Σέ αρκετές περιοχές σώζονται μνημεία άπό άρχαίους πολιτισμούς τής περιοχής.

"Όλοι σχεδόν οι σημερινοί κάτοικοι τής Αμερικής είναι άπόγονοι αποίκων και μεταναστών, πού έφτασαν έκει άπό άλλες ήπειρους σέ διάφορες έποχές. Στή Βόρεια Αμερική ζοῦν πιό πολλοί Αγγλοσαξόνες και ή περιοχή αυτή λέγεται **Άγγλοσαξονική Αμερική**. Στήν ύπόλοιπη ήπειρο πλειοψηφούν οι άπόγονοι Ισπανών και Πορτογάλων και ή περιοχή λέγεται **Λατινική Αμερική**.

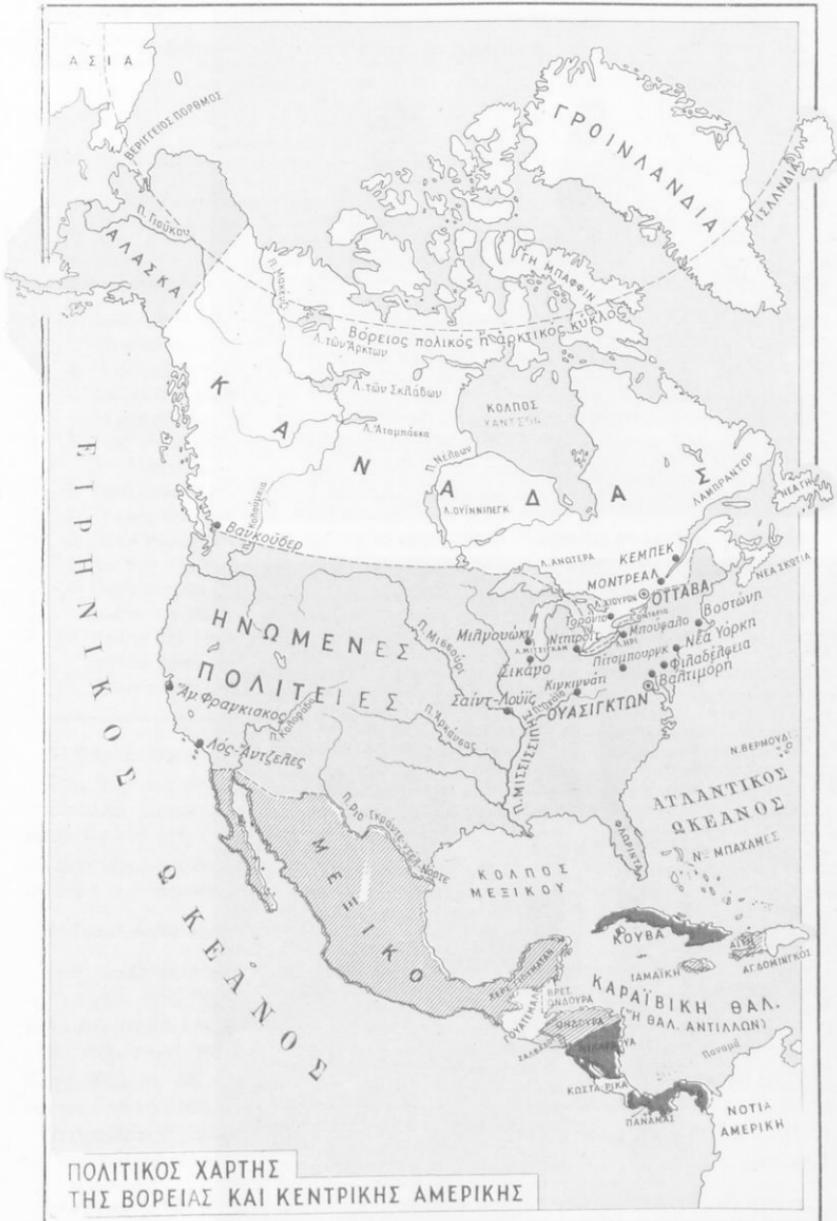
Πολύ σύντομα οι νέοι κάτοικοι τής Αμερικής άλλαζαν τήν δψη τής νέας πατρίδας τους. Ιδιαίτερα στή Βόρεια Αμερική δημιούργησαν μεγάλο πολιτισμό.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Αμερική (Βόρεια, Νότια, Κεντρική, Αγγλοσαξονική, Λατινική), Χρ. Κολόμβος, Άμερικο Βεσπούκι, Δυτικές Ινδίες, Ινδιάνοι, Έρυθρόδερμοι, Γή τού πυρός, Άλασκα.

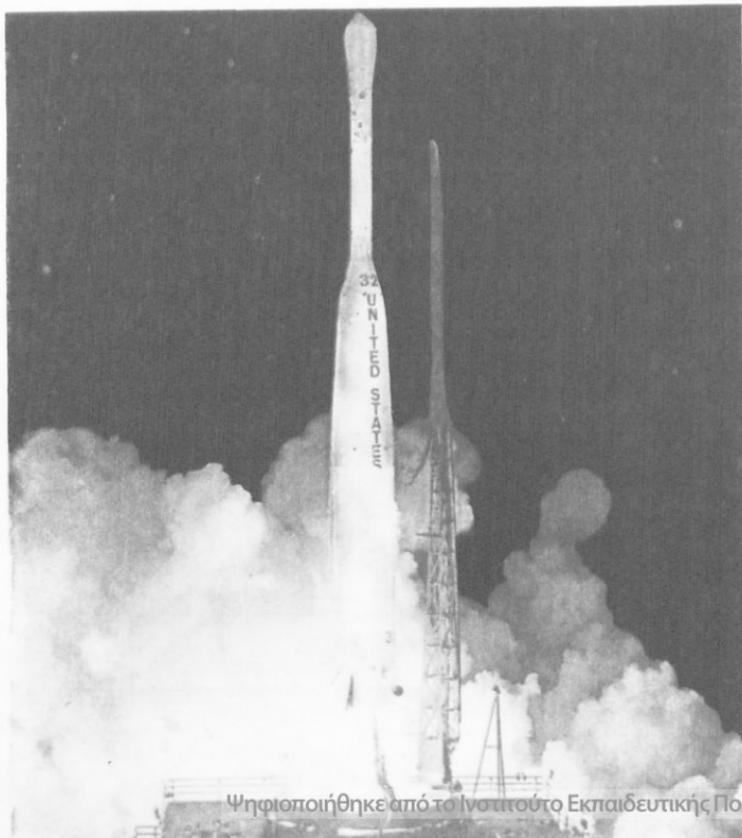
Νά γνωρίζετε ότι:

- Οι μεγάλοι ώκεανοι άπομονώνουν τίς ήπειρους.
- Οι ίσθμοι είναι φυσικές γέφυρες πού συνδέουν γειτονικές περιοχές.
- Οι διώρυγες διευκολύνουν τή ναυσιπλοΐα.
- Οι άνθρωποι έπιμυούν νά γνωρίσουν νέους, άγνωστους κόσμους.
- Η άνθρωπότητα έφειλει πολλά στούς ριψοκίνδυνους θαλασσοπόρους και τούς έξερευνητές.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ
ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ο Χρ. Κολόμβος
άνακαλύπτει
την Αμερική

Έκτόξευση
αμερικανικού
πυραύλου
άπό τό
άκρωτήριο
Κένεντυ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

"Έκταση: 19.339.000 τ.χ. Κάτοικοι: 225.000.000

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

- Δείξτε στό χάρτη τόν κόλπο τού Μεξικοῦ και τόν ποταμό Ρίο Γκράντε. Είναι τά νότια σύνορα τής Βόρειας άγγλοσαξονικής Αμερικής.
- Παρατηρήστε τά βόρεια παράλια τής Αμερικής.
- Δείξτε στό χάρτη τή Γροιλανδία. Τί γνωρίζετε γι' αύτή;
- Τί μορφή έχουν οι άκτες τού Ειρηνικού; Τί οι άκτες τού Ατλαντικοῦ;
- Πώς είναι τό δέδαφος τής Β. Αμερικής; Δείξτε στό χάρτη τά Βραχώδη και τά 'Απαλλάχια όρη, τήν κεντρική πεδιάδα, τήν καναδική άπιδα.
- Ποιά μεγάλα ποτάμια ύπαρχουν στή Β. Αμερική; Ποιές λίμνες;
- Τί γνωρίζετε γιά τούς καταράκτες τού Νιαγάρα;
- Ποιοί παράγοντες έπηρεάζουν τό κλίμα τής Β. Αμερικής; Μελετήστε τή διάταξη τών θουνών, τά θαλάσσια ρεύματα τής περιοχής κτλ.
- Ποιές περιοχές δέχονται τίς περισσότερες βροχές; Ποιές τίς λιγότερες; Γιατί; Δείξτε τόν 100ό μεσημβρινό στό χάρτη.
- Δείξτε στό χάρτη τίς ζώνες μέ τίς ευφορες πεδιάδες, τίς έρημους, τίς στέπες, τά μεγάλα δάση, τήν τούνδρα.
- Τί γνωρίζετε γιά τίς πλουτοπαραγωγικές πηγές τής Β. Αμερικής;

'Η Βόρεια Αμερική είναι μιά πολύ πλούσια περιοχή.

Στίς βόρειες άκτες της σχηματίζονται μεγάλοι και μικροί κόλποι, χερσόνησες και πολλά νησιά. Στή βορειανατολική γωνία της βρίσκεται η χερσόνησος **Λαμπραντόρ** και στή βορειοδυτική ή **Άλασκα**. Και οι δυο είναι ψυχρές περιοχές σκεπασμένες μέ χιόνια. Στή μέση σχεδόν τών βορινών άκτών σχηματίζεται ο κόλπος **Ούδσον** και βορειότερα τά μεγάλα νησιά **Μπάφιν**, **Βικτωρία**, **Γροιλανδία** κ.α.

'Η Γροιλανδία είναι τό μεγαλύτερο νησί τής Γης. Ανήκει στή Δανία.

Στίς άκτες τού Ατλαντικοῦ βρίσκεται ο ποταμόκολπος τού **Άγιου Λαυρεντίου** και τό νησί **Νέα Γη**. Έκει και στή γειτονική χερσόνησο **Νέα Σκωτία** ύπάρχουν μεγάλα άλιευτικά κέντρα. Πολλά ψαροκάικα ξεκινούν άπο έδω γιά ψάρεμα στό βόρειο Ατλαντικό. Νοτιότερα άνοιγονται πολλοί κολπίσκοι, τό μεγάλο λιμάνι τής **Νέας Υόρκης** και η χερσόνησος **Φλόριντα**. Σ' αύτή βρίσκεται τό **άκρωτηριο Κένεντυ**, άπο τό όποιο έκταξεύονται άμερικανικά διαστημόπλοια.

Οι άκτες τού Ειρηνικοῦ είναι άποκρημνες. Στή μέση τους περίπου σχηματίζονται οι κόλποι και το νησί **Βανκούθερ**.

Τό έδαφος τής Β. Αμερικής είναι πολύμορφο. Δυτικά ύψωνονται τά **Βραχώδη** όρη. Είναι μιά μεγάλη όροσειρά μέ πολλές διακλαδώσεις. Ψηλότερη κορυφή της

είναι τό Μάκ Κίνλεϋ (6.187 μ.). Σέ πολλές περιοχές σχηματίζονται μεγάλα ύψιπέδα, αλλά καταπράσινα μέχριερά λιβάδια και δάση και αλλά στεπώδη ή έρημα.

Έκει βρίσκεται και τό θαύμα φαράγγι τοῦ ποταμοῦ **Κολοράντο**, τό όνομαστό Γκράντ Κάνυον. Έχει μήκος 350 χιλιόμετρα, ύψος 1200 ώς 2.000 μέτρα και οι πλευρές του είναι σχεδόν κατακόρυφες!

«Είναι ένα έργο τιτάνων αύτό τό φαράγγι... Ό ποταμός κυλά κάτω άδιόρατος, γράφει ή Έλ. Ούρανη. Και μέσα στό πλατύ άνοιγμα βράχοι μέ τά πό παράδοξα σχήματα, σάν μιά ξωτική νεκρή πολιτεία. Όλος τούτος ὁ κόσμος, πού τόν έγλυψε τό νερό στό διάστημα χιλιετιών μέ μιά φαντασία πού ξεπερνά τούς όραματισμούς και τού πό παράτολμου κι εύφανταστου καλλιτέχνη, άλλαξει κάθε ώρα και πολλές φορές τήν ώρα χρώματα. Ω σκιές του μετακινούνται μέ τόν ήλιο και προβάλλει θαύμις κυανός, γαλάζιος, μενεξεδένιος, πορφυρένιος, ρόδινος, πορτοκαλής, πράσινος. Μιά άκινητη συμφωνία έκπληκτικών χρωμάτων... Ή φαντασμαγορία τοῦ θεάματος σέ συνεπαίρνει».

Στά άνατολικά τής Β. Αμερικής ύπαρχουν χαμηλές όροσειρές και λόφοι. Τά **Αππαλάχια** δρη μόλις φτάνουν τά 2.037 μ. ύψος.

Άναμεσα στίς δυο αύτές όροσειρές άπλωνται ή μεγάλη πεδιάδα τής Β. Αμερικής μέ τόν άνεξάντλητο πλούτο της. Τή διασχίζει ό **Μισσισιπής**, ό μεγαλύτερος ποταμός τής Γῆς, ό «πατέρας τῶν ποταμῶν», δημοσίευσαν οί Ινδιάνοι. Άπο τούς παραποτάμους του μεγαλύτεροι είναι ό **Μισσούρι**, ό **Άρκανσας**, ό **Όχάιο**, ό **Τέννεση**.

Βορειότερα συνεχίζονται οι καναδικές πεδιάδες. Γύρω από τόν κόλπο Ούδσον σχηματίζεται ή μεγάλη **Καναδική άσπιδα**. Είναι μιά μεγάλη πεδινή έκταση μέ πολλές λίμνες, τέλματα, λιβάδια και δάση.

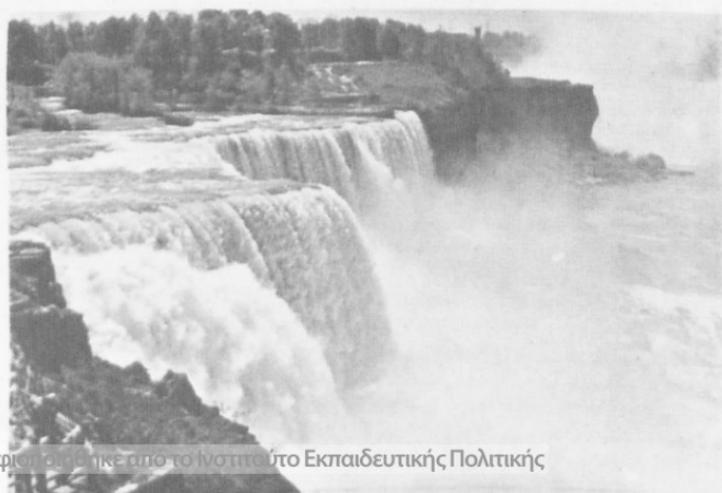
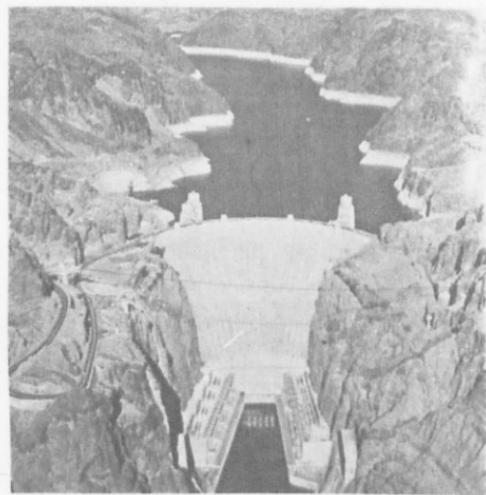
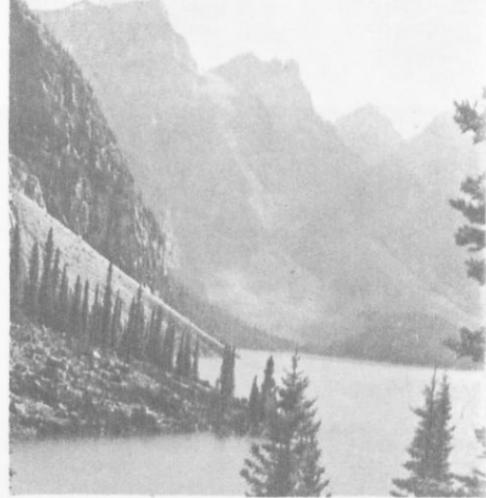
Οι λίμνες τής Β. Αμερικής σχηματίζουν ένα τεράστιο τόξο, πού άρχιζει από τόν ποταμό **Μάκενζου** (λίμνες τῶν **Άρκτων** και τῶν **Σκλάβων**) και καταλήγει στήν περιοχή τοῦ Αγίου Λαυρεντίου. Έκει βρίσκονται οι λίμνες **Άνωτέρα**, **Μίτσιγκαν**, **Γιούρον**, **Ηρι**, **Όντάριο**. Άναμεσα στίς δυο τελευταίες σχηματίζονται οι μεγαλοπρεπείς και θεαματικοί καταρράκτες τοῦ **Νιαγάρα**.

«Ο **Νιαγάρας**, γράφει ό Άνδρεας Καραντώνης, κουβαλάει και ρίχνει τ' άτελειωτα νερά τής ώκεανιας λίμνης **Ηρι** στήν άχόρτη λεκάνη τής **Όντάριο** ... Άπο έναν μακρότατον έξωστη, πού άφρολογύ κι άσημολάμπει και κράζει βροντερά, πέφτουν κάθετα σχεδόν οι δύκοι τοῦ νερού σχηματίζονται τούς καταρράκτες. Ό χώρος μπροστά μας γεμίζει ώς τόν ούρανό από μυκηθμό, άσημη και ψιχάλισμα... Είναι τό ψυχρό, τιτάνιο μεγαλείο τοῦ **Νιαγάρα**!»

Τά νερά σπάζουν έκει τίς άσημόλευκες μάζες τους, άναδιπλώνονται σέ πολύγλωσσες χήτες, τινάζουν γιά στερνή φορά μέ όργη τούς άφρούς τους στήν άδυσσο, θούν πιό δυνατά, πιό σπαραχτικά, σάν θηρία, κι άξαφνα ξαναθρίσκοντας τήν όριζόντια κοίτη ξαναγίνονται τό ποτάμι πού ήταν».

«Έκει, συνεχίζει ή Έλ. Ούρανη, αισθάνθηκα τόν έαυτο μου έκμηδενισμένο, άνύπαρκτο. Δυνάμεις καταχθόνιες, πού έξουσίζαν τό σύμπαν, μέ υποδούλωναν... Τό βράδυ ό **Νιαγάρας** ήταν φωτισμένος από προβολείς, πότε πράσινος, πότε κόκκινος, πότε γαλάζιος, πότε πορτοκαλένιος και σέ πολύ λίγες στιγμές άσημενιος».

Τό κλίμα τής Β. Αμερικής διαφέρει από τόπο σέ τόπο. Στά βόρεια είναι πολικό και ψυχροί άνεμοις άνεμποδίστα φυσοῦν από τό Βορρά πρός τήν κεντρική πεδιάδα. Μετά τήν πολική ζώνη, μέ τούς αἰώνιους πάγους και τίς τούνδρες, άκολουθει ή ζώνη τῶν δασῶν μέ ψυχρό ήπειρωτικό κλίμα.

Γκράντ Κάνουον
Λίμνη
Φράγμα
Νιαγάρας.

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τοπίο Αλάσκας - Βραχώδη ορη

Γιγαντιαία σεγκόγια - Τοπίο Φλοριντας.

Υπομονομέθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οι βορινές άκτες του Ατλαντικού έπηρεάζονται από τό ψυχρό **ρεῦμα Λαμπραντόρ** και έχουν κλίμα ψυχρό. Νοτιότερα τό κλίμα γίνεται θερμότερο και στόν κόλπο του Μεξικού τροπικό.

Οι άκτες του Ειρηνικού έπηρεάζονται από τό θερμό **ρεῦμα Κούρο Σίθο.**

Από τή συνάντηση τών θερμών άνεμων του κόλπου του Μεξικού και τών ψυχρών του Καναδᾶ προκαλούνται οι γνωστοί καταστρεπτικοί **κυκλώνες.**

Στίς άνατολικές βρέχει συχνά. Έκει καλλιεργούνται πολλά δημητριακά, καπνός, βαμπάκι και ύπαρχουν χλοερά βοσκοτόπια. "Οσο προχωρούμε δυτικά, οι βροχές λιγοστεύουν και μετά τόν 1000 μεσημβρινό γίνονται σπάνιες. Έκει δέ φτανουν οι θαλάσσιοι άνεμοι και ύπαρχουν πολλές στέπες και ζέρμοι. Στίς άκτες του Ισημερινού πέφτουν άρκετές βροχές. Ή Καλλιφόρνια έχει μεσογειακό κλίμα.

Στά δάση του Καναδᾶ ζούν πολλά γουνοφόρα ζώα. Στίς νοτιότερες περιοχές χαρακτηριστικό ζώο είναι ό βισωνας. Στά λιθάδια τής Β. Αμερικής βόσκουν έκατομμύρια βόδια, άγελάδες, πρόβατα.

Ανεξάντλητος είναι έπισης ό όρυκτός πλούτος τής Β. Αμερικής.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Τά θαλάσσια ρεύματα έπηρεάζουν τό κλίμα πολλών περιοχών.
2. Η διάταξη τών θυελών έπηρεάζει έπισης τό κλίμα.
3. Οι περιοχές στίς οποίες φυσούν άνεμοι πόδιστα θόρειοι άνεμοι έχουν κλίμα ψυχρό.
4. Στίς κλειστές περιοχές πού θρίσκονται μακριά από τή θάλασσα βρέχει έλαχίστα.
5. Η χλωρίδα ζιαφέρει από τόπο σε τόπο, άναλογα μέ τό κλίμα και τή γονιμότητα τού έδαφους.

Δραστηριότητες

Ίχνογραφήστε χάρτες τής Β. Αμερικής

Τό αγαλμα τής Έλευθερίας
στήν N. Υόρκη

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

45 Οι Ήνωμένες Πολιτείες τής Αμερικής (Η.Π.Α.)

Έκταση: 9.363.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 203.000.000

Γεωφυσική και οικονομική έξέταση

Έρωτή σεις - δραστηριότητες

- Δείξτε τις Η.Π.Α. στόν παγκόσμιο χάρτη. Συγκρίνετε τήν έκτασή τους με έκεινη άλλων γνωστών σας χωρών.
- Πώς ήταν ή χώρα αύτή, όταν έφτασαν έκει οι πρώτοι Εύρωπαίοι;
- Τι γνωρίζετε για τούς πρώτους άποικους, για τις συγκρούσεις τους με τούς Ιθαγενεῖς, για τό φυλετικό πρόβλημα;
- Ποιοι λόγοι βοήθησαν στόν άποικισμό τής περιοχής;
- Πώς δημιουργήθηκε τό σημερινό κράτος τῶν Η.Π.Α.;
- Τί γνωρίζετε για τό φυσικό πλούτο αύτής τής χώρας και για τά τεχνικά έργα, με τά οποία οι Αμερικανοί τόν διξιοποίησαν;
- Πώς συμβαίνει νά άσχολούνται έλαχιστοι (8%) με τή γεωργία και τήν κτηνοτροφία καί νά παράγουν άφθονα προϊόντα;
- Σέ ποιες περιοχές θρίσκονται τά μεγάλα βιομηχανικά και έμπορικά κέντρα τῶν Η.Π.Α.;

Οι Ήνωμένες Πολιτείες τής Αμερικής (Η.Π.Α.) είναι μεγάλο, πλούσιο και ίσχυρό κράτος. Απλώνονται άπό τίς άκτές τοῦ 'Ατλαντικοῦ ως τόν Ειρηνικού Όκεανο και άπό τόν κόλπο τοῦ Μεξικοῦ ως τίς λίμνες τοῦ Βορρᾶ. Σ' αύτές άνήκουν έπισης ή 'Αλάσκα και πολλά νησιά.

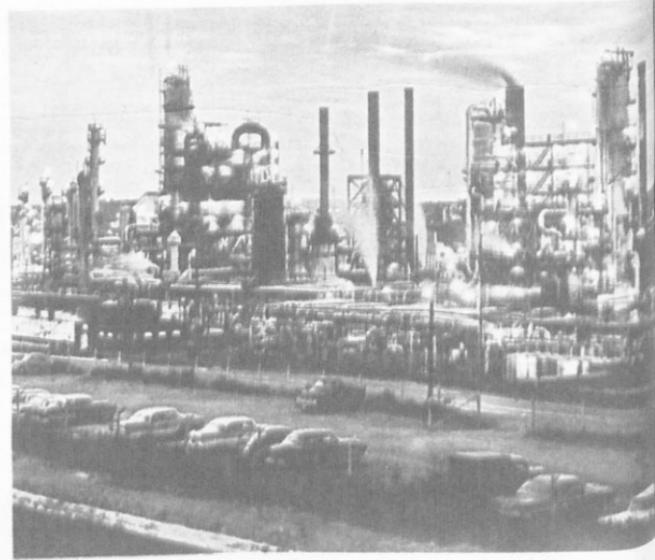
Στήν πλούσια αύτή χώρα, πού τό κλίμα της μοιάζει μ' έκεινο τής Δυτ. Εύρωπης, έγκαταστάθηκαν οι περισσότεροι άπό τούς άποικους πού έφυγαν στήν Αμερική.

Μποροῦμε νά φανταστοῦμε τήν είκόνα πού συνάντησαν έκει. Μιά άχανής άγνωστη χώρα με άπέραντα βοσκοτόπια και δάση, ποτάμια άδιάθατα, ψηλά βουνά με άγριες χαράδρες, έρήμους, στέπες, έλη, τέλματα... Κοπάδια άπό άγριοθούβαλα έτρεχαν στά λιθάδια και 'Ινδιάνοι ύποδέχονταν με τά φαρμακερά θέλη τους τούς νέους κατοίκους.

Οι Εύρωπαίοι πολέμησαν με τούς 'Ινδιάνους και κατάκτησαν τή χώρα τους. Συγκρούστηκαν όμως και μεταξύ τους, άλλοτε γιά τήν κατοχή πλούσιων χωραφιών, πετρελαιοπηγών, χρυσωρυχείων και άλλοτε γιά τή λευτεριά τους.

Στά 1776 δημιουργήθηκε τό σημερινό κράτος τῶν Η.Π.Α. πού σύντομα έξελιχτηκε σέ υπερδύναμη.

Οι προσπάθειες τῶν άποικων νά έξημερώσουν τήν πρωτόγονη γῆ τής Αμερικής έγιναν με πολλές θυσίες και με τή χρησιμοποίηση χιλιάδων δούλων άπό τήν 'Αφρική. Χρόνο μέ τό χρόνο ή γη άξιοποιήθηκε. Τά νερά τῶν ποταμών τιθασεύθηκαν. Τώρα με τεράστια φράγματα κινοῦν πολλά ύδροηλεκτρικά έργοστάσια και μέ άρδευτικά έργα ποτίζουν τά χωράφια καί δίνουν άφθονους καρπούς. Σήμερα έλαχιστοι Αμερικανοί (8% περίπου) άσχολούνται με τή γεωργία. "Όλες σχεδόν

Εικόνες από τις Η.Π.Α.

οι άγροτικές δουλειές γίνονται μέ μηχανές καί έπιστημονικούς τρόπους καί παράγονται μεγάλες ποσότητες γεωργικών προϊόντων.

Η πεδιάδα τοῦ Μισισιπή είναι τό μεγάλο άγροτικό κέντρο τῶν Η.Π.Α. Στά βόρεια καλλιεργοῦνται κυρίως σιτηρά. Νοτιότερα καλαμπόκι καί βαμπάκι. Εύδοκιμοῦν ἐπίσης καπνός, ρύζι, ζαχαροκάλαμο, λαχανικά, ὀπωροφόρα δέντρα κ.ἄ. Στά βοσκοτόπια τοῦ Τέξας οἱ γνωστοὶ κάου-μπόους θόσκουν έκατομμύρια θόδια, πρόβατα, ἄλογα. Ή κτηνοτροφία καί ἡ πτηνοτροφία είναι πολὺ ἀναπτυγμένες.

Μεγάλος είναι ἐπίσης ὁ δασικός, ὁ ἀλιευτικός, ὁ ὄρυκτός πλούτος τῆς χώρας. Οἱ Η.Π.Α. ἔρχονται πρώτες στὴν παραγωγή πολλῶν ἀγαθῶν. "Έχουν ἐπίσης τὴ μεγαλύτερη βιομηχανία τοῦ κόσμου.

Τά μεγαλύτερα βιομηχανικά κέντρα βρίσκονται στὶς Β.Α. περιοχές.

«Αὔτες, ὅπως γράφει ὁ Ἀνδρέας Καραντώνης, είναι μιὰ ἀπέραντη ἐπίπεδη σύνθεση ἀπό κάμπους, κανάλια, ποτάμια, λίμνες, δάση, πόλεις καί βιομηχανικές περιοχές, ὅπου δεσπόζουν οι καμινάδες. Ἀσφαλτοστρωμένοι δρόμοι, πού τούς βλέπεις καί ὑπνωτίζεσαι ἀπό τὸ μάκρος καί τούς εὐθύθολους ἔξακονταμοιούς τους, κόβουν σὲ συμμετρικά πλατιά τετράγωνα τίς πράσινες ἀπέραντοσύνες...».

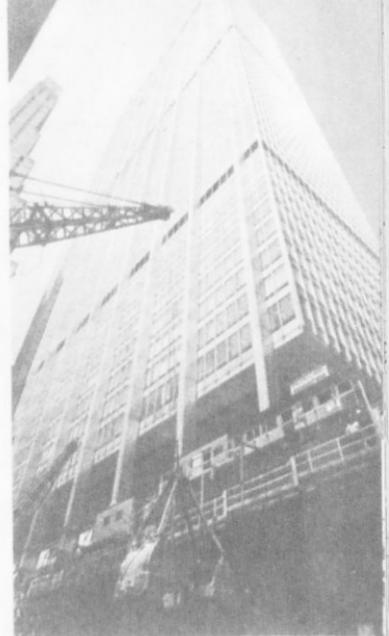
Γιά τὴ μεταφορά τῶν ἀγαθῶν καί τὴ μετακίνηση τῶν ἀνθρώπων ύπάρχει ἔνα τέλειο δίκτυο συγκοινωνῶν στὶς Η.Π.Α. Πολὺ δοηθοῦν στὶς μεταφορές τά πλωτά ποτάμια καί οἱ διώρυγες.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Ο ἀνθρωπος ἀλλάζει τὴ φύση καί ἀξιοποιεῖ μέ τὴν ἐργασία του τό πλοῦτο τῆς γῆς.
2. Οι πρώτες ςλες είναι ἀπαραίτητες γιά τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας. Χρειάζεται ἐπίσης κατάλληλο ἀνθρώπινο δυναμικό.
3. Στούς πλόσιους τόπους συγκεντρώνονται συνήθως πολλοὶ ἀνθρωποι.
4. Μέ τίς μηχανές καί τούς ἐπιστημονικούς τρόπους καλλιέργειας καί παραγωγῆς ὁ ἀνθρωπος παράγει περισσότερα ἀγαθά μέ λιγότερο κόπο.
5. Ή καλή συγκοινωνία διευκολύνει τίς μεταφορές.

Δραστηριότητες

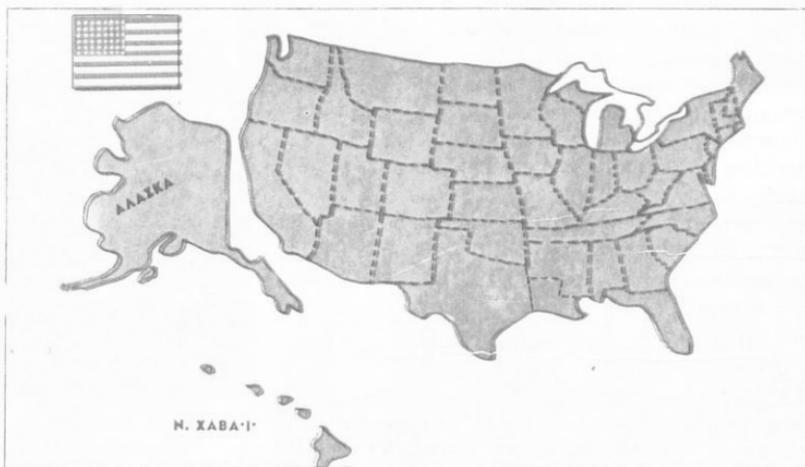
Νά ιχνωγραφήσετε χάρτες τῶν Η.Π.Α.

Ούρανοιύστης

Κρεμαστή γεφύρα

Στα προηγούμενα κεφάλαια μιλήσαμε άρκετά γιά τους πρώτους κατοίκους των Η.Π.Α. Θαυμάζει κανείς πώς ανθρώποι άπ' όλες σχεδόν τις χώρες της Γης, πού μιλούσαν διαφορετικές γλώσσες, πίστευαν σέ διάφορες θρησκείες, είχαν διαφορετικό χρώμα και διατύπωτικές συνήθειες, κατόρθωσαν νά συνεργαστούν άρμονικά και νά δημιουργήσουν ένα ένιατο κράτος. Στά διακόσια περίπου χρόνια της άνεξάρτητης ζωής τους οι Η.Π.Α. δέχτηκαν μετανάστες άπ' όλες τις φυλές της Γης και έπλασαν ένα νέο τύπο άνθρωπου μέ στερεά τή συνειδήση τού Αμερικανού πολίτη.

ΤΗ σημαία είναι τό iερό σύμβολο πού συνδέει ψυχικά όλους τους Αμερικανούς. Πενήντα μικρά άστέρια συμβολίζουν τις 50 πολιτείες, πού άποτελούν τό κράτος των Η.Π.Α. Κάθε πολιτεία είναι μεγάλη περιοχή μέ πολλούς κατοίκους. Τό Τέξας π.χ. έχει πενταπλάσια έκταση άπό τήν Ελλάδα. Τη Καλλιφόρνια έχει 17.000.000 κατοίκους.

Κάθε πολιτεία έχει τόν κυβερνήτη, τούς βουλευτές και τούς γερουσιαστές της, πού φροντίζουν γιά τά προβλήματα τής περιοχής της.

Γιά τά γενικά προβλήματα τού κράτους φροντίζει ή Κυβέρνηση και ο Πρόεδρος των Η.Π.Α. Οι Η.Π.Α. είναι όμοσπονδιακή δημοκρατία.

Πρωτεύουσα των Η.Π.Α. είναι ή Ούάσιγκτον (2.860.000 κ.).

Πολλά δημόσια κτίρια και μνημεία τής Ούάσιγκτον είναι χτισμένα μέ σχέδια έμπνευσμένα άπό τήν άρχαια έλληνική άρχιτεκτονική. Κορύφωμα τῶν δημοσίων κτιρίων της είναι τό Καπιτώλιο και ο Λευκός Οίκος.

Τη Ούάσιγκτον είναι: έπισης ένα άπό τά μεγαλύτερα πνευματικά κέντρα τοῦ

Άτοσάλι	(χιλ. τόνοι)
Σέ ολη τή Γῆ	705.000
Η.Π.Α.	137.000
Ε.Σ.Σ.Δ.	136.000
Ιαπωνία	117.000
Δ. Γερμανία	53.000
Γαλλία	27.000
Κίνα	27.000
Ιταλία	24.000
Αγγλία	22.000
Έλλάδα	612

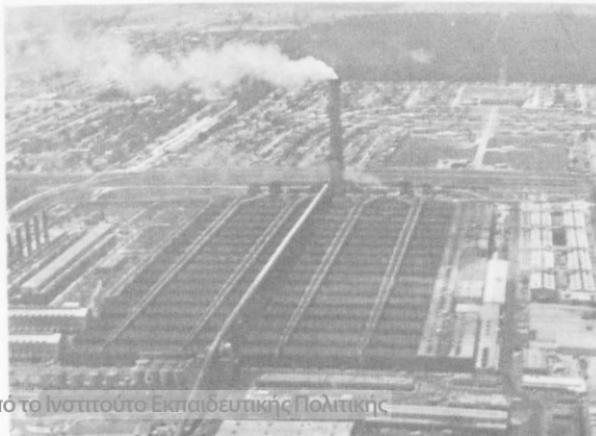
Ν. Υόρκη

"Ανθρακας (χιλ.τ.)	
Σέ ολη τή Γῆ	2.227.000
Η.Π.Α.	539.000
Ε.Σ.Σ.Δ.	473.000
Κίνα	430.000
Αγγλία	110.000
Πολωνία	101.000
Ινδία	84.000
Ν. Αφρική	65.000
Αύστραλία	60.000
Ν. Κορέα	34.000

Κόμβος συγκοινωνιών – Ν. Ορλεάνη

"Ηλεκτρική ένέργεια (έκ. KWH)	
Σέ ολη τή γη	6.245.000
Η.Π.Α.	1.967.000
Ε.Σ.Σ.Δ.	976.000
Ιαπωνία	461.000
Δ. Γερμανία	312.000
Αγγλία	273.000
Γαλλία	180.000
Ιταλία	147.000
Έλλάδα	14.000

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σύγχρονου κόσμου. Περίφημα είναι τό πανεπιστήμιο **Κολούμπια**, ή θιβλιοθήκη, ή έθνική πινακοθήκη, τά μουσεία της.

Τά μεγαλύτερα άστικά, έμπορικά και βιομηχανικά κέντρα τών Η.Π.Α. βρίσκονται στις βορειοανατολικές πολιτείες.

"Η **Νέα Υόρκη** (16.000.000 κάτοικοι μέ τούς γειτονικούς οικισμούς) είναι ή μεγαλύτερη πόλη της Γης. Στό λιμάνι της, πού είναι ή θύρα τών Η.Π.Α., άναμεσα στούς γιγάντιους ουρανοξύστες της ύψωνται έπιβλητικό τό άγαλμα της **Έλευθερίας**. "Εχει ύψος 46 μέτρα και είναι τό σύμβολο τών Η.Π.Α.

Οι ουρανοξύστες είναι ένα έντυπωσιακό έπίτευγμα της σύγχρονης άρχιτεκτονικής. Πολυάριφοι, μεγαλόπεροι προκαλούν δέος σέ όποιον σταθεί στήν είσοδο τους και άναζητήσει μέ τό βλέμμα τήν κορφή τους.

Τή νύχτα χιλιάδες φωτεινές έπιγραφές μέ πολύχρωμα γράμματα και άναριθμητα φωτισμένα παράθυρα συνθέτουν μιά όπτασία φανταστική.

Δέος προκαλοῦν έπισης οι σύγχρονες γέφυρες, οι σιδηροδρομικοί σταθμοί, οι έναεριοι συγκοινωνιακοί κόμβοι, τά ύπερσύγχρονα άεροδρόμια.

"Όλοι οι άρχιτεκτονικοί ρυθμοί της Γης μεταφέρθηκαν από τούς μετανάστες στήν Αμερική και χρησιμοποιήθηκαν στήν πολύμορφη αυτή χώρα, πού έγινε τό μεγάλο χωνευτήρι ολων τών λαών και ολων τών πολιτισμών της ύφηλιου.

Οι περισσότεροι Αμερικανοί ζούν σέ μονώροφες ή διώροφες κατοικίες μέ καταπράσινους κήπους γύρω τους. Γι' αυτό οι πόλεις τους πιάνουν μεγάλη έκταση.

"Άλλες μεγαλουπόλεις στίς άκτες τοῦ Ατλαντικοῦ είναι τό **Μπόστον**, μέ τό φημισμένο πανεπιστήμιο **Χάρβαρντ**, ή **Φιλαδέλφεια** (4.820.000 κ.), ή **Βαλτιμόρη**. Πρός τήν περιοχή τών μεγάλων λιμνών βρίσκονται τό **Πίτσιπουργκ** μέ τεράστια χαλυβουργεία, τό **Ντιτρόιτ** (4.200.000 κ.), ή πόλη τών αύτοκινήτων, τό **Σικάγο** (7.000.000 κ.), τό **Κλίβελαντ**. Στή Φλόριντα βρίσκεται τό **Μαϊάμι** μέ θαυμάσιο κλίμα και κοντά στίς έκβολές τοῦ Μισισιππή ή **Νέα Ορλεάνη** και τό **Χιούστον**. Στίς άκτες τοῦ Ειρηνικού μεγάλες πόλεις είναι τό **Λός Αντζελες** (7.040.000 κ.) και ό **Άγιος Φραγκίσκος**.

Οι Η.Π.Α. έχουν σχέσεις μέ ολες σχεδόν τίς χώρες της Γης. "Εξαγουν σ' αύτές άφθονα βιομηχανικά κυρίως προϊόντα και εισάγουν πρώτες ψλες και άγαθά πού δέν παράγει ό τόπος τους.

Στή Ν. Υόρκη βρίσκεται ή εδρα τοῦ Οργανισμοῦ Ήνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε). Έκει άντιπρόσωποι ολων τών κρατών της Γης συνεδριάζουν και προσπαθούν νά λύνουν ειρηνικά τίς διαφορές τους και νά άποφεύγουν τούς πολέμους.

"Η πατρίδα μας έχει καλές σχέσεις μέ τίς Η.Π.Α. Έκει ζούν περισσότεροι από 3.000.000 "Ελληνες μετανάστες ή άπογονοι μεταναστών. "Έχουν άρχιεπίσκοπο, ιερεῖς, ναούς, σχολεία δικά τους κοι δέ λησμονούν τήν Ελλάδα. Μόνο στό Σικάγο ζούν 130.000 "Ελληνες, δηλ. πολύ περισσότεροι απ' όλο τόν πληθυσμό τής Πάτρας!

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Κάθε κράτος έχει τά έθνικά σύμβολα και τήν κυβέρνησή του.
2. Μεγάλες πόλεις δημιουργούνται συνήθως σέ περιοχές μέ μεγάλη παραγωγή.
3. "Όλοι οι άνθρωποι και τά κράτη πρέπει νά συνεργάζονται γιά τήν ειρήνη καί τήν πρόοδο τού κόσμου.

"Εκταση: 9.976.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 22.000.000

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε τὸν Καναδά στὴν ύδρογειο σφαίρα καὶ στὸ χάρτη.
2. Συγκρίνετε τὴν ἑκτασὴν του μὲ τὴν ἑκτασὴν ἀλλών κρατῶν.
3. Συζητήστε γιὰ ὅσα εἰπαμε ὡς τώρα γιὰ τὴν περιοχὴ τοῦ Καναδᾶ.
4. Παρατηρήστε στοὺς χάρτες τίς ζώνες θλαστήσεως τοῦ Καναδᾶ.
5. Συζητήστε γιὰ τὰ δάση καὶ τὸ δασικό πλούτο τῆς περιοχῆς.
6. Συζητήστε γιὰ τοὺς οιτοβολῶνες καὶ τὶς ἄλλες πλουτοπαραγωγικές πηγές τῆς χώρας αὐτῆς.
7. Γιατὶ ἡ μεγάλη αὐτὴ χώρα ἔχει λίγους κατοίκους;
8. Ποιά περιοχὴ τῆς εἶναι ἡ πιό πυκνοκατοικημένη; Γιατὶ;
9. Τί σημασία ἔχει γιὰ τὸν Καναδᾶ ὁ ποταμός Ἀγιος Λαυρέντιος; Γιατὶ;
10. Ποιδ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ Καναδᾶ;
11. Ποιό καναδικό λιμάνι βρίσκεται στὶς ἀκτές τοῦ Ειρηνικοῦ;
12. Τί γνωρίζετε γιὰ τὶς σχέσεις τῆς χώρας μας μὲ τὸν Καναδᾶ;

Ο Καναδάς είναι ἡ χώρα τῶν δασῶν. Είναι ἐπίσης ἔνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους οιτοβολῶνες τῆς Γῆς. Απλώνεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὡς τὸν Ειρηνικὸ Ωκεανό καὶ ἀπὸ τὶς Η.Π.Α. ὡς τοὺς αἰώνιους πάγους τοῦ Βόρειου πόλου.

Είναι μιὰ μεγάλη χώρα μέ πολλές καὶ ἐντυπωσιακές ὄψεις. Τὸ καλοκαίρι οἱ μέρες είναι ἡλιόλουστες. Τὸ φθινόπωρο ἡ φύση στολίζεται μὲ μύρια χρυσοκόκκινα χρώματα. Τὸ χειμώνα ὅλα τὰ σκεπάζει τὸ ὀλόλευκο χιόνι.

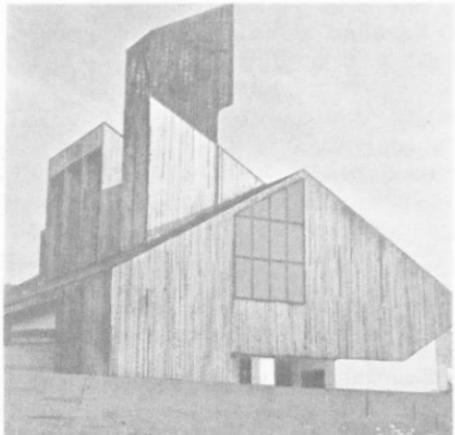
Ἡ θλάστηση ἀλλάζει ἀπὸ ζώνη σὲ ζώνη. Μετά τῇ θύερια πολικὴ περιοχὴ ἀκολουθοῦν οἱ ζώνες τῆς τούνδρας καὶ τῶν δασῶν. Ο Καναδάς ἔχει μεγάλη παραγωγὴ ξυλείας καὶ χαρτοπολτοῦ. Νοτιότερα ὑπάρχουν πολλοὶ βοσκότοποι καὶ χωράφια. Είναι οἱ μεγάλοι οιτοβολῶνες. Ο Καναδᾶς παράγει μεγάλες ποσότητες δημητριακῶν, κτηνοτροφικῶν προϊόντων, όρυκτῶν.

"Εχει ἐπίσης ἀναπτυγμένη βιομηχανία. Πολλά ἐργοστάσια κινοῦνται μὲ ὑδατοπτώσεις."

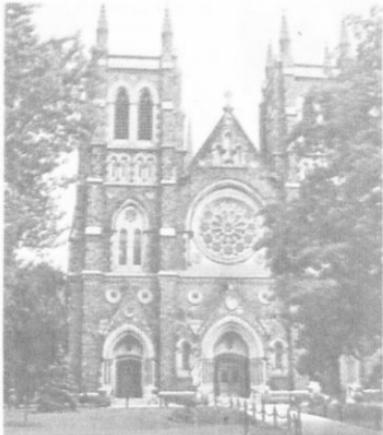
Ο ποταμός "Ἀγιος Λαυρέντιος καὶ ἡ κοιλάδα του ἔχουν μεγάλη σημασία γιὰ τὸν Καναδᾶ. Ἐκεῖ ζοῦν οἱ περισσότεροι Καναδοί καὶ είναι χτισμένα τὰ μεγάλα βιομηχανικά, ἐμπορικά, πνευματικά κέντρα τῆς χώρας.

Πρωτεύουσα τοῦ Καναδᾶ είναι ἡ Ὀττάβα (600.000 κ.). Κοντά της βρίσκονται τὸ Τορόντο καὶ τὸ Μόντρεαλ (2.750.000 κ.). Είναι ἡ μεγαλύτερη πόλη τοῦ Καναδᾶ μὲ παλιά ιστορικά κτίρια, σύγχρονους ούρανοιςτες καὶ μεγάλη ἐμπορικὴ κίνηση.

Κοντά στὸν ποταμόκοπο τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου είναι χτισμένο τὸ Κεμπέκ, στὶς ἀκτές τῆς Νέας Σκωτίας τὸ μεγάλο λιμάνι Χάλιφαξ καὶ στὶς ἀκτές τοῦ Ειρηνικοῦ τὸ Βανκούβερ.

Μοντέρνος ναός.

Παλιός ναός

Από τούς σημερινούς κατοίκους τοῦ Καναδᾶ ἄλλοι είναι ἀγγλικῆς καταγωγῆς, μιλοῦν ἀγγλικά καὶ είναι χριστιανοί διαμαρτυρόμενοι καὶ ἄλλοι γαλλικῆς καταγωγῆς, μιλοῦν γαλλικά καὶ είναι καθολικοί. Στίς βόρειες περιοχές ζοῦν καὶ Ἐσκιμώοι.

Στόν Καναδᾶ θρίσκονται καὶ ἀρκετοί Ἑλλήνες.

Γενικά ὁ Καναδάς είναι μιά ἀπό τίς πλουσιότερες καὶ τίς πιό προοδευμένες χώρες τῆς Γῆς.

Δραστηριότητες

Nά ίχνογραφήστε χάρτες τοῦ Καναδᾶ

Νά μάθετε τίς ἔννοιες: Καναδάς, Ὀττάβα, Κεμπέκ, Μόντρεαλ, Τορόντο, Χάλιφαξ.

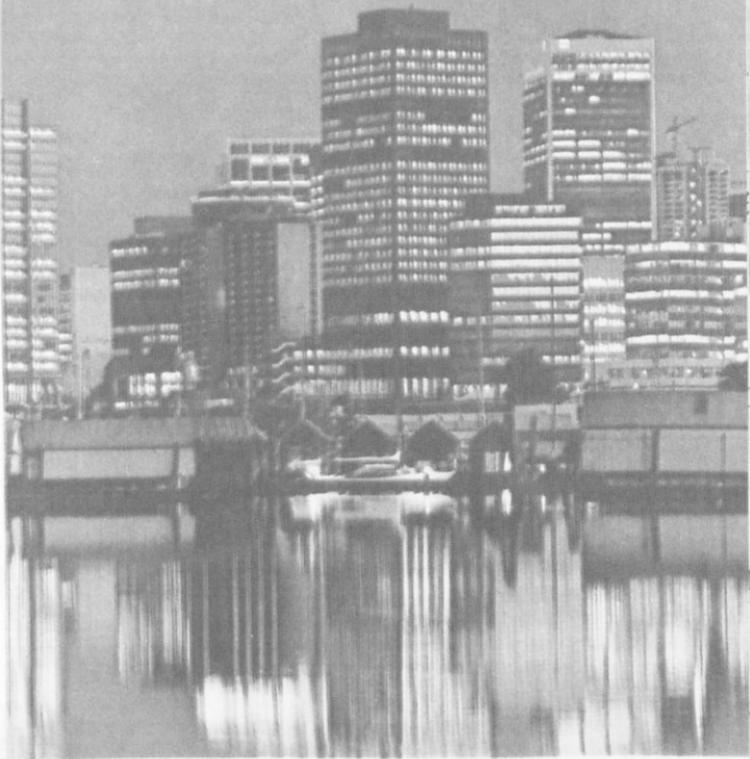
Νά γνωρίζετε ότι:

- Οι πολύ ψυχρές περιοχές είναι ἀραιοκατοικημένες.
- Στίς εὐφορες καὶ μέ ύγιεινό κλίμα κοιλάδες συγκεντρώνονται συνήθως πολλοί ἀνθρωποι.
- Πολλές μεγάλες πόλεις τῆς Γῆς είναι χτισμένες στίς δύχθες ποταμῶν.

Ξυλεία	(έκατ. κ.μ.)
Σέ ολη τῇ Γῆ	2.525
E.S.S.D.	379
H.P.A.	337
Κίνα	183
Βραζιλία	164
Καναδάς	144
Ίνδονησία	134
Ἐλλάδα	2,7

Χαρτί	(έκατ. τ.)
Σέ ολη τῇ Γῆ	151
H.P.A.	52
Ἰαπωνία	16
Καναδάς	13
E.S.S.D.	8
Δ. Γερμανία	7
Σουηδία	6
Ἐλλάδα	0,2

Βανκούβερ

Μόντρεαλ

Ψηφιοποιημένες από το Ινστιτούτο Εκπαίδευσης της πόλης

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Ποιά περιοχή όνομάζεται Λατινική Αμερική; Γιατί;
2. Σέ ποιά τμήματα χωρίζεται ή Λατινική Αμερική;
3. Δείξτε στο χάρτη την Κεντρική Αμερική, τό Μεξικό, τήν περιοχή τού 'Ισθμού, τά νησιά τής Καραϊβικής, τή N. Αμερική.

'Η Λατινική Αμερική άπλωνται άπο τά νότια σύνορα τών Η.Π.Α. καί τόν κόλπο τού Μεξικού ώς τή Γή τού Πυρός.

'Από τούς κατοίκους της λίγοι είναι Ινδιάνοι, ἄλλοι άπόγονοι Εύρωπαίων άποικων καί πολλοί μιγάδες. Στή Λατινική Αμερική ἐγκαταστάθηκαν κυρίως ἄποικοι άπο τήν Ισπανία, τήν Πορτογαλία καί ἀργότερα άπο τήν Ιταλία καί τήν Αφρική. "Ολοι σχεδόν οι σημερινοί κάτοικοι της μιλοῦν γλώσσες πού προήλθαν άπο τή λατινική καί είναι χριστιανοί καθολικοί. Διαφέρουν πολύ άπο τούς θορειοαμερικανούς στόν πολιτισμό, στόν πλούτο, στόν τρόπο ζωῆς.

'Η Λατινική Αμερική χωρίζεται στήν Κεντρική καί στή Νότια Αμερική. 'Η Κεντρική Αμερική περιλαμβάνει τό Μεξικό, τήν περιοχή τού 'Ισθμού καί τά νησιά τής Καραϊβικής.

48

Τό Μεξικό

Έκταση: 1.973.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 48.000.000

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε τό Μεξικό στο χάρτη σας.
2. Οι Μεξικανοί μοιάζουν μέ τούς γείτονές τους Αμερικανούς; Ποιοί ήταν οι πρόγονοί τους;
3. Πώς είναι τό ἁδαφος τού Μεξικού; Παρατηρήστε στό χάρτη τά θουνά, τά όροπέδια, τίς ἀκτές.
4. 'Η πόλη Μεξικό ἔχει ύψομετρο 2.278 μ. Τό κλίμα της σημως είναι πολύ θερμό καί δέ χιονίζει ποτέ σ' αύτή. Γιατί;
5. Τό Μεξικό είναι πλούσια χώρα; Τί ἄλλο γνωρίζετε γι' αύτό;

Τό Μεξικό είναι μεγάλη χώρα. Άπλωνται στά νότια τών Η.Π.Α., άπο τίς όποιες τό χωρίζει ο όρμητικός ποταμός **Ρίο Γκράντε**. Ανατολικά θρέχεται άπο τόν κόλπο τού Μεξικού καί δυτικά άπο τόν Ειρηνικό Ωκεανό. 'Εκεί σχηματίζεται ή **χερσόνησος** Καλιφόρνια καί ο κόλπος τής Καλιφόρνιας.

Είναι χώρα όπεινή με ψηλά βουνά και μεγάλα όροπέδια. Σε πολλές περιοχές τό^η έδαφος παθαίνει συχνά καθίζσεις ή σείεται από ήφαίστεια και σεισμούς.

Από τή μέση σχεδόν τοῦ Μεξικοῦ περνᾶ ὁ Τροπικός τοῦ Καρκίνου καὶ τό μεγαλύτερο μέρος τῆς χώρας βρίσκεται στὴν Τροπική ζώνη. Τό μικρό γεωγραφικό πλάτος, τό δρεινό ἔδαφος, τό θερμό ρεῦμα τοῦ κόλπου καὶ τά ρεύματα τοῦ Ειρηνικοῦ δημιουργοῦν μεγάλη ποικιλία κλίματος στίς διάφορες περιοχές τοῦ Μεξικοῦ. Στά χαμηλά παραθαλάσσια μέρη τό κλίμα είναι τροπικό. Ἐκεῖ ὑπάρχουν παρθένα δάση καὶ οαβάνες καὶ εύδοκιμοῦν τό κακάο, ὁ φοίνικας, ἡ βανίλια, τό βαμπάκι. Ψηλότερα καλλιεργοῦνται καφές, ζαχαροκάλαμο, ρύζι, μπανάνες, ὄπωροφόρα δέντρα. Στά κεντρικά ὄροπέδια, ὅπου δέ φτάνουν οι ύγροι θαλάσσιοι ἀνεμοί, ὑπάρχουν ἔρημοι ἢ στέπες μέ ἀγκαθωτούς θάμνους καὶ κάκτους.

Οι Μεξικανοί είναι ζωηροί και ευθυμοί ανθρώποι. Χαρακτηριστικές είναι οι στολές και τά πλατύγυρα καπέλα τους.

Τά παλιά χρόνια στό Μεξικό ζούσαν οί Ἀζέτεκοι και οί Μάγια. Μεγαλόπρεπα μνημεῖα άπό τόν πολιτισμό τών λαῶν αὐτῶν σώζονται μέχρι σήμερα.

Οι σημερινοί Μεξικανοί δέν κατόρθωσαν νά μιμηθούν στήν πρόοδο τους γείτονές τους Αμερικανούς. Μόλο πού ή χώρα τους έχει άρκετό φυσικό πλούτο και

είναι μιά άπό τίς πλουσιότερες χώρες της Γης σε όρυκτα, δέν μπόρεσαν νά άναπτύξουν άξιόλογη βιομηχανία. Οι περισσότεροι είναι γεωργοί και κτηνοτρόφοι.

"Ολοι σχεδόν μιλοῦν ισπανικά και είναι χριστιανοί καθολικοί.

Πρωτεύουσα της χώρας είναι τό **Μεξικό** (9.700.000) χτισμένο σ' ένα όροπέδιο μέ ύψομετρο 2.278 μ.

Νά μάθετε τις έννοιες: Μεξικό, Αζτέκοι, Μάγια, Ρίο Γκράντε, Καλιφόρνια.

Νά γνωρίζετε ότι:

- Οι χώρες πού βρίσκονται κοντά στούς τροπικούς κύκλους έχουν τροπικό κλίμα και τροπική βλάστηση.
- Τό κλίμα ένός τόπου έχει από τό γεωγραφικό πλάτος, τό ύψομετρο, τή θέση τών βουνών, τήν άποσταση από τή θάλασσα, τά γειτονικά θαλάσσια ρεύματα και άλλους παράγοντες.
- Ο φυσικός πλούτος δέν άρκει γιά νά προοδεύψει μιά χώρα και νά ζει πλούσια ό λαός της.

Δραστηριότητες

Νά ίχνογραφήσετε τόν πολιτικό χάρτη τής Κεντρ. Αμερικής και νά χρωματίσετε μόνο τό Μεξικό.

49

'Η ύπόλοιπη Κεντρική Αμερική

Έκταση: 750.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 42.000.000

Κράτη	Πρωτεύουσα	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Γουατεμάλα	Γουατεμάλα	109.000	5.200.000
2. Βρ. Όνδούρα	Μπελμοπάν	23.000	140.000
3. Όνδούρα	Τεγκουσιγκάλπα	112.000	2.700.000
4. Σαλβαντόρ	Σάν-Σαλβαντόρ	21.400	3.600.000
5. Νικαράγουα	Μανάγκουα	130.000	1.900.000
6. Κόστα-Ρίκα	Σάν-Χοσέ	50.700	1.900.000
7. Παναμάς	Παναμάς	76.000	1.500.000
8. Ζώνη διώρυγας	(Η.Π.Α.)	1.500	45.000
9. Κούθα	Άθάνα	114.500	8.600.000
10. Ιαμαϊκή	Κίγκστον	11.000	1.850.000
11. Αιτή	Πόρτ-ο-πρένς	27.800	4.300.000
12. Δομινικανή Δημοκρατία	Άγ. Δομίνικος	48.700	4.000.000
13. Πόρτο-Ρίκο	Σάν-Ζουάν	8.900	2.800.000
14. Μπαρμάντος	Μπριτζτάουν	400	250.000
15. Μαρτινίκα	(Γαλλ. άποικια)	1.100	360.000
16. Μπαχάμες	Νάσσαου	14.000	200.000
17. Άλλα νησιά		14.000	2.450.000

Γουατεμάλα

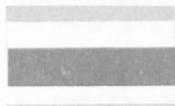
Όνδούρα

Σαλβαντόρ

Νικαράγουα

Κόστα-Ρίκα

Παναμάς

Κούβα

Ιαμαϊκή

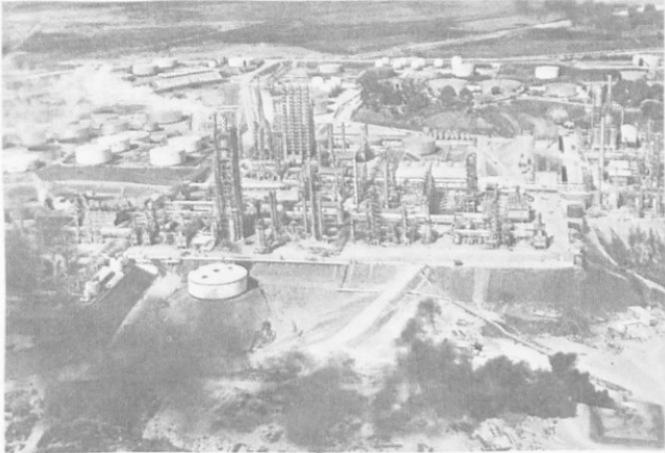
Βελιζ

Δομινικανή Δημ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πετρελαιοπηγές
Διώρυγα τοῦ Παναμᾶ

Μεξικό

Έρωτή σεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε τήν Κ. Αμερική στό χάρτη σας και τήν ύδρογειο σφαίρα. Δείξτε τήν περιοχή τού Ισθμού και τή διώρυγα τού Παναμά. Τί σημασία έχει γιά τή ναυσιπλοΐα;
2. Βρείτε εικόνες και πληροφορίες γιά τήν κατασκευή και τή λειτουργία τής διώρυγας.
3. Δείξτε τά νησιά τής Καραϊβικής. Ποιά είναι τά πιο μεγάλα;
4. Παρατηρήστε τό έδαφος τής Κ. Αμερικής.
5. Βρείτε στό χάρτη τά κράτη πού ύπαρχουν στήν Κ. Αμερική.

Η Κεντρική Αμερική είναι τό σταυροδρόμι τού δυτικού ήμισφαιρίου. Ο ισθμός είναι ή φυσική γέφυρα πού συνδέει τή Βόρεια μέ τή Νότια Αμερική και ή διώρυγα τού Παναμά ένωνει τόν Ατλαντικό μέ τόν Ειρηνικό Ωκεανό.

Η διώρυγα τού Παναμά είναι ένα άπό τά μεγαλύτερα τεχνικά έργα πού κατασκεύασε ο ανθρώπος πάνω στή Γη.

Στά 1881 ό Φερδινάρδος Λεσέψ, πού είχε άνοιξει και τή διώρυγα τού Σουέζ, μέ πολλούς έργατες και μηχανικούς, άρχισε τή διάνοιξη. Τά έμποδια όμως ήταν πολλά και τό έργο πολύ δύσκολο. Οχτώ χρόνια κράτησε ή προσπάθεια τού Λεσέψ και 20.000 έργατες πέθαναν έκει άπό τό άνθυμιενό κλίμα, τίς άρρωστες και τά δηλητηριώδη τουμπίματα έρπετών και έντομών! Στά 1889 οι έργασίες σταμάτησαν.

Τίς ξανάρχισαν στά 1903 Αμερικανοί τεχνικοί. Πρώτη φροντίδα τους τώρα ήταν νά άποξηράνουν τά έλη τής περιοχής, νά καταπολεμήσουν τά έρπετά και τά έντομα και έπειτα ν' άρχισουν δουλειά. Στά 1914 ή διώρυγα ήταν έτοιμη.

Έχει μήκος 82 χιλιόμετρα και περνοῦν άπό αύτή 40 περίπου πλοϊα τήν ήμέρα. Τό περίεργο είναι ότι τό πιο ψηλό τμήμα τής βρίσκεται 26 μέτρα ψηλότερα άπό τίς γειτονικές θάλασσες. Μέ ειδικούς ύδατοφράχτες τά πλοϊα άνεβαίνουν στίς ψηλότερες δεξαμενές και μέ άλλους κατεβαίνουν στόν άπεναντί ωκεανό.

Η σημασία τής διώρυγας τού Παναμά γιά τή ναυσιπλοΐα και τό παγκόσμιο έμπόριο είναι πολύ μεγάλη. Έχει έπισης μεγάλη στρατηγική σημασία.

Η περιοχή τού Ισθμού είναι όρεινή μέ ήφαιστειογενές έδαφος. Σ' αύτή ύπαρχουν πολλά ένεργα ήφαιστεια και οι σεισμοί είναι συχνοί και καταστρεπτικοί. Είναι χαρακτηριστικό τό ότι ή πόλη Σάν Σαλβαντόρ έχει καταστραφεί ώς τώρα 16 φορές άπό σεισμούς! Τρομακτικές καταστροφές προκαλοῦν έπισης οι κυκλώνες.

Στήν Καραϊβική θάλασσα βρίσκονται τά μεγάλα νησιά Κούθα, Ζαμάικα, Αϊτή, Πόρτο-Ρίκο και τά νησιωτικά συμπλέγματα Μπαχάμες και Μικρές Αντίλλες μέ πολλά μικρά νησιά. Είναι οι Δυτικές Ινδίες, τά έδαφη τής Αμερικής πού πρωτοαντίκρισε ο Κολόμβος.

Σέ έλη τής Κ. Αμερική τό κλίμα είναι τροπικό. Η θερμοκρασία είναι ψηλή, ή ύγρασία μεγάλη και παντού σχεδόν ύπαρχουν παρθένα δάση, σαβάνες ή φυτείες μέ τροπικά φυτά.

Στή θερμή αύτή περιοχή ζοῦν Ινδιάνοι, λευκοί Εύρωποι, μαύροι Αφρικανοί, Ασιάτες, μιγάδες. Είναι ζωηροί και άνησυχοι, συχνά φιλονικούν, έπαναστατοῦν, πολεμοῦν μεταξύ τους. Γ' αύτό κυρίως στήν Κ. Αμερική ύπαρχουν πολλά και μικρά κράτη. Συντελεῖ θέβαια σ' αύτό και ό έδαφικός διαμελισμός.

Γενικά οι χώρες τής Κ. Αμερικής είναι γεωργικές και δέν κατόρθωσαν νά άναπτυχθοῦν βιομηχανικά και νά προοδέψουν.

Νά γνωρίζετε ότι:

Ό μεγάλος κάθετος έδαφικός διαμελισμός συντελεί συνήθως στή δημιουργία πολλών κρατιδίων.

Δραστηριότητες

Στό χάρτη, πού κάνατε στό προηγούμενο μάθημα, νά χρωματίσετε και τά άλλα κράτη τής Κ. Αμερικής.

50

'Η Νότια Αμερική

"Εκταση: 17.800.000 τ.χ. Κάτοικοι: 186.000.000

Έρωτήσεις - Δραστηριότητες

1. Δείξτε στήν ύδρογειο σφαίρα και στόν παγκόσμιο χάρτη τή N. Αμερική. Δείξτε τή διώρυγα τοῦ Παναμᾶ και τή Γῆ τοῦ Πυρός.
2. Παρατηρήστε τό έδαφος τής N. Αμερικής, τή μεγάλη δυτική όροσειρά, τά άνατολικά ύψιπεδα, τά μεγάλα λεκανοπέδια.
3. Δείξτε τόν Αμαζόνιο και τούς παραποτάμους του, τίς πηγές και τίς έκβολές του. Γιατί έχει τόσο πολλά νερά;
4. Ποιά άλλα ποτάμια έχει τή N. Αμερική;
5. Πώς είναι οι άκτες τής N. Αμερικής;
6. Δείξτε τίς χώρες άπό τίς όποιες περνοῦν ὁ Ισημερινός και ὁ Τροπικός τοῦ Αιγαίου κερω.
7. Ποιοι παράγοντες έπηρεάζουν τό κλίμα τής N. Αμερικής; Μοιάζει μέ τό κλίμα τής Αφρικής; Γιατί;
8. Σέ ποιές περιοχές τής N. Αμερικής ύπαρχουν παρθένα δάση; Γιατί;
9. Τί είναι ή πάμπα;
10. Προβάλετε εικόνες τής N. Αμερικής στήν τάξη.

'Η Νότια Αμερική άρχιζει άπό τή διώρυγα τοῦ Παναμᾶ και καταλήγει στό **άκρωτόπεδο Χόρν**, στή Γῆ τοῦ Πυρός. Βρέχεται άπό τόν Ατλαντικό και τόν Ειρηνικό ωκεανό.

Στά δυτικά σάν τείχος ύψωνονται οι **Κορδιλλέρες** "Ανδεις και πρός τίς άκτες τοῦ Ατλαντικοῦ τά χαμηλά **Βραζιλιανά** ὅρη. "Ολη ή ύπόλοιπη N. Αμερική είναι πεδιάδες και όροπεδια.

'Ανάμεσα στά βόρεια ύψιπεδα τής **Γουιάνας** και τά άνατολικά τής **Βραζιλίας** βρίσκεται ή **λεκάνη τοῦ Αμαζόνιου**. Αρχίζει άπό τούς πρόποδες τῶν "Ανδεων και καταλήγει στίς άκτες τοῦ Ατλαντικοῦ. Τά άφθονα νερά τής περιοχής αύτής συγκεντρώνονται στόν **Αμαζόνιο**. Είναι τό μεγαλύτερο ποτάμι τής Γῆς σέ ποσότητα νεροῦ. Βορειότερα άνοιγεται η λεκάνη τοῦ **Ορενόκου** και στά νότια τά βαθύπεδα τοῦ **Παραγουάνη** και τοῦ **Ούρουγουάνη**.

Οι άκτες τής N. Αμερικής άλλου είναι άποκρημνες και άλλου όμαλές ή βαλτώ-

δεις. Μικροί κόλποι και έλαχιστα νησάκια σχηματίζονται έκει. Στίς άκτές του Ατλαντικού ή θάλασσα είναι ρηχή, ένω σ' έκεινες τού Ειρηνικού πολύ βαθιά. Έκει το βάθος της φτάνει ώς 8.000 μέτρα.

Τό μεγαλύτερο τμήμα της Ν. Αμερικής βρίσκεται στήν Τροπική ζώνη. Τό γεωγραφικό πλάτος, ή όροσειρά τῶν "Ανδεων και οι γειτονικοί ώκεανοι έπηρεάζουν τό κλίμα της.

Γενικά στή Ν. Αμερική ύπαρχουν τρεις κλιματικές ζώνες:

α. 'Η ζώνη τοῦ Ισημερινοῦ, πού πιάνει τή λεκάνη τοῦ Αμαζόνιου και τά ύψιπέδα της Γουιάνας. Σ' αύτή ή θερμοκρασία είναι μεγάλη, βρέχει συχνά και είναι πάντα καλοκαίρι. Η βλάστηση είναι πλούσια και ύπαρχουν παρθένα δάση.

β. 'Η ζώνη τοῦ τροπικού κλίματος, μέχαμηλότερη θερμοκρασία και περιοδικές βροχές. Είναι οι περιοχές της Ν.Α. Βραζιλίας και τής Βενεζουέλας. Σ' αύτές ή βλάστηση λιγοστεύει συνεχώς από τό παρθένο δάσος πρός τίς σαβάνες και τίς στέπες τῶν δυτικῶν περιοχῶν. Ψηλά στίς "Ανδεις έπικρατούν πολλές παραλλαγές όρεινού κλίματος.

γ. 'Η ζώνη μέ το εύκρατο κλίμα. Πιάνει τήν Αργεντινή και τίς νότιες "Ανδεις. Σ' αύτήν ύπαρχουν μεγάλα βοσκοτόπια, δάση, καθώς και στέπες στό όροπέδιο τής Παταγονίας.

Γενικά ό φυτικός κόσμος της Ν. Αμερικής παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία και είναι πλουσιότερος από κάθε άλλη ήπειρο.

Χαρακτηριστικά ζώα τής περιοχής είναι ό τζάγκουαρ, ό πούμα, ό τάπιρος, ή λάμα και πολλά παραδείσια πτηνά, έρπετά και έντομα. Στήν πάμπα της Αργεντινής βόσκουν έκατομμύρια πρόβατα και θόδια.

Οι περισσότεροι κάτοικοι της Ν. Αμερικής ζούν στίς πλούσιες περιοχές τής Βενεζουέλας, τής Κολομβίας, τοῦ Περού, τής Ν.Α. Βραζιλίας και τής πάμπα. Στήν περιοχή τοῦ Αμαζόνιου κατοικούν κυρίως μαύροι, πού μεταφέρθηκαν από τήν Αφρική γιά νά καλλιεργούν τίς φυτείες, και μιγάδες. Στίς "Ανδεις ζούν άρκετοί Ινδιάνοι και στίς νότιες περιοχές λευκοί άπόγονοι Εύρωπαίων.

Σοθαρά έμποδια γιά τήν οικονομική άναπτυξη και τήν πρόοδο της Ν. Αμερικής είναι τό άνθυγιεινό κλίμα και ή έλλειψη συγκοινωνιών. Ό φυσικός πλούτος της είναι μεγάλος. Τά περισσότερα προϊόντα της πουλιούνται άκατέργαστα σέ ξένες χώρες.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

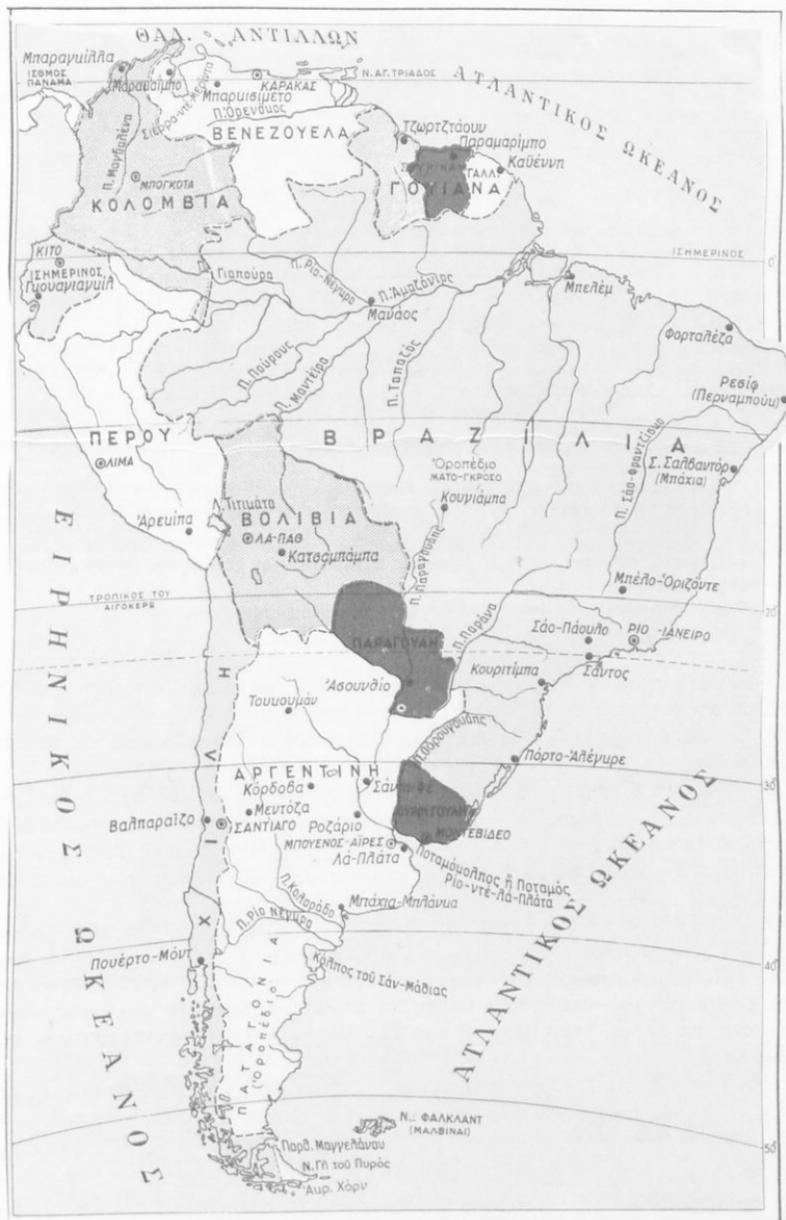
Κορδιλλιέρες, Ανδεις, άκρ. Χόρν, λεκάνη Αμαζόνιου, Βραζιλία, Γουιάνα, Ορενόκος, Παραγουάη, Ούρουγουάη, Αργεντινή, Παταγονία, πάμπα.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Ό φυσικός πλούτος δέν άρκει γιά νά άναπτυχθεί μιά περιοχή.
2. Οι άνθρωποι διαλέγουν γιά νά κατοικήσουν περιοχές μέ φυσικό πλούτο και ύγιεινό κλίμα.

Δραστηριότητες

Νά έτοιμάσετε χάρτες τής Ν. Αμερικής.

51

'Η περιοχή του Αμαζόνιου

(Η Βραζιλία και ή Γουιάνα)

Κράτη	Πρωτεύουσα	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Βραζιλία	Μπραζίλια	8.512.000	92.200.000
2. Γουιάνα	Τζωρτζτάουν	215.000	700.000
3. Όλ. Γουιάνα	Παραμαρίμπο	163.000	400.000
4. Γαλ. Γουιάνα	Καγιένη	91.000	55.000

'Ερωτήσεις - δραστηριότητες

- Δείξτε στό γεωφυσικό χάρτη της Ν. Αμερικής τόν Αμαζόνιο και τήν περιοχή του. Βρείτε τά Βραζιλιανά όρη, τό όροπέδιο Μάτο Γκρόσο, τά όροπέδια της Γουιάνας.
- Μέ ποιά περιοχή της Αφρικής μοιάζει ή λεκάνη τού Αμαζόνιου και σέ τί;
- Δείξτε στόν πολιτικό χάρτη τή Βραζιλία. Συγκρίνετε τήν έκτασή της μέ τήν έκταση αλλών κρατών.
- Βρείτε στό χάρτη τόν Ισημερινό και τόν Τροπικό τού Αλγόκερω.
- Τί προϊόντα εισάγουμε στή χώρα μας άπο τή Βραζιλία;

Η **Βραζιλία** είναι γνωστή στήν Έλλαδα σάν **χώρα τού καφέ**. Είναι τό πιό μεγάλο κράτος τής Ν. Αμερικής σέ έκταση και πληθυσμό και ένα άπο τά μεγαλύτερα τής Γῆς. Περιλαμβάνει τήν **Άμαζονια**, τό μεγάλο όροπέδιο **Μάτο Γκρόσο** και τά **Βραζιλιανά όρη**.

Η **Άμαζονια** ή **Ισημερινή Βραζιλία** είναι χώρα μέ θερμό και ύγρο άνθυγιεινό κλίμα και παρθένα δάση. Πολλές περιοχές της είναι άκομα άνεξερεύνητες. Σ' αύτή ζοῦν μόνο Ινδιάνοι και είναι πολύ άραιοκατοικημένη περιοχή. Δίνει μεγάλες ποσότητες άπο καουτσούκ, ξυλεία, κακάο, βανίλια, ζαχαροκάλαμο, ινδοκάρυδα κ.ά. τροπικά προϊόντα.

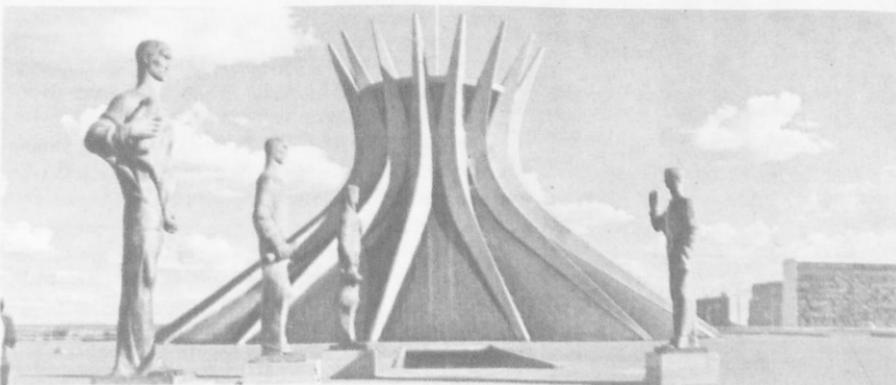
Τό όροπέδιο **Μάτο Γκρόσο** και οι άνατολικές άκτες άποτελούν τήν **τροπική Βραζιλία**. Στά παράλια τού Ατλαντικού τό κλίμα είναι υγρό και παράγονται βαμπάκι, ρύζι, κακάο, ζάχαρη κ.ά. Έκει βρίσκεται και τό ποτάμι **"Αγιος Φραγκίσκος**. Στό έσωτερικό τού όροπεδιου ύπάρχουν μεγάλα βοσκοτόπια μέ έκατομμύρια πρόβατα και βόδια. Στήν περιοχή τού **Σάο Πάολο** καλλιεργούνται μεγάλες φυτείες καφέ.

Η νοτιοανατολική ή **εύκρατη Βραζιλία** στά τελευταία χρόνια κάνει μεγάλα βήματα προόδου. Είναι ή πιό πυκνοκατοικημένη περιοχή και σ' αύτή βρίσκονται οι μεγαλύτερες πόλεις τής Βραζιλίας: τό **Rio Ιανέιρο** (4.250.000 κ.), τό **Σάο Πάολο** (5.900.000 κ.) κ.ά. Σ' αύτές ζοῦν και άρκετοι Έλληνες.

Πρωτεύουσα τής Βραζιλίας είναι ή **Μπραζίλια**, νέα πόλη χτισμένη στήν περιοχή τού όροπεδίου.

Πιο Ιανέιρο – τό άγαλμα τοῦ Χριστοῦ

Σύγχρονος ναός στή Μπραζίλια

Ζούγκλα Αμαζόνιου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εικόνες από τη Βραζιλία

Τη Βραζιλία τήν άνακάλυψαν οι Πορτογάλοι καί γιά πολλά χρόνια ήταν πορτογαλική άποικια. Οι σημερινοί κάτοικοι της μιλούν τήν πορτογαλική γλώσσα καί είναι χριστιανοί καθολικοί.

Η Γουιάνα είναι όρεινή χώρα στά βόρεια της Βραζιλίας μέ όνθυγεινό κλίμα καί παρθένα δάση.

"Ένα τμήμα της είναι άνεξάρτητο κράτος. Άλλα δύο τά κατέχουν Όλλανδοι καί Γάλλοι.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Βραζιλία, Αμαζονία, Μάτο Γκρόσο, Μπραζίλια, Pio Ianéiro, Σάο Πάολο, Γουιάνα.

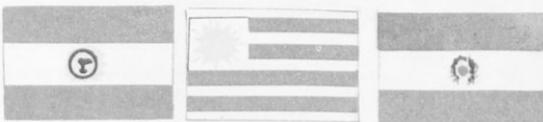
Νά γνωρίζετε ότι:

- Οι περιοχές μέ όνθυγεινό κλίμα είναι συνήθως άραιοκατοικημένες.
- Πολλά κέρδη έχουν συνήθως οι χώρες πού έκμεταλλεύονται τά προϊόντα τής γης καί οχι αύτές πού τά παράγουν.

Δραστηριότητες

- Νά ίχνογραφήσετε πολιτικό χάρτη τής N. Αμερικής καί νά χρωματίσετε μόνο τή Βραζιλία καί τή Γουιάνα.
- Νά δρείτε στούς πίνακες τού βιθλίου αύτού στοιχεία γιά τόν πλούτο τής Βραζιλίας.

Κράτη	Πρωτεύουσα	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Αργεντινή	Μπουένος Αΐρες	2.767.000	23.000.000
2. Ούρουγουάη	Μοντεβίντεο	178.000	2.800.000
3. Παραγουάη	Άσουνθιόν	407.000	2.400.000

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

- Δείξτε στό χάρτη τόν ποταμόκολπο Río ντέ λά Πλάτα, τούς ποταμούς Ούρουγουάη και Παραγουάη, τή μεγάλη πάμπα τῆς Αργεντινῆς, την Παταγονία.
- Δείξτε στόν πολιτικό χάρτη τήν Αργεντινή, τήν Ούρουγουάη, τήν Παραγουάη.
- Δείξτε τόν Τροπικό τού Αιγύκερω.
- Δείξτε στήν ύδρογειο σφαίρα τήν Αργεντινή και τήν Ελλάδα.
- Όταν στή χώρα μας έχουμε χειμώνα, τί έποχη έχουν στήν Αργεντινή; Γιατί;
- Τί γνωρίζετε γιά τήν κτηνοτροφία τῆς Αργεντινῆς;
- Τί προϊόντα εισάγουμε στήν Ελλάδα ἀπό αὐτή;

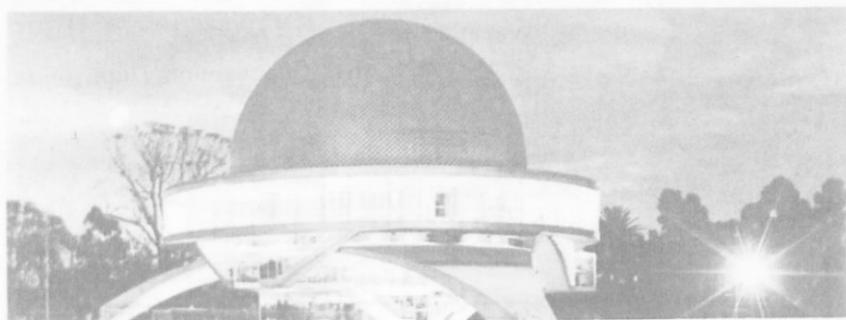
Οι χώρες τοῦ Λά Πλάτα, μαζί μέ τή γειτονική τους Χιλή, ἀποτελοῦν τό νότιο τμῆμα τῆς Λατινικῆς Αμερικῆς. Είναι μιά περιοχή μέ πολλά θοσκοτόπια, στά όποια βόσκουν ἐκατομμύρια πρόβατα και βόδια και παράγονται πολλά κτηνοτροφικά προϊόντα. Στή χώρα μας είναι γνωστά τά κατεψυγμένα κρέατα, πού είσαγονται ἀπό τήν Αργεντινή.

Ο Río ντέ λά Πλάτα είναι ἔνας μεγάλος ποταμόκολπος, στόν ὥποιο ἐκβάλλουν οι ποταμοί Ούρουγουάης και Παραγουάης. Ο Παραγουάης είναι μεγάλος ποταμός μέ πολλούς παραπόταμους και θεαματικούς καταρράκτες.

Ἀπό τά δίδυμα αὐτά ποτάμια πήραν τ' ὄνομά τους τά κράτη Ούραγουάη και Παραγουάη. Είναι γεωργικές και κτηνοτροφικές περιοχές, ὅπως και ἡ γειτονική τους Αργεντινή.

Ἡ Αργεντινή είναι τό δεύτερο κράτος τῆς N. Αμερικῆς σέ έκταση και πληθυσμό. Τά δυτικά σύνορά της φτάνουν ὡς τίς Ἀνδεῖς. Ἐκεῖ βρίσκεται ἡ ψηλότερη κορυφή τῆς μεγάλης αὐτῆς ὁροσειρᾶς. Λέγεται Ἀκονκάγκουα (ύψ. 6.958 μ.).

Ἀνάμεσα στίς Ἀνδεῖς και τίς πολύκολπες ἀκτές τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀπλώνται ἡ πάμπα (πεδιάδα) μέ λιθάδια και στέπες. Είναι τά θοσκοτόπια τῆς Αργεντινῆς. Στά ἐργοστάσια τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἐτομάζονται κάθε μέρα μεγάλες ποσότητες ἀπό κτηνοτροφικά προϊόντα και στέλνονται σέ ἄλλες χώρες.

Στά νότια της πάμπα θρίσκεται τό άραιοκατοικημένο όροπέδιο της Παταγονίας μέ στέπες, έρήμους και άρκετά άναπτυγμένη κτηνοτροφία.

Οι κάτοικοι της περιοχής αύτης είναι λευκοί άπόγονοι 'Ισπανών και μιγάδες. Μιλούν Ισπανικά και είναι χριστιανοί καθολικοί.

Πρωτεύουσα της Αργεντινής είναι τό Μπουένος "Αιρες" (8.350.000 κ.). Είναι ή μεγαλύτερη πόλη της Ν. Αμερικής και ένα από τά πιο μεγάλα λιμάνια της Γης.

'Η Ούρουγουάη έχει πρωτεύουσα τό Μοντεβίντεο και ή Παραγουάη τήν Ασουνθιόν.

Στή Γη τού Πυρός ζοῦν 5.000 περίπου Ινδιάνοι. Τό άνατολικό τμῆμα της άνήκει στήν Αργεντινή και τό δυτικό στή Χιλή.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Χώρες Λά Πλάτα, Ρίο ντέ λά Πλάτα, Ούρουγουάης, Παραγουάης, Παταγονία, πάμπα, Ακονκάγκουα, Μπουένος "Αιρες, Μοντεβίντεο, Ασουνθιόν.

Νά γνωρίζετε ότι:

Οι σαβάνες και οι στέπες μέ τά χλοερά βοσκοτόπια είναι οι πιο εύνοικές περιοχές γιά τήν άναπτυξη της κτηνοτροφίας.

Δραστηριότητες

Νά χρωματίσετε στό χάρτη σας τίς χώρες τού Λά Πλάτα.

Μαλλί (χιλ. τόνοι)

Σέ ολη τή Γη	2.600
Αύστραλια	790
Ε.Σ.Σ.Δ.	460
Ν. Ζηλανδία	294
Κίνα	230
Αργεντινή	180
Ίνδια	48
Τουρκία	48
Έλλαδα	9

Πρόβατα (έκατομμύρια)

Σέ ολη τή Γη	1.032
Αύστραλια	145
Ε.Σ.Σ.Δ.	143
Ν. Ζηλανδία	73
Κίνα	56
Αργεντινή	42
Ίνδια	40
Τουρκία	40
Έλλαδα	8

Εικόνες από την Αργεντινή

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(Βενεζουέλα, Κολομβία, Ισημερινός, Περού, Βολιβία, Χιλή)

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

- Δείξτε στό γεωφυσικό χάρτη την όροσειρά των "Ανδεων".
- Παρατηρήστε τήν ίδια περιοχή στόν πολιτικό χάρτη. Ποιά κράτη βρίσκονται έκει;
- Σέ ποιό από τα κράτη αυτά υπάρχουν πολλές πετρελαιοπηγές;
- Άπο ποιό βγαίνουν πολλά λιπάσματα;
- Μέ ποιόν τρόπο ή όροσειρά των "Ανδεων" έπηρεάζει τό κλίμα της Ν. Αμερικής;
- Ποιές είναι οι πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές των "Ανδεων"; Γιατί;
- Ποιές είναι οι μεγαλύτερες πόλεις της περιοχής;
- Η πόλη Λά Πάζ έχει ύψομετρο 3.850 μ. Τό Κίτο έχει 2.850 μ. Ο Όλυμπος έχει 2.917 μ. Γιατί στίς κορυφές τού Όλυμπου δέν μπορούν νά κατοικήσουν ανθρώποι;

Κράτη	Πρωτεύουσα	"Εκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
1. Βενεζουέλα	Καράκας	912.000	11.000.000
2. Κολομβία	Μπογκότα	1.139.000	21.000.000
3. Ισημερινός	Κίτο	284.000	6.500.000
4. Περού	Λίμα	1.285.000	13.500.000
5. Βολιβία	Λά Πάζ	1.099.000	4.700.000
6. Χιλή	Σαντιάγκο	757.000	8.900.000

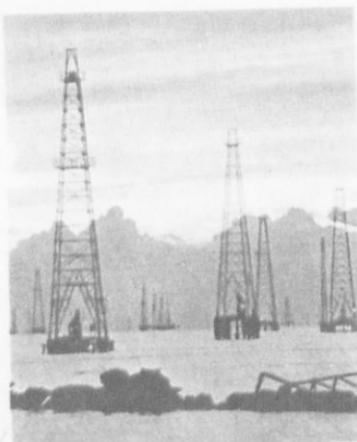
Πετρελαιοπηγές Βενεζουέλας

Βενεζουέλα

Κολομβία
Ισημερινός

Περού

Βολιβία
Χιλή

Οι "Ανδεις" είναι μεγάλη όροσειρά. Αρχίζει από την Καραϊβική θάλασσα καί καταλήγει στη Γη του Πυρός. Πολλές από τις κορυφές τους έχουν πάνω από 6.000 μέτρα ύψος. Είναι βουνά άποκρημνα με βαθιές αγριες χαράδρες και πολλά όροπέδια. Σε πολλές κλειστές περιοχές σχηματίζονται λίμνες. Υπάρχουν έπισης πολλά ένεργα ήφαιστεια και ό τόπος συχνά συγκλονίζεται από σεισμούς. Σπουδαιότερο ήφαιστειο είναι τό **Κατοπάξι** (ύψ. 5.880 μ.) στά σύνορα του Ισημερινού και της Κολομβίας.

Τό τείχος τών "Ανδεων έπηρεάζει πολύ τό κλίμα δηλης της Ν. Αμερικής. Οι χώρες τών "Ανδεων, έκτος από τη Χιλή, βρίσκονται στήν Τροπική ζώνη. Δέν έχουν όμως τό γνωστό θερμό και υγρό κλίμα της γειτονικής Αμαζονίας ή της Κ. Αφρικής. Άλιτα είναι ή θέση και τό υψος της όροσειρας. Στά χαμηλά μέρη τό κλίμα είναι τροπικό μέ πυκνά δάση και σαβάνες. Πολλοί λίγοι άνθρωποι, κυρίως Ιθαγενείς, κατοικοῦν έκει. Ψηλότερα τό κλίμα είναι ευκρατό.

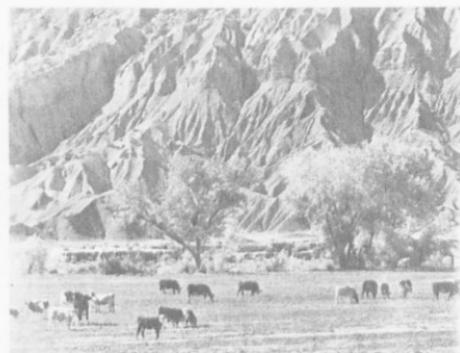
Σέ πολλές όμαλές πλαγιές τών "Ανδεων παρατηρεῖ κανένας, σέ διαδοχικές ζώνες, μεγάλη ποικιλία στή βλάστηση, πού άρχιζει χαμηλά μέ φυτά του Ισημερινού και καταλήγει στής βουνοκορφές μέ πολικά φυτά.

Στίς περιοχές πού ύπάρχουν βοσκοτόπια είναι άρκετά άναπτυγμένη ή κτηνοτροφία. Έκει ζοῦν τά παράξενα προβατοειδή **λάμα** και **άλπακας**, πού χρησιμοποιούνται και γιά μεταφορικά ζώα. Άλλοι ύπάρχουν μεγάλα δάση και δίνουν πολύτιμα ξύλα και άλλα δασικά προϊόντα. Χαρακτηριστικό φυτό είναι ή κιγχόνη, από τό όποιο παράγεται ή κινίνη.

Άναμεσα στή Χιλή και τό Περού άπλωνται ή **Έρημος Αταμάκα** μέ πολλά όρυχεια νίτρου. Είναι τό γνωστό στους γεωργούς νίτρο της Χιλής, θαυμάσιο λίπασμα

Κορυφές και πρόποδες "Ανδεων

Όρυχειο Βολιβίας – Γιορτή στή Λά Παζ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικού Πολιτικής

γιά τά χωράφια. Γενικά öλη ή περιοχή τών "Ανδεων ἔχει πολλά öρυκτά. Από τή Χιλή, έκτος άπό τό νίτρο, θγαίνουν χαλκός και σιδηρομεταλλεύματα, άπό τή Βολιθία κασσίτερος, άπό τό Περού öσθημι, άπό τήν Κολομβία χρυσάφι και διαμάντια, άπό τή Βενεζουέλα πολύ πετρέλαιο. Παρόλα αύτά ή περιοχή τών "Ανδεων είναι γεωργική και κτηνοτροφική, χωρίς άναπτυγμένη βιομηχανία.

Σ' αύτή κατοικοῦν κυρίως Ινδιάνοι ή μιγάδες. Μιλοῦν iσπανικά και είναι χριστιανοί καθολικοί.

Στήν περιοχή τών "Ανδεων ύπαρχουν τά κράτη **Βενεζουέλα, Κολομβία, Ισημερινός, Περού, Βολιθία** και **Χιλή**.

Μεγαλύτερες πόλεις τής περιοχής είναι: Τό **Σαντιάγκο**, πρωτεύουσα τής Χιλής, ή **Λίμα**, πρωτεύουσα τού Περού, ή **Μπογκότα**, πρωτεύουσα τής Κολομβίας, τό **Καράκας**, πρωτεύουσα τής Βενεζουέλας, κ.ä.

Νά γνωρίζετε öτι:

1. Τό κλίμα èνός τόπου έξαρταται άπό πολλούς παράγοντες.
2. Από τίς περιοχές πού ύπαρχουν ήφαιστεια θγαίνουν συνήθως πολλά öρυκτά.
3. Τά ήφαιστειογενή èδάφη είναι συνήθως γόνιμα.

Δραστηριότητες

Στό χάρτη σας νά χρωματίσετε τά κράτη τών "Ανδεων.

- α. Η Αμερική βρίσκεται στό δυτικό ήμισφαιρίο τῆς Γῆς, άνάμεσα στόν Ατλαντικό καί τόν Ειρηνικό ωκεανό. Τήν άνακάλυψε στά 1492 ό Xρ. Κολόμβος.
- β. Η Αμερική είναι μεγάλη ήπειρος. Έχει έκταση 42.000.000 τ.χ. καί 500.000.000 κατοίκους.
- γ. Γεωφυσικά ή Αμερική χωρίζεται στή Βόρεια καί στή Νότια Αμερική. Άναμεσά τους βρίσκεται ή Κεντρική Αμερική. Αύτή περιλαμβάνει τό μεγάλο ίσθμο πού συνδέει τή Βόρεια μέ τή Νότια Αμερική καί τήν περιοχή τῆς Καραϊβικῆς θάλασσας.
- δ. Μεγάλη στρατηγική καί οικονομική σημασία έχει ή διώρυγα τοῦ Παναμᾶ, πού συνδέει τόν Ατλαντικό μέ τόν Ειρηνικό ωκεανό.
- ε. Η Βόρεια καί ή Νότια Αμερική έχουν πολλές γεωφυσικές δύοιότητες. Έχουν όμως καί πολλές διαφορές.
- στ. Ιθαγενεῖς κάτοικοι τῆς Αμερικῆς είναι οι Ινδιάνοι.
- ζ. Οι σημερινοί κάτοικοι τῆς Αμερικῆς είναι άποικοι άπό άλλες περιοχές τῆς Γῆς, άπόγονοι άποικων, μιγάδες καί λίγοι Ινδιάνοι.
- η. Στή Βόρεια Αμερική κυριαρχοῦν οι Αγγλοσάξονες. Στήν Κεντρική καί τή Νότια οι άπογονοι τῶν Ισπανῶν καί Πορτογάλλων άποικων. Οι περιοχές αύτές άποτελοῦν τή Λατινική Αμερική.
- θ. Η Βόρεια Αμερική είναι πλούσια περιοχή. Στά δυτικά τής ύψωνται τά Βραχώδη δρη. Ανατολικά άπλωνται μεγάλες πεδιάδες καί στής άκτές τοῦ Ατλαντικοῦ χάμηλές όροσειρές. Στά βόρεια άνοιγεται ή Καναδική άσπιδα κι άπεναντί της πολλά και μεγάλα νησιά σκεπασμένα μέ αιώνιους πάγους.
- ι. Στή Βόρ. Αμερική ύπάρχουν τά κράτη τῶν Ήνωμένων Πολιτειῶν τῆς Αμερικῆς καί τοῦ Καναδᾶ.
- ια. Οι H.P.A. είναι μεγάλη καί πλούσια χώρα. Είναι μιά άπό τίς ύπερδυνάμεις τῆς Γῆς.
- ιβ. Η Κεντρική Αμερική βρίσκεται στήν Τροπική ζώνη τῆς Γῆς καί έχει θερμό κλίμα. Είναι χωρισμένη σέ πολλά κράτη. Μεγαλύτερο άπό αύτά είναι τό Μεξικό.
- ιγ. Στή Νότια Αμερική ύπάρχουν μεγάλες όροσειρές, πλατιά λεκανοπέδια μέ παρθένα δάση, πολλές στεπώδεις περιοχές μέ άναπυγμένη κτηνοτροφία.
- ιδ. Στό δυτικό τμῆμα τῆς Νότιας Αμερικῆς ύψωνται οι "Ανδεις".

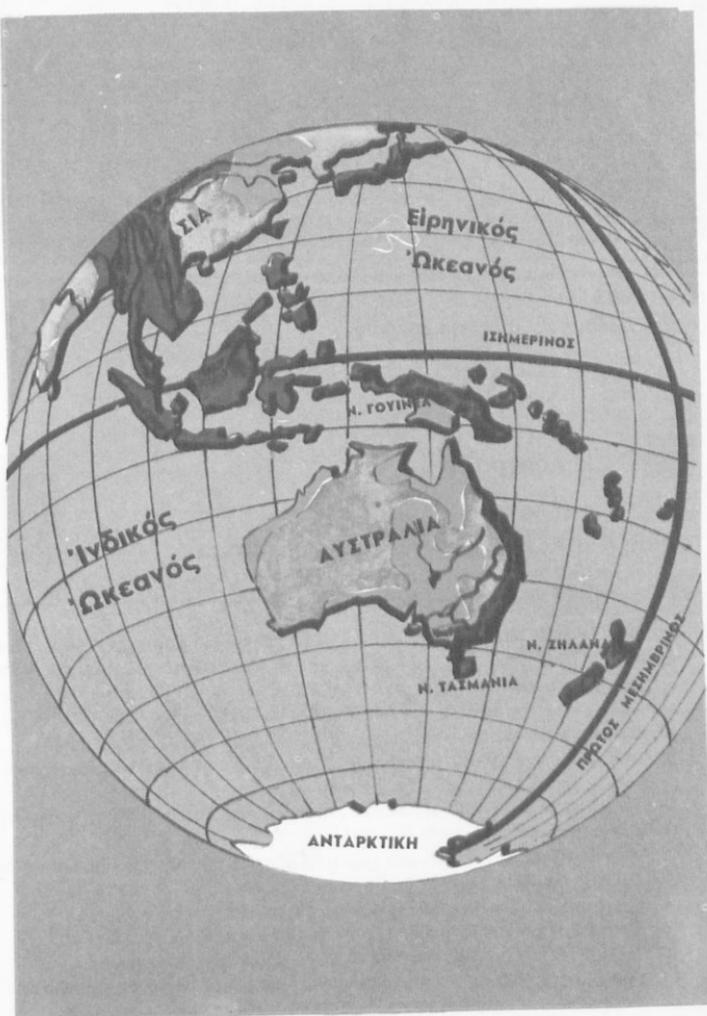
- ιε.** Ο ποταμός Ἀμαζόνιος είναι ό μεγαλύτερος στή Γῆ σέ ποσότητα νεροῦ. Μεγαλύτερος ποταμός τής Γῆς σέ μήκος είναι ό Μισ-σισαππής στή Βόρεια Ἀμερική.
- ιστ.** Οι κάτοικοι τής Κεντρικής και τής Νότιας Ἀμερικής δέν κατόρ-θωσαν νά παρακολουθήσουν τούς γείτονές τους τής Βόρειας Ἀμερικής στήν πρόσδο. Τά τελευταία χρόνια γίνονται κι ἐκεί μεγάλες προσπάθειες γιά τήν ἀνάπτυξή τους.
- ιζ.** Οι περισσότεροι κάτοικοι τής Ν. Ἀμερικής είναι γεωργοί και κτηνοτρόφοι. Ἀξιόλογα προϊόντα είναι ό καφές τής Βραζιλίας, τά κτηνοτροφικά τής Ἀργεντινής, τό πετρέλαιο τής Βενεζουέ-λας, τά λιπάσματα τής Χιλής.
- ιη.** Μεγάλα κράτη τής Ν. Ἀμερικής είναι ἡ Βραζιλία και ἡ Ἀργεν-τινή.

Λίμα

Καράκας

ΩΚΕΑΝΙΑ

ε. Η ΩΚΕΑΝΙΑ

Έκταση: 8.050.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 20.000.000

Μέ τό όνομα Ωκεανία έννοούμε τά νησιά του Ειρηνικού ωκεανού. Μεγαλύτερα από αύτά είναι ή Αύστραλια, ή Νέα Γουινέα, ή Τασμανία και ή Νέα Ζηλανδία. Χιλιάδες άλλα νησιά άναδύονται από τά νερά του Ειρηνικού και λούζονται μέ τό κύμα του. Πολλά σχηματίζουν μεγάλα συμπλέγματα μέ διάφορες όνομασίες. Τά κοραλλιά είναι οι μυστικές ρίζες τους. "Όλα είναι κοραλλιογενή. Είναι ή Μελανσία, ή Πολυνησία και ή Μικρονησία.

55

Η Αύστραλια

Έκταση: 7.687.000 τ.χ.

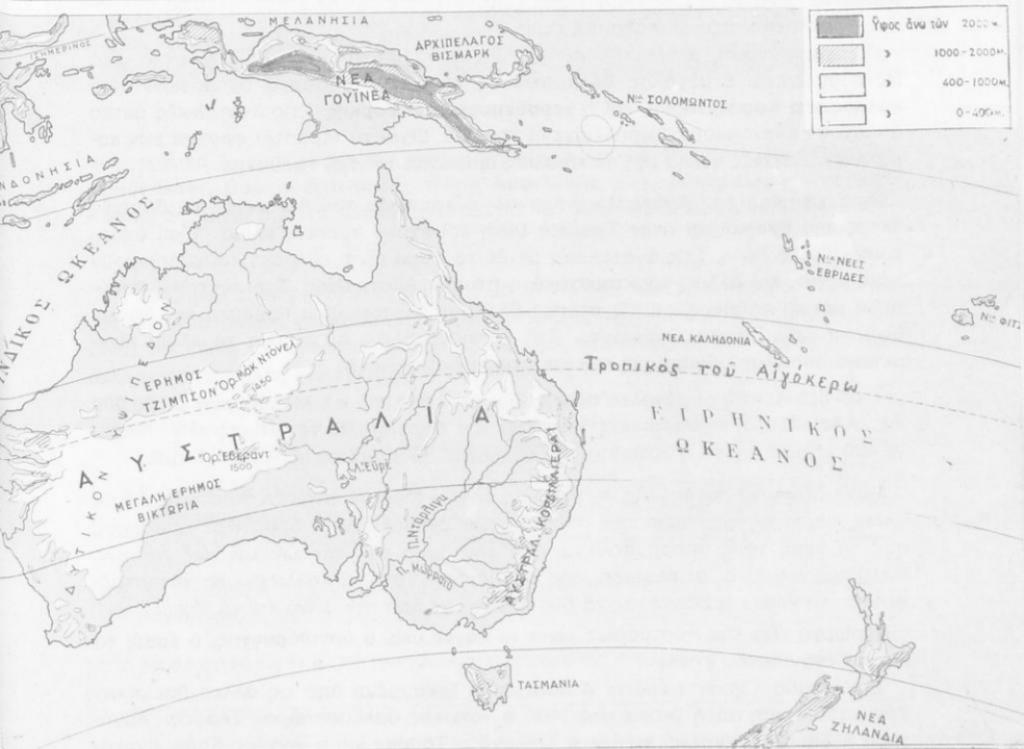
Κάτοικοι: 13.500.000

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε στήν ύδρογειο σφαίρα και στόν παγκόσμιο χάρτη τήν Αύστραλια, τήν Τασμανία, τή Ν. Ζηλανδία, τή Ν. Γουινέα και τά μεγάλα νησιωτικά συμπλέγματα τού Ειρηνικού ωκεανού.
2. Συγκρίνετε τήν έκταση τής Αύστραλιας μέ αλλες ήπειρους.
3. Ποιός παράληλος κύκλος περνάει από τή μέση τής Αύστραλιας;
4. Δείξτε στήν ύδρογειο σφαίρα τήν Αύστραλια και τήν Έλλαδα. Έχουν διαφορά έποχών; Γιατί;
5. Δείξτε τούς ωκεανούς πού είναι γύρω από τήν Αύστραλια και δικαιολογήστε τήν άπομόνωσή της από τόν άλλο κόσμο.
6. Παρατηρήστε στό γεωφυσικό χάρτη τό έδαφος τής Αύστραλιας και τίς άκτες της.
7. Τί κλίμα νομίζετε ότι έχει η Αύστραλια;
8. Δείξτε τά ποτάμια και τίς λίμνες της, τίς στέπες και τίς έρημους.
9. Μέ ποιά περιοχή τής Αφρικής μοιάζει στό κλίμα ή Αύστραλια; Γιατί;
10. Τί ύποθέτετε γιά τό φυτικό και τό ζωικό κόσμο τής Αύστραλιας;
11. Ποιές νομίζετε ότι είναι οι πιό πυκνοκατοικημένες περιοχές της; Γιατί;
12. Ποιές είναι οι μεγαλύτερες πόλεις της;
13. Συ κεντρώστε, ἀν είναι δυνατό, σχετικά βιβλία, εικόνες κτλ. Οργανώστε προβολές στήν τάξη.
14. Τί γνωρίζετε γιά τούς "Έλληνες πού ζοῦν στήν Αύστραλια";

Η Αύστραλια βρίσκεται πολύ μακριά από τήν Έλλαδα. Όταν στήν πατρίδα μας έχουμε καλοκάρι, έκει έχουν χειμώνα και τήν ώρα πού τά Αύστραλόπουλα ξεκινούν γιά τό σχολείο, στή χώρα μας είναι μεσάνυχτα! Παρόλα αύτά η Αύστραλια είναι χώρα πολύ γνωστή στήν Έλλαδα. Πολλοί Έλληνες μετανάστες ζοῦν σήμερα

Σίδνεϋ

Σίδνεϋ

Φημιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σ' αύτή. "Οταν ή πατρίδα μας πολεμούσε μέ τούς Γερμανούς, πολλοί Αύστραλοί και Νεοζηλανδοί στρατιώτες είχαν έρθει νά μᾶς βοηθήσουν. Άρκετοί από αύτούς σκοτώθηκαν στή μάχη της Κρήτης (Μάιος 1941).

Η Αύστραλια είναι χώρα μέ πολλές άντιθέσεις. Τό δυτικό τμῆμα της είναι όροπέδιο μέ χαμηλά βουνά. Σ' αύτό βρέχει σπάνια και δηλ. ή μεγάλη αύτή περιοχή είναι στέπες και έρημοι. Έκει βρίσκονται ή **Μεγάλη έρημος τῶν ἄμμων** και ή **έρημος Βικτωρία**. Στίς άνατολικές άκτες ύψωνονται οι **Αύστραλιανές "Άλπεις** (ύψ. 2.250 μ.).

'Ανάμεσα στίς δύο αύτές περιοχές σχηματίζεται τό **κεντρικό βαθύπεδο τῆς Αύστραλιας**. "Ενα τμήμα του βρίσκεται χαμηλότερα από τήν έπιφάνεια τής θάλασσας. Έκει σχηματίζεται ή άλμυρή λίμνη **"Eup.**

Οι περισσότερες άκτες της Αύστραλιας είναι άποκρημνες και άλιμενες. Στό Νότο άνοιγεται ό μεγάλος **Αύστραλιανός κόλπος**. Στό Βορρά σχηματίζονται ό κόλπος της **Καρπενταρίας** και ή **χερσόνησος τῆς Υόρκης**. Στίς άνατολικές άκτες ύπαρχουν έκατομμύρια κοραλλιογενή νησάκια. Είναι τό τεράστιο φράγμα τῶν κοραλλίων. Στή Ν.Δ. γωνία της Αύστραλιας βρίσκεται τό νησί **Τασμανία**.

'Από τή μέση της Αύστραλιας περνάει ό τροπικός τοῦ Αιγύκερω. Οι βορινές άκτες της βρίσκονται στήν Τροπική ζώνη και έχουν τροπικό κλίμα. Έκει ύπάρχουν μεγάλα δάση. Στίς άνατολικές άκτες τό κλίμα είναι εύκρατο και εύδοκιμούν εύκαλυπτοι και άλλα χαρακτηριστικά φυτά της Αύστραλιας. Στό κεντρικό βαθύπεδο μέ τίς σαβάνες και τίς στέπες βόσκουν έκατομμύρια πρόβατα και δίνουν άφθονα κτηνοτροφικά προϊόντα. Στή νοτιοανατολική Αύστραλια τό κλίμα είναι μεσογειακό. Αύτή είναι ή πιο πυκνοκατοικημένη περιοχή.

'Έκει βρίσκονται οι μεγάλες πόλεις **Σίδνεϋ** (2.850.000 κ.), **Μελβούρνη** (2.550.000 κ.), **Άδελαΐδα**, ή πρωτεύουσα **Καμπέρα** και βορειότερα τό **Μπρισμένην**. Μεσογειακό κλίμα έχει και ή νοτιοδυτική ίστραλία. Έκει βρίσκεται ή πόλη **Πέρθη**.

Μόνο άξιόλογο ποτάμι της Αύστραλιας είναι ό **Μόρρεϊ**, στή Ν.Α. Αύστραλια. Στίς άλλες περιοχές τίς περιόδους τών βροχών σχηματίζονται όρμητικοι χείμαρροι, πού τά νερά τους άπορροφούνται από τήν άμμο τών στεπών και τών έρημων. Πολύ συχνές είναι οι περίοδοι της άνομβρίας. Τότε οι καλλιέργειες καταστρέφονται, τά χόρτα ξεραίνονται, τά ζώα πεθαίνουν από τήν πείνα και τή δίψα.

Περίεργα ζώα της Αύστραλιας είναι τά **καγκούρω**, ό **όρνιθρουγχος**, ό **έμού**, τά άφωνα άγριόσκυλα **ντίγκο**.

'Έκατομμύρια χρόνια έμεινε ή Αύστραλια ξεκομμένη από τίς άλλες ήπειρους. Τήν άπομόνωση αύτή έκοψε στά 1606 ό Ισπανός θαλασσοπόρος **Τορρέζ**. Άργοτερα άλλοι έξερευνητές, κυρίως ό Όλλανδός **Τάσμαν** και ό "Αγγλος Κούκ, άνακαλυψαν άλλα νησιά τοῦ Ειρηνικοῦ, έξερεύνησαν τήν Αύστραλια και άρχισε ό άποικισμός της.

Οι άποικοι ίδρυσαν πόλεις, κατασκεύασαν μεγάλα τεχνικά έργα, άνάπτυξαν τήν κτηνοτροφία, τή γεωργία, τή βιομηχανία, τό έμποριο, άξιοποίησαν τόν άφθονο όρυκτό πλούτο και σήμερα ή Αύστραλια είναι μιά προοδευμένη και πλούσια χώρα. Οι περισσότεροι από τούς σημερινούς κατοίκους της είναι χριστιανοί και ιμιλούν άγγλικά. Οι ιθαγενεῖς Αύστραλοί σχεδόν έχουν έξαφανιστεί. Πολύ λίγοι ζῶν στά δάση σέ πρωτόγονη κατάσταση.

Μπρισμπέν

Διοικητικά ή Αύστραλια είναι χωρισμένη στίς περιοχές: **Βικτωρία, Νέα Ουαλλία, Κουήνσλαντ, Βόρεια Αύστραλια, Νότια Αύστραλια, Δυτ. Αύστραλια** και περιοχή **Καμπέρας**. Είναι όμοσπονδιακή δημοκρατία και άνήκει στή Βρετανική Κοινοπολιτεία.

Η **Τασμανία** είναι μεγάλο, όρεινό και ώραιο νησί μέ λίγους κατοίκους. Στό κράτος τής Αύστραλιας άνήκουν έπισης ή **Άνατολική Γουινέα** και τά νησιά **Βίσμαρκ**. Είναι περιοχές μέ άνθυγιεινό κλίμα, ζούγκλες και έλαχιστους κατοίκους, πού άνήκουν στίς φυλές τῶν **Πυγμάιων**, τῶν **Παπούας** και τῶν **Μελανησίων**.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

'Οκεανία, Αύστραλια, Τασμανία, κοραλλιογενή νησιά.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Οι άπομονωμένες άπό τόν υπόλοιπο κόσμο περιοχές δύσκοιλα έξελισσονται.
2. Οι προοδευτικοί άνθρωποι άλλαζουν μέ τά έργα τους τήν όψη τής χώρας πού ζοῦν.
3. Οι περιοχές πού έχουν εύκρατο κλίμα και φυσικό πλούτο είναι συνήθως πικνοκατοικημένες.

Δραστηριότητες : Νά ίχνογραφήσετε χάρτες τής Αύστραλιας.

Τεχνητή θροχή

'Ο ποταμός Μόρρεϊ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α. Ἡ Νέα Ζηλανδία

Ἐκταση: 269.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 3.100.000

Ἐρωτήσεις-δραστηριότητες

- Δείξτε τή N. Ζηλανδία στήν ύδρογειο σφαιρά. Ἀπό πόσα νησιά ἀποτελεῖται;
- Παρατηρήστε τό ἔδαφος καί τίς ἀκτές τῆς.
- Δείξτε στήν ύδρογειο τή N. Ζηλανδία καί τήν Ἑλλάδα. Βρείτε τό γεωγραφικό πλάτος τους καί κάνετε διάφορες συγκρίσεις.
- Τί κλίμα ύποθέτετε δήτι ἔχει ἡ N. Ζηλανδία; Γιατί;
- Ποιά είναι τά σπουδαιότερα προϊόντα της;
- Τί γνωρίζετε γιά τίς σχέσεις τών μακρινών αὐτών νησιών μέ τήν Ἑλλάδα;

Στά N.A. τῆς Αὐστραλίας βρίσκονται δυό ἀρκετά μεγάλα νησιά. Είναι ἡ Νέα Ζηλανδία. Τήν ἀνακάλυψε στά 1642 ὁ Τάσμαν.

Μεγαλύτερο είναι τό Νότιο νησί. Είναι ὀρεινό μέ ψηλά βουνά καί καταπράσινες κοιλάδες. Τό Βόρειο νησί είναι μικρότερο. Ἐχει πολλά ἐνεργά καί σθησμένα ἥφαιστεια καί πολλοί τό λένε «νησί πού καπνίζει». Ὁλο σχεδόν σκεπάζεται ἀπό πυκνά καί ὥραια δάση καί ἔχει πολλές θερμές πηγές, γραφικές λίμνες, ὅμορφες ἀκρογιαλίες καί ἄλλες φυσικές ὅμορφιές.

Ἡ N. Ζηλανδία ἔχει τό ἴδιο περίπου γεωγραφικό πλάτος μέ τήν Ἑλλάδα, ἀλλά νότιο. Δέν ἔχει δῆμας τό ἴδιο κλίμα. Οἱ ἀνεμοι πού φυσοῦν ἀπό τόν ὠκεανό ἐπηρεάζουν τό κλίμα της, πού είναι ὠκεανίο.

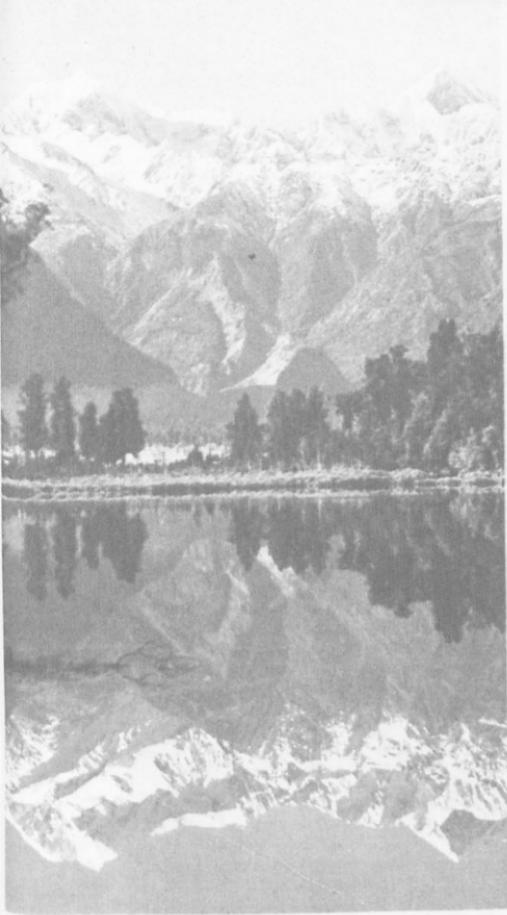
Στά χλοερά λιβάδια τῆς βρίσκουν ἄφθονη τροφή 59.000.000 πρόβατα καί 9.000.000 θοοειδή. Ἡ κτηνοτροφία είναι ἡ σπουδαιότερη πηγή πλούτου γιά τούς Νεοζηλανδούς. Μεγάλες ποσότητες κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἔξαγονται σέ ἄλλες χώρες.

Οἱ κάτοικοι τῆς N. Ζηλανδίας είναι χριστιανοί καί μιλοῦν ἀγγλικά. Ὁλοι σχεδόν είναι ἀπόγονοι Εὐρωπαίων ἀποίκων. Οἱ ιθαγενεῖς ὄνομάζονται Μάορι. Είναι περήφανοι καί γενναῖοι ἀνθρωποι.

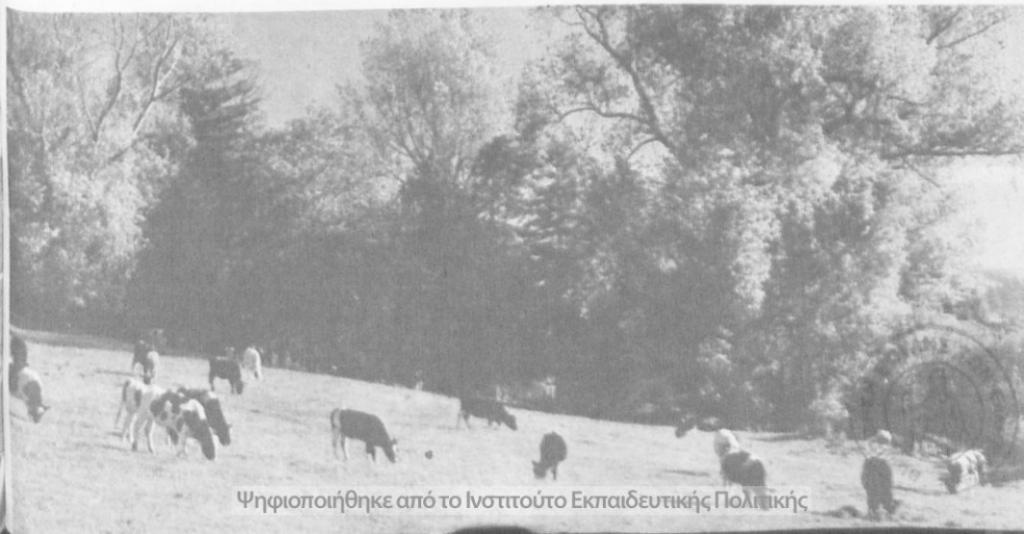
Πρωτεύουσα τῆς N. Ζηλανδίας είναι ἡ Ούέλιγκτον.

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εικόνες από τη Ν. Ζηλανδία

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

6. Τά ἄλλα νησιά τοῦ Ειρηνικοῦ

Έκταση: 90.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 1.500.000

Ἐρωτήσεις - δραστηριότητες

- Δείξτε στήν ύδρογειο σφαίρα τόν Ειρηνικό ώκεανό.
- Παρατηρήστε τά νησιά πού βρίσκονται σ' αύτόν. Πώς σχηματίστηκαν;
- Συζητήστε για τό κλίμα, τή φύση καί τούς κατοίκους τους.
- Δείξτε στό χάρτη τά νησιά Χαδάνη.
- Προβάλετε εικόνες ἀπό τά νησιά τοῦ Ειρηνικοῦ.

‘Ο Μαγγελάνος ἦταν ὁ πρώτος Εὐρωπαῖος θαλασσοπόρος πού πέρασε τόν Ειρηνικό ώκεανό. Πολλές μέρες ὁ τολμηρός αὐτός ἀντρας καί οἱ σύντροφοί του πάλευαν μέ τά κύματα καί πολύ συχνά στό δρόμο τους συναντοῦσαν νησιά, ἀλλα καταπράσινα μέ ἔξωτικά ἄνθη καί ἄλλα ἐντελῶς ἄγονα. Ἀργότερα ἄλλοι θαλασσοπόροι ἀνακάλυψαν χιλιάδες νησάκια, πού πρωτάλλουν δειλά μέσα ἀπό τά κύματα τοῦ μεγάλου ώκεανοῦ, σάν νά φοβοῦνται μήν καταποντιστοῦν. “Ολα σχεδόν σχηματίστηκαν ἀπό κοράλλια ἡ ἀπό ἐκρήξεις ἥφαιστειών.

Στά βορειοανατολικά τῆς Αὔστραλιας βρίσκονται τά νησιά τῆς **Μελανησίας**, τῆς **Μικρονησίας** καί τῆς **Πολυνησίας**.

Στή Μελανησία, ἐκτός ἀπό τή N. Γουινέα καί τά νησιά Βίσμαρκ, ἀνήκουν καί τά νησιά τοῦ **Σολομώντα**, οἱ **Ἐθρίδες** καί ἡ **Νέα Καληδονία**. Είναι ύπολείμματα μιᾶς ἡπείρου πού καταποντίστηκε, ὅπως λένε οἱ γεωλόγοι.

Στή Μικρονησία ὑπάρχουν πολλά μικρά νησιά, πού ἀνήκουν στίς H.P.A.

Τά ύπόλοιπα νησιά τοῦ Ειρηνικοῦ ἀποτελοῦν τήν Πολυνησία. Ἄλλα ἀπό αὐτά ἀνήκουν στήν Αὔστραλια καί τή N. Ζηλανδία καί ἄλλα στή Γαλλία, τή M. Βρετανία καί τίς H.P.A.

Ἐκεῖ βρίσκονται καί τά νησιά **Χαδάνη**. Είναι ἡ 50ή πολιτεία τῶν H.P.A. Ἐχουν εύχαριστο ώκεανο κλίμα, ὡραῖα τοπία, γραφικές ἀμμουδιές καί σ' αὐτά παραθερίζουν πολλοί Ἀμερικανοί. Οἱ κάτοικοι τους ἀνήκουν σέ διάφορες φυλές. Πρωτεύουσα είναι ἡ **Χονολουλού**.

«Ἡ Χονολουλού, ὅπως γράφει ἡ Ἐλ. Ούράνη, ἔχει ἐκθαμβωτική πλούσια θλάσηση... Τό ἥπιο χλιαρό κλίμα τῆς ἔχει μιά καταπληκτική ὁμαλότητα καί δέν παρουσιάζει ὑπολογίσιμες αύξομειώσεις οὔτε τό χειμώνα οὔτε τό καλοκαίρι οὔτε τή μέρα οὔτε τή νύχτα. Τό χώμα είναι πάντοτε ωνπό, τό ἐκτεταμένο πράσινο χαλί τοῦ ἐδάφους δέ διακόπτεται πάρα ἀπό τά σπίτια, τούς δρόμους καί τίς πελώριες φυτείες...». Παντού φυτρώουν πολύχρωμα εύωδιαστά λουλούδια. Είναι ἔνα ἀληθινά παραδεισένιο νησί.

Νά μάθετε τίς ἔννοιες:

Νέα Ζηλανδία, ἥφαιστειογενή νησιά, Χαδάνη, Χονολουλού, Μικρονησία, Πολυνησία, Μελανησία.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

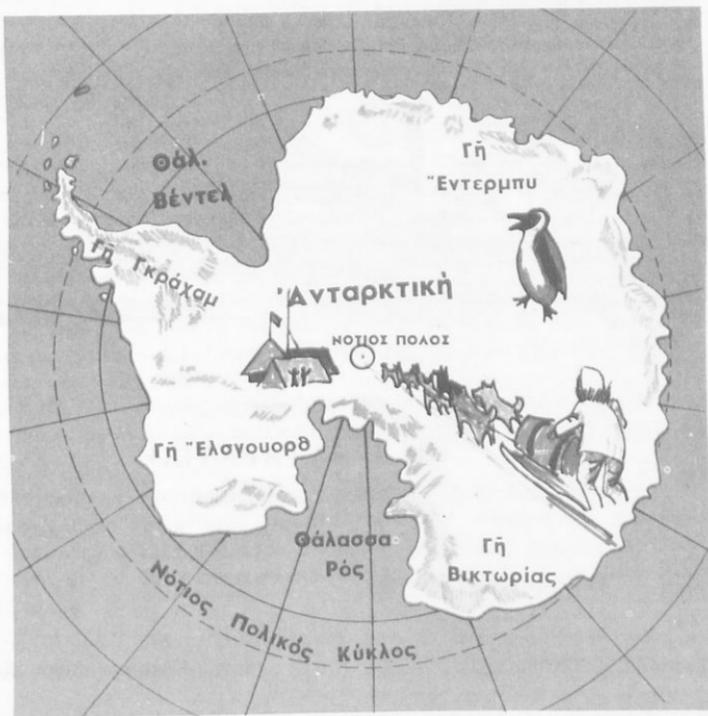
Οἱ ώκεανοι καί οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἐπηρεάζουν τό κλίμα τῶν γειτονικῶν τους περιοχῶν.

Εικόνες από τά νησιά τοῦ Ειρηνικοῦ ώκεανοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ

στ. Η ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ

57

'Η Χώρα τῶν Πάγων

"Εκταση: 14.000.000 τ.χ.

Κάτοικοι: Λίγοι έξερευνητές

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε στήν ύδρογειο σφαίρα τούς πόλους τῆς Γῆς. Γύρω από τό Βόρειο πόλο ύπαρχει ὁ Βόρειος παγωμένος ώκεανός. Τί ύπάρχει στό Νότιο πόλο;
2. Δείξτε στήν ύδρογειο σφαίρα την Ανταρκτική και τό Νότιο πολικό κύκλο.
3. Δείξτε τή Γή τού Πυρός, τή Νότια Αφρική, τήν Αύστραλια.
4. Γιατί ή έκτη αύτή ήπειρος ονομάστηκε 'Ανταρκτική;
5. Πότε και πώς άνακαλύφτηκε;
6. 'Υπάρχει ζωή στήν 'Ανταρκτική;
7. Γιατί πολλά κράτη ένδιαφέρονται νά κατακτήσουν τήν παγωμένη και άκατοίκητη αύτή ήπειρο;

Τώρα ᾖς γνωρίσουμε καί τήν παγωμένη πατρίδα τῶν πιγκουίνων, τήν 'Ανταρκτική, πού έλειπε έντελως από τίς παλιότερες Γεωγραφίες.

Ως τόν περασμένο αιώνα οι άνθρωποι πίστευαν ότι τά νερά τοῦ Ειρηνικοῦ, τοῦ Ατλαντικοῦ καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ωκεανού ἔσμιγαν στό Νότιο πόλο τῆς Γῆς καὶ σχημάτιζαν γύρω ἀπό αὐτόν τό Νότιο παγωμένο ωκεανό. Στά 1832 μάλιστα ὁ Ἀγγλὸς **Μπίσκος** ἐπιχείρησε νά φτάσει μέ τό καράβι του ώς τό Νότιο πόλο. "Ετσι ὁ τολμηρός αὐτός ἀντρας βρέθηκε ἀπροσδόκητα στίς ἀκτές μιᾶς νέας ἡπείρου. Ἡ νέα χώρα ὄνομάστηκε Ἀνταρκτική, γιατί βρίσκεται στό ἀντίθετο μέρος τῆς Ἀρκτου, δῆλαδὴ τοῦ Βορρᾶ.

Ἀργότερα πολλοί ἄλλοι θέλησαν νά ἐπαναλάβουν τό ἐπικίνδυνο ταξίδι τοῦ Μπίσκος καὶ στά 1911 μιά ὁμάδα Νορβηγῶν, μὲ ἀρχηγὸ τόν **Ἀρμοῦδσεν**, ἔφτασε πρώτη στό Νότιο πόλο. Ἀλλες ἀποστολές ἔξερεύνησαν μέ ἀεροπλάνα καὶ χαρτογράφησαν τή νέα ἡπειρο.

Στήν Ἀνταρκτική ἡ ἀνισότητα μέρας καὶ νύχτας είναι μεγάλη. Τό κρύο είναι δριμὺ. Ἐκεὶ όλα είναι σκεπασμένα μέ αἰώνια χιόνια καὶ πάγους, πού, ὅπως λένε οἱ ἐπιστήμονες, ἔχουν πάχος 2.500 μέτρα περίπου! Χιονίζει όλο τό χρόνο καὶ ὁ παγωμένος... νοιάς φυσάει ἀσταμάτητα. Σπάνια τό καλοκαίρι φτάνει ώς τίς ἀκτές ὁ ζεστός... θοριάς καὶ τότε ἔκει λιώνουν τά χιόνια καὶ φυτρώνουν λειχήνες καὶ δρύα. Είναι τά μόνα φυτά πού μπορεῖ νά βρει κανείς στήν Ἀνταρκτική.

Ζῶα καὶ ἄνθρωποι δέν ύπάρχουν σ' αὐτή. Μόνο λίγοι ἔξερευνητές φτάνουν κάπου κάπου ώς ἔκει. Ἀπό αὐτούς γνωρίζουμε ότι ἡ Ἀνταρκτική είναι ἔνα πλατύ ὄροπέδιο μέ μεγάλα θουνά καὶ ἥφαιστεια. "Ἐνα ἐνεργό ἥφαιστειο είναι τό **Ἐρεθίσος**, πού ἔχει υψός 3.795 μ.

Στά δυτικά τής Ἀνταρκτικής σχηματίζεται μιά μεγάλη παγωμένη χερσόνησος. Η πλησιέστερη στό Νότιο πόλο θαλάσσια περιοχή τής Ἀνταρκτικής είναι ἡ **Θάλασσα Ρός**.

Στή μεγάλη κατάλευκη αὐτή χώρα ἔχουν ἐγκαταστήσει τό βασίλειό τους οι πιγκουίνοι. Εκατομμύρια ἀπό αὐτούς ζοῦν στίς ἀκτές τής Ἀνταρκτικής. Στίς γύρω θάλασσες ύπάρχουν πολλές φάλαινες, θαλάσσιοι ἐλέφαντες, φώκιες. Μαζί τους ἐπιπλέουν στήν ψυχρή θάλασσα τεράστια παγόθουνα, πού είναι ἐπικίνδυνες παγίδες γιά τά πλοϊα.

Σήμερα πολλά κράτη ἐνδιαφέρονται νά κατακτήσουν τήν Ἀνταρκτική γιά στρατηγικούς λόγους καὶ ἔχουν ἐγκαταστήσει σ' αὐτή ἐπιστημονικά ἐργαστήρια.

Νά μάθετε τίς ἔννοιες: Ἀρκτική, Ἀνταρκτική.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Στό νότιο ἡμισφαίριο τής Γῆς οι νότιοι ὅνεμοι είναι ψυχροί καὶ οι βόρειοι θερμοί.
2. Τά παγόθουνα είναι ἐπικίνδυνα γιά τά πλοϊα.
3. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει πάντα τήν ἐπιθυμία νά πλουτίζει τίς γνώσεις του.
4. "Οσο προχωρούμε ἀπό τόν Ἰσημερινό πρός τούς πόλους, τόσο ἡ ἀνισότητα μέρας καὶ νύχτας μεγαλώνει.

Δραστηριότητες: Νά ιχνογραφήσετε τό χάρτη τής Ἀνταρκτικής.

Γ' ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

58

Οι κάτοικοι τής Γῆς

Οι άνθρωποι πού ζοῦν σήμερα στή Γῆ είναι περίπου 4.000.000.000 και συνεχώς πληθαίνουν. Η έτησια αύξησή τους ύπολογίζεται σέ 2% περίπου.

Οι πιό πυκνόκατοικημένες περιοχές είναι ή ζώνη τών μουσώνων και ή Βόρεια εύκρατη ζώνη. Οι εύνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες, ο φυσικός πλούτος και άλλοι παράγοντες βοήθησαν στή συγκέντρωση πολλών άνθρωπων σέ όρισμένες περιοχές. Άλλοι, δυσμενείς παράγοντες άφησαν άκατοικητες ή πολύ άραιοκατοικημένες μεγάλες περιοχές τού πλανήτη μας.

Στά	1.000 π.Χ. ζούσαν στή Γῆ περίπου	100.000.000	άνθρωποι
»	1.800 μ.Χ.	»	»
»	1.900 μ.Χ.	»	»
»	1.960 μ.Χ.	»	»
Σήμερα	ζοῦν στή Γῆ	»	4.000.000.000

Από τά άρχαία χρόνια οι άνθρωποι άναζητούσαν **ζωτικούς χώρους** γιά νά έγκατασταθούν σ' αύτούς, νά στήσουν τίς καλύβες τους, νά ιδρύσουν χωριά, πόλεις, κράτη. Οι χώροι αύτοί έπρεπε νά έχουν ύγιεινό κλίμα, νά τούς έξασφαλίζουν τροφή και άσφαλεια, νά εύνοούν τή δημιουργία οικισμών, νά έξυπηρετούν τίς συγκοινωνίες και άλλες βασικές άνάγκες τους.

Η αύξηση τού πληθυσμού μιάς περιοχής περιορίζει τό ζωτικό χώρο τών κατοίκων της. Συνέπεια τού περιορισμού αύτοῦ, όπως μάθαμε στήν ιστορία, είναι οι μεταναστεύσεις τών άνθρωπων, ο άποικισμός, οι κατακτητικοί πόλεμοι.

Οι άνθρωπινες φυλές

Οι κάτοικοι τής Γῆς άνήκουν σέ διάφορες φυλές. Αύτές είναι δημιούργημα τών ίδιαιτέρων συνθηκών τού περιβάλλοντος, στό όποιο έζησαν γιά αιώνες οι πρόγονοι τους.

Άναλογα μέ τή σωματική τους διάπλαση, τά χαρακτηριστικά τού προσώπου και

Στήν κίτρινη φυλή	»	»	»	40%	»	»
Στή μαύρη φυλή	»	»	»	10%	»	»

Λευκή φυλή

Κίτρινη φυλή

Μαύρη φυλή

τό χρώμα τοῦ δέρματός τους, οἱ ἄνθρωποι διαιροῦνται στή λευκή ἡ ἵνδοευρώπαική, στήν κίτρινη καὶ στή μαύρη φυλή.

Κοιτίδα τῆς λευκῆς φυλῆς θεωροῦνται οἱ Ἰνδίες. Ἀπό ἐκεῖ οἱ ἵνδοευρωπαῖοι ἀπλώθηκαν στίς εὔκρατες ζῶνες τῆς Γῆς, ἀνάπτυξαν στά ἀρχαῖα χρόνια μεγάλους πολιτισμούς καὶ δημιούργησαν τό θαῦμα τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ κίτρινη φυλή κατοικεῖ στήν Κεντρική καὶ Ἀνατολική Ἀσία. Οἱ μαύροι ζοῦν στήν Τροπική ζώνη τῆς Γῆς. Κοιτίδα τῆς φυλῆς τους εἶναι ἡ Ἀφρική.

Αντιπροσωποι ολων των κρατων της Γης ουνεδριαζουν στον Ο.Η.Ε.

Ἡ γλώσσα τῶν ἀνθρώπων

"Οοι οἱ ἄνθρωποι τῆς Γῆς δέ μιλοῦν τήν ἴδια γλώσσα.

Σπουδαιότερη διεθνής γλώσσα σήμερα εἶναι ἡ ἀγγλική.

Οι κυριότερες θρησκείες

"Οπως μάθαμε στά θρησκευτικά, οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν σέ κάποιο Θεό. Στή Γῆ ὑπάρχουν σήμερα πολλές θρησκείες, ἄλλες μονοθεϊστικές καὶ ἄλλες πολυθεϊστικές. Οἱ λαοί τῆς Εύρωπης, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας καὶ ἀρκετοί κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας εἶναι χριστιανοί. Οἱ λαοί τῆς κίτρινης φυλῆς εἶναι βουδιστές, κομφουκιστές, σιντοϊστές, βραχμανιστές. Πολλοί μαύροι εἶναι ειδωλολάτρες.

Τά κράτη τής Γῆς

Στό μάθημα τής άγωνής τοῦ πολίτη γνωρίσαμε τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖο εἶναι ὄργανωμένοι οἱ ἄνθρωποι σέ **κράτη**. Κάθε λαός, πού ζει μόνιμα σέ μιά χώρα καὶ εἶναι ὄργανωμένος μὲ νόμους, εἶναι ἔνα **ξεχωριστό κράτος**.

Ο τρόπος μέ τὸν ὁποῖο διοικεῖται τό κράτος ὀνομάζεται **πολίτευμα**. Συνηθισμένα πολιτεύματα εἶναι ἡ δημοκρατία, ἡ δικτατορία, ἡ βασιλεία. Καλύτερο πολιτεύμα εἶναι ἡ δημοκρατία.

"Ολοι οι ἄνθρωποι ἔχουν τά ἴδια δικαιώματα

Σύμφωνα μέ παγκόσμιες διακηρύξεις πού ἔχουν ύπογράψει ὅλα τά κράτη τῆς Γῆς, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τά ἴδια δικαιώματα στὴ ζωὴ.

Μεγάλοι παγκόσμιοι ὄργανισμοί καὶ κορυφαίοι πολιτικοί καταβάλλουν προσπάθειες, γιὰ νά συναδελφώσουν τούς λαούς καὶ δοῖ μαζὶ νά έργαστοῦν μέ πίστη, γιὰ νά ἀπαλλάξουν τό σύγχρονο ἄνθρωπο ἀπό τή φτώχια, τήν ἀμάθεια, τίς ἀρρώστιες, τούς κινδύνους καὶ τίς καταστροφές τῶν πολέμων καὶ νά τοῦ ἔξασφαλίσουν καλύτερες συνθήκες ζωῆς.

Σύγχρονα μεγάλα προβλήματα τῆς ἄνθρωπότητας

Μεγάλα προβλήματα ἔχουν δημιουργηθεῖ σήμερα σέ πολλές περιοχές τῆς Γῆς. Αὐτά εἶναι ὁ **ύπερπληθυσμός**, ἡ **μόλυνση τοῦ περιθάλλοντος** ἀπό τά καυσάρια καὶ τά λύματα, ἡ **έξαντληση** τῶν γνωστῶν **πηγῶν ἐνέργειας** (ἐνέργειακό πρόβλημα), οἱ **πολεμικές συγκρούσεις** καὶ ἡ ἀπειλὴ μιᾶς ὀλοκληρωτικῆς καταστροφῆς μέ τά φοβερά σύγχρονα ὅπλα κ.ἄ. αἰτίες.

Πολλοί ἄνθρωποι στὸν κόσμο ὑποσιτίζονται, ύποφέρουν, δέν ἔχουν ιατρική περιθαλψη, ζοῦν στήν ἀμάθεια κάτω ἀπό ἀπαράδεκτες γιά τήν ἐποχή μας συνθήκες.

"Ολα αύτά δημιουργοῦν στὸ σημερινό ἄνθρωπο τήν ύποχρέωση νά χρησιμοποιήσει εὐεργετικά τά καταπληκτικά τεχνολογικά ἐπιτεύγματα τῆς ἐποχῆς μας καὶ νά ἔργαζεται γιά ἔνα καλύτερο μέλλον γιά ὅλους τούς ἄνθρωπους τῆς Γῆς.

Νά γνωρίζετε τίς, ἐννοιες

Φυλή, ζωτικός χώρος, ύπερπληθυσμός, μόλυνση τοῦ περιθάλλοντος, πηγές ἐνέργειας.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. Ό ύπερπληθυσμός καὶ ἡ ἐλλειψη ζωτικοῦ χώρου δημιουργοῦν πολλά προβλήματα.
2. Πιό πυκνοκατοικημένες εἶναι οἱ περιοχές πού ἔχουν ύγιεινό κλίμα καὶ ἀφθονες πλουτοπαραγωγικές πηγές.
3. Ἡ Γῆ ἐπιδρά πάνω στὸν ἄνθρωπο μέ τή θέση, τό κλίμα, τό ἕδαφος, τόν πλοῦτο τῆς κτλ.
4. Ό ἄνθρωπος ἐπιδρά ἐπίσης πάνω στή Γῆ μέ τά ἔργα του.
5. Ἡ μόλυνση τοῦ περιθάλλοντος εἶναι μιά ἀπό τίς σοθαρότερες ἀπειλές γιά τή ζωή μας.

Δ' ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΥ ΖΟΥΝ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

59

Οι "Ελληνες και ο κόσμος

'Από τα άρχαία χρόνια ποτέ δέ χώρεσ τούς "Ελληνες ή 'Ελλάδα. Πολύ συχνά από τα μητροπολιτικά λιμάνια τής χώρας μας τριήρεις μέ τόν οίκιστή, τό ιερό πύρ και τούς άποικους έφευγαν γιά άλλους μακρινούς τόπους. Ήταν οι ιδρυτές τών πολυάριθμων έλληνικών άποικιών, πού άνθισαν σέ όλα τα νησιά και τα παράλια της Μεσογείου και τοῦ Εύξεινου Πόντου. Σήμερα στά στήθια τών 'Ελλήνων έξακολουθεῖ νά πάλλεται άκομα η άνησυχη καρδιά τοῦ πολυπλάνητου 'Οδυσσέα. Και πάλι ταξιδεύουν.

Καύχημα της σημερινής 'Ελλάδας είναι ή έμπορική ναυτιλία μας. 'Ο έμπορικός στόλος μας είναι ό τρίτος στή Γη. Σέ όλα τα λιμάνια τοῦ πλανήτη μας κάποιο καράβι μέ τή γαλανόλευκη νά κυματίζει στό κατάρτι του, θυμίζει τήν 'Ελλάδα.

'Εκτός ίδιας από τούς πολυτάξιδους ναυτικούς μας, ύπαρχουν πολλοί άλλοι 'Ελληνες πού ζούν έξω από τήν 'Ελλάδα. Αύτοί ύπολογίζονται σέ περισσότερους από 3.000.000 άνθρωπους.

Στά χρόνια τής Τουρκοκρατίας πολλοί "Ελληνες ζούσαν στήν 'Ανατολική Θράκη και τήν Κωνσταντινούπολη, στή Μικρά 'Ασια, στή Ρωσία, στή Μολδοβλαχία, στήν Αύστρουγγαρία, στήν 'Ιταλία, στήν Αίγυπτο. 'Από τό ζωντανό αύτόν 'Ελληνισμό λίγοι διατηρούνται άκομα.

Στήν Κωνσταντινούπολη, μετά τήν άνταλλαγή τών πληθυσμῶν πού έγινε μέ τούς Τούρκους στά 1923, είχαν άπομείνει 125.000 "Ελληνες. Σήμερα ζούν σ' αύτή λίγες χιλιάδες μονάχα. Λίγοι έχουν μείνει και στό νησί "Ιμβρο.

"Αρκετοί "Ελληνες ζούν έπισης στή Βόρεια "Ηπειρο.

'Από τίς άρχες τού αιώνα μας πολλοί "Ελληνες μετανάστευ σαν - στίς Η.Π.Α. και άργότερα στόν Καναδά και τήν Αύστραλια. 'Έκει έγκαταστάθηκαν μόνιμα, δημιουργησαν περιουσίες, άπόκτησαν άξιώματα, όργανωθηκαν σέ κοινότητες, ίδρυσαν ναούς και σχολεία και πολλοί τιμοῦν τό έλληνικό ονομα ώς πολιτικοί, έπιστημονες, έπιχειρηματίες, καλλιτέχνες.

Τά τελευταία χρόνια περισσότεροι από 300.000 "Ελληνες έργαζονται στή Δυτική Γερμανία και άρκετοί σέ άλλες εύρωπαικές χώρες.

Τό κράτος μας έχει στείλει σ' αύτές "Ελληνες δασκάλους γιά τά 'Ελληνόπουλα πού ζούν έκει μέ τούς γονείς τους.

Πολλοί από τούς "Ελληνες πού μεταναστεύουν γιά έργασία στίς εύρωπαικές χώρες σύντομα έπιστρέφουν στήν 'Ελλάδα. Οι άποδημοι ίδιας "Ελληνες τών άλλων ήπειρων μένουν δῆλοι σχεδόν μόνιμα σ' αύτές. "Ολοι θέθαια νοσταλγοῦν τή γενέθλια γη, ζούν μέ τά έλληνικά έθιμα, θοηθούν μέ πολλούς τρόπους τή χώρα μας και τήν έπισκεπτονται συχνά.

'Επίσης άλλοι 520.000 περίπου "Ελληνες ζούν στήν Κύπρο.

Έδω τελειώνει η περιήγηση στόν πλανήτη μας.

Στην Γ' και Δ' τάξη γνωρίσαμε τήν Έλλάδα μας. Στήν Ε' και ΣΤ' τάξη ταξιδέψαμε νοερά σέ όλες τίς ήπειρους και τούς ώκεανούς τής Γῆς. Μελετήσαμε τό γήινο χώρο, έξετάσαμε τό Ξαφος, τό κλίμα, τή χλωρίδα, τήν πανίδα, τόν πλούτο του και τήν άνθρωπινή ζωή και δράση.

Τώρα καταλαβαίνουμε καλά πόση έπιδραση άσκει στή ζωή τοῦ άνθρωπου ό χώρος πού ζει, άλλα και πόσο έχει μεταμορφώσει ό άνθρωπος αύτό τό χώρο μέ τά άληθινά έκπληκτικά δημιουργήματά του.

Δραστηριότητες

Οι γεωγραφικές γνώσεις είναι σήμερα άπαραίτητες. Ή άνάπτυξη τοῦ τουρισμοῦ, ή έκμηδένιση τῶν άποστασών μέ τά σύγχρονα συγκοινωνιακά μέσα, τά μέσα ένημερώσεως πού μάς μεταφέρουν συνεχῶς σέ όλες τίς γωνίες τής Γῆς και άλλοι λόγοι μᾶς υποχρεώνουν νά γνωρίζουμε καλά τόν πλανήτη μας.

Γιά νά κάνετε μόνιμο κτήμα σας τίς γνώσεις πού κατακήσατε ώς τώρα, έργαστείτε ομαδικά μέ τούς συμμαθητές σας και κάνετε διάφορες έμπεδωτικές έργασίες:

1. Παίξτε μέ μιά ύδρογειο σφαίρα ή μέ ένα παγκόσμιο και άλλους χάρτες. "Ενας μπορεί νά ωρτάει και άλλος νά θρίσκει ήπειρους, ώκεανούς, κράτη, πρωτεύουσες, μεγάλες πόλεις, βουνά, πεδιάδες, έρήμους, θάλασσες, κόλπους, χερσόνησες, άκρωτηρια, νησιά, πορθμούς, διώρυγες, ποτάμια, λίμνες και άλλα γεωγραφικά στοιχεία.

2. "Οσοι έπιθυμείτε μπορείτε νά έτοιμάσετε διάφορους χάρτες, λευκώματα, συλλογές κτλ.

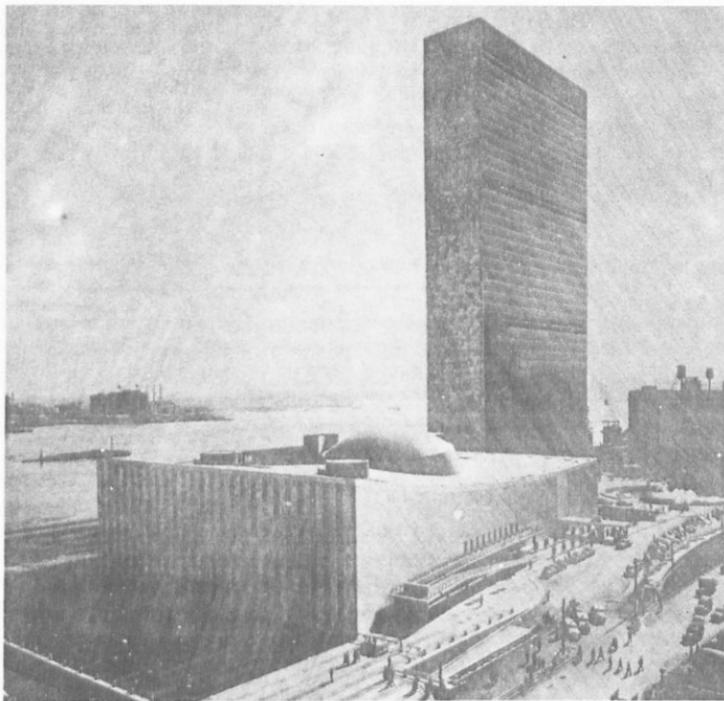
3. Έτοιμάστε πίνακες μέ τά μεγαλύτερα κράτη, τίς μεγαλύτερες πόλεις, τά ψηλότερα βουνά, τά μακρύτερα ποτάμια, τίς μεγαλύτερες λίμνες, τά κυριότερα νησιά τής Γῆς κτλ.

4. Μιλήστε γιά τά μεγάλα κέντρα παραγωγής και τίς κυριότερες πλουτοπαραγωγικές πηγές τής Γῆς και τή συγκέντρωση πολλών άνθρωπων κοντά τους.

5. Δικαιολογήστε τήν άνάπτυξη σπουδαίων πολιτισμών σέ όρισμένες περιοχές, τή δημιουργία μεγάλων άστικών, έμπορικών, βιομηχανικών, συγκοινωνιακών, πνευματικών κτλ. κέντρων.

6. Έπινοήστε και άλλες έργασίες, πού θά πλουτίσουν και θά στεριώσουν τίς γνώσεις σας και θ' άκονίσουν τό μυαλό σας.

7. Συζητήστε γιά τά μεγάλα προβλήματα πού άντιμετωπίζουν σήμερα οι άνθρωποι στή Γῆ.

Τό κτίριο τοῦ Ο.Η.Ε. στή Ν. Υόρκη

0020555867
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ Γ' 1981 (I) ΑΝΤΙΤΥΠΑ 190.000 — ΣΥΜΒΑΣΗ 3478 3-10-1980

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: «ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ ΑΦΟΙ ΡΟΗ ΕΠΕ»

